

PAKOTTAMALLA VAI KÄÄNNYTTÄMÄLLÄ
Gene Sharpin ja Johan Galtungin väkivallattoman vallan vertailua

Juhani Mastokangas
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

PAKOTTAMALLA VAI KÄÄNNYTTÄMÄLLÄ

Gene Sharpin ja Johan Galtungin väkivallattoman vallan vertailua

Juhani Mastokangas Yhteiskuntatieteiden ja
Pro gradu -tutkielma filosofian laitos
Valtio-oppi Jyväskylän yliopisto
Ohjaaja: Kari Palonen Syksy 2016
139 sivua

Tämän tutkielman tehtävänä on selvittää miksi ja miten käsitys väkivallattomien toimijoiden vallasta Johan Galtungin *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* poikkeaa siitä, miten Gene Sharpin *The Politics of Nonviolent Action* sen käsittää. Kirjat ovat samaan tutkijapolveen ja samoissa korkeakouluissakin opiskelleiden kirjoittajiensa pääasiallisia väkivallattoman kamppailun strategiaa käsitteleviä teoksia mutta Sharpin erikoistuminen nimenomaan väkivallattomuuden tutkimukseen ja Galtungin erikoistuminen rauhantutkimukseen antavat syyn olettaa niiden väliltä löytyvän myös kiinnostavia eroavaisuuksia.

Tutkimuskysymyksen vastauksen löytämiseksi teosten esittämiä strategioita on vertailtu keskenään ja ne on asetettu niin pasifismin historian kuin heidän kirjojen julkaisua edeltäneen uransa kontekstiin. Strategioiden valtakäsityksen tarkasteluun on lisäksi käytetty Max Weberin ja Hannah Arendtin valtaa koskevaa ajattelua tarkasteltavina olevien valtakäsitysten eroavaisuuksien selkeyttämiseksi.

Strategioita ja niiden kontekstia tarkastelemalla tutkielmassa huomattiin, että Galtungin strategian eroavuuksien alkuperä kietoutuu pitkälti kolmen teeman ympärille. Koska Galtung ei ensinkään Sharpin tavoin ollut kiinnostunut puhtaasti välineellisestä sitoutumisesta väkivallattomaan kamppailuun, hän omaksui Gandhilta Sharpia vahvemmin periaatteelliseen väkivallattomuuteen sitoutumiseen liittyviä ajatuksia, mitkä ohjasivat hänen strategiaansa konfliktin päättämiseen ensisijaisesti vastustaja käännyttämällä Sharpin väkivallattoman pakottamisen painotuksen sijaan. Galtungin kiinnostus myös suuntautui 1960-luvulla yhteiskuntatieteiden trendien mukaisesti rakenteisiin, mikä nosti käännyttämistehtävän lähtökohtaiseksi toteuttajaksi hänen strategiassaan valtion ja tämän johdosta väkivallattoman kamppailun ylläpitäjäksi valtioille tyypilliset ulkoiset sanktiot, siinä missä yksilökeskeisempi Sharp painottaa yksilön itse saavuttaman kurin merkitystä. Kolmanneksi, Galtungin suuntautuminen rauhantutkimukseen ohjasi edelleen hänen strategiaansa painottamaan niin valtiotason toimijoita, konfliktin osapuolten konfliktin jälkeisiä välejä kuin niiden ystävällismielisyyden kannalta ihanteellista käännyttämistäkin Sharpin pakottamis- ja yksilöpainotuksen sijaan. Näine painotuksineen Galtung ei käänne pasifismin pesäeron tekevän Sharpin tavoin selkäänsä rauhanliikkeen historialle, vaan positioituu pikemminkin sen jatkajaksi ja jalostajaksi. Edellä mainittujen tekijöiden yhteisvaikutuksesta Galtungin strategian väkivallattomien toimijoiden valta poikkeaa Sharpin weberiläisestä valtakäsityksestä: Galtungin strategia asettaa Kari Palosen Arendtin valtakäsityksen tulkintaa muistuttavalla tavalla vallan pääasialliseksi kohteeksi sodan implisiittisen luonnontilan – ei toista toimijaa tai toimijajoukkoa – ja poikkeaa niin Weberistä kuin Arendistakin asettamalla vallan subjektiksi kollektiivitoimijan, joka käyttämällä valtaa itseensä tekee itsestään vastustuskykyisen muiden vallankäyttöyrkimyksille.

Avainsanat: Gene Sharp, Johan Galtung, väkivallattomuus, valta, pasifismi, Max Weber, Hannah Arendt

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
2. GENE SHARPIN JA JOHAN GALTUNGIN ESITTELY.....	6
2.1 Gene Sharp.....	6
2.2 Johan Galtung.....	12
2.2.1 Galtung 1930–1968.....	14
3. HISTORIALLINEN KONTEKSTI.....	18
3.1 Pasifismin historian tutkimisen ongelmallisuudesta.....	18
3.2 Pasifismin lyhyt historia.....	20
4. SHARPIN VÄKIVALLATTOMAN KAMPPAILUN STRATEGIA.....	35
4.1 Poliittisen vallan perusta.....	35
4.2 Väkivallattoman kamppailun metodit.....	40
4.3 Toiminnan valmistelu.....	41
4.3.1 Johtajien merkitys.....	42
4.3.2 Organisaatio.....	44
4.3.3 Strategian merkitys.....	45
4.3.4 Avoimuus.....	49
4.3.5 Väkivallattomuuden henkilökohtaiset vaatimukset osanottajilta.....	50
4.3.6 Kurin merkitys.....	53
4.3.7 Taistelutahto.....	54
4.4 Poliittinen jujutsu.....	59
4.5 Kamppailun yleiset vaiheet.....	61
4.6 Kolme tapaa voittaa kamppailu.....	64
4.6.1 Käännyttäminen.....	64
4.6.2 Myönnytysratkaisu.....	67
4.6.3 Väkivallaton pakottaminen.....	68
5. GALTUNGIN RAUHANOMAISEN PUOLUSTUKSEN STRATEGIA.....	70
5.1 Yleistä.....	70
5.2 Puolustusstrategia hyökkääjää vastaan.....	71
5.3 Puolustusstrategiat puolustajan suojelemiseksi.....	75
5.4 Puolustusstrategia hyökkääjän pelottamiseksi.....	77
5.5 Muita mainitsemisen arvoisia seikkoja.....	78
6. STRATEGIOIDEN EROAVAISUUDET.....	80
7. GALTUNGIN STRATEGIAN POIKKEAVUUDEN JUURET.....	88
7.1 Gandhilta omaksutut vaikutteet.....	88
7.2 Galtungin ajattelun rakennepainotus.....	97
7.3 Rauhantutkimukseen suuntautuminen.....	100
7.4 Yhteenveto.....	103
8. SHARPIN JA GALTUNGIN VALTA WEBERILÄISESSÄ TARKASTELUSSA.....	106
8.1 Weberin käsitys vallasta.....	106
8.2 Sharpin valtakäsitys weberiläisessä tarkastelussa.....	108
8.3 Galtungin valtakäsitys weberiläisessä tarkastelussa.....	114
9. HANNAH ARENDTIN KÄSITYS VALLASTA.....	119
9.1. Weberin ja Arendtin eroavaisuudet.....	122
10. RAUHANOMAISEN PUOLUSTUKSEN STRATEGIAN VALTA JA "VALTA ITSEENSÄ NÄHDEN".....	125
11. KOKOAVA ARVIOINTI.....	129
LÄHTEET.....	135

1. JOHDANTO

Väkivallaton kamppailu on edelleen Suomessa melko huonosti tunnettu vallankäytön muoto huolimatta siitä, että väkivallattomilla metodeilla on ollut merkittävä rooli monissa historiallisissa konflikteissa. Niitä on käytetty taistelussa niin Yhdysvaltain afro-amerikkalaisen väestön kansalaisyhteisöjen ja Intian itsenäisyyden puolesta kuin Norjan natsimiehitystä ja autonomisen Suomen asevelvollisuuslain korvaamistakin vastaan. Väkivallaton kamppailu on ollut tärkeä tekijä myös viime vuosien maailmaa muuttavissa tapahtumissa aina arabikeväästä Ukrainan Viktor Yanukovychin presidenttikauden päättäneeseen protestiliikkeeseen – vaikka lopputulokset eivät välttämättä olleetkaan kaikilta osin väkivallattomien toimijoiden toiveiden mukaisia. Jo nämä muutamat esimerkit osoittavat, että väkivallattoman kamppailun keinoin on mahdollista saavuttaa suuria muutoksia myös tilanteissa, joissa väkivaltaan turvautumisen on usein ajateltu olevan tarpeellista. Väkivallattomuuden teoriaan tutustunut ei voi myöskään olla pohtimatta, minkä muodon Syyrian sisällissotana tunnettu konflikti olisi ottanut, jos Bashar al-Assadin hallintoon turhautuneet syyrialaiset olisivat kokeneet väkivallattoman toiminnan uskottavaksi vaihtoehdoksi väkivallalle. On siis selvää, että väkivallattoman kamppailun tutkimukselle on tilausta.

Aihetta koskevaa tutkimusta on myös tehty, ja tämän tutkielman pääasialliseksi aineistoksi ovatkin valikoituneet väkivallattoman kamppailun tutkimuksen uranuurtajan Gene Sharpin ja rauhantutkija Johan Galtungin väkivallattoman kamppailun strategiat, *The Politics of Nonviolent Action* (1973) sekä *Rauhanomaisen puolustuksen strategia* (1968). Strategiat ovat ajattelijoidensa aihetta käsitteleviä pääteoksia*, ovat ilmestyneet vain muutaman vuoden päässä toisistaan ja ne on kirjoitettu palvelemaan päällisin puolin samaa tehtävää: Tarjota uskottava vaihtoehto väkivaltaiselle kamppailulle (Galtung 1968, 6–7; Sharp 1973a, v–vi). Sharpin ja Galtungin asemat väkivallattomuuden ja rauhantutkimuksen asiantuntijoina tekevät kuitenkin strategioiden valtakäsitysten vertailemisesta mielenkiintoista: Sharp assosioituu väkivallattomuuden uskottavaksi tekemiseen myös nimenomaan kamppailuun suuntautuneiden keskuudessa – tehden teoksessaan suurin sanoin selväksi eron pasifismin ja väkivallattoman kamppailun välillä (Sharp 1973a, 68–

* Sharpin myöhempi tuotanto on pitkälti *The Politics of Nonviolent Actionin* esittämän yleisen strategian soveltamista hieman tarkemmin määriteltyihin tilanteisiin.

71) – siinä missä Galtungin ura rauhan kysymysten parissa antaa olettaa hänen lähestymistapansa olevan pasifistisen "pehmeä". Kahden tutkijan laatimien strategioiden välillä voi siis hyvällä syyllä olettaa olevan eroja. Koska Sharp on tehnyt laajemman uran väkivallattomuuden tutkimuksen parissa ja koska hänen strategiansa valtakäsitys, kuten tulemme huomaamaan, on lähempänä yhteiskuntatieteiden valtavirtaa, otamme hänen työnsä lähtökohdaksemme. Tutkimuskysymyksemme onkin: Miksi ja miten käsitys väkivallattomien toimijoiden vallasta Johan Galtungin *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* poikkeaa siitä, miten Gene Sharpin *The Politics of Nonviolent Action* sen käsittää?

Tutkimuskysymykseen vastauksen löytääksemme vertaamme strategioita keskenään ja tarkastelemme niiden ilmaisemia valtakäsityksiä rinnakkain. Ilmeisen metodin lisäksi hyödynnämme myös Quentin Skinnerin kirjassaan *Visions of Politics, Volume 1 : Regarding Method* (2002) esittämiä ajatuksia siitä, millä tavoin historian tutkijan tulisi lähestyä tutkimuskohdettaan – käsitteelehän tämä tutkielma historiallisten henkilöiden omana aikanaan laatimia tekstejä ja niiden tulkintaa. Skinnerin kirjan punaiseksi langaksi nousee kaksi teemaa: Kirjoitusten ymmärtäminen historiallisessa kontekstissään sekä käsitteiden ja rationaalisuuden välinen suhde. Koska tämän tutkielman pääasiallisen mielenkiinnon kohteena ovat teokset kirjoitettiin 1960- ja 1970-lukujen taitteessa, niiden käsitykset rationaalisuudesta eivät juuri poikkeaa omistamme. Siksipä hyödynnämme Skinnerin teoksesta vain kirjoitusten kontekstissään ymmärtämiseen liittyviä ajatuksia.

Skinnerin mukaan historialliseen tietoon ja historian tutkimukseen liittyy aina tulkintaa. Siksi ei voida olettaa, että historiaa voitaisiin lähestyä pelkkien "faktojen" kautta: Faktat itsessään eivät kerro mitään, ja vaikka kertoisivatkin, niitä olisi loputon määrä löydettäväksi. Jo relevanttien faktojen valikoimiseksi kaikkea historiallista aineistoa joudutaankin lähestymään sen kautta, mikä siinä on kiinnostavaa: Mikä tekee jostain tutkittavasta asiasta, oli se sitten talo tai teksti, lähestymisen arvoisen, mitä annettavaa sillä on tulkitsijalle itselleen ja muille? Skinnerille tutkijan kiinnostus tutkimuksensa kohdetta kohtaan on siis paitsi tutkijan motivaatio myös hänen tapansa lähestyä aihettaan. (Skinner 2002, 7–20, 58.)

Käsittelimme jo edellä Sharpin ja Galtungin strategioiden rinnakkain tarkastelun mielekkyyttä. Voitaisiin kuitenkin hyvin kysyä myös, miksi tutkia juuri Sharpin ja Galtungin väkivallattomia strategioita eikä esimerkiksi väkivallattoman toiminnan

tapaushistoriaa. Tämän tutkielman kirjoittajan kiinnostus Sharpia kohtaan heräsi jo vuonna 2008 saatuaan käsiinsä Sharpin väkivallattomia metodeja esittelevän pamfletin. Tästä kohtaamisesta syntyi kipinä ymmärtää väkivallatonta kamppailua ei niinkään sen lukuisten mahdollisten muotojen vaan sen yleisten piirteiden tasolla, mihin Sharpin pääteos keskittyikin. Toisaalta Sharp on perustanut strategiansa laajaan väkivallattomien kamppailujen tutkimukseen ja hänen ajatteluunsa tutustuminen tarjoaakin punnitun näkökulman myös yksittäisten kamppailujen myöhempään arviointiin. Valtakäsityksiin keskittyminen puolestaan antaa hyvän mahdollisuuden ankkuroida opaskirjamaiset strategiat valtio-opin teoriaperinteeseen ja tuoda tutkielman osaksi alan diskurssia.

Tutkijalähtöinen tulkinta ei kuitenkaan riitä, vaan tutkittavat tekstit on Skinnerin mukaan sijoitettava oikeaan historialliseen kontekstiinsa. Skinner näkee tällä kontekstiinsa asettamisen ideallaan olevan yhtäläisyyksiä sen Wittgensteinin esittämän ajatuksen kanssa, jonka mukaan sanojen merkityksiä ei kannata tutkia eristyksissä: Hedelmällisempää on keskittyä tarkastelemaan sitä, miten niitä käytetään erilaisissa "kielipeleissä" tai tiettyjen elämäntapojen sisällä. Siispä vain tunnistamalla tekstin kirjoitusaikana vallinneet diskurssirakenteet ja intellektuaalinen ympäristö avautuu tutkijalle mahdollisuus ymmärtää mitä kirjoittaja varsinaisesti teki kirjoittamalla tekstinsä – mitään vakavalla tavalla sanottua tai kirjoitettua ei voi tutkia keskittymällä vain siihen mitä sanottiin. Toisin sanoen Skinner korostaa tekstien performatiivisuutta sekä tarvetta kohdella tekstejä intertekstuaalisesti; Ilman kontekstia tekstistä on mahdollista lukea vain sanojen merkitys mutta ei sitä, mitä tutkittava henkilö halusi ilmaista ja tehdä, ja näin pahimmassa tapauksessa saada aivan väärä kuva kirjoittajan ajatusmaailmasta ja aikeista. (Skinner 2002, vii, 79, 82, 87, 103, 106.)

Pyrittäessä löytämään tekstin konteksti ja se, mitä kirjoittamalla se haluttiin saavuttaa ei kuitenkaan pyritä väittämään, että tekstin merkitys (meaning) riippuisi kirjoittajan tarkoituksesta. Historioitsijan ei siis tarvitse arvailla kirjoittajan aikeita, vaan ainoastaan lukea mitä teksti tietyssä kontekstissa tekee, esimerkiksi haastaako vai vahvistaako se jotain yleisesti hyväksytyjä tai keskustelunaiheena olevia ajatuksia. Se mitä kirjoituksella tehtiin, ja mikä kirjoittajan intentio oli, eivät ole samoja asioita vaikka jälkimmäistä voikin Skinnerin mukaan usein arvailla ensimmäisestä. Kirjoittajan päämääristä huolimatta tekstillä voi kuitenkin olla myös ennalta tarkoittamattomia merkityksiä ja vaikutuksia. Konteksti kertoo vain, mitä kirjoittaja halusi tekstillään saavuttaa mutta se ei poista tekstin

muita merkityksiä. (Skinner 2002, 113–114, 118, 128–136.)

Historiallisten ajattelijoiden tarkastelu kärsii Skinnerin mukaan helposti johdonmukaisuuden myytistä, joka syntyy juuri kontekstittomuudesta ja jonka pauloissa tutkija pyrkii näkemään ajattelijan kaikki tekstit keskenään ristiriidattomina. Jos ajattelijan kirjoituksissa esiintyvät epäjohdonmukaisuudet pyritään kaikin keinoin selittämään tyhjiksi, ei hyväksytä tämän ajatusten muokkautumista vuosien saatossa ja saatetaan vääristellä hänen varhaisemman tuotantonsa ajatuksia mahtumaan myöhempien kirjoitusten raameihin (vaikka kehitystä tai muutosta olisi saattanut tällä välillä tapahtua). Tällä tavoin koherenssia korostamalla ja sitä väkisin etsimällä historioitsijat antavat myös vääristävän kuvan ajattelusta toimintana: Se on Skinnerin mukaan työtä ja tahtoa vaativa prosessi, joka tuottaa epäjohdonmukaisuuksia siinä missä koherentteja argumenttejakin. Mielikuva kenenkään ajatustyötä harjoittavan vuosikaudet muuttumattomana säilyneestä ajatusmaailmasta on Skinnerin mielestä silkkaa fantasiaa. (Skinner 2002, 67–71, 79.)

Tutkimuksen kohteena olevan ajattelijan kirjoitusten historiallisen kontekstin sivuuttaminen avaa oven siis monenlaisille väärinymmärryksille. Skinnerin mukaan historialliset ideat ovat muokkautuneet kamppailussa keskenään, ja historialliset tekstit on kirjoitettu osana jotain diskurssia tai keskustelua, vastauksena tai tukena jollekin tekstille tai ajatukselle – historian läpi kulkevan suuren kehittyvän ajatusketjun mukaista ideoiden historiaa ei ole Skinnerin mielestä olemassa, on vain ideoiden argumentaatioissa hyödyntämisen historiaa. Historiallisia tekstejä ja ideoita pitää tarkastella siitä näkökulmasta, mitä niillä on haluttu saavuttaa, vaikka niillä olisi teksteinä annettavaa meille sellaisenaankin. (Skinner 2002, 1–7, 86.)

Niin Sharpin kuin Galtunginkin väkivallattoman kamppailun strategia kertoo lukijalleen suoraan, mitä tarkoitusta varten se kirjoitettiin – kuten edellä näimme. Tämä ei kuitenkaan kerro meille kuin osan siitä, mitä ajattelijat strategiat julkaisemalla tekivät. Se mitä niillä tehtiin, tapahtui jossakin kontekstissa. Tässä tutkielmassa strategioille historiallista kontekstia antavat niin pasifismin ja rauhanliikkeen historia (olivathan sekä Sharp että Galtung nuorina pasifisteja, kuten tulemme huomaamaan) kuin kummankin ajattelijan akateemisen uran varhaiskäännteet; Strategioihinsa valitsemillaan lähestymistavoilla väkivallattomuuden strategit ottavat kantaa pasifismin historiasta nouseviin teemoihin ja heidän uransa kulku auttaa ymmärtämään, miksi heidän kannanottonsa ottivat sen muodon kuin ottivat. Valtio-opin kontekstiin kytkemiseksi

analysoimme kummankin väkivallattoman kamppailun strategian käsitystä vallasta Max Weberin ja Galtungin strategian osalta myös Hannah Arendtin valtakäsityksen näkökulmasta. Tarkastelemme myös Galtungin vuonna 1972 lanseeraamaa käsitettä "valta itseensä nähden" valaistaksemme *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* valtakäsityksen omintakeisinta piirrettä mutta tällöin varomme Skinnerin mainitsemaan johdonmukaisuuden myyttiin sortumista.

Kontekstiinsa asettamisen ja vertailemisen tehtävät määräävätkin tämän tutkielman rakenteen. Ensimmäisenä kontekstiin asettamiseen pyrkivänä tehtävänäme esittelemme tutkimuksen kohteina olevien strategioiden kirjoittajat. Tämän jälkeen siirrymme tarkastelemaan heidän ajattelulleen historiallisen kontekstin antavaa pasifismin historiaa – strategioiden siihen suhtautumista käsittelemme myöhemmin. Tätä seuraavat tiivistelmät niin Sharpin kuin Galtunginkin väkivallattoman kamppailun strategioista, minkä jälkeen tarkastelemme niiden yhtäläisyyksiä ja eroja. Seuraavassa osiossa Galtungin poikkeamille kontekstin tarjoavat tämän uran alkuvaiheen suuntautumiset sekä Sharpin ja Galtungin erilaiset suhtautumiset pasifismin historiaan. Tämän jälkeen akateemista kontekstia strategioille tarjoavat Max Weberin ja Hannah Arendtin ajatukset, joihin strategioista nousevia valtakäsityksiä vertaamme. Lopulta peilaamme vielä *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* ilmenevää valtaa "valtaan itseensä nähden" sen omintakeisimman piirteen esittelemiseksi. Tutkielman rakenteen vuoksi aineiston analyysi tapahtuu jokaisen strategioiden tiivistelmiä seuraavan luvun sisällä mutta analyysin pääasialliset löydökset kerrataan vielä Kokoava arviointi -luvussa.

2. GENE SHARPIN JA JOHAN GALTUNGIN ESITTELY

2.1 *Gene Sharp*

Gene Sharpia kutsutaan usein väkivallattoman vallankumouksen eturivin ekspertiksi (Arrow 2011). Vaikka väkivallaton kamppailu on näytelty suurta roolia läpi ihmiskunnan historian, Sharp on ensimmäisiä akateemikkoja joka on tutkinut väkivallattomia liikkeitä "kattavasti" aina Yhdysvaltain kansalaisoikeusliikkeestä Itä-Euroopan kansannousuihin (Shishkin 2008). Hänen opetuksiaan ovat opiskelleet aktivistit niin Zimbabwessa, Burmassa, Venäjällä, Venezuelassa, Iranissa (Shishkin 2008), Vietnamin, Virossa, Liettuassa kuin arabikevään maissakin (Di Giovanni 2012). Sharpin ajatuksia ei ole vain opiskeltu, vaan myös sovellettu menestyksekkäästi: Sharpia pidetään Egyptin hallituksen kaataneen vallankumouksen strategian luoja (vaikka hänen ajatuksiaan ei aina levitettykään hänen nimellään) ja hänen työtään ovat hyödyntäneet niin Itä-Euroopan väkivallankumoukselliset, Indonesian hallituksen vastustajat kuin Milosevicin hallintoon kaataneet serbialaisetkin (Arrow 2011). Serbiassa Sharpin työn innoittamana perustettiin jopa organisaatio nimeltä Centre for Applied Non-Violence, lyhenteeltään CANVAS (Arrow 2011; Di Giovanni 2012). Arabikevään aikana tämä organisaatio tarjosi tukea ja neuvoja egyptiläisten väkivallattomalle kamppailulle (Arrow 2011). Serbialaisten aktivistien kautta Sharpin vaikutus on yltänyt myös elektronisen viihteen maailmaan: Yksi CANVASin perustamisen taustalla olleen ja Milosevicin hallintoa kaataneen serbialaisen ryhmän perustajajäsenistä, Ivan Marovic, on toiminut pääsuunnittelijana väkivallatonta vastarintaa käsittelevän videopelin A Force More Powerful tekemisessä yhteistyössä Sharpin entisen yhteistyökumppanin Peter Ackermanin kanssa. (Shishkin 2008.)

Gene Sharp on vanhempi tutkija vuonna 1983 perustamassaan Albert Einstein Institutionissa (Shishkin 2008; Arrow 2011; Di Giovanni 2012; Albert Einstein Institution 2016a). Aikaisemmin hän on työskenteli tutkimustehtävissä Harvardin yliopiston Center for International Affairsissa lähes 30 vuoden ajan, ja on myös valtio-opin emeritusprofessori University of Massachusetts -yliopistossa Dartmouthissa (Albert Einstein Institution 2016a). Näiden lisäksi hänellä on poliittisen teorian tohtorin tutkinto

Oxfordin yliopistosta, sosiologian maisterintutkinto sekä yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto Ohio State Universitysta (Sharp 1960, x–xi; Albert Einstein Institution 2016a). Hän on saanut myös useita palkintoja ja kunniamainintoja kuten Right Livelihood Award -palkinnon vuonna 2012 (The Right Livelihood Award 2015) sekä El-Hibri Peace Education Prize -palkinnon (Albert Einstein Institution 2016a). Näiden lisäksi Sharp on ollut ehdolla Nobelin rauhanpalkinnon saajaksi vuosina 2009 (Arrow 2011), 2012 (PRIO 2014) ja 2014 (The American Friends Service Committee 2014).

Sharpin perustaman Albert Einstein Institutionin tarkoitus on edistää konflikteissa tapahtuvan väkivallattoman toiminnan maailmanlaajuisia opiskelua ja strategista käyttöä. Tähän se pyrkii kannustamalla väkivallattomien metodien ja niiden erilaisissa konflikteissa soveltamisen tutkimusta, tekemällä tätä tutkimusta julkiseksi niin julkaisuissa, konferensseissa kuin mediassakin sekä konsultoimalla konfliktia käyvien ryhmien kanssa väkivallattoman toiminnan strategisesta potentiaalista. Instituutio on sitoutunut puolustamaan demokraattisia vapauksia ja instituutioita, vastustamaan sortoa, diktatuureja, ja kansanmurhaa sekä vähentämään riippuvaisuutta väkivallasta politiikkojen välineenä. (Albert Einstein Institution 2016b.)

Gene Sharp syntyi North Baltimoressa, Ohiossa vuonna 1928 (Sharp 1960, x). Hänen äitinsä oli opettaja (Flintoff 2013) ja isänsä kiertävä protestanttinen pappi (Shishkin 2008; Di Giovanni 2012). Genen lapsuudessa Sharpin perhe muuttikin paljon paikasta toiseen (Shishkin 2008; Di Giovanni 2012) ennen kuin asettuivat Ohion pääkaupunkiin Columbukseen Sharpin ollessa 15-vuotias (Di Giovanni 2012). Jo lapsuudessa muodostunut tietoisuus sodasta, "Natsijärjestelmästä" ("Nazi system") ja atomipommista ovat Sharpin omien sanojen mukaan jättäneet jälkensä hänen ajatteluunsa (Shishkin 2008; Di Giovanni 2012). Yliopistossa Sharp oli aktiivinen uskonnollisissa, sosialistisissa, pasifistisissa sekä syrjintää vastustavissa järjestöissä (Sharp 1960, x). Yliopistoaikoina syntyi myös hänen kiinnostuksensa Mohandas Gandhia kohtaan (Di Giovanni 2012). Sharp valmistui vuonna 1951 (Di Giovanni 2012) ja muutti pian sen jälkeen New Yorkiin, missä hän elätti itseään osa-aikatoilla. Niistä ansaitsemiensa rahojen turvin hän jatkoi Gandhin ja väkivallattoman vastarinnan tutkimustaan. Tästä tutkimuksesta syntynyt *Gandhi Wields the Weapon of Moral Power : Three Case Histories* -teos valmistui helmikuussa 1953, Sharpin ollessa 25-vuotias. (Sharp 1960, x.) Tänä aikana Sharp sai tietää myös Albert Einsteinin olevan kiinnostunut Gandhista (Flintoff 2013), ja Sharpin pyynnöstä tämä kirjoittikin

esipuheen nuoren tutkijan kirjaan (Sharp 1960, x). Korean sodan puhjettua Sharp ryhtyi aseistakieltäytyjäksi ja joutui vankilaan huhtikuussa 1953 (Sharp 1960, x; Shishkin 2008; Di Giovanni 2012), ansaiten tässäkin Einsteinin moraalisen tuen. Hän istui tuomiostaan yhdeksän kuukautta, minkä jälkeen hän pääsi ehdonalaan. (Sharp 1960, x.)

Vankilasta päästyään Sharp työskenteli jonkin aikaa yhdysvaltalaiselle pasifistille A. J. Mustelle (Di Giovanni 2012) mutta sai vuonna 1955 kutsun Lontooseen työskentelemään Peace Newsissa, viikottain ilmestyvässä pasifistisessa lehdessä (Sharp 1960, x–xi). Sharp muutti Lontooseen ja asui kaupungissa aina vuoteen 1958 (Sharp 1960, x–xi), kirjoittaen artikkeleja muun muassa Suezin kriisistä ja Britannian Egyptin miehityksestä (Di Giovanni 2012). Tänä aikana hänen toimintansa ei kuitenkaan rajoittunut vain Englantiin: Maaliskuussa sekä uudelleen loka-marraskuussa 1957 Sharp vietti kaksi kuukauden mittaista jaksoa Oslon yliopistossa Filosofian ja Ajatusten Historian Instituutin kutsumana. Siellä hän tutki väkivallattomuutta ja antoi aiheesta luentoja osana ohjelmaa, jota rahoitti Norwegian Research Council for Science and the Humanities. Vuosina 1958–1960 Sharp tutki ja opiskeli väkivallattomuutta Oslon sijaitsevan Institute for Social Researchin (Institutt for Samfunnsforskning) stipendillä – vuonna 1959 myös Galtung työskenteli kyseiselle instituutille (Korhonen 1990, 51–52). (Sharp 1960, x–xi.) Norjassa hän myös työskenteli Oslon yliopiston professori Arne Næssin alaisuudessa (Di Giovanni 2012). Næss oli Gandhin seuraaja (Di Giovanni 2012), ja oli muutama vuosi aikaisemmin kirjoittanut Galtungin kanssa kirjan *Gandhis politiske etikk* (Korhonen 1990, 7). Sharpin Norjassa viettämät kaksi ja puoli vuotta vaikuttivat häneen syvästi – niiden aikana hän oppi Gandhin lisäksi norjalaisten väkivallattomasta kamppailusta natsimiehitystä vastaan (Shishkin 2008; Di Giovanni 2012). Norjasta Sharp siirtyi Oxfordin yliopistoon kuuluvaan St. Catherine's Collegeen, missä hän sai valmiiksi jo Norjassa aloitetun *The Politics of Nonviolent Actionin* luonnoksen (Sharp 1973a, vi). Vuodesta 1965 eteenpäin Sharp suoritti tutkimustyötään Harvardin yliopiston Kansainvälisten suhteiden keskuksessa (Shishkin 2008) ja sai mittavan lisätutkimuksen jälkeen valmiiksi vuoden 1963 luonnoksensa täyden, laajennetun revision vuonna 1968. Tästä tuli hänen väitöskirjansa Oxfordin yliopistoon ja vuonna 1973 valmistuneen *The Politics of Nonviolent Actionin* pohja – kirja on uusi revisio ja laajennus Sharpin vuoden 1968 luonnokseen. (Sharp 1973a, vi.)

Sharpin luennoissa 1980-luvun lopulla Harvardissa, eläköitynyt eversti Robert Helvey päätyi hänen luennolleen (Shishkin 2008; Di Giovanni 2012). Helvey oli

vaikuttanut luennolla saamistaan uusista näkökulmista – hän oli kuvitellut väkivallattomuuden olevan "pitkähiuksisten hippien" toimintaa, mutta Sharpin puhuessa valtaan tarttumisesta Helvey ymmärsi ettei sillä "ollut mitään tekemistä pasifismin kanssa". Helvey kutsui luennon jälkeen Sharpin lounaalle ja kaksikko tuli hyvin toimeen keskenään. Vuosikymmenten taitteessa Helvey opettikin jo väkivallatonta toimintaa burmalaisille sisseille, onnistuen houkuttelemaan Sharpin liittymään seuraansa vuonna 1992. Tällä matkalla maanpaossa elävä burmalainen toisinajattelija pyysi Sharpia kirjoittamaan väkivallattomaan toiminnan esittelytekstin, ja näin Sharp tekikin: *From Dictatorship to Democracy* kirjoitettiin vuonna 1993 ohjekirjaksi Burman demokraattiselle liikkeelle. (Shishkin 2008.) Koska Sharpilla ei kuitenkaan ollut erityistä tietoa maan oloista, hän kirjoitti teoksensa hyvin yleisluontoiseksi. Sharpin tiedonpuutteesta muodostui kuitenkin teoksen vahvuus, sillä se teki siitä helposti sovellettavan missä tahansa maassa kulttuurisista ja uskonnollisista eroista piittaamatta. (Arrow 2011.) *From Dictatorship to Democracy* onkin käytetty hallitusten kaatamiseen muun muassa Serbiassa, Ukrainassa, Georgiassa Kyrgyzstanissa (Shishkin 2008) sekä arabikevään maissa (Di Giovanni 2012), ja Sharpin teoksia on tänä päivänä käännetty jo yli 45 kielelle (Albert Einstein Institution 2016a).

Maailmanlaajuinen huomio ei ole kuitenkaan ollut yksinomaan positiivista, sillä Sharpin tarkoituksiperät on toisinaan asetettu myös kyseenalaisiksi. Sharpin perustamaa Albert Einstein Institutionia on väitetty Yhdysvaltain keskustiedustelupalvelu CIA:n peitejärjestyksi (Flintoff 2013), ja Sharpia samaisen järjestön agentiksi (Di Giovanni 2012) jonka väitetään toimivan osana Yhdysvaltain kampanjaa luoda "pehmeitä" vallankaappauksia ongelmallisina pitämässään valtioissa (Meysan 2005; Flintoff 2013). Iranin niin sanotun Green uprisingin (Vihreän kansannousun) yhteydessä monia protestoijia syytettiin Sharpin väkivallattomien metodien hyödyntämisestä ja Sharp herätti niin suurta huolta maan johtajien keskuudessa, että valtion TV-kanava näytti animaation missä Sharp kaavailee Iranin hallituksen kaatamista Valkoisesta talosta käsin (Arrow 2011). Vuonna 2007 Venezuelan presidentti Hugo Chávez puolestaan kuvaili Sharpia uhaksi maansa kansalliselle turvallisuudelle (Shishkin 2008).

Ranskalainen journalisti Thierry Meysan väittää CIA:n lähettäneen Helvey Sharpin luo tajuttuaan, kuinka hyödyllinen Albert Einstein Institution voisi olla. Samoihin aikoihin Helvey Meysanin mukaan sekä tuki Burman sotilashallintoa että sitä vastustavia

kapinallisia; aseistaessaan kapinallisia ja antaessaan näille kamppailuneuvoja Helvey varmisti, että Yhdysvalloille sinänsä hyödyllinen Burman sotilasjunta pysyisi jatkuvan paineen alaisena. Tämän lisäksi Meyssan väittää Sharpin auttaneen NATO:a ja CIA:ta kouluttamaan pehmeiden vallankaappausten johtajia vuosina 1990–2005 ja olleen aina paikalla siellä, missä Yhdysvaltain edut olivat uhattuina. Meyssanin mukaan Sharp on kouluttanut antikommunisteja Burmassa ja Taiwanissa, yhdistänyt Tiibetin opposition Dalai Laman alle sekä yrittänyt luoda terrorismia vastustavan toisinajattelijaryhmän palestiinalaisten nationalistien keskuuteen yhteistyössä Israelin asevoimien psykologisen toiminnan jaoston ohjaajan, eversti Reuven Galin kanssa. (Meyssan 2005.) Tohtori Stuart Bramhall puolestaan tarkastelee artikkelissaan *The CIA and Nonviolent Resistance* Sharpin uran varrella solmimia yhteistyösuhteita sekä Yhdysvaltain tiedustelupalvelun että puolustusvoimien edustajiin. Bramhallin mukaan Sharpin kanssa yhteistyötä tehnyt Helvey on eläköitynyt DIA:n (Defense Intelligence Agency) palkollinen ja päässyt aikanaan myös Albert Einstein Institutionin johtokunnan puheenjohtajaksi. (Bramhall 2012.)

Sharp itse kiistää, että hänellä olisi linkkejä (maansa) hallitukseen tai mihinkään tiedusteluorganisaatioon (Shishkin 2008; Meyssan 2005). Toisaalta hän ei ole koskaan piilotellut sitä, että hänen Harvardissa tekemänsä työ oli osin Yhdysvaltain puolustusministeriön rahoittamaa. Sharpin omin sanoin: "Some people may find either the availability or the acceptance of such funds surprising. I have been arguing for years that governments – and other groups – should finance and conduct research into alternatives to violence." Myös John-Paul Flintoffin haastattelema politiikan ja kansainvälisten suhteiden professori Stephen Zunes toteaa Sharpiin kohdistuvien syytösten olevan sisällöltään perättömiä ja ikävä seuraus Sharpin valinnasta tehdä yhteistyötä kaikkien niiden – niin republikaanien kuin sotilastaustaisten henkilöidenkin – kanssa jotka auttavat karistamaan mielikuvaa Sharpin työstä "pehmeänä, vetelänä, idealistisena, pasifistisena asiana". (Flintoff 2013.)

Vielä Lontoossa työskentelynsä aloittaessaan periaatteellinen uskomus väkivallattomuuteen oli Sharpin mielestä välttämätöntä osa väkivallattomien tekniikoiden toimivuutta. Pian hänen tutkimuksensa kuitenkin osoitti, että väkivallattomia kamppailuja kävivät useimmiten ihmiset joilla ei ollut mitään eettistä tai uskonnollista varausta väkivaltaan turvautumista kohtaan. Vaikka tämä sotikin hänen ennakko-oletuksiaan vastaan, ajan myötä Sharp oivalsi löydössä piilevän mahdollisuuden: "Ihmisjoukkoja ei

tarvitse käännäyttää uskomaan periaatteelliseen väkivallattomuuteen ennen kuin he voivat hylätä väkivallan konflikteissa." (Flintoff 2013.) Sharpin elämäntyö ei perustukaan uskonnollisen vakaumukseen tai kehotuksiin noudattaa korkeamman moraalin periaatteita. Kuten hän itse toteaa *Politics of Nonviolent Actionin* esipuheessa:

This study begun out of a view that alternatives to violence in meeting tyranny, aggression, injustice and oppression are needed. At the same time it appeared evident that both moral injunctions against violence and exhortations in favor of love and nonviolence have made little or no contribution to ending war and major political violence. It seemed to me that only adoption of a substitute type of sanction and struggle as a functional alternative to violence in acute conflicts – where important issues are, or are believed to be, at stake – could possibly lead to a major reduction of political violence in a manner compatible with freedom, justice and human dignity. (Sharp 1973a, v–vi.)

Sharp pitää "väkivallattomia aseita" tärkeinä siksi, että ne antavat ihmisille vaihtoehdon. Jos ihmisille ei tarjota väkivallattomia aseita ja jos he eivät ymmärrä omaa voimaansa, he "kääntyvät takaisin sodan ja väkivallan puoleen joka kerta". (Arrow 2011.) Vaihtoehdon antamisessa Sharp on ajatustensa levinnäisyydestä päätellen myös onnistunut. Vaikka Sharp pyrkiikin tyypillisesti olemaan sanomisissaan vaatimaton, myös hän myöntää ainakin väkivallattomuuden voiman käyneen hänen elämänsä aikana kiistattomaksi: "But people used to say non-violence can't work. After Tunisia and Egypt, people can no longer deny that non-violent regime change is possible. The old theory of a 'just war' is that there must be no viable alternative. I think that's false now. It's no longer a theological question – it's an empirical question." (Flintoff 2013.) Eversti Helvey yhtyy tähän mielipiteeseen: "One no longer needs bombs, missiles and combat forces to neutralize a regime's very sources of power." (Di Giovanni 2012.)

Huolimatta siitä, ovatko Sharpia kohtaan esitetyt syytökset Yhdysvaltain agenttina toimimisesta totta, ei voida väittää etteikö hän olisi mielenkiintoinen ja vaikutusvaltainen akateemikko. Hänen työnsä on ollut uranuurtavaa tutkimusalallaan ja sen soveltaminen eri maissa on vaikuttanut siihen maailmaan, jossa tänä päivänä elämme.

2.2 Johan Galtung

Johan Galtung on matemaatikko, sosiologi, politiikan tutkija, Galtung-Institut for Peace Theory & Peace Practice -järjestön johtaja ja rauhantutkimuksen oppiaineen perustaja. Rauhantutkimusta opetetaan tänä päivänä yli 500 yliopistossa ympäri maailmaa, ja Galtung itse on elämänsä aikana opettanut tuhansia oppilaita rauhantutkimuksen professorina niin Berliinissä, Belgradissa, Oslossa, Pariisissa, Santiago De Chilessä, Buenos Airesissa, Kairossa, kuin Sichuanissa ja lukuisissa muissakin kaupungeissa kaikilla mantereilla. Tämän lisäksi hän on kirjoittanut yli 1600 artikkelia ja yli 160 kirjaa, joita on käännetty 33 kielelle. Maailmanlaajuinen työ rauhantutkimuksen puolesta on ansainnut Galtungille kolmesta kunniaprofessuuria ja -tohtorin arvoa (Galtung-Institut 2016) sekä The Right Livelihood Award -palkinnon vuonna 1987 (The Right Livelihood Award 2015). Yhdistäen gandhilaista etiikkaa ja systemaattista tieteellistä tutkimusta Galtung on antanut panoksensa rauhantyön teoriaan ja käytäntöön, vaikuttaen muun muassa nykyaikaiseen rauhanrakentamiseen, konfliktinvälittämiseen, väkivallattomuuteen, rakenteellisen väkivallan teoriaan sekä rauhankasvatukseen. (TRANSCEND International 2016.) Monet Galtungin kolmikantaisista käsitteistä kuten jako suoran, rakenteellisen ja kulttuurisen väkivallan välillä tai rauhanstrategioiden jaottelu rauhanturvaamiseen, rauhan solmimiseen ja rauhanrakentamiseen ovat päätyneet YK:n viralliseen termistöön ja kansainvälisten suhteiden, rauhantutkimuksen sekä kehitysmaatutkimuksen käyttöön (Galtung-Institut 2016).

Galtungin vuonna 1959 perustama International Peace Research Institute, Oslo (PRIO) on maailman ensimmäinen rauhantutkimukseen keskittyvä tutkimuskeskus ja uransa aikana Galtung on perustanut kymmeniä muita "rauhankeskuksia" ympäri maailmaa. Näiden joukossa ovat vuonna 2000 perustettu, ensimmäinen internetissä toimiva rauhantutkimuksen yliopisto TRANSCEND Peace University sekä vuonna 1993 perustettu voittoa tavoittelematon, maailmanlaajuisen rauhan, kehityksen ja ympäristön verkosto TRANSCEND International (TRANSCEND International 2016.), joka toimii yli 500 rauhan ammattilaisen linkkinä opiskelijoihin yli 80 maassa kuudella mantereella. Sen perustoimintaa ovat tiedon levittäminen (rauhanjournalismi), toiminta (konfliktinvälittäminen), tutkimus ja opetus. (Galtung-Institut 2016.) Galtung tunnetaan myös 1960-luvulla toimintansa aloittaneen Journal of Peace Research -lehden perustajana (TRANSCEND International 2016).

Galtungin kasvaminen lääkärin poikana (Korhonen 1990, 5) näkyy hänen tavassaan lähestyä rauhaa ja sota, sillä hän on elämäntyössään seurannut lääketieteelle tyypillistä diagnoosi, prognoosi, terapia -lähestymistapaa (Galtung-Institut 2016). Galtung ei olekaan vain kehittänyt teorioita, vaan myös soveltanut niitä käytäntöön: Galtung on konsultoinut niin hallituksia, yhtiöitä kuin YK:takin (Galtung-Institut 2016) sekä toiminut rauhavälittäjänä yli 150:ssä valtioiden, kansakuntien, uskontojen, yhteisöjen ja henkilöiden välisissä konflikteissa (TRANSCEND International 2016). Tällä saralla yksi Galtungin merkittävistä saavutuksista on hänen osuutensa Ecuadorin ja Perun välillä solmitussa rauhansopimuksessa, joka loi maiden väliselle kiistanalaiselle raja-alueelle molemmille maille kuuluvan luonnonpoiston ja päätti alueesta käytyjen sotien sarjan. (Galtung-Institut 2016.)

Nauttimastaan akateemisesta arvostuksesta huolimatta Galtungin, kuten Sharpinkin, työ on kohdannut väkeväsanaisia syytöksiä. Esimerkiksi yhdysvaltalaisen oikeistokonservatiivisen ajatuspajan Manhattan Institute for Policy Researchin City Journal -lehdessä Bruce Bawer kutsuu Galtungia "vapauden viholliseksi", arvostellen ankarasti Galtungin Yhdysvaltoihin suuntaamaa kritiikkiä ja kirjoituksia länsimaiden "struktuuraisesta fasismista". Bawer ryöpyttää Galtungia myös tämän antisemitistisiksi tulkitsemistaan lausunnoista, Kiinan kansantasavallan ”vapauttavien” puolien kehumisesta sekä Unkarin neuvostomiehityksen puolesta puhumisesta. (Bawer 2007.)

Galtung kohtasi syytteitä antisemitismistä uudelleen vuonna 2012, kun tämä oli tiettävästi sanonut yhdysvaltalaisen median olevan juutalaisten hallinnassa, sekä antanut ymmärtää Anders Breivikillä olevan mahdollisesti yhteyksiä Israelin tiedustelupalvelu Mossadiin (Aderet 2012; Weinthal 2012). Yhdysvalloissakin ilmestyvän israelilaislehden Haaretzin kanssa käymässään kirjeenvaihdossa Galtung selitti pitävänsä Mossadia ja Breivikin yhteyttä hyvin epätodennäköisenä, mutta mainitsi samalla ettei epätodennäköisenäkään pitämäänsä hypoteesia tule torjua ilman todisteita: “When we know nothing about who is behind Breivik, including whether there is anybody at all, any hypothesis is legitimate; that is in the nature of research”. Lehden mukaan Yhdysvaltain mediaa koskevien kommenttiensa osalta Galtung totesi juutalaisten vaikutusvallan rajoittavan median Israelista ja tämän naapureista käymää keskustelua samalla kun sillä saattaa olla hyviä vaikutuksia muuhun intellektuaaliseen sisältöön. Haaretz kiinnitti huomiota myös siihen, miten Galtung oli keskustellut julkisesti keisarinaikaisen Venäjän

salaisen poliisin antisemitistisenä väärennöksenä tunnetuista Siionin viisaiden pöytäkirjoista. Lehti nosti tältä esiin lausuntoja kuten "I wonder how many people with such strong opinions on the book have even read it", "It is impossible to do so today without thinking of Goldman Sachs", "It is hard to believe that the Russian secret police was able to be so specific," sekä kirjeenvaihdon aikana "I don't know exactly who wrote the protocols." (Aderet 2012.)

Ilmeisesti Galtungin sanomisia oli kuitenkin tahallisesti vääristelty.

TRANSCEND Internationalin vastineessa Galtungin sanomisista nousseeseen kokuun todetaan, ettei Haaretz julkaissut Galtungin kirjeenvaihdossa tarjotomia vastauksia vaan ainoastaan asiayhteydestään irrotettuja lauseita. TRANSCENDin mukaan Galtung ei sinänsä halunnut väittää Breivikillä ja Mossadilla mahdollisesti olevan yhteyksiä toisiinsa, vaan asiaa koskenut lausunto liittyi Breivikin rikoksia koskeneeseen poliisitutkintaan ja sen velvollisuuksiin tutkia myös Breivikin tukijoiden mahdollisuutta sulkematta pois epäiltyjä ilman tämän oikeuttavaa todistusaineistoa. Yhdysvaltalaisista mediaa tai Israelin ulkopoliittikkaa koskeva kriitikki ei TRANSCENDIN mukaan myöskään tarkoita Galtungin olevan antisemitisti: Lähes kaikessa inhimillisessä on positiiviset ja negatiiviset puolensa, eikä kritiikkiä ole syytä olettaa pahantahtoiseksi – päinvastoin se voi olla kritiikin kohteen paras ystävä. Galtung myös tunnustaa Siionin vanhimpien pöytäkirjojen olevan "iljettävä väärennös" – hän vain myönsi ettei tiedä, kuka väärennöksen on oikeasti laatinut. Galtung oli käsitellyt "pöytäkirjojen" sisältöä keskittyen siihen, miten niissä velkasuhde esitetään vallan muotona. Tämän vallan muodon ymmärtäminen on Galtungin mukaan hyvin tärkeää nykypäivänä tiettyjen valtioiden ollessa velkaa tietyille toisille valtioille ja Maailmanpankille. (TRANSCEND International 2012.)

2.2.1 Galtung 1930–1968

Johan Vincent Galtung syntyi Oslossa ylilääkäri Andreas Galtungille ja tämän vaimolle Helga Holmboelle 24. lokakuuta 1930. Galtungit olivat yläluokkainen ja konservatiivinen perhe – he kuuluivat yhteen Norjan vanhimmista aristokraattisista suvuista, jolla oli historia myös kuninkaallisen suvun neuvonantajana. Vaikka aristokratia instituutiona kumottiinkin Norjassa vuonna 1821, Galtungien perhe muisti perintönsä ja Pekka Korhosen mukaan nuori Johan kokikin painetta osallistua kansalliseen politiikkaan

ja jopa ohjata sitä. Ollessaan vasta kouluikäinen Johan todisti niin Norjan miehityksen kuin sen nostattaman väkivallattoman vastarinnan natseja vastaan. (Korhonen 1990, 5.)

Vuonna 1949 nuori Galtung astui armeijan palvelukseen. Hän ei kuitenkaan pitänyt kokemuksesta, sillä kontrasti hänen lapsuudenkodinsa ja asevoimien kulttuurin välillä oli suuri: Kotona Galtung oli aina saanut kaipaamansa perustelut häneltä vaaditulle toiminnalle mutta armeijassa häneltä odotettiin kuuliaisuutta sotilashierarkialle. Asepalvelusaika oli ristiriitainen myös Galtungin omatunnolle, ja hän alkoikin ajatella Norjan sotilaspolitiikkaa kriittisesti. Tämän seurauksena Galtung lähetti sotilasviranomaisille kirjeen, jossa hän vetosi näihin sotilaskoulutuksensa keskeyttämiseksi ja totesi ryhtyvänsä rauhantutkijaksi – Norjaa tuli Galtungin mukaan puolustaa muuten kuin asein. (Korhonen 1990, 5–6.)

Galtung aloitti matematiikan ja sosiologian opintonsa Oslon yliopistossa vuonna 1951. Hän oli aktiivinen opiskelijapolitiikassa ja matkusti ympäri Eurooppaa. Vuonna 1953 Galtung osallistui Arne Næssin Gandhia käsittelevälle luennolle, ja tämä kohtaaminen ohjasi Korhosen mukaan Galtungin antimilitaristisia näkemyksiä gandhilaiseen suuntaan. Galtung alkoi pian pohdiskella Gandhin ajatuksia ja ryhtyi kirjoittamaan Næssin kanssa kirjaa tämän poliittisesta filosofiasta. Galtungin asepalvelus oli kuitenkin vielä osin suorittamatta. Hänelle tarjottiin mahdollisuutta aseistakieltäytyjän viralliseen vaihtoehtopalvelukseen, mutta koska Galtung ei pyynnöstään huolimatta päässyt suorittamaan vaihtoehtoista palvelustaan kehitysavun parissa hän lähti mieluummin vankilaan. Næssin kanssa kirjoitettu teos – *Gandhis politiske etikk* – valmistuikin Galtungin istuessa tuomiotaan vuonna 1955. Korhosen mukaan kirja oli Galtungin ensimmäinen projekti väkivallattoman vastarinnan teemojen parissa. (Korhonen 1990, 6–7.) Näihin hän palaisi uudelleen 13 vuotta myöhemmin kirjassaan *Rauhanomaisen puolustuksen strategia*.

Päästyään vankilasta Galtung valmistui Oslon yliopistosta matematiikasta vuonna 1956 ja sosiologiasta vuotta myöhemmin. Vuosina 1957–1960 hän työskenteli empiirisen sosiologian uusimpien tuotosten parissa Columbia Universityssa Yhdysvalloissa. (Korhonen 1990, 42.) Galtung aloitti työnsä Yhdysvalloissa siis samoihin aikoihin kun Sharp alkoi viettää aikaa Oslolla: Noin neljä vuotta sen jälkeen, kun Sharp oli työstänyt Gandhia käsittelevää kirjaansa Galtungin uuden yliopiston kotikaupungissa New Yorkissa (Sharp 1960, x). Galtung saavutti matemaattisen sosiologian apulaisprofessorin aseman ja

hänelle tarjottiin mahdollisuutta myös pysyvään virkaan yliopistossa (Galtung-Institut 2016). Tänä aikana rauhantutkimus oli kuitenkin jo aluillaan Yhdysvalloissa (Korhonen 1990, 42), ja ilmeisesti tästä vaikutteita ottaen Galtung palasi mieluummin Osloon perustamaan oppiaineeseen keskittyvää organisaatiota (Galtung-Institut 2016).

Vuonna 1965 perustettu International Peace Research Intitute, Oslo (PRIO) saikin alkunsa vuonna 1959 osana Galtungin työtä tukenutta yksityistä instituuttia Institutt for Samfunnsforskning (Institute for Social Research). Instituutti halusi apulaisprofessori Galtungin kehittävän sille rauhan ja konfliktien tutkimukseen liittyvän ohjelman. Ohjelma sai nimekseen Avdeling for Konflikt- og Fredsforskning (Section for Research on Conflict and Peace), ja toimi osana sosiaalisen tutkimuksen instituuttia Galtungin ohjaamana. Vaikka Galtungin perustama ja ohjaama Avdeling for Konflikt- og Fredsforskning (Section for Research on Conflict and Peace) olikin virallisesti osa Instituttia, se toimi alusta asti hyvin itsenäisesti – osin ehkä moninaisten rahoituslähteidensä ja osin ohjelman energisen työteliäisyyden herättämän luottamuksen ansiosta. Ensimmäinen tammikuuta 1965 ohjelma irtaantui emo-organisaatiostaan omaksi insituutikseen ja sai nimen International Peace Research Intitute, Oslo (PRIO). Galtungin monialaisia kiinnostuksenkohteita heijastellen PRIO tutki alusta asti hyvin moninaisia rauhaan ja konfliktiin liittyviä teemoja. (Korhonen 1990, 51–52.)

1960-luvun puoliväliin mennessä Galtungin ura rauhantutkijana oli siis päässyt jo hyvään alkuun. Vuotta ennen PRIO:n itsenäistymistä Galtung perusti sittemmin vaikutusvaltaiseksi nouseen Journal of Peace Research -lehden (TRANSCEND International 2016). Sen ensimmäisessä numerossa Galtung määrittelee rauhan kaksijakoisesti: "... negative peace, which is the absense of violence, absense of war – and positive peace, which is the integration of human society." Jo aiemmin Galtung oli Korhosen mukaan Gandhin innoittamana sitä mieltä, ettei pelkkä sodan ja väkivallan puuttuminen riitä rauhan määritelmäksi. Nyt ajatus tulee kuitenkin ilmi jo rauhan käsitteen dualismina ja kaikki hyvät päämäärät asetettiin integraation alaisiksi, integraation edustatessa Galtungille kaikenlaista hyvää. Tämän pro gradu -tutkielman toisena pääasiallisena lähteenä toimivan *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* kirjoitusvuonna 1968 Galtung ajattelee jo rauhaa sosiaalisen organisaation kysymyksenä/ongelmana, olettaen sodan ja rauhan teorian jonain päivänä tulevan yleisen sosiaalisen organisaation teorian alaisiksi. Hän alkoi myös itse työskennellä tämän eteen rauhantutkimuksen

näkökulmasta. (Korhonen 1990, 52–53.)

Koska niin Sharp kuin Galtungkin ovat nuoruudessaan olleet pasifisteja, on heidän asettamisensa pasifismin historian kontekstiin varsin luontevaa. On myös kiinnostavaa nähdä, millaiseen suhteeseen pasifismiin heidän strategioidensa mahdolliset poikkeamat heidät asettavat. Tähän palaamme Galtungin strategian painotusten taustalla vaikuttaneita tekijöitä käsittelevässä luvussa sekä jälleen tutkielman kokoavassa arvioinnissa, kun heidän strategioidensa ja niiden valtakäsitysten ominaispiirteet ovat käyneet jo selviksi.

3. HISTORIALLINEN KONTEKSTI

3.1 Pasifismin historian tutkimisen ongelmallisuudesta

Ennen pasifismin historian lyhyttä tarkastelua on ehkä aiheellista uhrata muutama sana pasifismin historian kirjoittamisen vaikeuksille. Aiheeseen on perehtynyt muun muassa Kari Palonen *Sanan saivartelua* teokseensa (1988) sisällyttämässään esseessä "Rauhanliikkeiden historiankirjoituksen ongelmallisuudesta". Palosen mukaan kumpikin rauhanliikkeiden historiankirjoituksen pääasiallisista kohteista – niin laajamittaiset, suhteellisen spontaanit joukkoliikkeet kuin rauhanyhdistyksetkin – tarjoavat omat sudenkuoppansa historian tutkijalle, erityisesti niiden historiallisen merkityksen näkökulmasta.

Palonen pitää suuria joukkoja kokoavien rauhanliikkeiden poliittista merkitystä pikemmin oireellisena kuin rauhanliikkeen toiminnan mahdollista voimaa realistisesti osoittavana merkinä. Nämä liikkeet nousevat tyypillisesti vastustamaan jotain tiettyä sotaa (olematta vastarinnassaan yleensä kuitenkaan kovin tehokkaita) ja niiden funktio on lähinnä ilmaista jäsenistönsä huoli sodan uhkaavasta vaarasta. Pitkäjänteisempään ja perustavanlaatuisempaa muutosta ajavaan toimintaan niillä ei suuresta kannattajamäärästään huolimatta yleensä riitä rahkeita tai kannatusta, sillä ihmisten kynnys reaktiiviseen mielipiteenilmaisuun on huomattavasti pienempi kuin kynnys ryhtyä toimintaan "omia" johtajia vastaan. (Palonen 1988, 102–103.)

Rauhanjärjestöjen tutkimuksen vaarana Palonen pitää liiallista keskittymistä järjestöjen jäsenmääriin, vuosikertomuksiin, kokouspöytäkirjoihin, henkilövaihdoksiin ja muuhun yhdistystoiminnan arkiseen pyörittämiseen. Tällöin ei yleensä pohdita sitä, millä tavoin ja kuinka paljon tai laajalti järjestö vaikutti politiikkaan ja ihmisten ajatuksiin vaan tarkastelu typistyy anteeksipyyteleväksi "Oli niitä sodan vastustajiaakin" -historiikiksi, jonka tehtävä on vain osoittaa pasifismista jollain tavalla kiinnostuneita ihmisiä olleen olemassa. Pasifistien vaikutuspotentiaalista tämäkään historiankirjoituksen tapa ei juuri kerro, sillä niin reaktiivisiin protestiliikkeisiin osallistumisesta kuin rauhanyhdistysten jäsenyydestäkin on pitkä matka sotapolitiikan toteutumista estäviin tekoihin. Palosen mukaan jäsenyys yhdistyksissä on usein näyttänyt pikemminkin "porvarillisena yhdistystoimintana" kuin aktiiviseen politikointiin suuntautuneena liikehdintänä. (Palonen

1988, 103–105.)

Myöhemmin tässäkin luvussa esiin nouseva erottelu "maltillisen" ja "radikaalin" pasifismin välillä ei olekaan Paloselle niinkään erottelu myöntyväisen ja tinkimättömän pasifismin linjan välillä, vaan yhdistystoiminnan ja aktiivisen politikoinnin välillä. Siinä missä maltilliseen pasifismin piiriin yleensä kuuluvan yhdistystoiminnan piirissä tapahtunutta rauhan puolesta puhumista voi pitää puhtaasti rauhanomaisena toimintana, muunlaiseen poliittiseen toimintaan ryhdyttäessä on pakko liata käsiään – mitään yksiselitteistä rajaa rauhanomaisen (tai väkivallattoman) ja väkivaltaisen vastarinnan tai pakottamisen välille ei Palosen mukaan voida vetää. Järjestöissä pasifistien onkin helppo olla ideologisesti puhtaita ja ajaa väärinajattelijat yhdistyksistä ulos, kun taas rauhanliikkeiden jäsenistä moni on tyypillisesti osa-aikapasifisteja – rauhanaate ei välttämättä ole heidän pääasiallinen intohimonsa vaan kytkeytyy osaksi muita kamppailuja. Koska tällaiset "opilliset ja strategiset erimielisyydet rauhasta ja väkivallasta ovat niissä koko ajan läsnä", rauhanliikkeiden luokittelu on myös vaikeaa: "Ne eivät ole pelkkiä porvarillisia yhdistyksiä, ne eivät ole myöskään puhtaasti joukkovoimaan nojaavia, enempiä ammattiliittojen kuin kerrallisiin aktioihin suuntautuvien liikkeiden mielessä." (Palonen 1988, 105–109.)

Toisaalta rauhanliikkeiden historia ei myöskään tyhjenny kahteen edellä mainittuun toimintamuotoon. Pasifismin historiaa kirjoitettaessa myös vähemmän aktiivisten teoreetikkojen, yksityisajattelijoiden ja erilaisten "vastaanhangoittelijoiden" merkitys tulisi voida huomioida. Esimerkkinä tästä ihmisjoukosta Palonen käyttää Kurt Hilleriä, jonka "vallankumouksellisen pasifismin" opit olivat ehkä epärealistisia mutta avasivat kuitenkin aivan erilaisia näkökulmia ja uudenlaisen poliittisen horisontin pasifistiselle liikehdinnälle kuin järjestötoiminta tai 1900-luvun alkupuolen pasifistiset liikkeet. Myös vähemmän tunnetut yksittäistoimijat voivat Palosen mukaan olla tärkeitä pasifismin historialle, vaikka he eivät järjestäyntyä liikettä muodostaisikaan. Hänen mukaansa esimerkiksi eri ihmisten ilman yhteistä suunnitelmaa Weltbühnen palstoille kirjoittama kritiikki sotalaitosta ja militarismia vastaan oli samanaikaisia "liikkeitä" tärkeämpää. (Palonen 1988, 105–107.)

Tutkielmani lähteet ovat onnistuneet välttämään Palosen mainitsemat sudenkuopat vaihtelevalla menestyksellä. Vaikka niiden kautta tässä luvussa esiintyykin esimerkiksi muutamia mainintoja vaikkapa aseistakieltäytyjien lukumääristä tietyissä maissa tiettyinä

aikoina, pääpaino on historiallisissa kehityskuluissa, dynamiikoissa ja teemoissa. Lukijan on kuitenkin hyvä pitää Palosen huomiot mielessään pasifismin historian kirjoittamisen ongelmallisuuden ymmärtääkseen.

3.2 Pasifismin lyhyt historia

Pasifismi -termi (latinan sanoista pax, rauha, ja ficus, tekeminen) kehitettiin 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, ja yleisesti ymmärrettyinä se tarkoittaa sodan, militarismin ja/tai väkivallan vastustamista (Robbins 1976, 10; Cortright 2011, 9). Peter Brock käyttää kuitenkin teoksessaan *A Brief History of Pacifism: From Jesus to Tolstoy* kapeampaa määritelmää: Brockille pasifismi tarkoittaa vain ja ainoastaan sodan vastustamista. Määritelmänsä nojaten Brock kutsuu myös muinaishistorian juutalais-kristilliseen perinteeseen nojanneita sodan vastustajia pasifisteiksi, vaikka sana oli heille itselleen tietenkin tuntematon. Nämä varhaiskristityt muodostivat kuitenkin jo sotaa vastustavan ideologian ajatustensa ympärille, ja heidän toimintansa voidaan nähdä myöhemmin pasifisteina tunnettujen sodan vastustajien liikehdinnän länsimaisena lähtöpisteenä. (Brock 1992, 9–10.)

Tästä huolimatta pasifismi ei ole puhtaasti länsimainen tai juutalais-kristillinen ilmiö: Brockin mukaan sotaa ja väkivaltaa on vastustettu pitkään niin Pohjois-Amerikan, Intian kuin Kiinankin kulttuureissa (Brock 1992, 9–10). Teoksessaan *Rauha: Ajatusten ja liikkeiden historia* David Cortright puolestaan sijoittaa aktiivisen väkivallattomuuden juuret Latinalaisen Amerikan alkuperäisyhteisöjen vuosisatoja vanhaan tapaan vastustaa valloittajien ja kansallisten hallitusten assimilaatiopolitiikkaa soveltamalla joukkomittaista ja väkivallatonta yhteistyöstä kieltäytymistä. (Cortright 2011, 31–32.) Keskitymme kuitenkin tässä luvussa tarkastelemaan vain "länsimaalaisena" ymmärrettyä eurooppalaista ja amerikkalaista pasifismin perinnettä muodostumisestaan aina 1950-luvulle asti, jolloin viimeistään Gandhin vaikutus länsimaalaiseen pasifistiseen diskurssiin tekee sen jyrkän erottamisen maailman muiden kulttuuripiirien pasifistisista perinteistä mahdotonta. Gene Sharp ja Johan Galtung syntyivät "länsimaalaiseen" kulttuuripiiriin ja omaksuivat ajatuksensa pasifismista ja väkivallattomuudesta tämän kulttuuripiirin tunteman perinteen värittäminä, joten näen heidän teostensa osallistuvan juuri länsimaisen pasifismin perinteen näkökulmasta käytävään keskusteluun.

Koska pasifismin tarkka historiikki ei ole tämän tutkielman näkökulmasta kiinnostavaa, emme tarkastele tässä luvussa alkukristillistä ja kristillisten lahkojen pasifismia vaan siirrymme suoraan käsittelemään 1800- ja 1900-luvuilla syntyneitä, kristinuskon harjoittamisesta eriytyviä pasifistisia liikkeitä ja ajatuksia. Cortrightin mukaan laajemmat yhteiskunnalliset muutokset mahdollistivat osaltaan kristinuskon harjoittamisesta irrottautuvien rauhanliikkeiden synnyn juuri tällä aikakaudella: Yhdysvaltojen ja Ranskan vallankumoukset muovasivat poliittista ajattelua korostamalla yksittäisten kansalaisten roolia, ja ihmiset sekä alkoivat kokea voivansa muokata yhteiskuntaan että kokivat sen jopa velvollisuudekseen. Napoleonin sotien päätyttyä lahkoihin sitoutumattomia rauhanyhdistyksiä alkoikin syntyä niin Yhdysvalloissa kuin Britanniassakin, manner-Euroopan saadessa omansa 1820- ja 1830-luvuilla. Yhteiskunnallisten muutosten lisäksi sotaväsymyksen aikaansaama pitkä rauhan aika valoi rauhanaktivistien keskuudessa toivoa ja uskoa lopullisen universaalien rauhan saavutettavuudesta. Koko rauhanliike uskoi olevan mahdollista lopettaa, jos ei kaikkea väkivaltaa niin ainakin "julkiset sodat" valtioiden välillä. Varhaiset rauhanjärjestöt ehdottivatkin kansainvälisen organisaation perustamista valtioiden välisiä kiistoja ratkomaan. (Brock 1992, 63, 65; Cortright 2011, 44–46.)

Jäsenistöltään varhaiset rauhanyhdistykset olivat lähinnä keski- ja yläluokkaisia. Niiden toimintaan kuului lentolehtisten ja kirjojen painaminen ja jakaminen sekä kaikille avoimien julkisten kokousten järjestäminen. Rauhanyhdistykset pyrkivät näin tietoa jakamalla heikentämään yhteiskunnissaan vallitsevaa sotaetosta. Uusien jäsenten hankkiminen ei kuitenkaan kuulunut niiden prioriteetteihin eivätkä ne tavoitelleet massaliikkeen asemaa – toiminnan painotus oli nimenomaan sodanvastaisten ajatusten saattamisessa yleiseen tietoisuuteen. Kaikkien rauhan kannattajien ollessa tervetulleita rauhanliikkeeseen liikkeen sisältä löytyvät kannat olivat hyvin kirjavia, vaihdellen aina absoluuttisesta ehdolliseen pasifismiin. Jotkut pasifistit välttelivät jopa äänestämistä välttyäkseen ilmaisemasta hyväksyntää millekään valtiolliselle väkivallalle. Siinä missä yhdysvaltaisilla pasifisteilla oli paljon erimielisyyksiä moraalisesti välttämättömästä pasifismin asteesta (tulisiko sen olla absoluuttisesta vai jossain määrin suhteellista), manner-Euroopassa pasifismiin suhtautuduttiin Immanuel Kantin innoittamina lähinnä käytännön kautta: Rauha oli tavoiteltava päämäärä mutta rauhan kannattajien ei tarvinnut kaikissa tilanteissa irtisanoutua väkivallasta. Kantin pohdinta ei ollut kuitenkaan jäänyt

yleiseksi rauhan kannattamiseksi, sillä hän oli Ranskan vallankumouksen kuohunnan keskellä hahmotellut näkemyksen rauhanomaisesta tulevaisuudesta, jonka perustana olisi valistuneiden kansalaisten hallitsemien vapaiden tasavaltojen liitto. Eurooppalaiset pitivätkin yhdysvaltalaisia useammin kansallisia vapautussotia hyväksyttävänä ja jopa välttämättöminä myöhemmän maailmanrauhan kannalta. He olivat myös angloamerikkalaisia pasifisteja halukkaampia yhdistämään rauhan ja oikeudenmukaisuuden kysymykset toisiinsa. Vaikka yhdysvaltalaiset absoluuttiset pasifistit kannattivatkin väkivallan korvaamista väkivallattomalla vastarinnalla vääryksiä torjuttaessa, lähes kukaan absoluuttisten pasifistien piiristä ei kuitenkaan vielä onnistunut kehittämään väkivallattoman toiminnan strategiaa jolla pahan ongelmaan voitaisiin heidän vakaumuksensa mukaisesti vastata. Siinä missä jotkin kristityt lahkot olivat väkivallattomuuden moraaliseen puoleen keskittyessään suhtautuneet utilitaristisiin argumentteihin hyvin penseästi, 1800-luvun rauhanliike käytti myös utilitaristista argumentaatiota sotaan vastaan. Sota ei siis ollut vain moraalin ja Jumalan näkökulmasta väärin, se myös aiheutti mittavaa vahinkoa yhteiskunnille. (Brock 1992, 63–68; Cortright 2011, 44–45, 47–49.)

Varhaisten rauhanjärjestöjen tullessa tietoisiksi toisistaan ne järjestivät kansainvälisiä rauhankongressi -tapaamisia 1840- ja 1850-luvuilla. Niissä muodostetut julkilausumat puolsivat "kansojenliiton" perustamista, sovittelua konfliktin ratkaisukeinona ja aseistariisun sotiin ehkäisijänä. Myös kansainvälisiin standardeihin pyrkivät tietoliikennettä, postilaitosta sekä paino- ja mittayksiköiden yhdenmukaistamista koskevat uudistukset nousivat rauhankongressien käytännön agendalle. (Cortright 2011, 52–53.)

Noin vuodesta 1838 alkaen rauhanliikkeestä alkoi eriytyä aiempaa radikaalimpia ryhmiä. Ne alkoivat vaatia selvempää sodanvastaista asennetta (pelkkä rauhan suosiminen ei enää riittänyt) samalla kun naisten oikeudet ja orjuuden vastustaminen otettiin osaksi ryhmien agendaa. Tämä loi Brockin mukaan siemenen 1900-luvun naisten rauhanliikkeille. Osa näistä radikaaleista pasifisteista harjoitti myös nykyään kansalaistottelemattomuudeksi kutsuttua rotuerottelun vastaista toimintaa. (Brock 1992, 68–70; Cortright 2011, 49–50.)

Vuonna 1846 Elihu Burritt perusti League of Universal Brotherhood -järjestön (LUB) kyllästyneenä aikansa rauhanjärjestöjen keskiluokkaisuuteen sekä niiden vesittyneeseen pasifismiin joka salli sodankäynnin tietyissä tapauksissa. Hän kuvaili konservatiivisia pasifisteja "puolustuksellisten sotien rauhan lähettiläiksi". LUB oli

ensimmäinen rauhanjärjestö, joka julisti perustuvansa kansainvälisyydelle ja keräsikin allekirjoituksia absoluuttisen pasifismin julistukseensa niin Yhdysvalloissa, Britanniassa kuin vähäisemmässä määrin myös manner-Euroopassa. Näin se mursi vanhempien rauhanjärjestöjen taipumuksen houkutella jäsenikseen vain keskiluokkaisia ja hyväosaisia kannattajia. Jäsenistön monipuolistumisessa saattoi auttaa osaltaan se, että LUB tuomitsi myös orjuuden ja muut yhteiskunnalliset epäoikeudenmukaisuudet puolustaen samalla solidaarisuutta kaikkien yhteiskuntaluokkien ja rotujen välillä. 1850-luvulla näkemykset orjuuden puolesta ja sitä vastaan kärjistyivät yleisestikin, ja pasifistit joutuivat tekemään valinnan rauhan tai vapauden ajamisen välillä. Moni entinen radikaalipasifistikin turvautui nyt myös väkivaltaan orjia vapauttaakseen. Vaikka LUB:inkin toiminta hiipui 1850-luvulla Yhdysvaltain sisällissotaan myöhemmin johtavien vastakkainasettelujen kärjistyessä ja Krimin sodan vaikutuksesta, sen uusia avauksia tehnyt toiminta oli tärkeä etappi rauhanliikkeen historiassa. (Brock 1992, 66–68, 71; Cortright 2011, 50–53.)

Pasifistisen liikehdinnän heikentymisestä huolimatta 1800-luvun jälkipuoliskolla nähtiin myös positiivisia kehityskulkuja: Ensimmäisen kerran pasifismin historiassa radikaalipasifistit linjasivat paperille siviilivastarinnan ohjelman, jota Brock kuvailee myös tyrannian vastaiseksi passiiviseksi vastarinnaksi (toisaalta hän kuvailee Gandhin ohjelmaa ensimmäiseksi konkreettiseksi väkivallattomaksi vastaukseksi pahan ongelmaan). Sisällissodan jälkeen yhdysvaltalaiset rauhanjärjestöt viettivät edelleen hiljaiseloa, vaikka Lincolnin hallinto toisaalta alkoi sodan lopulla tunnustaa vakaumuksellisen pasifismin: Siihen vedonneet aseistakieltäytyjät saattoivat suorittaa palveluksensa esimerkiksi sairaaloissa työskentelemällä tai huolehtimalla vapautetuista orjista. Samoihin aikoihin Britanniassa syntyi paljon uusia rauhanjärjestöjä, Yhdysvaltojen järjestökentän päästessä nousuun 1890-luvulla. Uusia rauhanjärjestöjä ei kuitenkaan juurikaan kiinnostanut pasifismi tai aseistakieltäytyminen vaan rauhan välittäminen, kansainvälinen laki ja maailmanlaajuisen hallinnon luominen. (Brock 1992, 58–59, 66–68, 71, 75; Cortright 2011, 50–53.)

1800-luvun lopulla pasifismin sisällä alkoi vakiintua kaksi aatteellista koulukuntaa. Ranskalaisen pasifismin porvarilliseen, liberaaliin ja internationaaliseen perinteeseen nojaavan koulukunnan mukaan rauha oli edellytys kansalliselle vapautumiselle ja kaikelle yhteiskunnalliselle kehitykselle. Nämä tuovat ajan kanssa mukanaan poliittisen vapauden ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, kun

kansakunnat vapautuvat sotilasmienojen ja sodan tuomista taakoista. Tämä koulukunta yhdistyi vahvasti Pariisissa perustettuun Ligue internationale et permanente de la paix -järjestöön. Genevessä perustettuun Ligue internationale de la paix et de la liberté -järjestöön liitetyn koulukunnan mukaan taas juuri kansakuntien vapaus, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, demokratia ja aktiivinen työskentely näiden tavoitteiden saavuttamiseksi olivat edellytyksiä rauhan saavuttamiselle, ja siksi niitä voitiin edistää tarvittaessa myös aseellisin toimin. Tänä aikana monet rauhanjärjestöt alkoivat myös lähentyä nousevan sosialismin aatteen kanssa ja rauhanaate alkoi kiinnostaa laajemmin myös työväenluokan keskuudessa. (Cortright 2011, 54–55.)

1800-luvun lopulla rauhanliike myös yleismaailmallistui ja rauhanjärjestöjä muodostui ympäri maailmaa. Osin Pohjois-Eurooppalaisten rauhanjärjestöjen ansiosta Pohjoismaat valitsivat puolueettomuuslinjan eikä Norjan ja Ruotsin välisistä kiistoista kehittynyt aseellista selkkausta vaan Norja itsenäistyi Ruotsista rauhanomaisesti 1905. Vuonna 1889 rauhanjärjestöt alkoivat järjestää vuosittaisia rauhankongresseja, joista kansainvälinen rauhanjärjestöjen kattojärjestönä edelleen toimiva International Peace Bureau (IPB) sai alkunsa. (Cortright 2011, 56–58.)

Ensimmäistä maailmansotaa edeltävinä vuosikymmeninä radikaalin pasifismin merkittävin ilmaus tuli kuitenkin Venäjältä Leo Tolstoin kirjoituksissa, alkaen vuonna 1879 julkaistusta teoksesta *Tunnustus*. Kuten monet yhdysvaltalaisetkin pasifistit, Tolstoi pohjasi pasifistiset näkemyksensä Uuteen Testamenttiin ja hän piti "kulttuurilla luokkaa" aineellisen hyvinvointinsa ja ahneutensa saastuttamana: vain talonpoikaisto oli onnistunut säilyttämään jonkin osan Jeesuksen opetuksista. Yhteiskunta olikin suurten, nopeiden muutosten tarpeessa. Läntisen maailman pitäisi palata evankelisen yksinkertaiseen elämäntapaan ja moraaliin, tai koko kulttuuripiiri kuolisi sairauteensa. Jeesuksen viesti olla tekemättä pahalle vastarintaa oli kaikille annettu universaali käsky, joka kytkeytyi Tolstoilla laajempaan väkivallattomuuden filosofiaan, eikä ihmisten siis tulisi sotia tai palvella asevoimissa. Tolstoin mukaan vastarinnan tekemättä jättäminen merkitsisi myös omaisuuden loppua, ainakin siinä määrin kuin sitä tarvitsee puolustaa väkivallalla, sekä väkivaltaan perustuvan valtioinstituution hylkäämistä. Teorian tasolla Tolstoi kannatti täydellistä vastarinnattomuutta myös rikollisen tai mielisairaana väkivallan edessä, vaikka olikin valmis myöntämään tämän ideaalin mahdottomuuden käytännössä. Saavuttamatonkin ideaali kuitenkin toi kannattajansa Tolstoin mukaan lähemmäs hyvää

kuin ei-motivoiva puoli-ideaali. Tolstoin seuraajat harjoittivatkin jonkin verran aseistakieltäytymistä ensimmäisen maailmansodan alla, ja myös Gandhi sai innoitusta ja tukea ajatuksilleen Tolstoilta. Tunnetuista suomalaisista hänen ihailijoihinsa kuului kirjailija Arvid Järnefelt. (Brock 1992, 72–74, 233.)

Brock näkee kuitenkin Tolstoin puutteena ja hänen innoituksensa rajallisuuden syynä sen, ettei hänellä ollut konkreettista ohjelmaa pahan väkivallattomaksi vastustamiseksi – tämän esitteli vasta osin Tolstoin innoittama Gandhi. Tolstoin vaikutus oli kuitenkin monella tapaa merkittävä. Huolimatta siitä, että hän otti innoituksensa Uudesta Testamentista, Brockin mukaan Tolstoi nosti pasifismin vakiintuneesta kulttuurimatriisistaan ja osoitti, että sillä on oikeutuksensa myös kristillisestä traditiosta irrallaan: Tolstoille väkivallattomuuden vaatimus oli universaali, ei vain kristityille kohdistettu, ja kaikkien oikeudenmukaisten ihmisten tulisi hänen mukaansa kieltäytyä sotilastehtävistä. Toisekseen Tolstoi esitti yhteiskunnan radikaalin uudistamisen kansainvälisen rauhan ja veljeyden saavuttamisen ennakkovaatimuksena. Brockin mukaan "tolstoilainen impulssi" yhdisti peräänantamattoman yhteiskuntakritiikin tiukkaan väkivallattomuuteen, eikä hänen vaikutustaan myöhempään pasifismiin voida ohittaa. (Brock 1992, 75.)

Maltillisemmän pasifismin rintamalla ensimmäistä maailmansotaa edeltäneet vuodet olivat rauhanliikkeen vaikutusvallan ja kannatuksen huippuvuotia, jolloin laajasti määritellystä pasifismista tuli merkittävä kansainvälinen tekijä. Tänä aikana rauhanyhdistysten lukumäärä moninkertaistui ja lukuisat hyväntekijät olivat innokkaita rahoittamaan niiden toimintaa. Hallitukset alkoivat myös hyväksyä valtioiden välisiä kahdenkeskisiä sovittelusopimuksia ja perustaa kansainvälisiä tuomioistuimia riitojen ratkaisemiseksi ilman sodankäyntiä. Tämän lisäksi parlamenttien välinen konferenssi kutsuttiin säännöllisesti koolle ja valtionpäämiehet kunnioittivat aikaisemmin mainittuja rauhankongresseja tehdyksillään. 1899 Venäjän keisari kutsui jopa koolle Haagin rauhankonferenssin, jonka tarkoituksena oli muun muassa asevarustelun vähentäminen. Rauhanliikkeen voima ei kuitenkaan riittänyt ensimmäiseen maailmansotaan johtaneiden kehityskulkujen kumoamiseen: Haagin konferenssinkin tulokset olivat laihoja osallistujavaltioiden välttellessä sitoutumista mihinkään autonomiaansa heikentäviin päätöksiin tai menettelyihin. Cortright antaa ymmärtää tämän johtuneen osaltaan siitä, että liikkeet olivat luottaneet liian sinisilmäisesti sovittelun houkuttavuuteen valtioiden välisten

kiistojen ratkaisumenetelmänä eivätkä tämän vuoksi puuttuneet kiihtyneeseen asevarusteluun eivätkä vahvistuviin nationalistisiin tunteisiin. (Cortright 2011, 59 , 61–62, 70.)

Vaikka pasifistien sodan puhkeamisen jälkeen kohtaamat olosuhteet vaihtelivat maasta toiseen, rauhantoimintaa sensuroitiin ja rajoitettiin vahvasti kaikissa sotaa käyvissä maissa (Wilmers 2015, 2). Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sodanvastaisen toiminnan täydellistä tyrehtymistä, edes vähemmän demokraattisissa valtioissa. Saksassa oli ensimmäisen maailmansodan aikana muutama sata aseistakieltäytyjää jotka kuitenkin toimivat yksilöinä, eivät organisoituneena liikkeenä. Myös heidän taustansa olivat moninaisia: Osa aseistakieltäytyjistä kuului kristillisiin lahkoihin, osa oli vasemmistolaisia ja osa keskiluokkaisia intellektuelleja. Järjestäytyntä toimintaakin kuitenkin löytyi: Saksalaiset anarkosyndikalistit muun muassa järjestivät organisoitua sodanvastaista toimintaa propagandan ja rintamakarkuruuden muodossa. (Grünwald 1999, 68.) Keväällä 1915 eri maiden naispasifistit järjestivät Haagissa kongressin, jossa yli 1100 osallistujaa 11 maasta vaativat lisää poliittisia oikeuksia naisille, politiikan demokratisointia muun muassa kansojen itsemääräämisoikeuden tunnustamalla ja parlamentaariseen demokratiaan siirtymisellä, kansainvälisen sovittelun aloittamista, ulkopoliittikan demokraattista kontrollia, yleistä aseistariisuuntumista, vapaata kauppaa ja pasifistista koulutusta. Kongressissa perustettu The International Committee of Women for Permanent Peace and its Work for Mediation myös lähetti delegaatioita kaikkiin sotaa käyviin maihin esittääkseen nämä vaatimukset sodasta päättävälle hallituksille. (Wilmers 2015, 3.)

Vuonna 1914 Iso-Britannian Independent Labour -puolueen Fenner Brockway ja Clifford Allen perustivat No-Conscription Fellowship -järjestön vastustamaan asevelvollisuuden täytöntöönpanoa jos ja kun hallitus siihen turvautuisi. Koska NCF puolusti omantunnon ääntä legitiiminä perusteena aseistakieltäytymiselle, sitä voidaan pitää pasifistisena järjestönä vaikka sen jäsenistö ei ehkä puhtaasti pasifistista ollutkaan. Siihen kuului niin "kapitalistisia sotia" vastustavia sosialisteja, naisten äänioikeuden puolesta taistellut Catherine Marshall kuin uskonnollisia pasifisteja ja järjestöön maaliskuussa 1916 liittynyt, utilitaristista pasifismia tunnustanut Bertrand Russellkin. Russell käytti NCF:ia foorumina sodanvastaisille mielipiteilleen ja toivoi siitä muodostuvan aseistakieltäytyjien "armeijan", joka pakottaisi hallituksen perumaan kutsunnat ja lopettamaan sodan. Russellin yrityksistä huolimatta tällaista armeijaa ei

kuitenkaan syntynyt, ja vain murto-osa brittiläisistä aseistakieltäytyjistä valitsi totaalkieltäytymisen, suurimman osan suosiessa vaihtoehtoisia palvelumuotoja. Aseistakieltäytyjäarmeijan kokoamisen epäonnistuttua Russell yritti organisoida toisinajattelijajärjestöistä vastarintaa, joka saisi kansan vakuuttuneeksi uuden rauhanomaisen hallituksen välttämättömyydestä kansalaisvapauksien turvaamiseksi. Tämänkin yrityksen epäonnistuttua Russell vetosi Yhdysvaltain presidentti Woodrow Wilsoniin, jotta tämä aloittaisi rauhanvälittämisen sodan osapuolien kesken – jälleen kerran tuloksetta. (Rempel 1996, 343, 346–348.)

Vaikka Russellin olikin mahdollista harjoittaa verrattain monipuolista rauhanaktivismia, hän joutui kärsimään kovia sanktioita toiminnastaan: Russell sai syytteen asevelvollisuuden vastaisista kirjoituksistaan, häntä estettiin poistumasta Britanniasta luennoimaan Yhdysvalloissa, hänen liikkumistaan rajoitettiin, hän menetti luennoitsijan paikkansa Cambridgessa ja vuonna 1918 hänet tuomittiin vankilaan. Liittoutumalla aseistakieltäytyjien radikaaliin siipeen kuuluneen NFC:n kanssa Russell tuomitsi itsensä Yhdysvaltain ja Britannian poliittisen keskustelun sivusta huutajaksi. (Rempel 1996, 348.)

Ensimmäinen maailmansota johti entistä vahvempiin vaatimuksiin perustaa valtioiden välisiä kiistoja ratkova Kansainliitto. Sodan päätyttyä Yhdysvaltain presidentti Wilson sai ajettua Kansainliittoa koskevan sopimuksen osaksi Versailles'n rauhaa ja toteutti näin rauhanliikkeen pitkäaikaisen unelman. Vaikka Kansainliitto onnistuikin hankkimaan entistä laajempaa hyväksyntää internationalismin ja kollektiivisen turvallisuuden ajatuksille, poliittinen vastustus niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassakin esti Wilsonin haavetta toteutumasta täysimittaisesti: Kansainliiton sääntöihin jätettiin suuria porsaanreikiä ja siitä tehtiin paljon hampaattomampi kuin Wilson olisi halunnut. Lopullinen takaisku oli, ettei Yhdysvallat lopulta edes liittynyt järjestön jäseneksi. Kansainliitto ja Versailles'n rauha saivatkin rauhanjärjestöiltä ja -aktivisteilta paljon kritiikkiä osakseen muun muassa imperialistisen politiikan säilyttämisestä ja demokratiavajeesta. Vain liikkeen konservatiivinen siipi piti vallitsevan maailmanpoliittisen tilanteen ja Kansainliiton rakenteen säilyttämistä hyvänä ideana. (Cortright 2011, 71–78.)

Maailmansotien välisen ajan suuria pasifistisia teemoja Kansainliiton perustamisen ohella oli siihen osin kytkeytyvä pyrkimys kieltää sodat lailla.

Rauhanliikkeessä ajateltiin, että jos sotaa ei enää pidettäisi legitiiminä kansallisen edun ajamisen välineenä, siihen ei turvaututtaisi yhtä helposti kuin aikaisemmin. Vaikka ensimmäinen maailmansota olikin voimistanut sodanvastaisia tunteja ympäri maailmaa ja Yhdysvallat sekä Ranska sponsoroivat yli 60 valtion allekirjoittaman sodankäynnin kieltävän Kellogg-Briandin sopimuksen, maailman valtioiden haluttomuus alistaa suvereeniuttaan kansainvälisille auktoriteeteille tarkoitti tämänkin pasifistien haaveen vesittymistä. (Cortright 2011, 80–84.)

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen pasifismin eturintamalle nousivat antimilitaristiset, utilitaristiset ja (joskin edelleen vähemmistössä olevat) absoluuttista pasifismia kannattavat ryhmät – kun vähemmän ehdottomat rauhantekijät olivat marssineet sotaan, puristit pyrkivät ja jossain määrin onnistuivatkin omimaan pasifismi -termin itselleen. Konservatiivisempien rauhanyhdistysten kannatus hiipui ja vakauden korostaminen väistyi yhteiskunnallisen uudistustyön ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden edistämisen tieltä. Kulttuuriteokset suhtautuivat entistä kriittisemmin sotaan ja kuvasivat sen väkivaltaisuutta raadollisesti samalla kun uskonnolliset johtajat, tutkijat ja intellektuellit (kuuluisimpana ehkä Albert Einstein) työskentelivät yhdessä sotaa vastaan. Naisten lisääntynyt osallistuminen rauhantoimintaan antoi sodanvastaiselle aatteelle uutta puhtia ja dynamismia. Maailmansotien välisenä aikana pasifismi, feminismi ja taistelu naisten äänioikeuden puolesta kytkeytyivät monin paikoin toisiinsa. Vuonna 1919 perustettiin Women's International League for Peace and Freedom -järjestö, joka oli Cortrightin mukaan ehkä maailman ensimmäinen avoimesti feministinen ja pasifistinen järjestö. Yleisemminkin itsemääräämisoikeuden ja poliittisen päätöksenteon demokraattisen valvonnan arvo rauhan vahvistajina korostui selvästi verrattuna aiempaan pasifismiin. Gandhin taistelu Intian itsenäisyyden puolesta sai huomiota ja kannatusta myös Euroopassa, inspiroiden joitakin pasifisteja pitämään väkivallatonta joukkotoimintaa pätevänä keinona ehkäistä sodat ja saavuttaa yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus (vaikka ajatus ei ollut eurooppalaisellekaan perinteelle vieras, kuten jo edellä näimme). Vuonna 1930 Ranskassa päätään nosti myös niin sanottu integraalinen pasifismi, joka yhdisteli piirteitä kaikista yllä mainituista pasifismin muodoista: Se omaksui aikansa utilitaristisen argumentoinnin sotaa vastaan, kannatti kollektiivisen turvallisuuden periaatetta sekä taloudellisten sanktioiden käyttöä ja piti Gandhin innoittamana siviilivastarinnan käyttöä parhaana kansallisen turvallisuuden politiikkana. (Cortright 2011, 10, 87–95.)

Vaikka Gandhi ei länsimaalaisen pasifismin perinnettä edustakaan, on paikallaan tässä yhteydessä tutustua lyhyesti myös häneen: Länsimaiselle rauhanliikkeelle antamansa innoituksen lisäksi Gandhin väkivallaton vastarinta ja ajatukset vaikuttivat merkittävästi myös Sharpin ja Galtungin omiin väkivallattoman kamppailun strategioihin. Gandhin Intiassa johtaman kampanjan pääasialliset vaiheet ja saavutukset ovat nykyään jo yleisesti tunnettuja, joten niihin ei paneuduta tässä luvussa. Sen sijaan Gandhin toiminnan taustalla vaikuttaneet ajatukset, joihin palaamme tarkemmin Galtungin uran alkuvaiheita esittelevässä luvussa, ovat tutkimuskysymyksemme kannalta ensiarvoisen tärkeitä.

Cortrightin mukaan Gandhi ammensi innoituksensa uskonnosta aina varhaislapsuudestaan lähtien: Nuori Gandhi tutki antaumuksellisesti hindulaista pyhää tekstiä Bhagavad-Gitaa, jonka keskeisenä sanomana hän piti aineellisista nautinnoista ja tarpeista irrottautumista. Gandhia innoittivat vahvasti myös hänen synnyinseutunsa Gujaratin jainalaiset perinteet, jotka länsimaalaisille ehkä tutumman buddhalaisuuden tavoin pitävät sisällään epätsekkyden, asketismin ja väkivallattomuuden opetuksia. Sekä jainalaisuus että buddhalaisuus antavat paljon painoarvoa ahimsan periaatteelle, joka kehottaa välttämään muiden elävien olentojen vahingoittamista. Omassa ajattelussaan Gandhi vei tämän ajatuksen henkilökohtaisia suhteita laajemmalle: Hänelle se merkitsi ehdotonta rakkautta ja sitoumusta toimia toisten ihmisten vahingoittamisen estämisen puolesta. Gandhi tutustui myös kristinuskoon ja arvosti kovasti vuorisäärän sanomaa sekä, kuten edellä näimme, Tolstoin tulkintaa siitä. Tolstoin sitoutuminen kristilliseen absoluuttiseen pasifismiin ja kehotus olla tekemättä yhteistyötä oikeudettomien vallanpitäjien kanssa vahvistivat Gandhin omaa sitoutumista ahimsaan ja brittihallinnon uhmaamiseen. (Cortright 2011, 232–233.)

Gandhin sitoutuminen väkivallattomuuteen johtui kuitenkin Cortrightin mukaan ensisijaisesti tämän kutsumuksesta totuuden ja hengellisen tarkoituksen etsintään. Tutkiskellessaan ja pohtiessaan inhimillisen tiedon rajoja, Gandhi totesi inhimillisen tiedon olevan aina ehdollista ja suhteellista. Tämän vuoksi totuuden etsijän on oltava nöyrä ja suvaitsevainen: Ihmisellä ei voi koskaan olla niin suurta varmuutta totuuden kokemuksesta, että hän siihen nojaten voisi oikeuttaa väkivaltaiset toimensa. Totuus on Gandhille löydettävissä keskenään kiistelevien todellisuuden tulkintojen vuorovaikutuksessa ja kilpailevien voimien synteisissä, ja tämä näkemys heijastui myös hänen väkivallattoman vastarinnan politiikkaansa. (Cortright 2011, 233–234.)

Sitoutuminen totuuteen ja ahimsaan sai Gandhin myös painottamaan keinojen ja päämäärän välistä yhteyttä: kummatkin ovat toisiaan täydentäviä todellisuuden osia. Koska inhimillinen tieto on Gandhin näkemyksen mukaan epätäydellistä ja muuttuvaa, myös täydelliset ja lopulliset päämäärät ovat epävarmoja. Toiminnan päämäärät ovat siten ennakoimattomia, mutta keinot joilla päämäärät saavutetaan ovat konkreettisia ja varmoja. Siksi Gandhi painottikin keinojen merkitystä eikä kannattanut väkivaltaista toimintaa myöskään hyvien päämäärien saavuttamiseksi. Pohdinnoistaan huolimatta Gandhi oli kuitenkin Cortrightin mukaan ensisijaisesti poliittisen toiminnan strategi, ei filosofi. Siksi hän ei pyrkinyt kokoamaan ajatuksiaan yhtenäiseksi filosofiaksi. (Cortright 2011, 234–235.)

Länsimaissa Gandhin poliittisen kamppailun metodi tunnettiin pitkään "passiivisena vastarintana". Vaikka hän olikin kutsunut Etelä-Afrikassa organisoimaansa protestiliikettä juuri noilla sanoilla (Sharp 1959, 42) ei Gandhi myöhemmin enää itse pitänyt termistä, sillä hänen käyttämässään pahan vastustamisen strategiassa ei ollut Gandhin mukaan mitään passiivista. Sen potentiaali sai kunnioitusta myös pasifismin kriitikoilta, kuten George Orwellilta. Gandhin kamppailun päämääränä ei ollut kuitenkaan vihollisen voittaminen, kuten Orwell tulkitisi, vaan yhteisymmärryksen ja poliittisen sovun saavuttaminen väkivallattomalla kamppailulla. (Cortright 2011, 235.) Suhtautuminen tähän sovinnon painottamiseen oli myöhemmin tärkeä Sharpin ja Galtungin väkivallatonta strategiaa erottava tekijä. Palatkaamme jälleen kuitenkin tarkastelemaan länsimaisen rauhanliikkeen historiaan, jossa sovintohakuisuus on nationalististen hyökkäysten ansiosta antanut tilaa interventionistisille ajatuksille.

Toisen maailmansodan uhan kasvaessa Euroopan suurvallat tekivät Saksalle monia ulkopoliittisia myönnytyksiä uuden suursodan välttämiseksi. Perinteisestä historiantulkinnasta poiketen pasifistit eivät Cortrightin mukaan kuitenkaan olleet vastuussa Natsi-Saksaa kohtaan suunnatusta myönnytyksipolitiikasta. Suurin osa rauhanjärjestöistä päinvastoin vaati maailman hallituksia toimimaan fasismin hyökkäysten ja Japanin aggressioiden pysäyttämiseksi jo ennen kuin hallitukset itse ottivat tiukan kannan niihin. Silloinkin kun valtiolliset toimijat lopulta veivät asian Kansainliiton käsittelyyn ja järjestö päätti sanktiosta hyökkääjävaltioita kohtaan, niitä ei laitettu täytäntöön – monet hallitukset pelkäsivät sanktioiden mukanaan tuomia kustannuksia ja riskejä. Kansainliiton uskottavuuden murentuessa pasifistiset ja internationalistiset ryhmät

perustivat vuonna 1936 International Peace Campaign -koalition viimeisenä yrityksenä hankkia tukea aseistariisunnalle ja saada ihmiset toimimaan sotaa vastaan. Koalition kampanja kuitenkin ajautui karille Espanjan sisällissodan puhjetessa ja maailmansodan uhan edelleen kasvaessa. Maailmansodan sytyttyä pasifistien rivit tyhjenivät yhä useamman päätyessä kannattamaan aseellisia toimia hirmuvaltoja vastaan. Tämä sinänsä ei ollut pasifistien enemmistön kannan vastaista, vaan monet heistä sallivat sodankäynnin äärimmäisissä tapauksissa. Pasifisteista tehtiin kuitenkin myöntöväisyyspolitiikan syntipukkeja ja liikkeen historiaa vääristeltiin jotta huomio suuntautuisi pois myöntöväisyyspolitiikasta päättäneiden hallitusten vastuusta. (Cortright 2011, 85–87, 98–102, 107–110.)

Pasifistisen liikkeen heikkeneminen ei kuitenkaan tarkoittanut sodanvastaisen toiminnan loppumista edes sotaa käyneissä maissa. Peace Pledge Union (PPU) ja muut brittiläiset rauhanjärjestöt reagoivat Britannian sodanjulistukseen kiihdyttämällä toimintaansa entisestään. Järjestöt organisoivat mielenosoituksia, kirjoittivat lehtiin, jakoivat rauhanlehtiä ja lentolehtisiä, asettuivat ehdolle rauhanehdokkaiksi, järjestivät julkisia tilaisuuksia rauhan puolesta ja kannustivat ihmisiä kieltäytymään aseista. Aseistakieltäytyjien määrän kasvaessa näille luotiin myös tukijärjestö Central Board for Conscientious Objectors, joka tarjosi neuvonta- ja tukipalveluja aseistakieltäytyjille auttaen näitä sopeutumaan uuteen tilanteeseensa ja vakuuttamaan näiden vakaumusta tutkivia tribunaaleja. Tämän lisäksi PPU, War Resisters International ja useat kveekariryhmät hankkivat sponsoreita juutalaisille pakolaisille Britanniassa sekä tarjosivat pommituksen alla eläville kaupunkilaisille mahdollisuuden yöpyä tilapäisesti maaseudun rauhassa ja turvassa. Sodan aikana ja jälleenrakennusvuosina etenkin kveekareista ja muista kristillisistä pasifisteista koostunut Friends Ambulance Unit harjoitti armeijan yhteydessä toiminutta lääkintä- ja ambulanssitoimintaa, toimien apuna niin taisteluissa kuin siviilien evakuoimisessa ja avustamisessakin. Sillä oli toimintaa niin Britanniassa kuin ulkomaillakin – muun muassa Suomessa, Kiinassa, Kreikassa ja Pohjois-Afrikassa. Pasifistit järjestivät myös ruoka-apua kotimassaan sekä Belgian ja Kreikan nälkää näkeville väestöille. (Rigby 1999, 173–177, 181; Smith 1999, 243–255.)

Natsi-Saksassa ja Saksan valtaamissa maissa pasifistien tilanne oli tukalampi. Natsien noustua valtaan saksalaiset rauhanjärjestöt lakkautettiin ja ne järjestöjen johtajat, jotka eivät olleet paenneet ulkomaille, vangittiin. Rauhantoiminnan estämisestä huolimatta

Saksassa harjoitettiin myös toisen maailmansodan aikana aseistakieltäytymistä, monien aseistakieltäytyjien tullessa alemmista sosiaaliluokista ja kieltäytyessä uskonnollisista syistä. Natsihallinnon rauhanaatevastaisuudesta huolimatta aseistakieltäytyjiä siirrettiin usein epävirallisesti muihin kuin taistelutehtäviin. Kaikesta palveluksesta kieltäytyviä saksalaisia kuitenkin vangittiin, lähetettiin keskitysleireille ja useimmiten teloitettiin. Varsinaisia rauhanliikkeiden edustajia ei kuitenkaan löytynyt montaakaan näiden totaalisten aseistakieltäytyjien joukosta. Tämä johtui useastakin syystä: Ikänsä vuoksi pasifistit eivät juuri joutuneet kutsuntoihin, moni heistä oli paennut ulkomaille kokiessaan natsihallinnon vaaraksi itselleen, ja monet olivat joutuneet vankilaan tai keskitysleirille jo ennen sotaa. (Brock 1999, 370–379.)

Saksan miehittämässä Norjassa tanskalainen War Resisters Internationalin jaosto Aldrig mere Krig (No More War) teki yhteistyötä WRI:n norjalaisen järjestön Folkereising mot Krig kanssa, keräten rahaa norjalaisille keskitysleirivangeille ja lähettämällä näille lahjoja Punaisen Ristin kautta. Suomen talvisodan sytyttyä ja etenkin Norjan miehityksen alettua moni pasifisteista oli kuitenkin hylännyt vakaumuksensa, eikä järjestäytyneessä rauhantoiminnassa ollut monia osanottajia. Pasifistit eivät myöskään olleet suunnitelleet ennakolta millaista toimintaa he järjestäisivät mahdollisen miehityksen sattuessa. Tämän vuoksi monet norjalaiset pasifistit toimivatkin yksilöinä osana Norjan natsimiehityksen vastaista väkivallatonta vastarintaa mutta eivät näkyneet sen sisällä järjestäytyneenä joukkona. (Austad 1999, 396–401, 404, 406.)

Kotimaassaan Aldrig mere Krig (AmK) puolusti Tanskan pyrkimyksiä pysytellä sodan ulkopuolella, vaikka kaikki hallituksen lausunnot eivät olleetkaan järjestön mieleen: Vuoden 1940 julistus puolustaa Tanskan “rauhaa ja itsenäisyyttä” kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla kirvoitti järjestöltä hallituksen retoriikan muutoksesta yllättyneitä kritiikkiä. Saksan miehitettyä Tanskan lähes ilman vastarintaa AmK oli toisaalta pettynyt tilanteeseen mutta tyytyväinen väkivallan vähäisyyteen. Järjestö myös vastusti saksalaisten sotilaiden epähuomaania kohtelua ja kannusti kaikkia kohtelemaan näitä ihmisiä, jotka on tempaistu kodeistaan vieraaseen ympäristöön; todellisia vihollisia olivat sota ja väkivalta, eivät yksittäiset sotilaat. Kun muut kuin uskonnolliset julkiset kokoukset kiellettiin Tanskassa AmK kehotti jäseniään noudattamaan kieltoa mutta samalla kiihdytti sisäistä toimintaansa: Sen entistä aktiivisemmissä opintopiireissä pohdittiin muun muassa väkivallattoman vastarinnan mahdollisuutta. Brittiläisten pasifistien tavoin AmK

valmistautui sodan jälkeiseen avustustyöhön ja harjoitti tukitoimintaa aseistakieltäytyjille, kehottaen näitä kuitenkin olemaan vastustamatta aseetonta palvelusta. (Hansen 1999, 383–390.)

Suomalainen aseistakieltäytyjäliike oli puolestaan hajallaan toisen maailmansodan alettua Suomessa talvisodan muodossa, ja harvoja kommunistisympatisoijia lukuunottamatta lähes kukaan ei vastustanut Suomen asevoimien sotatoimia. Vuonna 1898 perustettu Rauhanliittokin näki sodan Kansainliiton epäonnistumisena eikä pitänyt Suomen aseellista puolustautumista tuomittavana. Rauhanliitto keskittyikin humanitaariseen työhön eikä kannustanut aseistakieltäytymiseen. Aseistakieltäytyjiä oli kuitenkin muutamia, kaikkiaan todennäköisesti alle kaksisataa. Vaikka sodanvastaista toimintaa pyrittiinkin vaikeuttamaan sotavuosina muun muassa sensuurilla, jatkosodan hyökkäysluonne teki siitä paljon talvisotaa epäsuositun ja aseistakieltäytyjien määrä nousi 37000–38000 mieheen rintamakarkurit mukaan luettuna. Vakaumusperusteisten kieltäytymisten lukumäärästä ei ole tarkkaa tietoa. Joka tapauksessa eri arvioiden mukaan noin sata tai viisisataa suomalaista aseistakieltäytyjää teloitettiin jatkosodan aikana (näistä tunnetuimpana Arndt Pekurinen), joskin kaikki teloitukset ovat tuskin päätyneet virallisiin kirjoihin. Aselevon solmimisen jälkeen valtion ja rauhanliikkeen suhteet alkoivat pikkuhiljaa normalisoitu mutta vasta 1960-luvulla ei-uskonnollisesta aseistakieltäytymisestä tuli osa radikaalia suomalaista nuorisokulttuuria. (Hackman & Huomo 1999, 51, 53–56.)

Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen pasifismin kannatus oli aallonpohjassaan, osin edellä mainitun myöntäväsyysspolitiikkaan liittyneen mustamaalauksen ansiosta. Maailman johtajat alkoivat kuitenkin olla valmiita jonkinlaiseen internationalismiin ja reaali politiikan yhteenliittymään, ja pasifistit seisoivat heidän rinnallaan Yhdistyneiden Kansakuntien perustamisen puolesta. Kampanjoiminen sodan jälkeen perustettavan kansainvälisen rauhaa ylläpitävän järjestön puolesta oli aloitettu jo sodan aikana mutta pasifistit arvostelivat idean toimeenpanoa: Esimerkiksi suurvaltojen etujen turvaamisen varmistava turvaneuvoston veto-oikeus sai paljon kritiikkiä osakseen. Kaiken kaikkiaan YK:lta toivottiin ja vaadittiin kaikkea sitä, mitä Kansainliiton olisi rauhanjärjestöjen mukaan pitänyt olla ja tehdä. Kahden maailmansodan jälkeen suurin osa pasifisteista katsoi kuitenkin puutteellisestikin toteutuneen järjestön olevan parempi vaihtoehto kuin järjestön täydellinen puuttuminen. (Cortright 2011, 128–

133.)

YK:n perustamisen lisäksi ydinaseet nousivat tärkeäksi pasifismin teemaksi toisen maailmansodan jälkeisessä maailmassa. Ydinaseiden keksiminen, niiden käyttö ja tätä seurannut ydinvarustelukierre ja kylmä sota ohjasivat rauhanjärjestöjä suuntaamaan voimavarojaan näiden aseiden edustaman vaaran torjumiseen. Yhteiskunnan militarisoitumista vastustettiin yleisemminkin etenkin Yhdysvalloissa, missä militarisoituminen oli ehkä myös voimakkainta. Ydinaseiden aiheuttama pelko teki niiden vastaisesta toiminnasta kuitenkin näkyvämpää. Pasifististen ryhmien leimautuminen Neuvostoliiton äänitorviksi ja suosijoiksi (toisinaan syyttä, joskus syystäkin) mustasi pasifismin mainetta entistä enemmän ja sodan vastaisen liikkeen uskottavuus oli varjo entisestään. (Cortright 2011, 133–159.)

Tämä on siis karkeasti ottaen se rauhanliikkeen historia, josta Gene Sharp ja Johan Galtung nuorina pasifisteina ammensivat vaikutteita, johon he suhteutuvat sekä ottavat kantaa väkivallattoman kamppailun strategioissa esittämillään näkemyksillä ja lähestymistavoilla. Sekä Sharp että Galtung olivat nuorina vahvasti pasifimista ja rauhanaatteesta kiinnostuneita opiskelijoita, ja töissään he ottavat kantaa rauhanliikkeen yleiseen historiaan, joten heidän voidaan olettaa olleen ainakin jollain tasolla tietoisia heitä edeltäneestä väkivallan vähentämiseen pyrkineestä liikehdinnästä.

4. SHARPIN VÄKIVALLATTOMAN KAMPPAILUN STRATEGIA

4.1 Poliittisen vallan perusta

Sharpin väkivallatonta kamppailua koskevan pääteoksen *The Politics of Nonviolent Action* oletuksena koko kirjan mittaan on, että väkivallattoman kamppailun avulla käytävää konfliktia käydään jonkin hallitsevan ryhmän (tai hallitsevan ryhmän tukeman ryhmittymän) ja muodollisessa yhteiskunnallisessa valtahierarkiassa alempana olevan ryhmän välillä, näistä juuri jälkimmäisen turvautuessa väkivallattomiin keinoihin. Tämä valinta johtuu yksinkertaisesti siitä, että historiallisesti suurin osa väkivallatonta kamppailua sisältäneistä konflikteista on ollut asetelmaltaan juuri tällaisia. (Sharp 1973c, 451.)

Heti teoksensa alussa Gene Sharp tarjoaa Robert M. MacIverilta lainaamansa vallan määritelmän, jonka mukaan sosiaalinen valta on ”kykyä kontrolloida muiden käyttäytymistä, suoraan tai epäsuorasti, ihmisryhmien toiminnan kautta, tämän toiminnan rajoittaessa muita ihmisryhmiä.” Sharpille poliittinen valta on hänen omien sanojensa mukaan sosiaalisen vallan erityinen muoto, ”sosiaalista valtaa, jota erityisesti valtiolliset instituutiot (governmental institutions) tai näitä instituutiota vastustavat tai tukevat ihmiset käyttävät poliittisten päämäärien saavuttamiseksi.” Poliittiseen valtaan kuuluu Sharpin mukaan ”kaikki auktoriteetti, vaikutusvalta, paine ja pakottaminen joita voidaan soveltaa vallanpitäjän toiveiden aikaansaamiseksi tai estämiseksi.”* (Sharp 1973a, 7–8.)

Sharp kritisoi ”monoliittista” näkemystä vallasta, johon hän näkee sodankäynnin strategioiden usein perustuvan. Tämän näkemyksen mukaan valta on yhdestä tai muutamasta mahtihenkilöstä säteilevää, kestävä, ”annettua”, ja itseään uusintavaa. Siksi sodittaessa oletetaan, että vastustettavaa hallitusta on mahdollista heikentää vain tuhoamalla viholliseksi määriteltyä tahoja (hänen joukkojaan, infrastruktuuriaan jne.) pala palalta. Tämän teorian muodostamassa viitekehyksessä valtaa voi kontrolloida vain

* Alkuperäinen teksti: "Social power may be briefly defined as the capacity to control the behavior of others, directly or indirectly, through action by groups of people, which action impinges on other groups of people. Political power is that kind of social power which is wielded for political objectives, especially by governmental institutions or by people in opposition to or in support of such institutions. Political power thus refers to the total authority, influence, pressure and coercion which may be applied to achieve or prevent the implementation of the wishes of the power-holder."

hallitsevan toimijan itsekurilla, monoliitin (valtion) omistajan vaihdolla joko laittomasti vallankaappauksella tai laillista järjestystä noudattaen (esimerkiksi vaalien kautta), tai juuri tuhoavalla toiminnalla. Vaikka vallanpitäjät itsekkin uskoisivat tähän vallan teoriaan, se ei tee siitä totta – Sharpin mukaan se on totta vain, jos alamaisetkin uskovat siihen. (Sharp 1973a, 9.)

Väkivallattoman toiminnan (action) perusta onkin Sharpille juuri päinvastaisessa, Sharpin ilmeisesti Gandhilta omaksumassa käsityksessä, jonka mukaan vallankäyttö riippuu hallittavien suostumuksesta: Suostumuksensa pois vetämällä hallitut voivat kontrolloida vastustajansa valtaa tai jopa tuhota sen. Sharpin mukaan ihmisten pitääkin tajuta osansa ”vallan verkostossa” ja päästä irti monoliittisesta valtakäsityksestä, vaikka vallanpitäjät siihen uskoisivatkin. Hallitakseen hallitsijan – joka voi teoksen kontekstissa olla yhtä hyvin yksilö kuin ryhmäkin (Sharp 1973a, 49) – tulee kyetä ohjaamaan ihmisten käyttäytymistä, pystyä hyödyntymään inhimillisiä ja materiaalisia resursseja, käyttämään pakottamiskoneistoa ja ohjata byrokratiaa politiikkojensa hallinnoimisessa – kun hallitut päättävät olla tottelematta tätä toimintaa ohjaavia käskyjä, hallitsijan valta käy tyhjiin. (Sharp 1973a, 4, 10, 44–45, 84.)

Sharpille valta on siis jotain hallitsijan ulkopuolista ja tälle suotua. Koska valta tulee hallitsijalle tämän ulkopuolelta, muiden on mahdollista kontrolloida valtaa parhaiten sen lähteillä. Sharp jakaa nämä lähteet kuuteen luokkaan:

1. **Auktoriteetti**, kansan vapaaehtoisesti hyväksymä ”... oikeus komentaa ja ohjata, tulla kuulluksi ja totelluksi.” (Sharp 1973a, 10.)
2. **Inhimilliset resurssit**. Hallitsijaa tottelevien, tämän kanssa yhteistyötä tekevien, tai tälle erityislaatuista avustusta tarjoavien ihmisten lukumäärä niin absoluuttisesti kuin suhteessa koko populaatioonkin, sekä heidän organisaatioidensa laajuus ja muoto.
3. **Taidot ja tiedot**. Edellä mainittujen ihmisten taidot, tieto ja kyvyt, sekä näiden suhde hallitsijan tarpeisiin.
4. **Aineettomat tekijät**. Psykologiset ja ideologiset tekijät, kuten tottelemiseen ohjaavat asenteet ja tottumukset, sekä yhteisen uskon, ideologian, tai tehtävän kokemuksen olemassaolo tai puuttuminen vaikuttavat hallitsijan valtaan suhteessa kansaansa.
5. **Materiaaliset resurssit**. Aste, jolla hallitsija kontrolloi omaisuutta, luonnonvaroja, rahavaroja, taloudellista järjestelmää, sekä kommunikaatio- ja liikennevälineitä.
6. **Sanktiot**. Hallitsijan käytettävissä olevat sanktiot niin kansalaisiaan

kohtaan kuin konflikteissa muiden hallitsijoidenkin kanssa. (Sharp 1973a, 11–12.)

Kaikki kuusi vallan lähettä ovat riippuvaisia hallitsijan alamaisten yhteistyöstä hallitsijan kanssa, ja siten kuhunkin lähteeseen panoksensa antavat ihmiset voivat nakertaa hallitsijan valtaa oman toimintansa piirissä. Sekä hallitsija että hallitut voivat Sharpin mukaan harjoittaa toisiinsa jonkin verran kontrollia; hallitsija voi yrittää taivutella alamaisiaan erilaisilla sanktioilla mutta jos alamaisten hänelle myöntämä suostuvaisuus on jo kokonaisuudessaan heikkoa, niiden täytöntöönpano on vaikeaa alamaisten vastustuksen vuoksi ja pakottamisyrietykset saattavat heikentää kansalaisten myötämielisyyttä entisestään. Samanlainen vuorovaikutus voi olla myös yhteiskunnan eri instituutioiden ja niiden organisaatioiden osien välillä. (Sharp 1973a, 13–15, 17.)

Miksi ihmiset sitten tottelevat hallitsijoitaan? Sharp tarjoaa tähän seitsemän selityksen listan:

- 1) **Tapa/tottumus.** Humen mukaan tapa vahvistaa sen, minkä muut ihmisluonnon periaatteet ovat epätäydellisesti pystyttäneet. Sharp huomauttaa tavankin syntymisen vaativan olosuhteet, joissa hallitsija koetaan pitkäaikaisesti toivottavana. Poliittisen kriisin aikana tai hallitsijan vaatimusten kovetessa tapa ei välttämättä riitä tottelemisen motivaattoriksi.
- 2) **Sanktiot.** Yksi kuudesta vallan lähteestä ja erityisen tärkeitä, kun muut tottelemisen saavuttamisen muodot ovat heikkoja tai epäonnistuvat. Sanktioilla rangaistaan käskyjä vastaan rikkovia mutta niiden päätavoite ei kuitenkaan ole saada rangaistavaa tottelemaan, vaan saada muut tottelemaan rangaistuksen pelossa. Sanktiot voivat olla niin taloudellisia pakotteita kuin fyysisiäkin rangaistuksia, valtion sisäisiä kuin välisiäkin, niin laissa kirjattuja kuin hallinnollisiaakin. Sanktioiden näkyvästä luonteesta huolimatta poliittinen valta ei Sharpin mukaan voi nojata yksinomaan rangaistuksille.
- 3) **Moraalinen velvoite totella hallitsijaa.** Totteleminen saatetaan kokea moraaliseksi velvollisuudeksi useastakin syystä.
 - a) Sen saatetaan ajatella palvelevan yhteistä hyvää; tottelemalla uskotaan toimittavan kaikkien parhaaksi, ja vaikka käskyjen antajaan oltaisiinkin tyytymättömiä voidaan vaihtoehtoja pitää potentiaalisesti huonompina.
 - b) Hallitsijalle annetaan alamaisten ajatuksissa yli-inhimillisiä (suprahuman) ominaisuuksia tai voimia, tai tämän katsotaan sen edustavan yli-inhimillisiä periaatteita; sääntöjen rikkomisesta tulee harhaoppisuutta, rotu-, kansakunta- tai luokkapetturuutta, Jumalan tahdon rikkomista tms. Tällainen ajattelu voi Sharpin mukaan perustua hallitsijan ”taikavoimiin”,

uskontoon, tai ”tosiuskovais”-idologioihin, se voi olla siis niin uskonnollista kuin ei-uskonnollistakin.

c) Käsken legitimiys (Legitimacy of the command); käsken lähde nähdään legitimiinä, koska tämä on valittu yhteisten käytäntöjen mukaan, tai koska käsky on linjassa lain tai perinteen tai käytäntöjen kanssa. Sharpin mielestä legitimitettiin ei kuitenkaan välttämättä perustu tällaisiin vakiintuneisiin menettelytapoihin, sillä vallankumoustilanteissa legitimitettiin voi kummuta ”kansasta”, ”vallankumouksesta” tms.

d) Käsky on sisällöllisesti eettinen, oikeudenmukainen, järkevä tai se on linjassa näitä koskevien käsitysten kanssa.

4) **Oma etu (Self-interest).** Yksilö huomaa tottelemisen olevan omien yksityisten etujensa mukaista. Sharpin ajattelussa oman edun tavoittelu voi olla positiivista tai negatiivista: Positiivisessa oman edun tavoittelussa saadaan tai voidaan saavuttaa kunniaa, arvovaltaa, rahaa ja nousun yhteiskunnan valtahierarkiassa. Negatiivisessa oman edun tavoittelussa vältytään sorrolta, syrjinnältä ja muilta ikävyyksiltä – tämä oman edun tavoittelun muoto on siis selvästi yhteydessä sanktioihin. Sharpin mukaan suorat taloudelliset edut ovat perinteisesti koskeneet melko pientä osaa väestöstä, mutta jos valtio kontrolloi taloutta entistä vahvemmin Sharp näkee yhä useamman yksilön saattavan totella enenevässä määrin taloudellisista syistä. Toisaalta epäsuorakin taloudellinen hyöty (elintason nousu) voi olla syy olla kapinoimatta.

5) **Psykologinen samaistuminen hallitsijan kanssa.** Samaistumisen myötä hallitsijan voitot koetaan henkilökohtaisiksi voitoiksi ja tappiot henkilökohtaisiksi tappioiksi, jolloin totteleminen samaistuu oman edun palvelemiseen vaikka konkreettisia yksilöllisiä etuja ei saavutettaisikaan.

6) **Välinpitämättömyyden vyöhykkeet (Zones of indifference).** Jokaisella yksilöllä on Sharpin mukaan omat rajansa, joiden sisällä ei yksinkertaisesti viitsitä kyseenalaistaa käskyjä, eli niiden oikeutuksesta tai vaikutuksista ei välitetä. Robert M. MacIver kutsuu näitä rajoja välinpitämättömyyden ja sietämisen ”marginaaleiksi”.

7) **Hallittujen itsevarmuuden puute.** Hallitut eivät ehkä usko omaan osaamiseensa vastarinnan järjestämisessä tai paremman hallinnon pystyttämisessä, tai he saattavat olla nääntyneitä, inertian tilassa, apaattisia, pettyneitä (disillusioned) tai heiltä saattaa puuttua uskomusjärjestelmä, joka mahdollistaisi käskyjen arvioimisen hallitsijasta riippumatta. Sharpin katsoo näiden tekijöiden johtajavan vastuun ja päätösten delegeoimiseen valtahierarkian ylemmille tasoille.

Yksikään tottelemisen syy ei kuitenkaan ole Sharpin mukaan yksinään riittävä, eivätkä esitetyt syyt ole ainoita mahdollisia tottelemista motivoivia tekijöitä. Vaikka Sharp mieltääkin vahvimman hallitsijan nauttiman tottelevaisuuden olevan suurelta osin totuttua, ei eri tottelemisen syiden osuus tottelemisen motivoimisessa jakaannu tasaisesti

kunkin hallitun ryhmän kesken, sillä eri ryhmillä on erilainen suhde hallitsijaan. Hallitsija tarvitsee esimerkiksi väestönsä, joka auttaa tätä muiden ryhmien hallinnoimisessa, ja tässä ryhmässä omat intressit ja moraalinen velvoite totella saattavat olla erityisen vahvoja tottelemisen motiiveja. Sanktiot taas saattavat olla muita suurempi motivoija vasten tahtoaan värvätyille sotilaille. Tottelemiseen vaikuttaa Sharpin mukaan myös käskyn anto -tapahetken dynamiikka, jonka toisiinsa vaikuttaviksi tekijöiksi hän mieltää käskyn antajan, sen vastaanottajan ja tilanteen, jossa käsky annetaan; muutos yhdessä näistä vaatii usein muutosta kahdelta muulta, jotta käskyä myös toteltaisiin. (Sharp 1973a, 19–25.)

Perustavanlaatuinen ajatus Sharpilla kuitenkin on, että totteleminen on aina vapaaehtoista. Jopa sanktioiden uhan edessä on mahdollista valita mieluummin kärsiä rangaistus kuin totella käskyä. Sanktioiden pitääkin olla tarpeeksi raskaita, jotta käskytettävä valitsisi mieluummin tottelemisen kuin sanktiot, tosin silloinkaan niiden toimivuudesta ei välttämättä ole takeita. Siksi: a) Hallitsijan valta riippuu monista hänelle saatavilla olevista resursseista, b) resurssien saaminen vaatii alamaisten tottelevaisuutta hallitsijaa kohtaan, ja c) totteleminen on aina valinta. Tästä näkökulmasta hallitsijan valta voi olla hyvinkin haurasta. Kaikki hallitseminen perustuu hyväksyntään (consent), vaikka hyväksyntä perustuisikin haluttomuuteen maksaa tottelemattomuuden hintaa. Perustaltaan hallitsijan vallan kontrolli ja kontrolloimattomuus riippuu a) väestön suhteellisesta halusta kontrolloida tämän valtaa, b) alamaisten itsenäisten instituutioiden ja järjestöjen suhteellisesta vahvuudesta ja c) alamaisten suhteellisesta kyvystä evätä hyväksyntänsä ja avunantonsa. (Sharp 1973a, 26–29.)

Aktionistit* voivat Sharpin mukaan saada vastustajansa toimimaan tahtonsa mukaisesti kolmella tavalla: käännyttämällä, myönnytysratkaisulla (accommodation) tai pakottamalla. Käännyttämisessä aktionistit onnistuvat vakuuttamaan vastustajansa oman näkökantansa oikeutuksesta ja ottamaan aktionistien ajaman asian omakseen. Sharp pitää tätä mahdollisena mutta erittäin epätodennäköisenä keinona saavuttaa muutos väkivallattomassa kamppailussa. Myönnytysratkaisussa vastustaja valitsee sopeutua aktionistien ansiosta voimatasapainoltaan muuttuneeseen tilanteeseen ja suostua aktionistien vaatimuksiin, muuttamatta kuitenkaan omia näkemyksiään. Pakotettaessa aktionistit saavuttavat päämääränsä vastoin vastustajansa tahtoa ja ilman hänen suostumustaan, tämän vallan lähteiden heikennyttyä siinä määrin ettei hän voi enää

* Sharpin käyttämä termi väkivallattomista kamppailijoista

kontrolloida yhteiskuntaa. (Sharp 1973a, 69.)

Nämä kolme vastustajan aktionistien taitoonsa taivuttamisen tapaa vaativat toimiakseen järjestäytyneen liikkeen tehokkaine strategioineen ja keinoineen. Sharp on pyrkinyt kokoamaan eräänlaisen tietosanakirjan kaikista mahdollisista väkivallattoman kamppailun ja muutoksen aikaansaamisen keinoista. Vaikka nämä eivät keskity tämän tutkielman pääasialliseen kiinnostuksenkohteeseen, ne kuitenkin osaltaan heijastelevat Sharpin käsitystä väkivallattomien toimijoiden vallan luonteesta. Esitän seuraavaksi Sharpin väkivallattoman metologian pääasialliset luokat muutamane esimerkkeineen.

4.2 Väkivallattoman kamppailun metodit

Väkivallattoman kamppailun pääasiallisina metodiluokkina Sharp esittää symbolisen toiminnan toisten vakuuttamiseksi, sosiaalisesta, taloudellisesta ja/tai poliittisesta yhteistyöstä kieltäytymisen sekä väkivallattoman intervention (Sharp 1973a, 69).

Symbolista toimintaa ovat esimerkiksi erilaiset julkilausumat, mediasisällöt, lippujen salkoon nostaminen ja pilkkapalkinnot mutta myöskin yksilöiden painostaminen haukkumalla, veljeilemällä tai aktiivisesti varjostamalla. Symbolisen toiminnan tarkoitus on tehdä aktionistien näkökannat tunnetuksi, kerätä niille kannatusta ja kannustaa muita toimintaan. Toisinaan ne myös pyrkivät varoittamaan vastustajaa aktionistien näkökantojen nauttimasta laajasta suosiosta ja niiden ohittamisen mahdollisesti nostamasta voimakkaasta reaktiosta. (Sharp 1973b, 117–148.)

Yhteistyöstä kieltäytyminen on Sharpille selvästi tärkein väkivallattoman toiminnan keinoluokka, ja hän käyttääkin eniten aikaa sen erilaisten metodien esittelemiseen. Yhteistyöstä kieltäytymisen Sharp jakaa edelleen kolmeen pääluokkaan: Sosiaalisesta, taloudellisesta ja poliittisesta yhteistyöstä kieltäytymiseen. Ensimmäisellä Sharp tarkoittaa kaikenlaista sosiaalisesta kanssakäymisestä pidättäytymistä, mukaan lukien vastustajan hyljeksiminen, osallistumattomuus sosiaalisiin tapahtumiin sekä sosiaalisesta järjestyksestä vetäytyminen vaikkapa kotiin linnoittautumalla. Taloudellisesta yhteistyöstä kieltäytymisen muotoja Sharpille ovat lakko, boikotti ja muut taloudellisten toimien tekemättä jättämiset tai estämiset. Lakossa kieltäydytään oman työn toisen

käyttöön antamisesta, boikotissa puolestaan tavaroiden ja palvelujen ostamisesta ja myymisestä. Muita taloudellisesta yhteistyöstä kieltäytymisen keinoja ovat muun muassa rahojen pankeista joukolla nostaminen, varojen jäädyttäminen ja kauppasaarto. Näillä pyritään joko taivuttelemaan vastustaja taipumaan aktionistien tahtoon tai jotain vastustajan yhteistyökumppania osallistumaan vastustajan taivutteluun. Poliittisesta yhteistyöstä kieltäytyminen voi puolestaan olla auktoriteetin kieltämistä, vaalien ja valtion työpaikkojen boikotointia, vastentahtoista ja hidasta tottelemista, naamioitua tottelemattomuutta, valtion työntekijöiden tahallista tehottomuutta ja tehtävien laiminlyöntiä sekä kansainvälisten hallitusten toimia kuten järjestöistä erottaminen, valtioiden välisten suhteiden muuttaminen tai diplomaattisista tapahtumista kieltäytyminen. Näillä toimilla aktionistit epäävät vastustajalta tämän vallan lähteitä samalla kun he etäännyttävät itseään tämän toiminnasta. (Sharp 1973b, 183–347.)

Kolmas Sharpin väkivallattoman toiminnan keinoluokka on väkivallaton interventio. Väkivallaton interventio voi olla niin positiivista ja rakentavaa puuttumista kuin häiritsevää ja estävääkin puuttumista. Toisaalta juuri suoran intervention takia siihen saatetaan reagoida nopeammin ja vahvemmin kuin muihin keinoihin. Tämä ei välttämättä ole pelkästään huono asia, sillä aktionisteihin suunnattu repressio voi toimia myös uusien jäsenten värväyksen apuvoimana. Väkivallattoman intervention muotoja ovat psykologinen interventio esimerkiksi paastoamalla tai julkisella häpäisemisellä, fyysiset interventiot kuten talonvaltauksset tai joissain tiloissa oleskelu, sosiaaliset interventiot kuten palvelujen tarkoituksellinen ylikuormittaminen, taloudellinen interventio kuten varojen takavarikointi ja poliittiset interventiot kuten hallinnollisten järjestelmien ylikuormittaminen. (Sharp 1973b, 357–433.)

4.3 Toiminnan valmistelu

Väkivallatonta toimintaan ryhtymistä ennen tarvitaan aina jonkinlaista valmistelua, tai Sharpin sanoin ”polun [valmiiksi] talleamista”. Se saattaa olla tarkoituksellista valmistelua tai sitten alitajuista valmistautumista, asenteiden muuttumista tai väkivaltaisten keinojen hyödyttömiksi osoittautumista. Koska muutamissa tapauksissa väkivallattomat kampanjat ovat voineet jatkua niiden johtajien vangitsemisen jälkeenkin, jos kampanja on edennyt tarpeeksi pitkälle, Sharp myöntää johtajattomallakin liikkeellä

olevan mahdollisuuksia menestyä. Sharpin mukaan historialliset esimerkit väkivallattoman vastarinnan kulusta antavat kuitenkin todistusaineistoa johtajattoman vastarinnan voittamisen ja hajottamisen helppouden puolesta. Aikaisemmin mainituista vallan lähteistä Sharp antaakin, omien sanojensa mukaan Gandhin tavoin, erityistä painoarvoa inhimillisiin resursseihin lukeutuville organisaatiolle ja suunnittelulle. (Sharp 1973c, 462, 467, 479–481.)

Sharpin mukaan väkivallattoman kamppailun menestys riippuu vahvasti siitä, kuinka hyvin liikkeen jäsenet ovat perillä väkivallattoman vastarinnan periaatteista ja kyvykkäitä toteuttamaan niitä – aseellisetkin voimatoimet onnistuvat yleensä parhaiten kurinalaisten joukkojen ja koulutettujen johtajien ansiosta. Väkivallattomassa kamppailussa Sharpin mukaan liikkeen johtajisto on usein juuri se, joka opettaa sen menetit muille. Opettaminen voi johtaa myös liikkeen aktionistien lukumäärän merkittävään kasvuun, kuten Gandhin Etelä-Afrikassa ohjaaman kansalaisoikeusliikkeen kasvu 16:sta osallistujasta 60 000:n osoittaa. Kun väkivallaton kamppailu on jo kaikille tuttua, johtajiston merkitys vähenee mutta ei katoa kokonaan. Sille jää silti Sharpin Milliltä lainaamat kolme tehtävää 1) toimia puhemiehenä heikommin artikuloiville, 2) tarjota ratkaisuja liikkeen ongelmiin ja 3) valvoa ja ohjata ratkaisujen toimeenpanoa. (Sharp 1973c, 462–463, 467, 475–479.)

4.3.1 Johtajien merkitys

Väkivallattoman kamppailun johtajisto saattaa muodostua ikään kuin luonnollisesti, ehkä vasta konfliktin alettuakin. Yhtä hyvin se saattaa muodostua organisaatiosta joka on konfliktin keskipisteessä (kuten Intian itsenäisyystaistelun Indian National Congress), se saattaa tietyissä tapauksissa nimittää itsensä kamppailun johtoon ja toisinaan tulla jollain tavoin valituksi. Väkivallattoman liikkeen johto voi koostua yhdestä henkilöstä tai komiteasta, tai toimia näiden yhdistelmänä. Sharp näkee kummallakin mallilla olevan vahvuutensa ja heikkoutensa. Jos joku esimerkiksi tuntee väkivallattomuuden periaatteet selvästi muita paremmin, kuten Gandhi Intian itsenäisyyskampanjan ollessa aluillaan, hänen ohjauksensa voi olla laadukkaampaa kuin menetelmää vähemmän tuntevista henkilöistä koostuvan komitean. Yksinvaltainen johtaja

voi antaa uusia ohjeita nopeammin kuin mahdollisesti erimielinen komitea, antaen mahdollisuuden mukautua muuttuneisiin olosuhteisiin komiteajohtoista liikettä nopeammin. Lisäksi kamppailusta voi tulla eheämpi kokonaisuus yhden ihmisen visioimana. Toisaalta, jos kukaan ole muita selvästi kyvykkäämpi tai tietäväisempi, komitean jäsenet voivat tuoda omat taustansa ja tietämyksensä osaksi päätöksentekoa, mimimoiden virheliikkeiden mahdollisuuden. Komiteaan pitäisi kuitenkin välttää ottamasta ihmisiä, jotka eivät kykene yhteistyöhön komitean muiden jäsenten kanssa ja siten uhkaavat komitean toiminnan sujuvuutta. Sharp ei näe kummankaan mallin välillä merkittävää eroa vallan keskittymisasteessa, sillä yksinvaltainenkaan johtaja ei ole väkivallattomuuteen sitoutuneessa liikkeessä diktaattori; liikkeen jäsenet voivat aina vetää suostumuksensa ja avunantonsa pois epäsuositulta johtajalta, eikä tämän ole mahdollista kohdistaa niskureihin kuin väkivallattomia sanktioita (jotka voivat toisaalta olla hyvinkin tehokkaita muuhun kuin kuriin pakotettaessa, ks. Kurin merkitys -luku tässä tutkielmassa). Näin väkivallaton liike toimii perustavanlaatuisesti vapaaehtois pohjalta. (Sharp 1973c, 464–465.)

Oli sen muoto mikä hyvänsä, väkivallattoman kamppailun johtajiston laatu on Sharpille hyvin tärkeää. Se vaikuttaa niin kamppailevan liikkeen johtamiseen (suoraan tai ennakkoon annetuilla ohjeilla) ja sitä kautta voiton mahdollisuuksiin, liikkeen järkevään kehittymiseen, tuen keräämiseen, luottamuksen säilyttämiseen kuin taistelutahdon ylläpitämiseenkin. Johtajien henkilökohtaiset ominaisuudet sekä suunnitelmien ja tekojen koettu viisaus vaikuttavat myös aktionistien haluun toteuttaa niitä. Sharp vaatiikin, omien sanojensa mukaan Richard Greggiä lainaten, väkivallattoman liikkeen johtalta paljon rakkautta, uskoa (faith), rohkeutta, rehellisyyttä ja vaatimattomuutta. Näihin Sharp lisää vielä hyödyllisinä ominaisuuksina aktiivisen mielen, kokemuksen sovellettavista menetelmistä, kyvyn viisaan strategian sekä suunnitelmien ja toiminnan luomiseen, kyvyn ymmärtää vastustajan näkökulmaa (his case), psykologiaa, resursseja sekä tukijoiden muuttuvia näkemyksiä ja asenteita. Johtajan on ymmärrettävä myös vapaaehtoisten aktionistien potentiaali, rajoitukset, luonne/luonto (nature) ja kyky vastaanottaa sortoa sekä laatia suunnitelmansa sen mukaisesti. Aktionistien uskollisuuden säilyttämisessä myös johtajien aiemmat saavutukset, erityisesti kokemus, heidän suorittamansa "palvelus" (service) sekä integriteetti ovat tärkeitä tekijöitä. Lopulta johtajan tulee kyetä hyväksymään niin henkilökohtaiset kuin liikkeenkin uhraukset ja näyttää esimerkkiä liikkeelle. (Sharp

1973c, 467, 562–565.)

4.3.2 Organisaatio

Johtajien lisäksi väkivallaton kamppailu tarvitsee Sharpin mielestä myös jonkinlaisen järjestyksen tai organisaation. Järjestäytyminen ja velvollisuuksien jakaminen helpottaa koordinoitua, värväämistä ja kouluttamista, varmistaa tärkeiden tehtävien tulevan hoidetuiksi, ylläpitää kuria sekä tarjoaa tehokkaita kommunikaatiokanavia liikkeen eri toimijoiden välillä. Liikkeen sisäisten kommunikointi- ja käskyttämislinojen (lines of command and communication) selkeys on tärkeää, samoin kuin koulutuksella saavutettu aktionistien ymmärrys eri tilanteiden vaatimista toimintatavoista. Kamppailevan liikkeen organisaatio voi muodostua samoin periaattein kuin sen johtajistokin; se voi olla jo valmiiksi olemassa olevaan ja kamppailun aiheeseen liittyvään organisaatioon perustuva, se voi syntyä spontaanisti, tai se voidaan erikseen valita (tai se voi valita itsensä) kamppailun organisoidjaksi. Osana organisaation muodostamista voidaan Sharpin mukaan käyttää ihmisiltä ennalta kerättyjä sitoumuksia (pledges) vahvistamaan vapaaehtoisten sitoutumista kamppailuun. Organisaatiota voidaan vahvistaa ja ylläpitää kamppailun aikana esimerkiksi jakamalla joukkotapahtumissa lehtisiä, joissa annetaan tarkat ohjeet niin käynnissä olevaa toimintaa varten kuin kamppailun käymiseksi yleiselläkin tasolla. Nämä säännöt olisi hyvä myös perustella niiden hyväksymisen helpottamiseksi. Tämä vähentää osallistujien hämmennystä ja kurittomuutta, sekä osoittaa väkivallan puhjetessakin, ettei se ollut liikkeen tarkoitus. Toisaalta Sharp kehottaa myös väkivallan mahdollisuuksien minimoimiseen hyödyntämällä joukkotapahtumissa ”marsalkkoja”, jotka voisivat valvoa väkivallattomuudessa pitäytymistä antamalla neuvoja, näyttämällä esimerkkiä sekä jakamalla liikkeen johtajien ohjeita ja komentoja eteenpäin ”joukoille”. Marsalkkojen tulisi olla itsevarmoja, kommunikaatiokykyisiä ja hyvin perillä väkivallattomasta tekniikasta. (Sharp 1973c, 479–481, 630–633.)

Sen lisäksi että hyvä organisaatio auttaa riviaktionistien kouluttamisessa toimimaan tarvittaessa myös ilman johtajia mikäli nämä pidätetään tai tapetaan, järjestäytymällä liike voi varmistaa vetovastuun nopean siirtymisen alkuperäisten johtajien seuraajille. Sharp kehottaakin aktionisteja joko luomaan valmiit menetelmät uusien johtajien valitsemiseksi tai vielä mieluummin valitsemaan jo valmiiksi alkuperäisten

johtajien seuraajat, jotka kykenevät tarttumaan toimeen heti tarvittaessa ja tekevät näin tyhjäksi vastustajan yritykset tuhota liikkeen suunnittelukyky. Intian itsenäisyysliikkeessä johtajia oli valittu aina 13. johtajapolveen asti. Johtajiston pitäisi olla myös hajautettua organisaation eri tasoille niin, että toimintaa voidaan helposti jatkaa paikallistasolla vaikka vastustaja onnistuisikin sabotoimaan liikkeen sisäistä kommunikaatiota. (Sharp 1973c, 479–481, 636–640.)

4.3.3 Strategian merkitys

Organisaation ja kamppailun johdon lisäksi suunnitelmien laatiminen Sharpille on ensiarvoisen tärkeää, sillä ilman niitä kamppailusta tulee helposti tehotonta. Tästä esimerkkinä hän käyttää Suomen vuoden 1901 kamppailun* aikana ilmenneitä epäyhtenäisiä näkemyksiä siitä, miten vastustaja pitäisi kohdata ja näiden liikehdintää heikentänyttä vaikutusta. ”Suunnittelemattomat innovaatiot” voivat Sharpin mukaan edesauttaa väkivaltaisuuksien puhkeamista joko aktionistien omasta aloitteesta tai odottamattomana poliisiväkivaltana näiden reagoiessa yllättävään toimintaan. Väkivallatonta kamppailua suunniteltaessa olisikin hyvä varautua niin liikkeen jäsenten kuin sivullistenkin luomiin yllättäviin tekijöihin. (Sharp 1973c, 493–495, 618.)

Sharp jakaa konfliktin käymisen suunnitelmat kolmeen perinteiseen tasoon. Suurstrategia (Grand strategy) on laajin taso, ja merkitsee laaja-alaisimpia suunnitelmia kamppailevan ryhmän (struggle group) resurssien koordinoimiseksi ja ohjaamiseksi pyrittäessä konfliktin päämäärien saavuttamiseen. Strategia on yleinen toimintasuunnitelma kamppailun käymiseksi, mukaanlukien otollisen tilanteen kehittämiseksi sekä kamppailuajankohtien ja metodien valitsemiseksi. Taktiikka tarkoittaa strategian sisällä olevaa konfliktien käymisen suunnitelmaa, lähestymistapaa kuhunkin tiettyyn taisteluun. (Sharp 1973c, 493–495.)

Sharp esittää seitsemän kohdan epätäydellisen listan asioista, jotka väkivallattoman kamppailun strategiaa ja taktiikoita laadittaessa tulee ottaa huomioon:

- 1) Epäsuora lähestymistapa vastustajan voimaan, jota väkivallaton kamppailu jo itsessäänkin ilmentää. Epäsuoran lähestymistavan tärkeyttä painotetaan

* Ensimmäisen venäläistämiskauden asevelvollisuuslain korvaamisen vastainen kutsuntalakkokampanja.

myös sotilaallisissa strategioissa, esim. Liddell Hartin ajattelussa. Epäsuorassa lähestymistavassa isketään suunnalta, jolla vastustaja ei ole valmistautunut kohtaamaan hyökkääjää. Psykologiset muuttujat (factors) ovat tärkeitä erityisesti väkivallattomassa kamppailussa – tarkoitus on tuhota tai estää vastustajan kyky vastustaa mm. heikentämällä tämän hyväksi työskentelevien taistelutahtoa. Vastustajan voimavarat siirretään paikaltaan (dislocation), ja näin avattua heikkoa kohtaa hyödynnetään edelleen. Myös Sharpin termi poliittinen jujutsu, vastustajan sorron kimpoaminen tätä itseään vastaan tuomalla yhteiskunnan rakenteellinen valta kaikkien nähtäville, kuuluu epäsuoraan lähestymistapaan. (Sharp 1973a, 100; Sharp 1973c, 495–496, 550–555.)

- 2) Psykologiset tekijät. Sotastrategiassa yllätyksellä on suuri painoarvo, mutta väkivallattomuudessa avoimuus on salailua tärkeämpää; väkivallattoman kamppailun yllätyksellisyys tulee jo siitä, että aktionistit pidättäytyvät vastustajasta poikkeavassa kamppailutavassa. Myös luottamus väkivallattomaan metodiin ja taistelutahto (morale) ovat ensiarvoisen tärkeitä; osallistujien pitää ymmärtää, ettei vastustajan suuri sotilasmahti takaa tämän kontrollia tai voittoa aktionisteista. Väkivallattomuutta hyödyntäviltä Sharp edellyttää Clausewitzin ”sotaisten kansojen ominaisuuksia”: rohkeutta, kyvykkyyttä sekä kestävyyttä (endurance) ja innokkuuden voimaa. (Sharp 1973c, 496.)
- 3) Maantieteelliset ja fyysiset tekijät. Väkivallatonta strategiaa laatiessa tiettyjen paikkojen varsinainen hallussapito on vähemmän tärkeää kuin aseellisessa konfliktissa, sillä väkivallaton kamppailu riippuu enemmän ihmisten tahdosta ja toiminnasta kuin joukkojen asemista. Kuitenkin toisinaan varsinkin symbolisten paikkojen hallussapito voi olla tärkeä osa kamppailua. Toiminnan suunnittelussa maantieteen huomioonottaminen voi olla myös tärkeää tehokkuuden maksimoimiseksi. Esimerkiksi Gandhin suolamarssin pitkä reitti antoi mahdollisuuden herättää kiinnostusta toimintaa kohtaan, vaikka varsinaisena määränpäänä ollut ranta oli taloudelliselta merkitykseltään vähäpätöinen. Säällä, vuorokaudenajalla jne. voi myös olla merkitystä kamppailun onnistumiseen. (Sharp 1973c, 496–

497.)

- 4) Ajoitus. On tärkeää ymmärtää, milloin vastustaja on altis hyökkäykselle sekä milloin ihmiset on valmiita suoraan toimintaan, ja toimia juuri oikeaan aikaan – ei liian myöhään tai ennenaikaisesti. Symbolisten ajankohtien kuten merkkipäivien hyödyntäminen voi myös toimia aktionistien eduksi. Puolustauduttaessa ulkopuolelta tulevaa valloittajaa vastaan on tärkeää toimia heti, kun valta kaapataan tai maa vallataan. Toinen toiminnan ajankohta tulee sinä hetkenä, kun valloittaja hakee yhteistyökumppania poliisista tai muista organisaatioista. Kolmas toiminnan hetki tulee, kun valloittaja yrittää tuhota itsenäiset yhteiskunnalliset instituutiot. (Sharp 1973c, 497–498.)
- 5) Joukkojen vahvuus (numbers) ja voima. Suuresta määrästä aktionisteja on hyötyä mutta vain jos nämä ovat sitoutuneita väkivallattomuuteen ja toimintaan. (Sharp 1973c, 498–499.)
- 6) Asia (the issue) ja voiman keskittäminen. Väkivallattomien aktionistien on tärkeää keskittää oma voimansa vastustajan heikkoon kohtaan, arvioida omia mahdollisuuksia ja mitä käy, jos tilanne päättyy voittoon tai tappioon. Heikko kohta on yleensä vastustajan vähiten puolustettavissa oleva kohde, joka onnistuu innoittamaan eniten ihmisiä kamppailuun. Voitto pienemmässäkin asiassa vahvistaa käsitystä omista voimista ja innostaa jatkoon. Aktionistit eivät saa harhailla isompien tai pienempien päämäärien kimppuun, vaan keskittyä sillä hetkellä tärkeään, kuten myös Liddell Hart ja Gandhi ovat Sharpin mukaan painottaneet. (Sharp 1973c, 499–500.)
- 7) Aloitteellisuus. Gandhin mukaan hyvä kenraali pitää aloitekyvyn aina itsellään ja valitsee missä sekä milloin kamppailua käydään. (Sharp 1973c, 500.)

Silloin kun toiminnan ennakkoon suunnitteleminen ylipäättään on mahdollista, sen pitäisi olla kaikista pätevimpien henkilöiden vastuulla: Näiden pitäisi tuntea väkivallattoman vastarinnan tekniikka, heillä pitäisi ideaalisesti olla kokemusta sen käytöstä, ymmärtää kamppailun yhteiskunnallinen tilanne, osata ilmaista itseään ja tulla

toimeen muiden kanssa. Toiminnan suunnittelijoiden tulisi harkita keinoja maksimaalisen vaikutuksen aikaansaamiseksi huomioiden aktionistien lukumäärä, vahvuudet, ominaisuudet, taistelun kohteena olevat asiat (issues), konfliktitilanne, vastustaja sekä väkivallattoman metodin vaatimukset. Strategiaa laadittaessa on tärkeää pohtia myös mitä aseita halutaan käyttää, joskin Sharp jättää tämän pohdinnan strategialistauksensa ulkopuolelle. Metodien pitää olla yhteensopivia päämäärien kanssa: halutaanko käännäyttää, saavuttaa sopuratkaisu vai pakottaa. Aktionistien pitää ottaa huomioon myös omat ja vastustajan vahvuudet, omien joukkojensa kokemus väkivallattomien kamppailun eri metodien käytössä sekä vastustajan mahdolliset vastaukset kunkin käyttöön; toiminnan riskiaste ja kynnyks siihen ryhtymiseen on erilainen protestien, yhteistyöstä kieltäytymisen ja väkivallattoman intervention kohdalla. Jos käytetään useita metodeja, täytyy huolehtia että ne vahvistavat liikkeen voimaa kasvua pitkällä tähtäimellä. Lisäksi menetillä on osattava asettaa ajalliseen järjestykseen eli päätettävä, milloin ja missä järjestyksessä mitään käytetään. Sharpin nyrkkisäännön mukaan järjestyksen pitäisi yleensä kulkea riskittömimmästä kohti riskialttiimpia metodeja. Lopulta Sharp neuvoo myös seuraamaan Gandhin esimerkkiä valmiudessa mukauttaa eri metodeihin turvautumista tilanteen muuttuessa tai uuden ymmärryksen valossa. Gandhi itse käytti myös toimintaan osallistuneilta ja siitä tienneiltä kerättyä palautetta seuraavien vaiheiden ajoittamiseen ja suunnitteluun. Alkuperäisessä ja muuttuneessakin toimintasuunnitelmassa (course of action) kannattaa Sharpin mukaan olla ainakin kaksi tavoitetta; tämä pakottaa vastustaja hajauttamaan voimavaransa ja antaa mahdollisuuden saavuttaa ainakin yksi voitto. (Sharp 1973c, 501–510, 617–618.)

Konfliktin alettua tilanne Sharpin mukaan hyvin todennäköisesti polarisoituu: ennen apaattiset ihmiset siirtyvät jomman kumman osapuolen kannalle, ja voimasuhteet saattavat hyvinkin kääntyä aluksi vastustajan puolelle. Tässä vaiheessa aikaisemmin harrastettu tiedotus kantaa hedelmän sen onnistumisen mukaisesti: vastustajan yllättänyt väkivallaton vastarinta saattaa aiheuttaa hämmennystä ja sitä kautta pelkoa vastustajassa. Tällöin tämä saattaa uskoa aktionistien ryhtyvän ennen pitkää väkivaltaan, ja vastaa toimintaan tämän uhkakuvan mukaisesti. Hyvin aktionistien aikomuksista perillä oleva vastustaja saattaa taas vastata aktionistien toimintaan vähäisemmällä pakkokeinoilla tai jopa aliarvioida väkivallattomiin keinoihin sitoutuvan vastarinnan voiman ja vastata aktionistien toimiin vain puutteellisesti. Toisaalta tiedotuksen onnistumisasteesta

riippumatta vastustaja saattaa uskoa vilpittömästi omien toimiansa oikeutukseen ja vastata tunteellisesti auktoriteettinsa kyseenalaistamiseen tai maailmankuvansa haastamiseen. Vaikka vastustaja on hyvä pitää tietoisena aktionistien aikeista, saattaa yllättävistä vedoista aktioiden sisällä olla hyötyäkin: Esimerkiksi Etelä-Afrikan apartheid -hallinnon vastaisen kampanjan aikana pamppurynnäkköön käsketyt poliisimiehet jäivät seisomaan hämillään, kun mieltään osoittaneet naiset kävivätkin yhtäkkiä polvilleen rukoilemaan. Pidättäytymällä kuitenkin väkivallattomuudessa ja kamppailun jatkamisessa sorrosta huolimatta saatetaan saavuttaa lakipiste, jonka jälkeen ihmisten tuki alkaa eskaloitua aktionistien puolelle. Aktionistien täytyy kuitenkin olla valmiita kärsimään, kunnes tämä lakipiste saavutetaan. (Sharp 1973c, 524–537.)

4.3.4 Avoimuus

Sharp pitää avoimuutta oleellisena osana väkivallatonta kamppailua, ainakin yhteiskunnissa joissa aktionisteillakin on joitain kansalaisoikeuksia. Vaikka totalitaristisessa yhteiskunnassa olosuhteet ovatkin avoimuuden kannalta erilaiset, ei se tee avoimuudesta Sharpin mukaan mahdotonta – myös natsien aikaisessa Saksassa harjoitettiin väkivallattomia toimia avoimesti ja onnistuneesti. Salailu harvoin edes onnistuu, kiitos valtiollisten toimijoiden yleensä kehittyneiden vakoilukoneistojen. Tätäkin tärkeämpää on, että salailu perustuu pelkoon ja väkivallattomat tekniikat vaativat pelon hylkäämistä; väkivallattomuus toimii paljon perustavammanlaatuisimmilla ja vahvemmillä sosiaalisilla, psykologisilla ja poliittisilla tasoilla kuin monet muut tekniikat ja salailu uhkaa niiden tehokkuutta. Aktionistien tulisi siis kertoa vastustajallekin mitä aikovat tehdä, mieluiten mahdollisimman julkisesti. (Sharp 1973c, 481–486.)

Salailu vaikeuttaa myös esimerkillä johtamista: Piilottelevat johtohahmot antavat mielikuvan, etteivät he ole itse valmiita kohtaamaan vankeutta tai muita pakotteita ja tämä syö liikkeen muiden jäsenten valmiutta samaan. Salailu levittää lisäksi helposti pelon ilmapiiriä: pelko suunnitelmien, johdon tms. paljastumisesta, johdon pidättämisestä, massojen pidättämisestä jne. Kuten aikaisemmin mainittiin, sanktiot onnistuvat tehtävässään vain ihmisten pelätessä niitä ja pelko on selkeä heikko kohta, jota vastustajan on mahdollista hyödyntää. Gandhin rinnalla Intian itsenäisyystaisteluun osallistunut Jawaharlal Nehru varoitti pelon motivoimana tehdyn salailun vievän huomion keskipisteen

massatoiminnalta, ja lisäksi vähentävän kansalaisten luottamusta ja sympatiaa. Kun kansalaisten luottamus aktionisteja kohtaan on heikkoa, heidän on helppo kokea poliisin vakoojat oikeutetuiksi, jolloin vastustajan vakoilu ei edes kimpoa tätä itseään vastaan. Lisäksi salailu vähentää toiminnan suunnitteluun osallistumaan kykenevien ihmisten määrää ja lisää vastatoimien kovuutta vastustajan pelätessä väkivaltaan turvautuvia salaisia suunnitelmia. Avoimuus taas hälventää vastustajan pelkoja ja johtaa todennäköisesti vähemmän kovakouraisiin vastatoimiin. (Sharp 1973c, 486–487, 490–492.)

Edellä mainittujen haittavaikutustensa lisäksi salailuun turvautuminen vaikeuttaa väkivallattoman kurin säilyttämistä aktionistien organisaatiossa; väkivallattomista sanktioista huolimatta on vaikeaa tai mahdotonta todella varmistaa, että vakooja tai epäilty vakooja ei paljasta tärkeinä pidettyjä tietoja, ja kynnyksellä väkivaltaan ryhtymiseen laskee. Sharpin mukaan myös Oppenheimer ja Lakey huomauttavat päättäväisen vastustajan saavan kuitenkin suunnitelmat lopulta selville, ja siksi aktionistien onkin parempi itse paljastaa suunnitelmansa ja lisätä näin kaikkien heitä kohtaan tuntemaa luottamusta. Avoimuus luo myös kontrastin aktionistien ja näiden vastustajan välille, lisäten ulkopuolisten sympatiaa ja tuoden toisinaan näiden resursseja aktionistien käytettäväksi. Julkiset toimintasuunnitelmat myös lisäävät suuren yleisön tietoisuutta liikkeestä ja näin maksimoivat mahdollisten osanottajien määrän. (Sharp 1973c, 489.)

4.3.5 Väkivallattomuuden henkilökohtaiset vaatimukset osanottajilta

Vaikka Sharp uskookin vahvasti väkivallattoman kamppailun voimaan, vaatii sen menestyksekkään harjoittaminen paljon aktionisteilta. Koska heidän vastustajansa lähes poikkeuksetta käyttää koviakin sanktioita heitä vastaan, heidän on päästävä pelosta tai voitettava se: Kuten ylempänä todettiin, sanktiot itsessään eivät luo tottelevaisuutta vaan sanktioiden pelko, ja sortoon vastaaminen suoraan väkivallattomuudella vaatii rohkeutta tai pelon hylkäämistä. Gandhi oli erittäin suorasanainen moittiessaan pelkureita ja pelkuruutta, ja samoilla linjoilla ovat olleet monet muutkin sosiaalisen muutoksen / vallankumouksen aikaan saamisesta puhuneet ajattelijat; Esimerkiksi Alexander Herzen, Bakunin, jakobiini Petr Tkachev (ja hänen innoittamana Lenin) sekä Micheal Prawdín. Lisäksi ”väkivallattomalla aktionistilla on oltava luottamusta asiansa oikeuteen ja vahvuuteen,

periaatteisiinsa ja toimintansa tekniikoihin”. Pelottomuutta ei tarvitse kuitenkaan saavuttaa kerralla, vaan pelkoa voi murtaa vähitellen ja kukin kamppailuun osallistuva ryhmä voi omassa tahdissaan rakentaa itsevarmuuttaan sekä uskoa kykyynsä saada aikaan muutosta. Toisaalta Sharpin mukaan väkivallaton toiminta itsessäänkin auttaa sitä käyttäviä pelkonsa voittamisessa: Aikaisemmin alistetussa asemassa olleet ihmiset alkavat kokea kykenevänsä toimintaan ja saattavat innostua mahdollisuudesta todistaa tasavertaisuutensa taistelussa. Näin tapahtui myös Martin Luther Kingin johtamassa mustien kansalaisoikeustaistelussa, jossa aikaisemmin pelokkaat ihmiset saavuttivat ylpeyden tunteen, kun heidät pidätettiin taistelussa vapauden puolesta. Mielenosoitukset ja muu väkivallaton toiminta saattavat myöskin tarjota varaventiilin niihin osallistuvien tunteille, sillä niihin osallistuessaan turhautunut ihminen voi tuntea kykenevänsä tekemään jotain, sen sijaan että olisi pakotettu toimettomuuteen – tai sen vaihtoehtona itseään vastaan kääntyvään mellakointiin. (Sharp 1973c, 456–457, 523, 623–625.)

Rohkeus on siis vaatimus väkivallattomuuden käyttämiseen mutta rohkeus myös kasvaa väkivallattomaan kamppailuun osallistumisen myötä. Rohkeus mahdollistaa vastustajan haastamisen, kamppailun jatkamisen sorrosta huolimatta ja kyvyn hyödyntää niitä voiman (strength) ja muutoksen lähteitä, jotka tuovat lopulta voiton. Käänteisesti pelko heikentää tai tuhoaa niitä prosesseja, joihin väkivallaton vastarinta nojaa; Sharpin ajattelussahan sanktioilla vaikutusta on vain silloin, kun ne aiheuttavat sanktioiden pelkoa. Siksi pelon puuttuminen, sen kontrollissa pitäminen tai sen ylittävä uskollisuus jollekin päämäärälle tai aatteelle on ensiarvoisen tärkeää väkivallattoman liikkeen onnistumiselle. Pelko saattaa myös lisätä kohdattujen sortotoimien raakuutta – lyhyin tie sorron loppumiseen on osoittaa, ettei vastustaja saavuta sillä haluamiaan päämääriä; Väkiältä saadaan päättymään säilymällä järkkymättömänä sorron edessä. Apatia, alistuneisuus, pelko ja voimattomuus pitää hajottaa ja kääntää vastakkaisiksi tuntemuksikseen. (Sharp 1973c, 457–458, 490–492, 545.)

Vaikka vihaamattomuus ei olekaan vaatimus väkivallattoman tekniikan onnistumiselle, se on Sharpin mukaan aktionisteille eduksi voittoon pyrittäessä. Ystävällinen asennoituminen tekee vastustajan ja tämän tukijoiden käännäytymisestä helpompaa, tukahduttamistoimista vaikeampia, ja toteutetutkin tukahduttamistoimet kimpoavat todennäköisemmin vastustajan omaan nilkkaan tämän joukkojen ja kolmansien osapuolien tyytymättömyyden kasvaessa. (Sharp 1973c, 633–635.)

Gandhia lainaten Sharp katsoo tarpeelliseksi muuttaa toimijoiden tahtoa kolmelta osin: 1) saada aikaan psykologinen muutos passiivisesta hyväksynnästä itsekunnioituksen ja rohkeuden suuntaan, 2) saada hallittu tunnustamaan, että hänen avustuksensa tekee hallinnosta mahdollisen ja 3) rakentaa päättäväisyyttä evätä (withdraw) hyväksyntä ja yhteistyö hallitsijalta. Minkä tahansa väestönosan kieltäytyminen yhteistyöstä voi aiheuttaa isoja ongelmia hallinnolle mutta erityisen tärkeää olisi muuttaa hallitsijan tahdon toimeenpanijana suorimmin toimivan väestönosan tahtoa totella. Onnistuakseen tahdon muutoksen on oltava laajaa ja kestää alistumisen jatkamisen tähtäävän sorron edessä. (Sharp 1973a, 31–32.)

Mutta kumpi on tärkeämpää: tahdon muutoksen laajuus vai sen laatu? Pohdinnoissaan laadun ja määrän merkityksestä väkivallattomassa kamppailussa Sharp päätyy Gandhin ja Bondurantin jäljissä siihen, että aktionistien ja näiden toiminnan laatu on lopulta ratkaisevampi tekijä: aktionistien menestymisen kannalta näiden on erittäin tärkeää säilyä väkivallattomina, pelottomina ja jämäkkinä (firm). Sharpin mukaan suurikin joukko, joka ei kykene ylläpitämään kurinalaisuutta, pidättäytymään sekä toiminnan jatkamisessa että väkivallattomuudessa sorron edessä, hajoaa kriisin aikana. Sen sijaan pienikin joukko korkealaatuisia aktionisteja voi saavuttaa monia pienempiä tavoitteita ja heidän esimerkkinsä kannustaa muita samaan – siksi aktionistijoukon ollessa pieni sen ulkopuolisten henkilöiden kouluttaminen on Gandhin mukaan tärkeämpää kuin heti suuriin saavutuksiin pyrkiminen. Tulevien aktionistien laadusta ei myöskään pidä tinkiä houkuteltaessa uusia jäseniä väkivallattomaan kamppailuun, sillä varsinkin vaarallisina tai tärkeinä hetkinä – kuten kamppailun käynnistämisessä, sen suuntaa muutettaessa tai yleisen ilmapiirin kannustaessa väkivaltaa – harvan sitoutuneen aktionistin aktio voi olla vaikutuksiltaan parempi kuin kurittoman suuren joukon aktio. Korkeista laatuksiteereistä huolimatta liikkeen jäsenmäärä kasvaa kuitenkin ennen pitkää, kuten jo edellä mainittu Gandhin liikkeen kasvu Etelä-Afrikassa 16:sta 60 000:n osoittaa. (Sharp 1973c, 69–70, 475–479, 562–565, 628.)

4.3.6 Kurin merkitys

Sharp antaa strategiassaan suuren painoarvon kurille, jota aktionisteilta vaaditaan väkivallattomuudessa pysyttäytymisessä. Sharpia edeltäneet kurin puolestapuhujat, kuten Gregg ja Gandhi, ovat todenneet kurinalaisen liikkeen todennäköisemmin saavan suuremman tunnustuksen ajamansa asian vakavuudelle, kolmansien osapuolien ja vastustajan kunnioituksen puolelleen sekä olevan inspiroivampi ja tekevän suuremman vaikutuksen. Gregg on myös sanonut kurinalaisuuden kontribuoivan aktionistien sisäiseen kasvuun ja sisäiseen vahvistumiseen yksilötasolla. Kurinalaisuus on tämän lisäksi erityisen tärkeää siksi, että aktionistien vastustaja pyrkii todennäköisesti provosoimaan näitä väkivaltaiseen käyttäytymiseen esimerkiksi omaa sortoaan koventamalla tai aktionistien joukkoon soluttautuvilla provokaattoreilla. Eräitä historiallisia esimerkkejä provokaatioyrityksistä ovat Brittien hallitsemassa Intiassa julistettu paikallinen hätätila Gandhin kampanjan aikana, vesitykkien käyttäminen ja joukkoon epäsuorasti ajaminen mustien kansalaisoikeusliikkeen aikana sekä Bobrikovin kovat otteet Suomen väkivallatonta itsenäisyysliikettä kohtaa. Aktionistiryhmän väkivaltaisuus on vastustajan silmissä toivottavaa siksi, että se antaa vastustajalle oikeutuksen käyttää raskaimpia sortokeinojaan ”itsepuolustusena” ja vieraannuttaa suurta yleisöä aktionistien kamppailusta. Ilman vastustajan suunnitelmallista provokaatiotakin kurittomat aktionistit saattavat luisua väkivaltaisuuteen esimerkiksi yksittäisten väkivallantekojen seurauksena; kun yksikin ”radikaali” aktionistien joukoissa päättää toimia väkivaltaisesti, vastustaja saattaa ryhtyä väkivaltaisiin vastatoimiin, mikä taas alentaa kurittomien aktionistien kynnystä väkivaltaan, ja itseään ruokkiva kehä onkin valmis. (Sharp 1973c, 586–594, 597–608, 611–615, 620.)

Sharpin kurikäsitteeseen kuuluu aktionistien taitojen kehittäminen, vähemmän hohdokkaiden tehtävien hoitaminen sekä arvokas ja rauhallinen käyttäytyminen, missä vastustajat kohdataan ihmisinä. Käyttäytymisstandardit saattavat vähentää aktionistien liikkeen alkuperäistä osallistujamäärää – osin jo siksi, että kuriin sitoutumattomia on Sharpin mukaan pyydyttävä pysymään liikkeen ulkopuolella. Pitkällä tähtäimellä kurinalainen liike näyttää kuitenkin luotettavampana ja siten myös puoleensavetävämpänä toimijana, kuin kurittomuutensa osoittanut joukko. (Sharp 1973c, 621.)

Kurin ja kurinalaisuuden täytyy kummuta liikkeen osallistujien sisältä, sillä väkivallattomat rangaistuskeinot eivät Sharpin mukaan sovellu kurin pakottamiseen – ainakaan samassa määrin kuin väkivaltaiset. Vaikka kurin täytyykin olla aktionistien sisäinen ominaisuus, ovat taistelutahto, aktionistien saama koulutus väkivallattoman tekniikan käyttämisestä, liikkeen tehokas organisaatio ja sisäinen kommunikointi sekä johtajiston toimet ovat Sharpin mukaan tärkeitä sen ylläpitämisessä. Kuri auttaa pysymään rauhallisena ja vakaana (firm) kohdattaessa sortoa, auttaen siten myös sietämään sitä. Kurinalaisuus auttaa myös odottamattomiin tilanteisiin reagoinnissa. Kurinalaisuus estää myöskin liikkeen ajautumista väkivaltaisuuksiin tiukoista tilanteista ja jännitteistä huolimatta – kurinalaisena pysyttelevä liike tekee provokaattorienkin tunnistamisen helpoksi, sillä väkivallattomien aktionistien joukossa he erottuvat helposti. (Sharp 1973c, 586–594, 615–616, 625–628.)

4.3.7 Taistelutahto

Sharpin mukaan taistelutahto (morale) on erittäin tärkeää väkivallattoman kurin ylläpitämisessä. Taistelutahdon ylläpitämiseksi aktionistien täytyy kokea, että he ovat osa ryhmää joka välittää heistä yksilöinä, joka antaa mahdollisuuksia luovuudelle, aktiiviselle osallistumiselle, vaikeuksien ylittämiseksi sekä yhteistyölle samoin ajattelevien ja samoihin päämääriin pyrkivien kanssa (who share their outlook and purposes) pitäen yllä toivoa voiton mahdollisuudesta. Myös kokemus voiman lähteestä tai ”voimakkaasta ystävästä” (powerful friend) tukemassa aktionisteja auttaa taistelutahdon ylläpitämisessä; voimakkuuden kokemus saattaa Sharpin mukaan kummuta väkivallattomasta metodista itsestään, asian oikeutuksesta tai legitiiminä pidetyn tahon samanmielisyydestä tai tuen ilmauksesta. Esimerkiksi liittoutuneiden joukkojen tehokas sodankäynti oli tärkeää Norjan väkivallattoman vastarinnan taistelutahdolle. Mustien kansalaisoikeusliikkeen aikana niin asian oikeutus, julkinen mielipide kuin hallituksen samansuuntainen joskin hidas liikehdintäkin auttoivat aktivisteja jaksamaan kamppailussaan, Kappin vallankaappauksen aikana taas perustuslaillisen hallituksen kehoitus puolustaa tasavaltaa. (Sharp 1973c, 625–626.)

Jos vahvoja tukijoita ei löydy, aktionistien on turvautuduttava oma-aloitteiseen

taistelutahdon tukemiseen. Kamppailuun osallistuvilla on tehtävä selväksi, miksi väkivallattomuudessa pitäytyminen on tärkeää – pelkät yleiset toteamukset ”paremmuudesta” tai ”moraalisuudesta” eivät aina riitä kaikkien osallistujien vakuuttamiseksi. (Sharp 1973c, 626–627.) Sharp mainitsee neljä huomionarvoista seikkaa taistelutahdon ylläpitämiseksi:

- 1) **Hyvien suhteiden (rapport) ylläpitäminen.** Joukkotapaamiset auttavat pitämään yllä yhteisyyden tuntua liikkeen sisällä; näissä saadun joukkoon kuulumisen kokemuksen ansiosta aktionisti tuntee yksinäänkin olevansa osa liikettä joka tukee häntä. Joukkotapaamisen muotoina voivat toimia muodolliset kokoukset, rukoustilaisuudet, kulkueet, mielenilmaukset jne. Aktionistien omat leirit ovat tärkeitä tukikohtia ”taistelutilanteissa”, kuten väkivallattoman ratsian aikana; käytännön tarpeiden lisäksi leiri ylläpitää aktionistien mielialaa ja yhteisyyden tunnetta. Yhteen kokoontumisen lisäksi yhteisten tunnusten käyttäminen ja niihin pukeutuminen ylläpitävät aktionistien joukkohenkeä ja hyviä suhteita. (Sharp 1973c, 575–577.)
- 2) **Kannustimien luominen.** Kamppailuun osallistuvien pitää uskoa, että heillä on hyvä syy jatkaa toimintaansa, että heidän päämääränsä ovat oikeutettuja, tavoitteensa vaivan arvoisia ja kamppailun keinot on valittu viisaasti. Yhteisen päämäärän lisäksi tarvitaan yhteen sitovaa ja yhdessä pitävää filosofiaa sekä avoimia kommunikointiväyliä liikkeen rivijäsenten ja sen johtajien välillä. Tilanne on paras silloin, kun tavoitteet ja keinot voidaan sitoa osaksi tai ovat jo valmiiksi osa voimassa olevia uskomuksia, kuten esimerkiksi Yhdysvaltain mustien kansalaisoikeusliikkeen vedotessa kristilliseen rakkauteen tavoitteidensa ajamiseksi. (Sharp 1973c, 577–578.)
- 3) **Antaututumisperusteiden vähentäminen.** Kamppailuun osaa ottaville on tärkeää tarjota mahdollisimman vähän syytä antautua vastustajalle. Tämän eteen voidaan toimia aktiivisesti tarjoamalla apua kamppailusta kärsiville, esim. taloudellista ja ruoka-apua lakkoileville aktionisteille. Viihde voi toisinaan olla merkittävä tekijä taistelutahdon ylläpitämisessä; aktionistit voivat järjestää konsertteja tai urheiluotteluita – parhaassa tapauksessa jopa aktionistien ja näiden vastustajien tai tukijoiden (kuten poliisin) välillä. Aktionisteja kannattaa Sharpin mukaan

kannustaa tekemään miellyttäviä asioita kamppailun kuluessa, ja jäsentemään koetut kärsimykset uudella tavalla; esimerkiksi vuoden 1952 Etelä-Afrikkalaisen tottelemattomuuskampanjan aikana kärsimyksestä puhuttiin ilman kamppailuakin olemassa olevana tosiasiana, kamppailun antaessa sille sentään tarkoituksen. (Sharp 1973c, 578–579.)

- 4) Jyrkimpänä ja viimeisenä keinona Sharp esittää **väkivallattomat sanktiot**. Näitä ovat muun muassa ainakin mainitut sosiaalinen boikotti, ostoboikotti ja mustamaalaaminen. (Sharp 1973c, 580–583.)

Sharp kunnioittaa Greggiä, E.T. Hilleriä, Leo Kuperia sekä Gandhia väkivallattoman toiminnan dynamiikan tutkimuksen pioneereina ja ammentaa heidän työstään paljon omaan ajatteluunsa. Itseään edeltäneiden ajattelijoiden lisäksi Sharp käyttää hyväkseen tapaustutkimuksia historiallisista kamppailuista, joissa väkivallatonta vastarintaa on sovellettu ja induktiivisellä päättelyllä muodostaa niiden avulla kuvan väkivallattoman kamppailun kulusta. Osin historiallisten tapauskertomusten hyödyntämisestä johtuen Sharpin ajattelussa aktionistien vastustaja on yleensä hallitus tai hallituksen tukema – kuten edellä totesimme, usein väkivallatonta kamppailua on käyty juuri hallitusta vastaan. (Sharp 1973c, 449–451.) Tämä lähestymistapa ottaa Sharpin esittelemän väkivallattomasti käydyn konfliktin dynamiikan lähtökohdaksi pitkälti aktionistiliikkeen ja saman yhteiskunnan sisällä vaikuttavan "hallitsijan" tai hallituksen välisen kamppailun, vaikka tietyissä tapauksissa myös "vieraan vallan" hallitus tai hallitsija voivat olla vastaavassa asemassa suhteessa aktionisteihin ja siten saman dynamiikan piirissä, esimerkiksi miehittäessään tai kolonialisoidessaan aktionistien yhteiskuntaa.

Sharpin vallan lähteiksi nimeämien tekijöiden lisäksi väkivallaton tekniikka vaikuttaa luomalla muutoksia valtasuhteissa; kummankin osapuolen absoluuttinen ja suhteellinen valta vaihtelee koko kamppailun ajan, ja Sharp pitää tämän vaihtelun dynamiikkaa paljon väkivaltaisista konflikteista monimutkaisempaan. Väkivallattomalla tekniikalla tämä saattaa tapahtua myös nopeammin kuin vastustajan pala palalta tuhoamiseen perustuvassa aseellisessa konfliktissa. Väkivallattomuudessa pitäytyminen johtaa suurempaan valtaan vastustajan yli muuttamalla sosiaalisia, taloudellisia ja

poliittisia suhteita, vähentää väkivaltaa aktionisteja kohtaan ja tekee voiton todennäköisemmäksi. Yleensä hallitukset ovat hyvin valmistautuneita kohtaamaan aseellista vastarintaa mutta väkivaltaisesta vastarinnasta poikkeava dynamiikka tekee sellaista vastaan suunnitelluista torjuntatoimista vähemmän toimivia väkivallattomaan kamppailuun sovellettaessa. Esimerkiksi jonkin toiminnan laittomaksi tekeminen voikin avata uusia mahdollisuuksia vastarinnan osoittamiselle ja vankilaan laitettujen aktionistien ovat edelleen ”eturintamalla” jatkamassa kamppailua. Väkivallaton vastarinta onkin Sharpin mukaan pitkälle viety muoto sotilaallisessa strategiassa suosittuna epäsuoran hyökkäyksen / toiminnan periaatteessa. Vahvaa sortoa väkivallattomuutta vastarintaa vastaan on myös vaikeampi oikeuttaa, ja väkivallattomalla toiminnalla onkin aseellista kamppailua helpompi saada ihmisiä puolelleen myös vastustajan omista joukoista – parhaassa tapauksessa nämä saattavat nousta kapinaan ja liittyä aktionistien kamppailuun. Silti väkivallattomaankin haasteeseen olisi vastattava, ettei hallitsija vaikuttaisi heikolta. Tämän lisäksi aktionisteille on mahdollista käyttää sortotoimenpiteet loppuun (exhaust), esimerkiksi täyttämällä vankilat, jolloin vastustajan valta tyrehtyy. Oleellista on jatkaa vastarintaa sorrosta huolimatta. Itsepintaiset aktionistit yrittävät jatkuvasti vahvistaa omaa voimaansa/vahvuuttaan ja samalla heikentää kannattajiensa valtaa sen juurilla. Väkivallattomuus ei kuitenkaan takaa menestystä ja sillä on riskinsä; vankeus, kuolema, omaisuuden tuhoaminen ja muut aktionisteja kohtaan suunnatut sanktiot. Kuitenkin se on Sharpin mukaan vähemmän vaarallista myös sitä käyttäville toimijoille itselleen, kuin aseellinen toiminta. (Sharp 1973a, 9, 69–70, 110–113; Sharp 1973c, 449–454.)

Koska väkivallattomuutta toimintaa voi olla niin monenlaista, tarkemmassa dynamiikan käsittelyssä Sharp rajaa aihetta kolmella oletuksella: 1) Aktionistit käyttävät joitain yhteistyöstä kieltäytymisen ja väkivallattoman intervention (ei vain protestin ja suostuttelun) muotoja. 2) Toimintaan osallistuu melko paljon ihmisiä eli kaikki aktionistit eivät ole ideologisesti sitoutuneita väkivallattomuuden aatteeseen vaan ainoastaan väkivallattomuuden kuriin toiminnan ajaksi ja 3) kamppailu tapahtuu yhteiskunnassa, jossa on ainakin joitain oikeuksia (civil liberties). Totalitaristisessa yhteiskunnassa toimiminen on Sharpin mukaan dynamiikaltaan siinä määrin erilaista, että se vaatisi oman erityisen analyysin. (Sharp 1973c, 455.)

Sharp näkee väkivallattomassa kamppailussa kolme sosiaalista vallan muutoksen lähdettä. Konfliktin kummankin osapuolen johtajat ovat riippuvaisia ”rivijäsenistään”,

olivat nämä sitten aktionisteja lakossa, boikotissa tai kansalaistottelemattomuudessa, tai sotilaita, poliiseja, virkamiehiä jne – he muodostavat ensimmäisen sosiaalisen muutoksen lähteen. Rivijäsenet ovat ihmisiä, jotka käyvät varsinaisen taistelun ja heidän osanottonsa, tukensa ja omistautumisensa kautta konfliktin kummankin osapuolen suhteellinen voima vaihtelee. Siinä missä väkivaltaisessa kamppailussa ihmisillä on taipumus olla entistä uskollisempia omille johtajilleen, väkivallattomuudella heikennetään väkivaltaa käyttävän vastustajan kannattajien omistautumista asialleen ja siten nakerretaan vastapuolen vallanlähteitä. Tässä onnistuminen riippuu kuitenkin monesta tekijästä. (Sharp 1973c, 458–461.)

Vain harvoin kummallakaan osapuolella koko se joukko, jota ja jonka etuja sanotaan edustettavan, osallistuu aktiivisesti kamppailuun. Yleensä aktionisteja tai taistelijoita on vain pieni osa koko yhteiskunnasta. Laajemman joukon – Sharpin jaottelun toisen sosiaalisen muutoksen lähteen – asenteet kamppailijoiden toimia kohtaan ovat kuitenkin tärkeitä jo siksi, että ne vaikuttavat aktiivisten toimijoiden taistelutahtoon ja sitä kautta käyttäytymiseen sekä todennäköisesti vähentävät aktionistien kokemien vastatoimien raakuutta. Sympaattinen väestö saattaa tarjota myös varoja, varusteita ja tarvikkeita (supplies) sekä tiloja, osallistua vähemmän vaarallisiin symbolisiin toimiin ja tarjota uusia värvättäviä (myöhempään väkivaltaiseen toimintaan). Paheksunta tai hyväksynnän puute (disapproval) taas potentiaalisesti heikentää sitä osakseen saavaa osapuolta vähentämällä aktiivisten rivijäsenten sekä tavallisten ja potentiaalisten kannattajien sitoutumista paheksutun osapuolen tavoitteisiin. Laajemman populaation hyväksyntä riippuu monesta tekijästä mutta erityisesti taistelun kohteena olevasta asiasta, sekä kummankin osapuolen käyttäytymisestä. (Sharp 1973b, 110, 113; Sharp 1973c, 460.)

Kolmas merkittävä lähde ovat konfliktin ulkopuoliset toimijat. Nämä saattavat olla valtioita, kansainvälisiä organisaatioita tai kansallisia organisaatioita tai vastaavia toimijoita. Näiden asenteet ja julkilausumat saattavat vaikuttaa kummankin osapuolen taistelutahtoon, ja ne saattavat lisäksi tarjota apua tai asettaa pakotteita, jäädyttää diplomaattisuhteita tms. Sharpin mukaan nämä keinot ovat yleensä tehottomia mutta saattavat tietyissä tilanteissa kallistaa kamppailun voimatasapainon toisen osapuolen kannalle. (Sharp 1973c, 461.)

Sosiaalisen vallan muutoksen lähteitä on siis kolme: osapuolten rivijäsenet, ihmiset joiden puolesta tai nimissä konfliktia käydään ja konfliktin ulkopuoliset toimijat.

Konfliktin osapuolten pitää olla tietoisia näiden kolmen vallan muutoksen lähteen asenteista ja arvoista ennakkoidakseen, miten erilaiset toimet ja taktiset valinnat vaikuttavat näiden myötämielisyyteen. (Sharp 1973c, 461.)

4.4 Poliittinen jujutsu

Merkittävänä väkivallattoman vastarinnan vaikutustapana Sharp pitää ”poliittista jujutsua”. Yksinkertaisesti ilmaistuna poliittinen jujutsu tarkoittaa sitä, että väkivallattomia aktionisteja kohtaan suunnatut väkivaltaiset tukahduttamistoimet paljastavat vastustajan väkivaltaisuuden kaikessa raakuudessaan ja kääntävät muiden mielipiteen tätä vastaan. Esimerkiksi aikaisemmin kamppailusta vähän jos ollenkaan kiinnostuneet kolmannet osapuolet (kuten kansainvälinen yhteisö) saattavat tuomita vastustajan toimet ja jopa ryhtyä tukemaan aktionisteja, tai vastustajan omat tukijoukot saattavat vähentää tukeaan tai siirtää sen aktionistien puolelle, tai laajempi kamppailun koskettava väestönosa saattaa vahvistaa tukeaan aktionisteille ja liittyä heidän riveihinsä. (Sharp 1973c, 657–658.)

Vastustajan omat tukijat muuttavat mielensä Sharpin mukaan siksi, että väkivallattomia toimijoita kohtaan suunnattu väkivalta nähdään helposti vastenmielisenä, epäinhimillisenä ja vaarana yhteiskunnalle. Näiden tulkintojen myötä vastustajan kannattajat saattavat helpommin ilmaista varauksensa tällaista toimintaa kohtaan ja ehdottaa lievempiä toimia aktionistien vastarinnan hillitsemiseksi. Toisaalta vastustajan konfliktinaikaisten toimien lisäksi myös konfliktin aihe vaikuttaa tukijoiden reaktioihin: Mitä tärkeämmäksi se koetaan, sitä vähemmän vastustajan toimia arvostellaan. Vaikka vastustajan tukijoiden saaminen aktionistien puolelle onkin hyvin arvokasta, näitä helpommin isojen kysymysten suhteen mieltään muuttaa yleensä apaattinen suuri yleisö – vaikka kamppailun aihe ei sitä kiinnostaisikaan, se haluaa todennäköisesti irtisanoutua vastenmielisenä pitämistään tukahduttamistoimista. Keinoihin kohdistuvan epäsuotuisan suhtautumisen lisäksi vastustajan väkivallattomia aktionisteja kohtaan harjoittama väkivalta saattaa asettaa kyseenalaiseksi sen päämäärän, jonka puolustamiseksi väkivaltaa käytetään. Tämä tekee parhaassa tapauksessa vastustajan kääntymisen mahdolliseksi. Silloinkin, kun vain vastustajan tukijat tai suuri yleisö kääntyy aktionistien asian puolelle poliittisella jujutsulla saattaa olla vastustajan kannalta vakavia seurauksia: Tämän tukijat

tai suuri yleisö saattavat alkaa kyseenalaistaa vastustajan politiikkaa, politiikkoja tai koko tämän poliittista järjestelmää, suhtautua sympaattisesti aktionisteihin, ilmaista vastarintaa, toimia tehottomasti, irtisanoutua tai lähteä (defect) asemastaan (erityisesti valtion virkamiesten ja tukahduttamiskoneiston edustajien joukkopako on aktionistien kannalta toivottavaa), tai alkaa antaa tukea aktionisteille tai konfliktin aiheen koskettamalle väestönosalle. Tukahduttaminen saattaa legitimoida vastarintaa samalla kun se delegitimoi vastustajaa, ja vastustaja saatetaan alkaa nähdä kykenemättömänä hallitsemaan muutoin kuin tukahduttamalla vastustajansa. Esimerkiksi Venäjän maalaisten ja köyhälistön usko tsaariin tuhoutui Verisunnuntain tapahtumien seurauksena. Vaikka tällaista vastustajan tavoitteiden kyseenalaistamista seurauksineen ei tapahtuisikaan, vastustajan kannattajat saattavat ajatella käytettyjen tukahduttamisen olevan ylenmääräistä ja myönnytysten niitä parempi vaihtoehto. (Sharp 1973c, 665–667, 678–690.)

Vaikka kamppailuun sitoutumattomat kolmannet osapuolet ovat kolmesta mainitusta ryhmästä aktionistien kannalta vähiten tärkeä, saattaa sen mielipiteillä tietyissä olosuhteissa olla merkitystä konfliktin kululle. Vastustaja saattaa olla esimerkiksi riippuvainen ulkomaalaisesta tuesta, joka evätäänkin reaktiona tukahduttamistoimiin. Vastustajan omat kansalaiset tai tukijat saattavat myös reagoida vahvasti esimerkiksi kansainvälisen yhteisön mielipiteisiin. Näin tapahtui Etelä-Afrikan apartheid-hallinnon vastaisen kamppailun aikana: kansainvälisen yhteisön tuomio oli kova isku eurooppalaissyntyisten kansalaisten omakuvulle. Vaikka Sharp ei näin itse suoraan toteakaan, kansainvälisen yhteisön mielipide vaikuttaisi olevan erityisen vaikutusvaltainen silloin, kun ryhmä jonka kanssa vastustajan kannattajat identifioituvat tuomitsee vastustajan toiminnan. Sharpin omin sanoin kolmansien osapuolien reaktioiden merkitys riippuu siitä, 1) kuinka paljon tärkeämpänä vastustaja pitää kolmansien osapuolien kannatusta suhteessa konfliktin aiheen tärkeyteen, 2) kuinka paljon kolmansien osapuolien reaktiot vaikuttavat kamppailun valtasapainoon ja 3) kuinka paljon kolmansien osapuolien asenteet ja teot vaikuttavat suoraan aktionisteihin; saavatko nämä inspiraatiota, moraalista tai jopa materiaalista tukea. Sharpin mukaan Gandhi kuitenkin varoitti turvautumasta kolmansien osapuolien materiaaliseen tukeen, sillä väkivallattomien aktivistien tuli hänen mielestään olla mahdollisimman omavaraisia. Tulevaisuudessa, mikäli kansainvälisen yhteisön ja kolmansien osapuolien tukitoimiin omaksutaan lisäyksiä nyt käytössä olevien (tuomitseminen, taloudelliset pakotteet) lisäksi, näiden vaikutus

saattaa muuttua aiempaa merkittävämmäksi. Silloinkin Sharpin mukaan niiden pitäisi olla lähinnä tukitoimia varsinaiselle kamppailulle. (Sharp 1973c, 658–665.)

Poliittinen jujutsu saattaa myös luoda vastustajan ydinryhmän sisällä jakolinjoja suhteessa siihen, miten aktionistien väkivallattomaan haasteeseen pitäisi suhtautua. Tämä puolestaan saattaa vahvistaa vastustajan ydinryhmän ja tukijoiden joukossa piilevien vanhojen kiistojen ja kilpailuasetelmien uudelleen kärjistymistä, tehden vastustajasta entistä epäyhtenäisemmän. Sharpin mukaan vastustajaa on mahdollista myös provosoida jujutsu-efektin vahvistamiseksi mutta siinä on omat vaaransa. Tätä parempana vaihtoehtona Sharp pitää hyvien suhteiden ylläpitoa vastustajan kääntämisen tukemiseksi, esim. tapaamalla vastustajan edustajia tai joukkojen välisillä keskusteluilla, sekä propagandan levittämistä vastustajan kannatuksen heikentämiseksi. (Sharp 1973c, 667–678.)

4.5 Kamppailun yleiset vaiheet

Erityisesti yhteiskunnan sisällä hallitsijoita vastaan käydyn väkivallattoman kamppailun esivalmisteluissa vastustuksen aiheen perusteellinen tutkiminen on tärkeä kamppailun ensimmäinen vaihe, jotta aktionistien olisi helpompi saada tukea tavoitteilleen myöhemmin. Tutkinta toteutetaan yleensä kaikessa hiljaisuudessa mutta sen tulokset julkistetaan mahdollisimman laajasti ja näkyvästi. Tehokas tutkimusraportti esittelee aktionistien vastarinnan nostattaneen aiheen ja näiden tärkeimmät päämäärät mahdollisimman selkeästi, huolellisesti ja tarkasti. Raportin tulisi myös esitellä erikseen niin tilanteen faktat kuin aktionistien, heidän vastustajansa kuin kolmansienkin osapuolien näkökulma asiaan. Tämä esitystapa lisää tutkimuksen vastaanotettavuutta ja uskottavuutta, jolloin sitä ei ole helppoa sivuuttaa pelkkänä propagandana ja aktionistit saavuttavat mahdollisimman laajan potentiaalisten kannattajien joukon. Tietyissä oloissa tällainen esitutkimus ei kuitenkaan ole mahdollista, ja tällöin joudutaan turvautumaan tietovuotoon kiistanalaisen asian esille tuomiseksi. (Sharp 1973c, 468–469.)

Raportin julkistamisen jälkeen, ja tilanteen mukaan myöhemminkin, aktionistien pitäisi ryhtyä neuvotteluihin vastustajansa kanssa. Aktionisteilla pitää olla neuvottelupöytään istuessaan valmiina mietittynä minimitavoitteet, joista he eivät ole

valmiita joustamaan, ja sekundaarisia tavoitteita joiden kohdalla ollaan valmiita kompromisseihin ja joita ei edes tilanteesta riippuen esitetä vastapuolelle. Neuvotteluilla saatetaan parhaassa tapauksessa ehkäistä tarve varsinaiselle väkivallattomalle kamppailulle ja vaikka ne eivät tuottaisikaan toivottua tulosta, jo se että aktionistit ovat valmiita neuvottelemaan vastustajansa kanssa ja erityisesti se, että heidät nähdään valmiina neuvottelemaan, vahvistaa heidän asemaansa. Sen lisäksi, että aktionistit antavat itsestään mielikuvan järkevinä ja kohtuullisina toimijoina, neuvotteluyritysten jälkeen suoraa kamppailua pehmeämmät keinot on käytetty ja aktionistit näyttäytyvät rettelöitsijöiden sijaan pakotettuina väkivallattomaan vastarintaan. Jo ennen neuvotteluja Sharp pitää suositeltavana tehdä valmisteluja väkivallatonta vastarintaa varten, jolloin neuvottelujen kummallakin osapuolella on voimaa vaatimustensa tueksi; poliittiset neuvottelut ratkeavat harvoin puhtaasti parhaimman ja oikeamielisimmän argumentin perusteella. Pikemminkin osapuolten suhteellinen voima on Sharpin mukaan vahva vaikuttava tekijä neuvottelutulosten takana. Yllä mainittujen seikkojen lisäksi neuvottelut auttavat kumpaakin osapuolta kohtaamaan toisensa ihmisinä, mikä ehkäisee demonisointia varsinaisen kamppailun aikana tehden samalla myös voimakkaista sortotoimenpiteistä vähemmän todennäköisiä. (Sharp 1973c, 469–471.)

Neuvottelujen epäonnistuttua tai niiden ollessa vielä käynnissä aktionistien on Sharpin mielestä järkevää toimittaa vastustajalleen julkinen, tarkalla aikarajalla varustettu uhkavaade (ultimatum), jossa todetaan aktionistien minimivaatimukset ja aikaraja niiden toteuttamiselle. Jos aktionistien vaatimuksia ei toteuteta määräaikaan mennessä, aloitetaan vastarinta. Sharpille uhkavaatimuksen pääasiallinen tarkoitus on vakuuttaa vastustaja ja liikkeen ulkopuoliset ihmiset aktionistien aikomuksesta käyttää ainoastaan väkivallattomia menetelmiä. Se on samalla osa liikkeen julkisuutta ja yleiseen tietoisuuteen nostamista, antaen mahdollisuuden korjata ulkopuolisten mahdollisia väärinkäsityksiä aktionisteista ja näiden päämääristä. Parhaassa tapauksessa se on muotoiltu niin, että se antaa vastustajalle mahdollisuuden perääntyä konfliktista menettämättä kasvojaan (esimerkiksi vetoamalla johonkin koko ajan asian tiimoilta työtä tehneeseen työryhmään, jonka suositukset sattuvat olemaan samoja kuin aktionisteillakin). Uhkavaade kuitenkin laukaisee vastustajan perääntymisen vain harvoin, ja se saattaa jopa herättää vihamielisyyttä vastustajassa tämän auktoriteetin tultua julkisesti kyeenalaistetuksi. (Sharp 1973c, 510–514.)

Neuvottelujen epäonnistuessa aktionistien on aika tarkentaa väkivallattoman

hyökkäyksensä vastustajan heikkoon kohtaan; ideaalisesti sellaiseen, jota tämän on vaikea puolustaa ja johon keskittymällä houkutellaan mahdollisimman vahvat hyökkäysvoimat toimintaan. Konfliktin osapuolten suhteellisista voimavaroista riippuu, valitaanko pienempi vai kunnianhimoisempi kohde; tärkeintä on kohdentaa ponnistelut oikein. Kohteen on oltava konkreettinen, ei liian yleinen. Se voi silti symbolisoida laajempaa ongelmaa, jolloin onnistunut taistelu vahvistaa ihmisten uskoa tämän laajemman ongelman voittamisen mahdollisuuteen. (Sharp 1973c, 471–473.)

Hyökkäykseen valmistauduttaessa on tärkeää luoda myös tietoisuutta kamppailusta sekä sen keinoista ja tarkoitusperistä (cause-consciousness), sillä vastustaja todennäköisesti pyrkii pitämään ihmiset tietämättöminä niin kiistan aiheesta, aktionistien todellisista päämääristä kuin omasta herkkyydestään ihmisten vastarinnalle. Tämä voidaan saavuttaa millä tahansa soveltuvilla keinoilla, vaikkapa kirjoilla, artikkeleilla, kirjoituksilla, aihetta kuvaavilla näytelmillä, tai "puskaradiolla". Tietoisuuden nostattamisessakin on kuitenkin pidättäydyttävä "objektiivisessa" näkökannassa eikä sorruttava ylilyönteihin, vääristelyyn tai valehteluun; On järkevämpää minimoida antagonismi ja maksimoida mahdollisten tukijoiden määrä, erityisesti koska osa laajemmasta yleisöstä etsii joka tapauksessa aktiivisesti tekosyytä olla tukematta aktionistien kamppailua, kuten jo Oppenheimer ja Lakeykin Sharpin mukaan varoittivat. Objektiivisuuden säilyttäen kamppailun voi tiedottamisessa yrittää kytkeä johonkin ihmisiä laajalta yhdistävään tekijään, kuten demokraattisiin periaatteisiin, laillisuuden puolustamiseen, kansan itsehallinto-oikeuteen tms. Jos ihmiset kokevat liikkeessä yhdistyvän sekä oikeamieliset päämäärät että eettiset keinot, sen voitto voi tuntua vääjäämättömältä ja edelleen vahvistaa siihen osallistuvien taistelutahtoa. (Sharp 1973a, 44–45; Sharp 1973c, 473–475.)

Kamppailua koskevan tietoisuuden ylläpitämisen ja levittämisen lisäksi solidaarisuuden ylläpito on tärkeää kamppailun aikana – Sharpin mukaan osa ihmisistä liittyy aktionistien joukkoihin vasta, kun he kokevat, että heille on tarjolla tukea kamppailussa. Väkivallattoman kampanjan aluksi ei yleensä kannata tehdä eroa aktionistien ja vääryyttä kokevan ihmisryhmän tai toisinaan koko suuren yleisön välillä, vaan ne nähdään yhteneväisinä. Tällaista käsitystä pitäisi pitää yllä suunnilleen niin kauan, kuin aktionistien joukkoon virtaa uusia jäseniä. Kun uusien jäsenten virta tyrehtyy, saatetaan kehittää tai saattaa kehittyä kokemus aktionisteista itsetietoisena ja yleisestä väestöstä erillisenä ryhmänä. Laajeman ihmisryhmän sisällä oleva solidaarisuus siis ikään

kuin kiteytyy tässä vaiheessa ryhmän sisäiseksi solidaarisuudeksi. (Sharp 1973c, 573–575.)

4.6 Kolme tapaa voittaa kamppailu

Kuten aiemmin totesimme, Sharpin mukaan väkivallattomat aktionistit voivat voittaa kamppailun kolmella tavalla: käännättämällä, myönnytysratkaisulla (accommodation) tai pakottamalla. Kuten yllä totesimme, näistä Sharp pitää käännättämistä erittäin epätodennäköisenä (mutta silti mahdollisena) keinona saavuttaa muutos väkivallattomassa kamppailussa; hänen painotuksensa on siis myönnytysratkaisun saavuttamisessa ja pakottamisessa. Oli aktionistien valitsema voiton saavuttamisen tapa mikä tahansa yleensä heidän kannattaa tähdätä ja keskittyä niistä vain yhteen. Sharp kuitenkin myöntää toisinaan kamppailun aikana tapahtuneiden muutosten oikeuttavan strategian vaihtamisen kesken kamppailunkin. Vaikka kamppailun kulkuun vaikuttaakin lukemattomia tekijöitä, ovat näihin kolmeen johtavat Sharpin mielestä tunnistettavissa yleisinä prosesseina. (Sharp 1973a, 69; Sharp 1973c, 705–707.)

4.6.1 Käännättäminen

Gandhille käännättäminen oli ensisijainen väkivallattoman vastarinnan strategia. Käännättämisessä pyritään avaamaan vastustajalle näkökulma, jonka myötä hän kääntyy aktionistien asian puolelle. Tämä saatetaan saavuttaa vahvoilla argumenteilla ja vetoamalla tämän järkeen mutta Gandhin kirjoituksiin nojaten Sharp toteaa emootioiden, arvojen, uskomusten, asenteiden ja moraalijärjestelmien mukaan ottaminen takaavan menestyksen vain järkeen vetoamista varmemmin. Kun aktionistit pyrkivät käännättämään vastustajansa, tottelemattomuus pahuutta ja siihen johtavaa järjestelmää kohtaan on tärkeää erottaa järjestelmälle työskentelevien yksilöiden vastustamisesta. Gandhille vastustajaryhmän jäsenet ovat potentiaalisina liittolaisia, kunhan he ymmärtävät tehneensä aikaisemmin väärin. Pyrittäessä käännättämään vastustaja, vedotaan tämän parhaimpiin puoliin ja toisaalta vastustajan osaryhmiin – kuten poliiseihin tai sotilaisiin – vastustajan vallanlähteiden anastamiseksi. Viemällä vastustajan sorrostaan saamat voitot ja osoittamalla omaa (myös itseaiheutettua) kärsimystään aktionistit voivat tehdä vastustajan

toimintannan epäoikeudenmukaisuuden tälle näkyväksi – Bondurasia mukaillen Sharp kutsuu tätä eräänlaiseksi rationaalisuuden ohittavaksi ”shokkihoidoksi”. Mikä tahansa kärsimys ei kuitenkaan sovellu käännättämistehtävään, vaan vastustajan pitää sen kautta saada uusi näkökulma, josta samaistua aktionisteihin. Mahdollisuudet saavuttaa tämä riippuvat Sharpin mukaan aktionistien käytöksestä niin ennen kuin jälkeenkä kärsimyksen hyödyntämisen: Rohkeat ja kärsimiseen valmiit aktionistit herättävät samaistumisen tunteita paljon herkemmin kuin pelkurimaiset, pakoilevat ja valehtelevat kampanjoijat. Siihen, mitkä kärsimykset ovat kestettävissä vaikuttavat aktionistien tahdonvoima, uskomukset, päättäväisyys ja emotionaaliset reaktiot. (Sharp 1973c, 707–711.)

Kärsimyksellä käännättäminen on siis riippuvaista aktionistien osakseen saamasta empatiasta ja kunnioituksesta. Sen tiellä on ”sosiaalinen etäisyys”; toisen näkeminen vähemmän kuin ihmisenä. Aktionistien pitää kuroa tätä etäisyyttä umpeen samalla kun vastustajat saattavat pyrkiä ylläpitämään sitä. Yksi esimerkki etäisyyden ylläpitämisestä löytyy Unkarin miehityksen ajalta: Neuvostoliitto toi vuonna 1956 Unkariin joukkoja Venäjää puhumattomilta itäisiltä alueiltaan, jolloin miehittäjäjoukot ja unkarilaiset eivät voineet keskustella ja kuroa välistään sosiaalista etäisyyttä umpeen. Itserankaisu ja väkivallattomuus voivat jo itsessään kuroa sosiaalista etäisyyttä umpeen myös kielimuurin yli mutta niiden tärkeimpänä elementtinä on Sharpille rohkeus: rohkeutta osoittava väkivallattomuus ja uhrausten tekeminen toteuttajineen keräävät paljon enemmän kunnioitusta kuin pakotettu, vastentahtoinen väkivallattomuus. Myös aktionistien täytyy harjoittaa sympatiaa, joka auttaa näitä ymmärtämään vastustajan näkemystä, riisumaan tämän pelot ja saada vastustaja ymmärtämään miten asiat ovat. Jos vastustaja pelkää ihmisjoukkojen voimaa, käännättämiseen pyrittäessä saattaa olla järkevää järjestää enemmän pieniä mutta laadullisia mielenilmauksia tämän vakuuttamiseksi. (Sharp 1973c, 711–717.)

Pyrittäessä käännättämään vastustajaa suuri yleisö toimii ”peilinä”, joka näyttää vastustajalle tämän toimet huonossa valossa ja aiheuttaa häpeää tai jotain sitä lähestyvää tunnetta – siksi vastustajankin moraalituntoon vetoaminen on tärkeää. Itseaiheutettu kärsimys tekee aktionistien päämäärät selkeäksi, rohkeuden ja päättäväisyyden osoittamisella voitetaan (vastentahtoista) kunnioitusta ja kuva aktionisteista saattaa muuttua paremmaksi. Valmius kärsiä, eritoten tekemättä väkivaltaa itse, osoittaa vilpittöntä uskoa päämääriinsä ja edesauttaa käännättämisessä. Gandhi peräänkuulutti erityisen

huolellista käytöstä silloin, kun kunnioitus on jo saavutettu. Kun vastustaja tuntee kunnioitusta aktionisteja kohtaan ja häpeää omasta käytöksestään, on hän vähemmän altis väkivaltaan. Suunnittelun tärkeys näyttäytyy myös käännyttämisstrategian yhteydessä: sen onnistumiseen tarvitaan vaiheittainen kampanja, jossa vastustajaa ei painosteta liikaa yksittäisissä kysymyksissä eikä laiteta – ainakaan usein – valitsemaan vakavan sorron ja aktionistien tahtoon taipumisen välillä. Tämä antaa vastustajalle aikaa pohtia tilannetta, mikä mahdollistaa hänen kääntymisensä aktionistien kannalle. Lisäksi huomatessaan, että totutut toimet eivät olekaan tehokkaita väkivallattomuutta vastaan, vastustaja joutuu kyseenalaistamaan vanhat näkemyksensä, altistaen hänet Sharpin mukaan entisestään käännytykselle; Kun vastustajan uskomusjärjestelmän perusasiat kyseenalaistuvat, hän voi harkita myös aktionistien päämäärien oikeutusta uudesta näkökulmasta. Käännyttäminen toimii myös sen kautta, että väkivallattomuudella uhataan vastustajan omakuvaa tarjoamalla samalla jotain uutta ja parempaa tilalle. Vastustaja saattaa pelastaa arvonsa omissa silmissään tai saada kunniakkaan poistumistien konfliktista mukautumalla aktionistien päämääriin. (Sharp 1973c, 720–725.)

Käännyttämisen onnistumiseen vaikuttavat niin aktionistien ulkopuoliset kuin näiden hallittavissakin olevat tekijät. Aktionistien ulkopuolisia tekijöitä on Sharpin mukaan viisi: kuinka tärkeä konfliktin aihe on aktionisteille ja näiden vastustajalle, sosiaalinen etäisyys, vastustajan persoonallisuus sekä konfliktin osapuolten uskomukset ja normit (yhteneväiset mahdollistavat niihin vetoamisen toisen vakuuttamiseksi, erinevät vaikeuttavat käännyttämistä). Gandhilta Sharp puolestaan lainaa kahdeksan aktionistien hallinnassa olevaa tekijää. Näitä ovat väkivallasta ja vihamielisyydestä pidättäytyminen, vastustajan luottamuksen voittaminen (totuudenmukaisuudella, tarkalla kommunikaatiolla ja avoimuudella aktionistien aikeiden suhteen aina kampanjan vaiheista tiedottamiseen asti), ritarillisuus (kuten asiaan liittymättömässä hädässä auttaminen, kunnioitusta osoittava ulkonäkö ja tavat sekä nöyryyttämisen välttäminen), näkyvien uhrausten tekeminen oman asian vuoksi (ulkopuolisiin toimijoihin suhtaudutaan herkemmin negatiivisesti mutta konfliktiin liittyvän ihmisryhmän tekemät uhraukset kuvastavat sen voimaa ja tekevät toisinaan vastustajan riippuvaisuuden selväksi), rakentavien toimien/töiden teko kuten humanitaarinen työ (parantaa mielikuvaa aktionistiryhmästä), henkilökohtaisen kontaktin ylläpitäminen vastustajaan, luottamuksen osoittaminen sekä lopulta vastustajaan kohdistuvan empatian, hyväntahtoisuuden ja kärsivällisyyden kehittäminen. (Sharp 1973c,

4.6.2 Myönnytystratkaisu

Myönnytystratkaisu syntyy reaktiona muuttuneeseen tilanteeseen, ja strategiana se sijoittuu käännyttämisen ja väkivallattoman pakottamisen välimaastoon: vastustajaa ei ole käännytetty aktionistien puolelle mutta tätä ei ole vielä pakotettukaan, sillä tällä on vielä tehokkaita toimintakeinoja käytettävissään. Konfliktin aihe ei kuitenkaan ole enää niin tärkeä, ettei siinä voisi joustaa epämieluiden seuraamusten välttämiseksi. (Sharp 1973c, 733–734.)

Myönnytystratkaisu voi syntyä monin tavoin. Eräissä näistä väkivalta aletaan nähdä sopimattomana reaktiona tilanteeseen: joko aktionistit aletaan nähdä kanssaihmisinä joita vastaan ei voi käyttää väkivaltaa tai vastustaja alkaa pelätä kasvojen menetystä. Tällaisissa tilanteissa vastustaja saattaa kyllä vastustaa aktionistien päämäärää mutta näiden estämiseksi vaadittavia keinoja vielä sitäkin enemmän. Toisaalta silloinkin, kun aktionisteja ei pidetä tasavertaisina ihmisinä tai heidän kaltoinkohtelustaan ei seuraa vastustajan maineen tahriutumista, heitä saatetaan pitää uhan sijasta häiriöinä, jolloin myönnytysten tekeminen näyttäytyy helppona keinona päästä heidän aiheuttamastaan häiriöstä eroon. Vastustaja saattaa myöntyä aktionistien vaatimukseen myös tyyntyyntääkseen oman ryhmänsä sisäistä oppositiota (ja siten suojellakseen omaa asemaansa) tai välttääkseen aktionisteja vastaan käydyn kamppailun aiheuttamia taloudellisia menetyksiä. Mikäli vastustaja arvioi itsensä kyvyttömäksi pitkällä tähtäimellä estämään aktionistien vaatimusten toteutumista, hän saattaa valita niihin myöntymisen arvokkaana vaihtoehtona turhalle kamppailulle tai estääkseen aktionisteja tajuamasta valtansa koko laajuutta – myöntymisen näyttäytyy helposti vallanpitäjän mielenmuutoksena aktionistiryhmän vallan edessä alistumisen sijasta. (Sharp 1973c, 734–740.)

Käännyttämiseen vaikuttavien tekijöiden lisäksi myönnytystratkaisun saavuttamiseen vaikuttaa joukko muita tekijöitä. Näitä ovat muun muassa aktionistien niin vastustajan ryhmän sisällä kuin kolmansilta osapuoliltakin nauttima aktuaalinen ja potentiaalinen tuki, vastustajan siron ja muiden vastatoimien tehokkuus, aktionisteja

vastaan asettumisen aktuaaliset ja potentiaaliset taloudelliset tappiot vastustajalle, aktionistien vallan arvioitu nykyinen ja tuleva vahvuus, voiton ja tappion mahdollisuudet sekä voitosta ja tappiosta koituviksi arvioidut seuraukset seuraukset. (Sharp 1973c, 740.)

4.6.3 Väkivallaton pakottaminen

Väkivallaton pakottaminen toteutuu silloin, kun 1) vastustajaa uhmataa niin laajalti, ettei hänen sortokoneistonsa pysty kontrolloimaan tilannetta, 2) tottelemattomuus tekee sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen järjestelmän toiminnan mahdottomaksi ellei aktionistien vaatimuksiin vastata tai 3) vastustajan kyky käyttää sortokoneistoaan on lakannut. Sharpin mukaan pakottamisen avainpiirteitä ovat vastustajan tahdon torjuminen ("blocked") sen harjoittamisen pyrkimyksistä huolimatta, ja se voiko vastustaja pyrkiä saattamaan tahtonsa voimaan (implement). Väkivallaton pakottaminen syntyy tottelemattomuudesta, taipumattomuudesta koetusta sorrosta huolimatta sekä mahdollisesti sorron mekanismien poistamisesta. Historiallisia esimerkkejä väkivallattomasta pakottamisesta ovat muun muassa Kappin vallankaappauksen torjuminen Saksassa, Venäjän vuoden 1905 vallankumous sekä brittivallan heikentyminen Amerikan siirtokunnissa ennen väkivaltaisen vallankumouksen alkua. (Sharp 1973c, 741–744.)

Väkivallattomassa kamppailussa vastustajalta vedetään pois tai evätään aikaisemmin esitetyt vallan lähteet. Tämä osoittaa, kuinka paljon auktoriteettia vastustaja on jo menetettänyt ja heikentää sitä edelleen lisää, joissain tapauksissa siirtäen auktoriteettia vallasta kilpailevalle hallinnolle. Niin aktionistien oma yhteistyöhaluttomuus kuin vastustajan kannattajien todennäköinen haluttomuus käyttää väkivaltaa väkivallattomia ihmisiä vastaan epää vastustajalta tämän inhimillisiä resursseja ja rampauttaa tämän toimintaa. Erityisiä taitoja omaavien hallinnon jäsenien ja vaativien alojen työntekijöiden tottelemattomuus voi evätä enemmän valtaa kuin heidän lukumääränsä antaisi olettaa, sillä heidän mukanaan vastustajan ulottumattomiin siirtyy myös näiden taidollinen ja tiedollinen kapasiteetti. Tärkeät taidot ja tiedot saattavat lisäksi päätyä vastustajan vallan ulkopuolelle silloin, kun väkivallaton kamppailu kärjistää tai aiheuttaa skismoja vastustajaryhmän sisällä. Väkivallattomuus esittää haasteen sokealle tottelemiselle, uskalle väkivallan voimasta ja ehkä myös vastustajan viralliselle aatteelle tai imagolle aktionistien joutuessa sortotoimien kohteeksi – tämä iskee Sharpin vallanlähteistä

niin sanottuihin aineettomiin tekijöihin. Materiaalisten resurssien epäämisenä Sharp pitää sitä, että vastustajalle koituu taloudellisia menetyksiä lakkojen ja boikottien (tai muiden taloudellisen vastarinnan muotojen) seurauksena, järjestyksen ylläpitämisen kulujen kasvamisen myötä sekä kolmansien osapuolien ollessa haluttomia lainaamaan, ostaamaan tai myymään vastustajalle tai investoimaan tähän. Väkivallattomuus iskee suoraan vastustajan pakottamiskeinoihin silloin, kun se vähentää sarron toteuttajien (poliisi, armeija) valmiutta totella – nämä saattavat vaikkapa toteuttaa tehtäviään tarkoituksella tehottomasti, kapinoida tai irtisanoutua – mutta myös potentiaalisesti vähentämällä sarron välineiden (aseet) toimituksia konfliktin ulkopuolisilta toimijoilta. (Sharp 1973c, 744–754.)

Väkivallattoman pakottamisen vaikutusmekanismit ovat monimutkaisia ja tilannekohtaisia, mutta Sharp mainitsee kahdeksan tärkeää tekijää. Ensimmäinen näistä on aktionistien lukumäärä: suuremmalla joukolla luodaan suurempi lamaannus yhteiskunnassa ja vaikeutetaan vastarinnan torjumista, jolloin vastustaja on helpompi pakottaa taipumaan. Pakottamisen kannalta tärkeää on myös se, kuinka riippuvainen vastustaja on aktionisteista: mitä enemmän vastustajan valta ja vallankäyttö on aktionisteista riippuvaista, sitä helpommin hänet voidaan pakottaa näiden tahtoon. Aktionisteilla täytyy olla myös kykyä soveltaa väkivallatonta metodia tehokkaasti; strategian, taktiikan, keinojen, ajankohtien ja paikkojen valinta on tehtävä väkivallattoman tekniikan dynamiikan mukaisesti, jotta voidaan ylittää aktionistiryhmän heikkoudet samalla vastustajan heikkouksia hyödyntäen. Aktionistien täytyy myös pystyä pitämään yllä vastarintaansa riittävän kauan, eli kestettävä vastustajan vastatoimista huolimatta tarpeeksi pitkään haitataksaan vastustajan vallankäyttöä. Pakottamisen onnistumiseen vaikuttavat tätä kautta tietenkin vastustajan käytettävissä olevat kontrolli- ja sortokeinot mutta erityisesti juuri aktionistien reaktio niihin. Kolmansien osapuolien sympatia ja tuki voi osoittautua arvokkaaksi silloin, kun vastustaja on näiden tarjoamista resursseista riippuvainen. Lopulta jo aikaisemmin mainittu vastustajan oman ryhmän sisäinen oppositio heikentää vastustajan vallankäytön mahdollisuuksia ja tekee tämän pakottamisesta osaltaan mahdollista. (Sharp 1973c, 754–755.)

5. GALTUNGIN RAUHANOMAISEN PUOLUSTUKSEN STRATEGIA

5.1 Yleistä

Galtungin vuonna 1968 julkaistussa teoksessa *Rauhanomaisen puolustuksen strategia** puolustus tarkoittaa kollektiivista yritystä säilyttää tai saavuttaa elämäntapa tai sosiaalinen rakenne tämän rakenteen kohdatessa sisäisiä tai ulkoisia uhkia. Tämän puolustuksen hän jakaa edelleen alueelliseen ja sosiaaliseen puolustukseen, joista rauhanomainen puolustus tukeutuu vahvasti jälkimmäiseen, sotilaallisen puolustuksen keskittyessä enemmän ensimmäiseen. Koska sotilaallinen puolustus on näistä selvästi yleisempi puolustuksen muoto, rauhanomainen puolustus iskee hyökkääjää osa-alueelle, jolla hän on vähiten valmistautunut kamppailuun – hänen heikkoon kohtaansa. Sosiaalisen puolustuksen on Galtungin mukaan aina lähdettävä siitä, että vihollinen on jo puolustajan alueella – joko miehittäjänä tai etuoikeutettuna joukkona. Se on aina siis altavastaaajaryhmän puolustautumista ”topdog”ia vastaan. *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* Galtung keskittyy ennen kaikkea miehityksen vastustukseen – omien sanojensa mukaan lähinnä siksi, että on sattunut tutkimaan sitä enemmän. Galtungin esittämän puolustusstrategian pääkohdat ovat 1. Puolustusstrategiat hyökkääjää vastaan, 2. Puolustusstrategiat puolustajan suojelemiseksi sekä 3. Puolustusstrategiat hyökkääjän pelottamiseksi. Kaikkien puolustuksen osa-alueet ovat kuitenkin osa samaa kokonaisuutta – mitään niistä ei tulisi unohtaa ja ne pitää sovittaa toimimaan toistensa kanssa harmoniassa. (Johan Galtung 1968, 5, 8–11, 21–23; ks. myös Galtung 1976, 324, 328–340.)

Ennen Galtungin strategian esittelyä on aiheellista tehdä vielä pieni terminologinen huomautus: Teoksensa mittaan Galtung kutsuu puolustajaa termillä ”Ego” ja hyökkääjää termillä ”Alter” (Galtung 1968, 25). Koska Galtung käyttää termejä kuitenkin tismalleen samassa merkityksessä kuin sanoja, jotka ne korvaavat, olen valinnut käyttää yleiskielen sanoja ”puolustaja” ja ”hyökkääjä” lukukokemuksen helpottamiseksi.

* Julkaistu uudelleen vuonna 1976 kokoelmateoksessa *Peace, War and Defence: Essays in Peace Research Volume II*

5.2 Puolustusstrategia hyökkääjää vastaan

Galtungin hyökkääjää vastaan suunnatulla puolustusstrategialla on kaksi päämäärää. Ensimmäinen näistä on vähentää hyökkääjälle koituvaa hyötyä joko sabotoimalla puolustajan omaa omaisuutta tai kieltäytymällä yhteistyöstä ja harjoittamalla siviilivastarintaa. Toinen päämäärä on lamauttaa hyökkääjän joukot, mikä onnistuu joko a) positiivisella yhteistyöllä ennen hyökkäystä, positiivisella kontaktilla sen jälkeen ja positiivisilla sanktioilla positiivisista tai neutraaleista toimista tai b) vahvistamalla vihollisen puolustajalle aiheuttamaa kärsimystä. (Galtung 1968, 21–22.)

Puolustajien pitäisi siis Galtungin strategiassa vähentää mahdollisesta hyökkäyksestä saatua hyötyarvoa sabotoimalla omatoimisesti sellaista puolustajan omaisuutta, jota hyökkääjä havittelee. Esimerkiksi hallinnossa (ja muuallakin) voitaisiin ”kadottaa” tai hävittää asiakirjakansioita, ohjekäsikirjoja, jäsenluetteloita, väestötietoja ja rahaliikennevälineitä. Kaivoksia voitaisiin romahduttaa ja peltoja myrkyttää, eikä tulevaisuuden teknologioiden avulla tämän tarvitsisi ehkä tapahtua kuin tilapäisesti. Erilaisista tuotantokoneista (ja tuotantovälineistä yleisemminkin) olisi mahdollista poistaa osa jonka menetys aiheuttaisi maksimaalisen tuotannon menetyksen ja jota hyökkääjän olisi vaikea korvata. Tämäkin sabotaasin muoto saattaisi helpottua tulevaisuudessa, mikäli sen tarpeet otetaan laitteiden suunnittelussa huomioon. Sabotaasitoimenpiteet voidaan myös toistaa, jos vihollinen uhkaa uudelleen. (Galtung 1968, 29–31.)

Muita mahdollisia hyökkääjää vastaan suunnattuja keinoja Galtungille ovat erilaiset tavat evätä inhimillisten resurssien haltuunotto, dramaattisimmillaan massamuuttoliikkeellä pois hyökkääjän valtaamilta alueilta. Tavanomaisempia keinoja ovat lakot, jotka voisivat olla yleisiä tai erityisiä, ajaltaan rajoitettuja, symbolisia tai rajoittamattomia kunnes jokin päämäärä saavutetaan. Myös boikotti ja sosiaalinen lakko eli ostrakismi kuuluvat Galtungin keinovalikoimaan. Galtungille lakot ovat yleisesti verrattavissa statuksen mitätöimiseen sekä roolivelvoitusten täyttämättä jättämiseen, jolloin lakko ja kansalaistottelemattomuus eivät näyttäyty selkeästi toisistaan erillisinä metodeina. Inhimillisten resurssienkin epäämisessä ideana on saada minimimaalisella häiriöllä aikaan maksimaalinen voiton menetys hyökkääjälle. Galtungin mukaan tämä saavutetaan yleensä parhaiten estämällä hyökkääjää saamasta käyttöönsä puolustajan joukoista löytyvät erilaiset johtohenkilöt, sekä tiedotus- ja yhteiskunnallisen verkoston ”tähdet”. Toisaalta

siviilivastarinnan vahvuuksia on tietty inklusivisuus, potentiaalisesti kenen tahansa kansalaisen kyetessä ottamaan osaa yksinkertaisesti kieltäytymällä yhteiskunnallisesta roolistaan. (Galtung 1968, 31–32; ks. myös Galtung 1976, 365–367.)

Sosiaalisena puolustuksena siviilivastarinta edellyttää tiettyä läheisyyttä hyökkääjän kanssa, jolloin syrjäisiä maa-alueita olisi sen avulla vaikea puolustaa sotilaalliselta invaasiolta. Galtung pitää niiden osalta toimivampana vaihtoehtona eräänlaista poltetun maan -strategiaa, jossa hyökkääjän havittelema maantieteellinen alue tehdään tälle hyödyttömäksi. Voitaisiin esim. kartoittaa sukellusveneiden telakoitumiselle edullisia paikkoja ja ”tärvellä” niitä jo ennakkoon tai asentaa niihin jonkinlaisia ”hälytyslankoja”, jolloin ne tärveltyvät vasta invaasiojoukon saapuessa paikalle. Sillat ja lentokentät voitaisiin räjäyttää juuri ennen kuin vihollinen on käyttämässä niitä hyökkääjälle koituvan harmin maksimoimiseksi. Koska tuho olisi puolustajan hallinnassa, se voitaisiin minimoida ja täten saavuttaa vähäisempi tuho kaiken kaikkiaan kuin mitä väkivaltaisesta sodankäynnistä seuraisi. Alueiden tarvelemisen vaihtoehtona Galtung näkee syrjäisten mutta hyökkääjälle mahdollisesti hyödyllisten alueiden tietoisin asuttamisen sosiaalisen puolustuksen mahdollistamiseksi. Tällainen toiminta vaatisi tietenkin huomattavaa kaukonäköisyyttä. Galtung näkee ongelmana kuitenkin hyökkääjän tärkeisiin kohteisiin lähettämät panttivangit, jotka estäisivät tuhoamista kohteita ilman ihmisuhreja, sekä ihmisten mahdollisen haluttomuuden tuhota omaa omaisuuttaan. Jälkimmäistä ongelmaa Galtung kylläkin otaksuu lieventävän sen, että hänen kuvaamansa sabotaasi on hyökkääjän torjumiseksi tapahtuvaa toimintaa, jolloin se on helpompi hyväksyä kuin oman omaisuuden tuhoaminen muista syistä. (Galtung 1968, 21–22, 27, 75.)

Galtungin strategiassa (muille kuin syrjäisille alueille saapuvat) hyökkääjän joukot lamautetaan hyvillä suhteilla ja näiden myötätuntoon vetoamalla. Erona jonkin epäämiseen perustuville puolustuksen muodoille hän nimittää näitä ”positiiviseksi siviilivastarinnaksi”. Näistä ”.. positiivisten suhteitten [sic] vakiinnuttaminen, säilyttäminen ja kehittäminen kahden osapuolen välillä” (Galtung 1968, 35) on Galtungille tärkein metodi siksikin, että puolustuskamppailun metodit vaikuttavat myös osapuolten konfliktinjälkeisiin väleihin; mikäli puolustaja turvautuu vain negatiiviseen vastarintaan on Galtungin mukaan todennäköistä, että tämä tarttuu aseisiin saavutettuaan tavoitteensa. Galtungille hyvien suhteiden piirteitä ovat symmetrisyys, keskinäinen riippuvuus ja yhteisymmärrys. Galtungin strategiassa suurin osa siviilivastarinnasta koostuisi hyvien

suhteiden vaalimisesta jo rauhan aikana, tärkeimpänä tavoitteena vakuuttaa molemmat osapuolet toisen halukkuudesta auttaa tarvittaessa. Suhteet tulisi kuitenkin pitää symmetrisinä, ettei kummallekaan synny vääriä käsityksiä esimerkiksi enemmän antavan osapuolen pyrkimisestä moraaliseen ylemmyydentuntoon. Silloinkin kun tämä ei riittäisi estämään varsinaista hyökkäystä, se estäisi Galtungin mukaan suurimmat julmuudet mahdollisen hyökkäyksen aikana. Toisaalta Galtung myöntää, että silloin kun tiiviit suhteet eivät onnistu estämään polarisoitumista niiden rikkoutuminen saattaa johtaa äärimmäiseen väkivaltaan, kuten monien sisällissotien raakuudet osoittavat. Keskinäiset riippuvuussuhteet saattavat johtaa myös haluun dominoida suhteita pakkokeinoin niiden jatkuvuuden varmistamiseksi, lisäten yhteisymmärryksen puuttuessa ja hallitsevan aseman saavuttamisen todennäköisyyden kasvaessa hyökkäyksen riskiä. Yksi tapa estää suhteiden polarisoitumista olisi luoda konfliktin ehkäisemiseen tarvittava esimerkiksi tiedosta, omaisuudesta tai pyhydestä kumpuavan auktoriteetin omaava supersysteemi, jolla olisi valta puuttua suhteiden kärjistymiseen. Myös mahdollisen hyökkäyksen aikana positiivisen kontaktin maksimointi syvyydessään ja laajuudessaan, ”veljeily”, on edelleen tärkeää. Tämän yhteydessä puolustajan on kommunikoitava hyökkääjälle, millaisen kulttuurimuodon ja yhteiskuntatyyppin tämä haluaa säilyttää. Puolustajan on hyvä myöskin Gandhin esimerkkiä seuraten osoittaa luottamusta vastustajaansa kohtaan ja siihen, että tämä tulee toimimaan oikein. Puolustaja voi vaikkapa soveltaa ”roolipelilähestymistapaa” eli kieltäytyä valloituskohteen roolista ja käyttäytyä ikään kuin hyökkääjä olisi tullut puolustajan alueelle jotain aivan muuta tarkoitusta varten, kutsuen näin myös hyökkääjää tähän rakentavampaan vuorovaikutukseen. (Galtung 1968, 35–42, 66; ks. myös Galtung 1976, 314–319, 324, 362, 369–371.)

Positiivinen ja negatiivinen siviilivastarinta eivät vastakohtaisista peruseriaatteistaan huolimatta sulje toisiaan pois. Hyvien suhteiden ylläpitäminen on Galtungille yhdistettävissä tottelemattomuuteen kieltäytymällä yhteistyöstä hyökkääjän kanssa mutta tapaamalla samalla kuitenkin vastapuolen edustajia epävirallisesti, vaikkapa illallisella. Tällöin erotetaan hyökkääjän rooli tämän persoonasta, pyrkien tekemään ensimmäinen tyhjäksi mutta tekemään yhteistyötä jälkimmäisen kanssa. Myötätunnon herättämisen lisäksi tämä antaa hyökkääjälle mahdollisuuden irtisanoutua aikaisemmasta toiminnastaan irtisanoutumatta identiteetistään. Menetelmien yhteensovittamisessa on kuitenkin tärkeä pitää kiinni kolmesta peruseikasta: 1) negatiivisista sanktioista

hyökkääjän loukatessa puolustajan oikeuksia, 2) positiivisista sanktioista hyökkääjän muuttaessa toimintaansa toivottuun suuntaan sekä 3) epävirallisen kontaktin rohkaisemisessa puolustajien ja hyökkääjien välillä. Gandhilta lainataan puolustajien on Galtungin mukaan myös tärkeä pysyttävä alkuperäisissä tavoitteissaan, eikä varsinkaan pyrkiä saavuttamaan lisää etuja hyökkääjän kustannuksella tämän alkaessa olla heikoilla. (Galtung 1968, 35–42, 66; ks. myös Galtung 1976, 317–321, 396)

Galtungille ihmisluonto toimii veljeilyssä puolustajien eduksi, sillä asettuessaan puolustajan keskuuteen valloittaja ei voi estää omia sotilaitaan tai muutakaan henkilöstöä olemasta kontaktissa vihollisen kanssa – historiallinen aineisto miehitystilanteista ja muista ihmisryhmien rikkaiselosta on Galtungin mukaan osoittanut ihmisten pyrkivän yhteyteen ja kanssakäymiseen toistensa kanssa. Lisäksi Galtung uskoo, että myös hyvien suhteiden ylläpitämiseen, siinä missä perinteiseen sodankäyntiin, voidaan löytää luontaisia lahjakkuuksia ja kouluttaa näitä edelleen erityisasiantuntijoiksi. Siviilivastarinta ei myöskään provosoi hyökkääjää kostamaan puolustajalle ja kommunikaatiovalmius on sotatilannetta suurempi – hyökkääjän vastataktiikaksi jää lähinnä nappeja painamalla käyty kaukosota, jossa vastapuolta ei tarvitse kohdata. Tätä vastaan toimivat hyvien suhteiden sijasta pikemminkin itsesabotaasin ansalankamekanismit, jotka tuhoavat hyökkääjän tavoittelemaa omaisuutta tämän hyökätessä sen saamiseksi. Galtungin lähestymistapa perustuu ihmiskuvaan, jossa kukaan tai mikään ei ole täysin hyvää tai paha. Tämän mukaisesti ei ole olemassa vihollisia, vain vastustajia tai antagonisteja, ja mahdolliset negatiiviset sanktiot tulisi kohdistaa vastustajan tekoihin eikä vastustajaan itseensä. Vastustajilta on mahdollista oppia, he toimivat itsen peilinä näyttäen oman toiminnan mahdolliset vääryydet. Siksi kommunikoimattomuus hukkaa arvokkaan tilaisuuden konfliktin ratkaisemiseksi estäessään omien vääryyksien tunnustamista ja korjaamista, estäen osapuolia näin myös saavuttamasta yhteisymmärrystä konfliktin syistä ja kulusta. (Galtung 1968, 35–42, 66; ks. myös Galtung 1976, 313–314, 317–319.)

Myötätunnon herättämisessä on tärkeää estää hyökkääjää piiloutumasta aikaansaamaltaan kärsimykseltä. Tämä voidaan saavuttaa Galtungin mukaan esimerkiksi ottamalla hyökkääjän joukoista vankeja todistamaan kärsimyksen laajuutta tai tiedottamalla kärsimyksistä joukkotiedotusvälineiden ja maailmanlaajuisen mielipiteen kautta. Vaikka tieto kärsimyksestä olisi hyödyllistä välittää hyökkäävän tahon johtohenkilöille asti, pelkkien rivisotilaidenkin saavuttaminen riittää. Siviilivastarinnan

sotilaissa herättämä vastahakoisuus sortoon ja väkivaltaan kommunikoituu johdolle joka tapauksessa epäsuorasti, sillä rivimiesten tunteja yleensä seurataan tarkasti. Galtungin taktiikat myötätunnon herättämiseksi pitävät sisällään myös puolustajan itseensä kohdistamaa kärsimystä. Esimerkiksi hyökkäyksen seurauksena voidaan aloittaa vakaviin kärsimyksiin johtava massiivinen syömälakko, jolloin pakotetaan hyökkääjä kohtaamaan myös tämä ylimääräinen kärsimys. Tällaisella toiminnalla, ja siivilivastarinnalla yleensäkin, pyritään herättämään tietoinen, järkevä ja säälivä lähimmäinen hyökkääjässä. Toisalta myös vastarintahalun ja uhrautumismielien osoittaminen on Galtungille tärkeää. Puolustajan pitää hänen mukaansa kommunikoida asenne ”mieluummin tuhoamme sen kuin annamme sen teille” pelkuruuden sijaan, eikä sabotaasissakaan saa jättää tilaa syytöksille helposti korjattavasta käyttämättömäksi tekemisestä, sillä se ei heijastaisi uhrautuvuushalukkuutta. Uhrautuminen täytyy yhdistää myös yhteistyöstä kieltäytymiseen, jotta hyökkääjä ei voi helposti kieltää omaa vastuutaan sen aiheuttamisessa. Galtung pitää tässäkin yhteydessä jonkinlaista ansalankajärjestelmää hyvänä ideana, sillä se kytkee lisätynkin kärsimyksen suoraan hyökkääjän toimiin ja langettaa vastuun siitäkin tämän niskoille. (Galtung 1968, 44–45, 82–83; ks. myös Galtung 1976, 323, 367–369, 399–400.)

5.3 Puolustusstrategiat puolustajan suojelemiseksi

Puolustajan suojaaminen tapahtuu Galtungin mukaan tehokasta kommunikointikoneistoa ylläpitämällä sekä piilottamalla tärkeitä henkilöitä ja asioita jatkuvan (eli pitkäkestoisen) puolustuksen ylläpitämisen varalta. Galtung rinnastaa kommunikaatiovälineiden tärkeyden siihen, miten tiet, postilaitos sekä huokeat rautatie- ja bussiyhteydet ovat olleet tärkeässä osassa tehtäessä demokratiasta todellisuutta. Hyökkäyksen ja valloituksen aikana kommunikaatio mahdollistetaan vaikkapa transistoroiduilla ja pieneen kokoon mahtuvilla lähettimillä, eräänlaisella ”walkie – talkie” -järjestelmällä, jonka taajuuksia vaihdellaan tiuhaan. Tämä pakottaa hyökkääjän joko häiritsemään kaikkia taajuuksia, ja siten siis myös omia, tai olemaan tekemättä mitään. Eiteknisenä vaihtoehtona tai rinnakkaisratkaisuna Galtung näkee ”jokainen mainitsee viisi ystäväänsä” -järjestelmän, jossa kaikille on selvää keille viidelle henkilölle heidän tulee välittää tietonsa eteenpäin. Järjestelmän tulisi levittää tietoa sekä maantieteellisesti että

yhteiskunnallisessa hierarkiassa alas- ja ylöspäin. ”Ystäviä” ei kuitenkaan pitäisi olla enemäpää kuin viisi kuulustelijoiden ja kiduttajien tehokkuuden minimoimiseksi. (Galtung 1968, 22–23, 47–48.)

Osana puolustusstrategiaa osa johtajista on lähetettävä ulkomaille turvaan koordinoimaan puolustusta mutta myös tietynlaiset ympäristöt, kuten louhimiseen soveltuvat kalkkikiviset vuoristot, tiheät viidakot ja suuret kaupungit maanalaisine verkostoineen voivat toimia piilopaikkoina. On myös mahdollista rakennuttaa salassa tällaisia piilopaikkoja, aivan kuten sotilakohteitakin pystytään rakentamaan salassa. Toisaalta vastarinnan tulisi sissisodan tapaisesti olla ”demokraattista”, eikä johtajien ja kentällä olevien puolustajien rekrytointi- ja henkiinjäämismahdollisuuksien välillä tulisi olla kohtuutonta eroa. (Galtung 1968, 48–49; ks. myös Galtung 1976, 332, 339.)

Siviiliväestön suojelemiseksi joka kotiin olisi jaettava tiivistettyjä ja säilyviä ruokatarvikkeita sekä laitteita, joilla virtsa voidaan puhdistaa juomavedeksi (luoden jonkin aikaa itseriittoisen vedenjakelujärjestelmän). Lisäksi ne pitäisi piilottaa hyvin ja suunnitella aukoton jakeluverkosto hätätapausten varalle. Vaikka omavaraisuus onkin Galtungin mielestä toivottavaa, on sissisodankäynti osoittanut ruoan ja muiden varusteiden salakuljettamisen valtiollisten rajojen yli olevan tietyissä oloissa toimiva tapa varmistaa aineellisten hyödykkeiden saatavuuden turvaaminen. (Galtung 1968, 49–50; ks. myös Galtung 1976, 337; Galtung 1984, 180–182.)

Puolustajan demokraattisten arvojen ylläpitämiseksi ja suojelemiseksi tulisi harjoittaa siviilivastarintaa järjestemällä yleisiä ja julkisia kokouksia, vaikka sitten vastustajan kielloista huolimatta. Tämä valmius uhrautua arvojen ylläpitämiseksi kommunikoi niiden nauttimaa arvostusta paremmin kuin aseellisesta kamppailusta kommunikoituva halu kuolla tappaessaan. (Galtung 1968, 50.)

Lopulta tarvitaan myös kriisiaikainen rinnakkaishallitus, joka huolehtii kommunikaation säilyttämisestä, vastarintajohtajien turvallisuuden takaamisesta, siviiliväestön suojelemisesta nälältä, kiristykseltä yms. sekä yhteiskunnan arvojen suojelemisesta. Hallituksen kokoonpano ja valtaoikeudet on kuitenkin valmisteltava ja suunniteltava huolella etukäteen autoritaaristen piirteiden minimoimiseksi. (Galtung 1968, 50–51.)

5.4 Puolustusstrategia hyökkääjän pelottamiseksi

Galtungin ajattelussa hyökkääjän pelottamiseen kuuluu siviilivastarinnan organisointi ja julkiset toimintaharjoitukset jo rauhan aikana, jolloin käytännöt ovat valmiina kriisitilanteessa ja hyökkääjä on tietoinen puolustajan puolustusvalmiudesta. Pelotevaikutuksen varmistamiseksi ulkomaiden ja median edustajia on kutsuttava todistamaan puolustusharjoituksia. Tämä yleisen puolustuskyvyn paljastaminen ei Galtungin mukaan kuitenkaan tarkoita puolustuksen yksityiskohtien paljastamista, aivan kuten eivät sotilasharjoituksetkaan. (Galtung 1968, 23, 54.)

Tämän lisäksi pelotetta luodaan sitoutumisella puolustusstrategiaan. Tätä voidaan luoda puolustajan toimintavapautta vähentämällä, jolloin siviilivastarinnasta tulee enemmän tai vähemmän automaattinen vastaus hyökkäykseen. Tällaisena automatisoijana voisi osaltaan toimia laki, joka velvoittaa kansalaiset kieltäytymään yhteistyöstä vihollisen^{*} kanssa ja tekisi jonkinasteisen puolustukseen osallistumisen pakolliseksi. Tätä voitaisiin vahvistaa lailla siviilivastarinnan organisaatioiden institutionalisoimisesta, jolla niille annettaisiin laillisesti määritelty asema. Laissa pitäisi myös määritellä insitutionalisoidut negatiiviset sekä positiiviset sanktiot lakien noudattamisesta ja noudattamatta jättämisestä. Rangaistukset saattaisivat luoda intressin antaa vihollisen voittaa mutta kaikille annettavat palkkiot loisivat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ne saisivat arvoa myös siitä, etteivät muut sukupolvet saisi näitä palkkioita – ne siis tähdentäisivät puolustukseen osallistuneen sukupolven erityisyyttä. Lisäksi ihmisiä voitaisiin palkita osallistumisen mukaisesti, eli tarjota eri suuruisia palkintoja enemmän ja vähemmän osallistuneille. Yksilön sisäisiä sanktioita (omatunnon kolkuttamista) Galtung pitää vähemmän luotettavina, sillä ne vaatisivat ideologista sitoutumista kamppailuun tai identifioitumista puolustuksesta vastaavien organisaatioiden kanssa. Toisaalta ideologinen taso on Galtungin mukaan sissisodassa merkittävä tekijä, koska se saa sissin käymään kamppailua koko persoonallaan ja näin kamppailuun saadaan yhdestä ihmisestä enemmän kuin tavanomaisessa armeijassa. Ideologinen taso on myös sen taustalla, ettei väkivallattomuutta nähdä oletusarvoisesti tehottomana puolustuskeinona, jolloin halukkuus tarttua aseisiin kasvaisi ja iso osa väkivallattoman puolustuksen hyödyistä menetettäisiin. Toimintavapautta voitaisiin vähentää myös ns. ”hälytyslangoilla”, joiden häiritseminen aloittaisi esimerkiksi

* Tässä yhteydessä Galtung käyttää ensimmäistä kertaa termiä ”vihollinen” eikä ”vastustaja”, vaikka onkin aiemmin tähdentänyt termien erilaisuuden merkitystä.

puolustajan oman omaisuuden tuhoamisen vastauksena johonkin hyökkääjän tekoon. Voitaisiin tehdä tiettäväksi, että jos hyökkääjä vaikka tuhoaa jotain puolustavalle yhteiskunnalle kuuluvaa, puolustajat voivat tuhota tai tehdä käyttökelvottomaksi hyökkääjän havittelemia asioita. Tällöin hyökkääjä tietäisi valikoivan tuhon olevan mahdotonta, eikä hän ehkä toteuttaisi hyökkäystä alkuunkaan. (Galtung 1968, 23, 42–43, 55–57; ks. myös Galtung 1976, 325, 333–334.)

Hyökkäystä ehkäisevää pelotevaikutusta voidaan Galtungin mukaan luoda myös ylläpitämällä korkeaa tyytyväisyystasoa puolustavassa valtiossa, jolloin uhrautumismielisyys yhteiskunnan puolesta kasvaa ja kamppailu näyttyy uskottavana mahdollisuutena. Yhteiskunnallinen tyytyväisyys on saatettava ainakin sille asteelle, ettei millään suurella tai merkittävällä ryhmittymällä ole houkutusta siirtyä hyökkääjän puolelle eikä sellaista ole helppo yllyttää muita ryhmiä vastaan. Galtungille tällainen yhteiskunta olisi tasarakenteinen ja tasa-arvoinen eikä korostaisi erottavia rajoja. Vaikka Galtung kirjoittaakin yhteiskunnan arvojen puolustamista käsittelevässä osiossa nimenomaan demokraattisten arvojen puolustamisesta, korkean tyytyväisyyden yhteiskunta ei ole hänelle välttämättä demokratia vaan mikä tahansa lojaaliutta synnyttävä järjestelmä. Yhteiskunnallisen tyytyväisyyden pitämistä osana puolustusstrategiaa Galtung pitää positiivisena siksikin, että sen myötä yhteiskunnan johtajien on työskenneltävä kansan tyytyväisyyden eteen ja huomattava muualla tapahtuva positiivinen kehitys, ettei hyökkääjän ole mahdollista ”hieroa kauppoja” jonkin ryhmittymän kanssa tarjoamalla kotimaassa puuttuvia kehitysaskelaita palkkiona hyökkääjän avustamisesta. (Galtung 1968, 23, 57–58; ks. myös Galtung 1976, 406, 416.)

5.5 Muita mainitsemisen arvoisia seikkoja

Galtungin mukaan siviilivastarinnan puolustusrakenteen tulisi perustua yhteiskunnan organisaatioihin. Erilaiset yritykset, tehtaat, maatilat, ammattiryhmät toimisivat tällöin puolustuksen perusyksikköinä. Puolustusvastuiden ja puolustustoiminnasta koituvan hinnan olisi jakauduttava tasaisesti, jotta hyökkääjä ei pääse manipuloimaan yhtä ryhmää etuja lupailemalla. Puolustustehtävät olisi jaettu työväenliikkeen organisaatiota mukailleen niin maantieteellisesti kuin työpaikan ja työtehtävänkin mukaan. Tutun seudun puolustaminen lisää motivaatiota, aivan kuten

aseellisessakin puolustuksessa. Tällainen organisaatio olisi Galtungin mukaan toimiva sekä puolustuksen järjestämiseen että siinä tarvittavan tiedon keräämiseen ja puolustusta koskevan tiedon levittämiseen. (Galtung 1968, 53–54, 78.)

Myös rauhanomaisessa puolustuksessa tarvitaan Galtungin mukaan tiedustelupalvelua, ettei siviilivastarintaa käyttävää maata houkutella hyökkäyksen uhalla tuhoamaan omaa infrastruktuuriaan, pelkästään hyökkäysuhkaa väläyttämällä. Samasta syystä puolustusstrategia tulee panna toimeen asteettaisesti ja siinä on oltava mahdollista joustaa. Toisaalta vakoilulla saattaa olla provosoiva vaikutus, jota täytyisi pyrkiä minimoimaan. (Galtung 1968, 74; ks. myös Galtung 1976, 414, 416.)

Hyökkääjä saattaa mahdollisesti haluta myös provosoida puolustajaa väkivallan käyttöön, sillä puolustajan väkivallan avulla hyökkääjä voi legitimoida omaa väkivaltaansa ja tuoda kamppailun tutulle maaperälle. Galtung toteaa kamppailujen säilyneen väkivallattomina silloin, kun hyökkääjän rangaistustoimet eivät ole olleet ylenmääräisiä, puolustajan kampanja ei ole kestänyt liian kauan ja kun puolustajat ovat nähneet merkkejä tavoitteidensa edistymisestä. (Galtung 1976, 415.) Sharpin mainitsemaa kurinalaisuuden tärkeyttä Galtung ei käsittele tässä yhteydessä.

Tilanteen eskaloitumisen välttämiseksi viholliselle on tarjottava kunniallinen perääntymisreitti hyökkäyksestään, jottei tämä turhaudu kasvojensa menettämisestä ja pura turhautumistaan puolustajiin. Puolustaja voi esimerkiksi ilmaista näkemyksensä siitä, että hyökkäys oli pikemminkin erehdys kuin pahantahtoinen toimi (mikä sopii myös depolarisoituneeseen ihmiskuvaan). Siviilivastarinta ei saa käynnistyä tästäkään syystä täydellä teholla kerralla, sillä silloin hyökkääjä leimautuisi liian vahvasti syyppäksi. (Galtung 1968, 68; ks. myös Galtung 1976, 411-412.)

6. STRATEGIOIDEN EROAVAISUUDET

Kaikista eroistaan huolimatta Sharpin ja Galtungin väkivallattoman kamppailun strategioissa on huomattavia yhtäläisyyksiä. Sharpin strategia on tietenkin paljon yksityiskohtaisempi kuin Galtungin, joten paljon eroja olisi löydettävissä siitä, mitä yksityiskohtia Sharp kunkin teeman tai osa-alueen kohdalla nostaa esiin ja mitä Galtungilta jää mainitsematta. Nämä erot ovat kuitenkin ilmeisiä ja usein vailla suurta merkitystä – Galtung olisi hyvin voinut yhtyä Sharpin näkemyksiin asioissa, joihin tämä paneutuu Galtungia tarkemmin. Siksi kahta väkivallattoman kamppailun strategiaa vertailtaessa onkin mielekkäämpää tarkastella missä määrin ne ovat samoilla linjoilla ja missä määrin ne eroavat toisistaan niiden teemojen osalta, joita ne kummatkin käsittelevät.

Niin Sharpin aktionistien väkivallaton vastarinta, kuin Galtungin rauhanomainen puolustuskin iskee vastustajaansa tämän heikkoon kohtaan tai osa-alueelle, missä tämä on vähiten valmistautunut kamppailuun. Sharpin ja Galtungin strategioiden suoraan lausutut päämäärät ovat kuitenkin erilaisia. Siinä missä Sharp pyrkii vastustajan valtalähteiden tyhjentämiseen ja epäämiseen, Galtung pyrkii ensisijaisesti lamauttamaan hyökkääjän joukot positiivisella siviilivastarinnalla ja toissijaisesti tekemään hyökkäyksestä epäkannattavaa niin inhimillisiä kuin materiaalisiakin resursseja epäämällä. Kahdesta strategiasta juuri Sharpin pääpaino on yhteistyöstä kieltäytymisessä, Galtungin keskittyessä pikemminkin hyviin suhteisiin perustuvaan positiiviseen siviilivastarintaan. Erilaisesta ilmaisustaan huolimatta päämäärät ovat kuitenkin samanlaisia: Yhteistyöstä kieltäytymällä ja sitä inspiroimalla estää väkivallattomien toimijoiden vastustajaa toteuttamasta omia tavoitteitaan ja saavuttamasta valtaa väkivallattomien toimijoiden yli.

Yhteistyöstä kieltäytyminen on sekä Sharpin että Galtungin strategiassa mahdollista kaikille, ja niin Sharpilla kuin Galtungillakin väkivallattomien toimijoiden vastustajalle hyödylliset ihmisryhmät ovat erityisen vaikutusvaltaisia yhteistyöstä kieltäytyessään. Galtung ja Sharp kuitenkin määrittelevät nämä ryhmät eri tavoin: Galtungille heitä edustavat puolustajan joukoista löytyvät erilaiset johtohenkilöt, sekä tiedotus- ja yhteiskunnallisen verkoston vaikutusvaltaiset toimijat, Sharpilla "hallitsijan tahdon toimeenpanijana suorimmin toimivan väestönosa" (Sharp 1973a, 31–32). Sharpin määritelmä on laajempi, ja se kattaa myös Galtungin määritelmän valtioiden välisessä konfliktissa – juuri puolustuksen johtajat ja samaistumisen tunteen aikaansaavat

julkisuuden henkilöt voivat hyökkääjän puolelle kääntyessään tai hyökkääjälle alistuessaan vahingoittaa yleistä puolustusta erityisen paljon.

Siinä missä Sharpin pääpaino on yhteistyöstä kieltäytymisessä myös materiaalien resurssien epäämisessä, Galtung pohtii niiden ja kokonaisten alueiden epäämistä ja siten hyökkäyksestä saadun hyödyn minimoimista myös teknisesti toteutulla itsesabotaasilla. Tämäkin ero selittyy pitkälti strategioiden erilaisista lähtökohdista, itsesabotaasin ja sabotaasin rajojen ollessa miehityksen aikana paljon selkeämpiä kuin kamppailussa yhteiskunnan omaa eliittiä vastaan. Galtung viittaa tähän itsekkin teoksensa loppupuolen pohdinnoissa, ja hänen mielestään itsesabotaasin mahdollisuudet yhteiskunnan sisäisten ryhmien kamppailussa riippuvat pitkälti ihmisten suhteesta omaisuuteen: Missä määrin esimerkiksi tehdas tai maatila kuuluu henkilölle joka investoi siihen pääomaa, ja missä määrin "kansalle joka työllään tekee sen toiminnan mahdolliseksi". Jos sabotoijia ei koeta sabotoimansa kohteen omistajiksi, saatetaan heidän toimintaansa suhtautua negatiivisemmin kuin pelkkään taloudellisesta yhteistyöstä kieltäytymiseen. (Galtung 1968, 90–91.) Oli itsesabotaasi keinovalikoimassa mukana tai ei, kummankin strategian perusajatus on pohjimmiltaan sama: Sharpilla lakoilla, boikoteilla ja kauppasaarroilla, Galtungilla itsesabotaasilla sekä lakoilla vastustajalta tai hyökkääjältä evätään tälle suotuisia taloudellisia resursseja. Strategioiden lähtökohdikseen ottamista asetelmista johtuen Sharpin näkemys on sabotaasittakin ehkä hitusen hyökkäävämpi: Sharpin aktionistien lakot, boikotit ja kauppasaarrot koskettavat myös vastustajalle laillisesti ja ehkä legitiimistikin kuuluviin resursseihin, Galtungilla puolustaja vain estää hyökkääjää saamasta puolustajalle laillisestikin kuuluvia resursseja. Asetelmien eroista johtuen Sharp myös korostaa materiaalisia resursseja valtaresursseina, joilla vastustaja saa alamaisensa toimimaan haluamallaan tavalla, kun Galtungilla korostuu niiden haluttava hyötyarvo hyökkääjälle – Sharpin strategiassa resurssit ovat jo vastustajan vaikutusvallan piirissä, Galtungin strategiassa hyökkääjä pyrkii vasta saamaan ne haltuunsa.

Sekä Sharpin että Galtungin esittämä kamppailu on vaiheittaista, vaikka vaiheet ja niiden taustalla olevat syyt poikkeavatkin toisistaan. Sharpin teoriassa kamppailun vaiheet luovat hieman teatterimaisen esityksen kamppailua sivusta seuraaville, antaen aktionisteille mahdollisuuden luoda itsestään kuvan luotettavina, järkevinä ja kohtuullisina toimijoina. Vaiheet myös valmentavat aktionisteja kamppailuun, väkivallattomien toimien muuttuessa

vaiheittain vähemmän riskialttiista osallistujien kannalta vaarallisempiin. Galtungilla vaiheittaisuus liittyy taas (tiedustelun ohella) itsesabotaasiin sisältyvän turhan sabotaasin uhan välttämiseen: hyökkääjä ei voi vain teeskennellä hyökkäystä ja saada näin puolustajan tuhoamaan arvokkaat resurssinsa kertarysäyksellä, vaan aidosta hyökkäyksestä on oltava näyttöä. Tämäkin ero kertoo kuitenkin enemmän lähtötilanteiden erilaisuudesta kuin erilaisista valtakäsityksistä: Kun puolustajina toimii yksi kansa toista vastaan ja sitä johdetaan valtiollisella tasolla, raportin laatiminen, neuvottelemineen, ja aikarajalla varustettujen uhkavaateiden tekeminen ennen suoraan kamppailuun ryhtymistä ovat tarpeettomia ja pikemminkin antavat hyökkääjälle aikaa vakiinnuttaa asemiaan. Hänellä olisi myös aikaa asettaa panttivankeja aiottuihin itsesabotaasikohteisiin, jolloin niitä ei voitaisi evätä hyökkääjältä uhraamatta samalla ihmishenkiä. Miehistilannetta vastaan puolustettaessa ei myöskään astettain koventuvaa riskinottoa samalla tavalla tarvita kamppailuun osallistumisen kynnyksen laskemiseksi, sillä ihmiset oletettavasti haluavat mieluummin puolustaa kotimaataan kuin vain alistua miehittäjän tahtoon.

Sekä Sharp että Galtung tuovat esiin organisaation ja sen johtajiston merkityksen väkivallattomille toimijoille, ja molempien strategioissa toimijat voivat hyödyntää olemassa olevia (kansalais)yhteiskunnan organisaatioita oman järjestönsä rakentamisessa. Sharpista poiketen Galtung kuitenkin pohtii tässäkin yhteydessä myös aiheen teknologista potentiaalia, mainiten erilaisia laitteita joita organisaatio pystyy hyödyntämään. Sharp ja Galtung poikkeavat myös lähestymistavassaan organisaation ja sen tärkeiden toimien hoitamisen jatkuvuuteen, johdon rajoituksiin sekä väkivallattomien toimijoiden suojeluun. Galtungin teoriassa puolustuksen kannalta tärkeät ihmiset piilotetaan pitkän taistelun varalta ja myös tavallisten kansalaisten / puolustajien suojelemisesta huolehditaan erilaisin keinoin, samalla kun puolustuksen johtajien valtaoikeudet rajataan huolella autoritaarisuuden mahdollisuuksien minimoimiseksi. Sharpin teoriassa jo väkivallattomiin sanktioihin sitoutuminen takaa väkivallattoman liikkeen ei-pakottavan luonteen, tärkeille aktionisteille ainoastaan valmistellaan seuraajia pahimman varalta eikä rivijäsenten suojelua pohdita vaan heiltä edellytetään uhrautumisvalmiutta ja pelottomuutta, ainoan turvan tullessa väkivallattomasta metodista itsestään. Sharpilla piilottelevat johtohahmot jopa toimivat väkivallatonta kamppailua vastaan sillä he heikentävät rivijäsenten uhrautumisvalmiutta antaessaan mielikuvan, etteivät ole valmiita kohtaamaan vastustajan sanktioita näiden rinnalla.

Ero Galtungiin on kuitenkin vain hienoinen, sillä myöskään hänen teoriassaan vastarinnan johtajien ja kentällä olevien toimijoiden alttiudessa uhille ei tulisi olla kohtuutonta eroa. Galtung myös myöntää suoraan, että sortoa vastaan kamppaillessa joudutaan toimimaan tilanteessa, jossa vastustaja kykenee tunkeutumaan lähes joka paikkaan – tällöin on hyvin vaikeaa toteuttaa mitään toimivaa itsesuojelustrategiaa. Suojelupohdinnoistaan huolimatta myös Galtung odottaa toimijoiltaan uhrautumisvalmiutta, sillä tärkeiden yhteiskunnallisten arvojen toteuttaminen uhista piittaamatta on Galtungille tärkeä tapa viestiä näiden arvojen nauttimaa arvostusta. Tämän enempiä puolustajan edustajilta vaadittuja henkilökohtaisia ominaisuuksia Galtung ei juuri esittelekään, Sharpin antaessa niille puolestaan huomattavaa painoarvoa – koska itsesuojelun valmisteluun ei juuri ole mahdollisuutta, uhat on pystyttävä vain kohtaamaan ja tämä vaatii ihmisiltä tiettyjä henkilökohtaisia ominaisuuksia. Sharpilla väkivallaton toiminta pohjaakin vahvemmin sen harjoittajien henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kuten pelottomuuteen ja kuriin, Galtungin pitäessä väkivallattonta puolustusta yllä laeilla sekä negatiivisilla ja positiivisilla sanktioilla.

Galtungin strategiassa väkivallattonta toimintaa pidetään siis yllä siihen velvoittavilla laeilla sekä palkitsemalla kansalaisia siinä auttamisessa ja rankaisemalla auttamisen laiminlyömisessä. Näiden lisäksi Galtung pitää yhteiskunnallisen tyytyväisyyden luomista sekä ylläpitämistä jo ennakkoon tärkeänä puolustukseen sitouttavana tekijänä, ansalankamekanismien sitoessa puolustajan käsiä ja takaavan reaktion hyökkääjän aggressioon. Puolustajan sitoutuminen väkivallattomaan puolustukseen – ja sen näkyminen hyökkääjälle – luo Galtungin mukaan myös pelotevaikutuksen, jolloin konfliktin kärjistyminen valtioiden väliseksi kamppailuksi voidaan välttää.

Vaikka Galtung pitääkin pelotteen soveltamista (yhteiskunnallisen eliitin harjoittamaa) sortoa vastaan liian myöhäisenä (Galtung 1968, 88), myös Sharpin teoriassa voimavarojen organisoimisen luomalla pelotteella on tehtävänsä vastustajan taivuttelemisessa kamppailun alun neuvotteluvaiheessa. Samoin hieman Galtungin tapaan Sharpin strategiassa taistelutahtoa pidetään yllä tukemalla kamppailuun osallistuvia taloudellisesti, tarjoamalla viihdettä ja muutenkin vähentämällä syytä antautua. Sharp ei kuitenkaan kuvaile näitä palkintoja toivottavista erityisistä toimista eikä hän luota rangaistusten voimaan väkivallattomassa kamppailussa; sen sijaan kuri ja pelon voittaminen ovat tärkeitä. Sharpille kuri syntyy ihmisten sitoutumisesta

väkivallattomuuteen, sillä vaikka väkivallattomia sanktioita on olemassa ja niillä on tehtävänsä aktionistien ohjaamisessa, ne eivät sovellu kuriin pakottamiseen ainakaan samassa määrin kuin väkivaltaiset rangaistukset.

Mielenkiintoista kyllä, muuten sanktioista perustava Galtung ei anna paljon arvoa sisäisille sanktioille (omantunnon äänelle), sillä ne vaatisivat ideologista sitoutumista ja identifioitumista puolustuksesta vastaaviin organisaatioihin. Tästä huolimatta Galtungin strategiassa ideologinen sitoutuminen tuo ihmisen koko persoonan mukaan kamppailuun ja "ideologinen taso" – siis ideologioiden tasolle kuuluva ajatus – takaa sen, ettei väkivallattomuutta pidetä tehottamana puolustuskeinona. Sharp ei puolestaan näe vaatimansa kurin – joka väkivallattomien sanktioiden ollessa tehottomia on pakko perustua jossain määrin sisäisiin sanktioihin – perustuvan ideologian omaksumiseen vaan ainoastaan ymmärrykseen väkivallattomien metodien tehokkuudesta ja tätä seuraavasta sitoutumisesta. Kuitenkin Sharp myöntää pelon ylittävän uskollisuuden päämäärälle tai aatteelle olevan ensiarvoisen tärkeää liikkeen päämäärien saavuttamiseksi silloin, kun aktionistit eivät ole jo valmiiksi pelottomia tai onnistu muuten kontrolloimaan pelkoaan. Ideologisesta sitoutumisesta *johonkin* voi siis Sharpin mukaan olla paljon hyötyä, mutta myös hänelle sitoutuminen kamppailun päämäärään ja ymmärrys väkivallattomien keinojen tehokkuudesta riittää.

Sekä Sharpin että Galtungin strategiassa varoitetaan siitä mahdollisuudesta, että väkivallattomien toimijoiden vastustaja pyrkii provosoimaan näitä väkivaltaan tuodakseen kamppailun tälle tutulle maaperälle. Galtungin mukaan kamppailut ovat säilyneet väkivallattomina silloin, kun niin hyökkääjän rangaistustoimet kuin väkivallattoman kampanjan kestokaan eivät ole olleet ylenmääräisiä ja kun puolustajat ovat nähneet merkkejä tavoitteidensa edistymisestä. Sharpilla taas rangaistustoimien voimakkuus on toissijaista: Ensisijaista on taipuvatko aktionistit sanktioiden edessä. Tähän hän myöntää rangaistuksilla itsellään olevan vaikutuksensa mutta Sharpin mielestä kovienkin sanktioiden edessä ihminen voi valita, alistuuko niiden edessä. Samoin taistelun tulosten näkeminen pitää taistelutahtoa yllä myös Sharpin ajattelussa. Sekä Sharp että Galtung antavat myös vastustajalle tai hyökkääjälle kunniallisen perääntymistien turhan eskaloitumisen ja kantoihin poteroitumisen välttämiseksi.

Niin Galtungin kuin Sharpinkin ajattelussa yksilöt erotetaan heidän rooleistaan: yksilöihin pyritään pitämään yllä hyviä yhteyksiä, roolien kanssa tehdystä yhteistyöstä

kieltäydytään. Galtung poikkeaa tässäkin Sharpista tuomalla sanktiot mukaan: niitä tulisi jakaa vastauksena hyökkääjän toivottaviin tai epätoivottaviin tekoihin samalla kun epävirallista yhteydenpitoa kamppailun osapuolten välillä rohkaistaan. Galtung on myös Sharpia armollisempi hyökkääjää kohtaan, sillä hän painottaa alkuperäisissä tavoitteissa pysymistä myös hyökkääjän alkaessa olla heikoilla. Vaikka Sharpillekin on tärkeää, että molemmat osapuolet voivat kohdata toisensa ihmisinä, Sharpin teoriassa täydellinen voitto on oikeastaan tavoiteltavin päämäärä eikä vastarintaa hellitetä vastustajan heikentyessäkään.

Sosiaalinen etäisyys ja sen kurominen ansaitsevat osansa niin Sharpin kuin Galtunginkin väkivallattoman vastarinnan strategioissa. Sharpilla pääasialliset tekijät tämän etäisyyden kuromisessa ovat itserankaisu, väkivallattomuus itsessään ja tärkeimpänä kielimuurit ylittävää kieltä puhuva rohkeus. Galtung on samaa mieltä, joskin hänen strategiassaan ihmisluonnon sosiaalisuus näennäisesti korostuu sosiaalisen etäisyyden kurojana. Kuitenkin käsitellessään väkivallattomien toimijoiden kärsimystä tehokkaana kamppailun välineenä niin Sharp kuin Galtungkin ovat samaa mieltä: Kärsimyksellä ja sen näkyväksi tekemisellä pyritään vetoamaan kamppailun toisen osapuolen parhaimpiin puoliin ja kutsutaan tätä samaistumaan väkivallattomiin toimijoihin, samalla kun osoitetaan väkivallattomien toimijoiden vastarintaan sitoutumisen, rohkeuden ja uhrautumisvalmiuden lujuuutta. Galtungilla itseaiheutetun kärsimyksen samoin kuin väkivallattomien toimijoiden kärsimyksen mahdollisimman näkyväksi tekemisen merkitys korostuu tässä yhteydessä: Molemmilla herätetään hyökkääjän myötätunto, ja siten kurotaan sosiaalista etäisyyttä umpeen. Sharpilla etusijan puolestaan saa kolmansien osapuolien ja vastustajan tukijoiden myötätunto. Hänelle vastustajan myötätunto on tärkeää vain käännättämiseen pyrittäessä, ja silloinkin sen on avattava vastustajalle uusia näkökulmia – mikä tahansa kärsimys ei riitä. Sharp pitää käännättämistä kuitenkin vain yhtenä mahdollisena ja kolmesta vaihtoehdosta epätodennäköisimpänä muutoksen aikaansaamisen tapana.

Vaikka Sharpkin käsitteleekin erityisesti käännättämisen yhteydessä hyvien suhteiden ylläpitämisen tärkeyttä niin vastustajaan henkilönä kuin tämän joukkoihinkin, Galtungilla tämä "positiivinen siviilivastarinta" on tärkein siviilivastarinnan muoto: Se vastaa suurinta osaa vastarinnasta, sitä hoitamaan voidaan kouluttaa erityisiä asiantuntijoita, ja sen mahdollisuuksia käsitellään Sharpia perusteellisemmin. Galtung

kiinnittää huomiota sekä hyvien suhteiden rakentamiseen että näiden suhteiden tasapainoisina ja vastavuoroisina pitämiseen ennen kuin konfliktia pääsee edes syntymään. Lisäksi hän ehdottaa konfliktin kärjistymistä ehkäisevän tilanteeseen ajoissa puuttumaan kykenevän superjärjestelmän luomista. Galtungin positiiviseen siviilivastarintaan kuuluu myös sen kommunikoinen, millaisen kulttuurimuodon ja yhteiskuntatyyppin puolustaja haluaa säilyttää. Tässä yhteydessä Galtung kiinnittää huomiota kamppailun osapuolten konfliktinjälkeisiin väleihin, siinä missä Sharp antaa niille vähemmän arvoa – hänelle kamppailun osapuolten välejä tärkeämpää on hyvä julkisuuskuva, joka antaa aktionisteille luotettavan maineen ja saa vastustajan uskomaan tämän pysyvän väkivallattomana, jolloin vastustajan ei tarvitse pelätä itseensä kohdistuvaa fyysistä uhkaa. Tämä jälkimmäinen ero voidaan selittää strategioiden erilaisilla oletuksilla konfliktin lähtökohdista: Galtungin strategiassa hyökkääjä on toinen valtio joka on kollektiivisena toimijana olemassa ja relevantti myös konfliktin päättymisen jälkeen, Sharpilla puolestaan yhteiskunnan (ehkä jopa vahvasti tiettyihin henkilöihin liittyvä) ihmisryhmä jonka relevanttius pitkälti katoaa näiden vallan tyhjiin käymisen myötä. Muuten valinta käännättämisen ja väkivallattoman pakottamisen painottamisen välillä on merkittävä.

Galtung pyrkii siis käännättämään hyökkääjän, Sharpin keskittyessä vastustajan vallan lähteiden epäämiseen ja tyhjäksi tekemiseen. Galtung toteaaakin myös *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* ihmiskuvansa näkevän hyvää ja pahaa kaikissa, jolloin konfliktista muodostuu näkemyksiä potentiaalisesti avaava oppimiskokemus sen molemmille osapuolille – kunhan nämä vain pyrkivät käännättämään toisen omalle kannalleen ja joko ovat avoimia tai saadaan avoimiksi vastustajansa näkemyksille. Vaikka Sharpkin kehottaa aktionisteja harjoittamaan sympatiaa vastustajaa kohtaan ja ymmärtämään tämän näkemystä sekä riisumaan vastustajan mahdollisimman pitkälle peloistaan, näillä on yhteisymmärrykseen pyrkimisen funktio vain pyrittäessä käännättämään vastustajaa. Muutoin ne ovat strategisia neuvoja, jotka auttavat ymmärtämään ja ennakoimaan vastustajaa antaen mahdollisuuden riisua tämän aseistaan minimaalisella väkivallan uhalla – vain Sharpin epävarmoina pitämässä käännystapauksissa vastustaja itse riisuu itseään vallasta.

Erilaisista lähtökohdistaan huolimatta Galtungin ja Sharpin väkivallattomat strategiat ovat siis kaiken kaikkiaan huomattavan samankaltaisia. Niiden oleelliset eroavaisuudet ovat siinä, 1) pidetäänkö väkivallatonta kamppailua yllä (tai voitetaanko se)

ulkoisilla sanktioilla vai kamppailijoiden oleellisesti sisäsyntyisellä kurilla (tai sen pettäessä) ja 2) onko vastustaja parempi käännättää vai pakottaa alistumaan aktionistien tahtoon tämän oman vallan lähteiden tyrehtyessä. Muissa kysymyksissä kahden väkivallattoman vastarinnan teoreetikon ajatukset ovat hyvin pitkälti yhteneväisiä, ja niistä löytyvät erotkin koskevat enemmän erilaisia painotuksia kuin vahvoja näkemuseroja. Mistä nämä eroavaisuudet johtuvat?

On helppo löytää selitys sille, miksi Sharpille ulkoiset sanktiot eivät ole luotettava väline väkivallattoman kamppailun ylläpitämiseen: Hänen koko strategiansa perustuu ajatukselle, että kovienkin sanktioiden edessä ihmiset voivat valita olla taipumatta toisen tahtoon ja evätä yhteistyönsä – miten väkivallattomilla sanktioilla olisi siis mahdollisuutta luotettavasti taivutella ihmisiä myöskään aktionistiliikkeen toivomaan toimintaan? Tämä mahdollisuus yhteistyöstä kieltäytymiseen on selkeästi todettu osa myös Galtungin strategiaa: Miksi hän ei siis näe strategiansa edellytysten vaikutusta sanktioiden tehokkuuteen samalla tavoin kuin Sharp? Osa tästä johtuu epäilemättä hänen tavastaan sisällyttää positiiviset sanktiot sanktiovalikoimaansa: Paitsi että ihminen menettää jotain olemalla tottelematta puolustuksen johtajia, hän saa jotain palkkioksi näiden tottelemisesta. Suojelustrategioista huolimatta Galtunginkin puolustajilta vaaditaan kuitenkin uhrautumisvalmiutta, johon voi olla vaikea taivutella väkivallattomasti rankaisemalla tai siitä palkitseamalla – ulkoisten sanktioiden painottamiseen löytynee siis jokin muukin syy. Vastaus tähän ja Galtungin käännätyspainotukseen löytyy tarkastelemalla Galtungin ajattelun kehitystä ennen Rauhanomaisen puolustuksen strategian kirjoittamista.

7. GALTUNGIN STRATEGIAN POIKKEAVUUDEN JUURET

Tämän luvun tarkoitus on esitellä sitä Galtungin *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* kirjoittamista edeltävän ajattelun kehityskulkua, joka ohjasi hänet väkivallattomassa strategiassaan Sharpista poikkeavaan tapaan painottaa käännyttämisen ja sanktioiden merkitystä – ja siten Sharpin strategiasta poikkeavaan käsitykseen vallasta, kuten myöhemmin näemme. Tähän kehitykseen vaikuttaneet tekijät voidaan nähdäkseni jakaa kolmeen osaan: Gandhilta omaksuttuihin ajatuksiin, 1960-luvun yhteiskuntatieteissä trendikkääseen rakennepainotukseen ja rauhanliikkeen edustaman rauhanrakennusprojektin jatkamiseen.

7.1 Gandhilta omaksutut vaikutteet

Galtungin ja Sharpin väkivallattoman kamppailun strategioiden painotuseroihin johtaneet piirteet periytyvät aina siihen kiinnostukseen, jota he akateemisen uransa alkupuolella Gandhia kohtaan osoittivat: Sekä Galtung että Sharp lukivat Gandhia mutta päätyivät omaksumaankin hieman eri asioita tämän väkivallattoman kamppailua koskevasta ajattelusta. Käsittelen tätä aihetta pääasiassa Pekka Korhosen lisensiaatintyön *The Geometry of Power : Johan Galtung's Conception of Power* (1990) kautta. Työn alkuosa keskittyy Galtungin ja Arne Næssin vuonna 1955 julkaistuun teokseen *Gandhis politiske etikk*, jonka sisällössä voimme nähdä Galtungin myöhemmän väkivallattoman strategian ituja. Koska tämän tutkielman kiinnostuksen kohde on nimenomaan Galtungin väkivallattoman kamppailun strategian poikkeaminen Sharpin väkivallattoman kamppailun strategian valtakäsityksestä, on juuri hänen gandhitulkintaansa keskittyminen luontevaa. Sitä tarkastellessa pystyy helposti myös huomaamaan ne piirteet, jotka Galtung Gandhilta omaksui mutta Sharp hylkäsi. Vaikka Sharp ei suoraan kommentoikaan teosta, hänen voidaan perustellusti olettaa olleen tietoinen *Gandhis politiske etikk*issä esitetystä tulkinnasta Gandhin ajatuksista ja hyväksyneen omaan strategiaansa vain mielekkäinä pitämiään piirteitä: Sharp jatkoi väkivallattomuutta koskevaa tutkimustaan ollessaan Norjassa vuosina 1958–1960, vain muutama vuosi *Gandhis politiske etikk*in ilmestymisen jälkeen, ja työskenteli tänä aikana myös Gandhista innostuneen Næssin alaisuudessa (Di Giovanni 2012) – olisi perin kummallista, jos Næssin ja Galtungin kirjan sisältö ei olisi

tullut tänä aikana puheeksi. Sharpin oma kiinnostus Gandhia ja tämän väkivallatonta kamppailua kohtaan oli kuitenkin tänä aikana alkanut jo ottaa hänen uralleen tyypillisen muotonsa: Hänhän hylkäsi ideologisen väkivallattomuuden vaatimuksen työskennellessään Lontoossa vuosina 1955–1958 (Flintoff 2013), sillä hän vaikutti monien Gandhin väkivallattomaan kamppailuun osallistuneiden puhtaasti välineellisestä sitoutumisesta väkivallan välttämiseen.

Gandhis politiske etikkin kirjoittaminen oli ensimmäinen kerta, kun Galtung työskenteli väkivallattoman vastarinnan teemojen parissa. Gandhin valtakäsityksen tutkimisen sijaan kirjan keskiössä on pyrkimys ymmärtää väkivaltaa ja sitä, miten konflikteja voitaisiin käsitellä mahdollisimman rauhanomaisesti. Galtungin ja Næssin päämäärä kirjaa kirjoittaessaan olikin tarjota vaihtoehto vakiintuneelle norjalaiselle turvallisuuspoliittiselle ja sotilaalliselle ajattelulle. Korhonen ei teosta käsitellessään erottele Næssin ja Galtungin ajatuksia toisistaan, sillä Galtungin myöhemmän kehityksen näkökulmasta tämä olisi Korhosen mukaan yhtä hyvin voinut kirjoittaa kirjan kokonaan itse. (Korhonen 1990, 7.) Käsittelen siis itsekin kirjan sisältöä sillä oletuksella, että Galtung yhtyi kirjoitushetkenä kaikkiin siinä esitettyihin ajatuksiin.

Toisin kuin Galtungin myöhemmissä kirjoituksissa, "rakenne" ei ole vielä *Gandhis politiske etikk*-kirjassa pääasiallinen ajattelun jäsentämiseen käytetty konsepti. Rakenteen sijaan Galtung rakentaa kirjansa "normin" -käsitteen ympärille. Vaikka valta ei olekaan kirjan keskiössä, Korhonen yhdistää normin valtaan sillä jokaisen käyttäytymistä ohjaavan normin asettaminen, valvominen ja seuraaminen on osallistumista valtasuhteeseen – joko vallan käyttäjänä tai vallankäytön kohteena. (Korhonen 1990, 8–9.)

Kuten Galtungin *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* (Galtung 1968, 6–7) ja Sharpin *The Politics of Nonviolent Actionissakin* (Sharp 1973a, v–vi) *Gandhis politiske etikk*-kirjassa lähtökohta on, että konfliktit ja kamppailut eri ryhmien välillä eivät tule koskaan häviämään maailmasta; siksi keskenään konfliktissa oleville ryhmille pitää tarjota välttämättömien kamppailujen käymiseen soveltuva ase. Tämä ase on Gandhin erityinen taistelumenetelmä jota kutsutaan Satyagrahaksi, eikä sen soveltaminen Galtungin ja Næssin mukaan vaadita kuin voimastaan tai vallastaan tietoisia ihmisiä. He kääntävät sanan satya "totuudeksi" ja grahan "kiinni pitämiseksi" – Satyagrahassa on siis kyse totuudesta kiinni pitämisestä. (Korhonen 1990, 10.)

Satyagraha perustuu Gandhin oleellisella tavalla positiiviseen ja aikansa

länsimaisten yhteiskuntatieteiden valtavirrasta poikkeavaan ihmiskuvaan, jonka Galtung näyttää Gandhia lukiessaan osittain omaksuneen. Tämän positiivisen ihmiskuvan erityisyyden korostamiseksi Korhonen esittää tiivistetyn version Galtungia edeltäneen sukupolven rauhantutkijoiden tyypillisestä tavasta ajatella ihmisen olemusta. Nämä vanhemman polven tutkijat perustivat ihmiskuvansa Hans Morgenthaun kaltaisten ajattelijoiden kirjoituksiin, joissa ihmisen perustavanlaatuisen hyvyys asetetaan kyseenalaiseksi. Korhosen yksinkertaistetussa kuvauksessa Morgenthaun ihmiskuva koostuu normeista ja "rajattomasta halusta valtaan". Rajaton halu valtaan luo elämään kuuluvan dynamiikan ja liikkeen mutta on väärin ilmaistuna mahdollisesti hyvinkin tuhoisaa, ja siksi sitä pitää hallita erilaisilla normeilla. Kun rajaton halu valtaan "vuotaa" hallitsemattomasti, sen vaikutus on räjähdysmäistä, jopa väkivaltaista. Kun se vuotaa hitaasti normien määrittelemissä rajoissa, lopputulos on usein rakentava. Normien rajoissa toteutuessaan "halu valtaan" johtaa myös kyseisten normien kautta (tai niitä muuttamalla) saavutettuun dominanssiin. Koska normit eivät kuitenkaan ole täydellisiä, rajattoman halun valtaan tuottama dynamiikka ja konfliktit purkautuvat toisinaan väkivaltana ja siksi myös väkivaltaisista keinoista tarvitaan rauhan suojelemiseksi; legaaliset normit jo itsessään olettavat väkivaltaisten keinojen olemassaolon. Kun ryhmillä on erilaisia intressejä, kuten niillä väijäämättä toisinaan on, niiden hyvä saavutetaan Morgenthaun mukaan lähinnä jonkinlaisen ryhmien välisen tasapainon kautta. Ryhmien välisen tasapainon vallitessa yksikään osapuoli ei enää pysty pakottamaan normejaan toisen ryhmän noudatettavaksi ja valtakamppailu polkee paikoillaan. Kun mikään osapuoli ei enää pysty pakottamaan normejaan toisen ryhmän noudatettavaksi, ryhmät laativat keskenään sopimuksia sekä säätävät uudelleen lakeja ja tunnustavat näiden kautta toistensa normeja valtasuhteidensa mukaisesti. Mikäli tämä tasapaino järkkyy, neuvottelut joudutaan (tai näkökulmasta riippuen päästään) käymään uudelleen uuden tasapainon lähtökohdista. (Korhonen 1990, 10–14.)

Sharpin väkivallattoman vastarinnan strategia näyttää pitkälti seuraavan tämän ihmiskuvan oletuksia vaikka hänen aktionistinsa pyrkivätkin valvomaan ja pakottamaan normejaan voimaan vain väkivallattomilla keinoilla, eivät väkivaltaisesti. Vastustajan "rajaton halu valtaan" padotaan ennen kaikkea väkivallattomalla pakottamisella, joukkovoimaa käyttämällä, ja tämän tavoitteiden muuttaminen nähdään mahdollisena mutta vain epätodennäköisenä keinona aktionistien normien voimaan saattamiseksi.

Samalla vastustajan aiemmin aktioinisteihin kohdistamat normit kumotaan ja yhteiskunnallisen konfliktin voimatasapainoa muutetaan aktionistien tavoitteille suotuisaksi.

Kuten Morgenthaukin, myös Gandhi jakaa ihmisen kahteen osaan: eläimeen ja henkeen (spirit). Eläin on väkivaltainen, pelkurimainen, kostonhaluinen ja täynnä intohimoja jotka pyrkivät hallitsemaan ihmistä ja vahingoittamaan hänen henkistä elämäänsä väkivallattomana olentona. Tästä huolimatta eläinluonto ei ole niinkään paha vaan pikemminkin "likainen". Näin ollen sitä ei hallita normeilla vaan se pitää "puhdistaa" sanan uskonnollisessa merkityksessä. Korhosen mukaan tämä ei kuitenkaan vaadi Jumalaa, vaan Gandhin ajattelussa ihminen paastoamalla, pysymällä hygieenisessä mielessä puhtaana, pitämällä tunteensa kurissa ja ennen kaikkea pitäytymällä ajatuksissaan, puheessaan ja toiminnassaan totuudessa puhdistaa itse itsensä. Juuri totuudessa pitäytyminen on Satyagrahaa, jonka sinnikkäällä harjoittamisella ihminen puhdistuu pikkuhiljaa vihasta ja halusta väkivaltaan, oli hän lähtökohdiltaan kuinka likainen tahansa. Gandhin ihmiskäsityksessä Korhonen näkee ihmisellä olevan, Morgenthauin ihmiskuvasta poiketen, puhdistumisen kautta mahdollisuus tulla myös itsensä herraksi – prosessi jopa helpottuu sitä mukaa mitä puhtaammaksi ihminen tulee. Toisaalta tie puhdistumiseen ei ole helppo eikä nopea, vaan se voi kestää jopa useiden elämien ajan. Se antaa kuitenkin syyn suhtautua ihmisten tulevaisuuteen positiivisesti. (Korhonen 1990, 14–16.)

Galtung ja Næss tulkitsevat Gandhin Satyagrahaa hieman profaanimmalla tavalla: He eivät oleta norjalaisten pasifistien paastoavan tai tulevan pyhimyksiksi Satyagrahaa harjoittamalla, vaan jättävät henkisyteen viittaavat vaatimukset oman väkivallattomuutensa ulkopuolelle. He kuitenkin suhtautuvat positiivisesti totuudellisuuteen ja korvaavat pyhimykseksi tulemisen jokapäiväisessä elämässä harjoitettavalla itsensä toteuttamisella (tai oivaltamisella, self-realization). Pyhimysten sijaan Galtung ja Næss haluavat nähdä maailmassa enemmän rationaalisia, ystävällisesti ja rauhanomaisesti toimivia ihmisiä. Nämä kehittävät kykynsä huippuunsa ja hyödyttävät siten ihmiskuntaa mutta pystyvät tarvittaessa muuntautumaan myös aseiksi. (Korhonen 1990, 16–17.) Profaanimmasta asenteestaan huolimatta Gandhin ihmiskuvan perustavanlaatuisuus ja muuntautumisasiivisyys näkyvät selvästi näistä Galtungin ja Næssin tavoitekuviissa.

Gandhi yhdistää väkivallasta puhdistautuminen sisäisen tai sielun voiman (soul

force) kasvattamiseen. Tähän hänen ajattelussaan päästään kahdella keinolla: Brahmacharyalla ja Ahimsalla. Galtung ja Næss ymmärtävät näistä ensimmäisen erityisesti poliittiseen toimintaan liittyväksi itsekontrolliksi. Puhtauden lisäksi tietty rohkeus ja itsensä hallitseminen (ei vain itsenäisyyden muodollisella tasolla, vaan syvällisemmin) ovat oleellinen osa Brahmacharyaa: ihmisen on kyettävä tulemaan toimeen hyvin vähällä (jopa askeesissa) ja kestämaan vastoinkäymisiä – toisin sanoen olemaan mahdollisimman pitkälle riippumaton ulkopuolisista olosuhteista. Tätä Gandhi edellytti Intian itsenäisyyden puolesta käymänsä taistelun ydinjoukoilta, vaikka ei ulottanutkaan vaatimusta koskemaan liikkeensä vähemmän aktiivisia jäseniä. (Korhonen 1990, 17–18.)

Omassa strategiassaan Sharp vaatii aktionisteiltaan samantyylistä käyttäytymistä kurin muodossa; pitäytymällä itsensä hallitsemisesta lähtevässä väkivallattomassa kurissa ja kestämillä osakseen koituvat sanktiot aktionistit voivat voittaa vastustajansa. Myös Galtung säilyttää Brahmacharyaa muistuttavia piirteitä *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassaan* kannustaessaan puolustajiaan osoittamaan arvojensa tärkeyttä omalla uhrautumisvalmiudellaan ja näyttämään kärsimystään hyökkääjän käännyttämiseksi – kärsimyksen edessä ei siis pidä taipua vaan se pitää valjastaa puolustuksen välineeksi. Kuten aikaisemmassa luvussa totesimme, tätä kuria ei kuitenkaan *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* viime kädessä pidetä yllä Brahmacharyan kaltaisilla sisäisillä ominaisuuksilla vaan ulkopuolelta tulevilla sanktioilla. Tältä osin näyttäisi siis siltä, että Sharp on säilyttänyt Gandhin vaatimukset sisäisistä ominaisuuksista Galtungin asettaessa sanktiteorian niiden edelle. Tämän painotuksen juuriin palaamme myöhemmin tässä luvussa.

Brahmacaryan soveltamiseen liittyy toinen Gandhille tärkeä käsite, Swadeshi. Swadeshilla Gandhi tarkoitti toiminnan piirin laajentamista lähimmistä asioista ulompiin: Ensin saavutetaan oman kehon ja mielen hallinta, sitten toimintaa laajennetaan omaan lähipiiriin. Vasta kun näillä tasoilla osataan sekä hallita omaa käytöstä että saada hyvää aikaiseksi, toimintaa laajennetaan yhä ulospäin suuremman skaalan tasoille kuten valtiolliseen toimintaan. (Korhonen 1990, 18–20.)

Kun Brahmacharyassa päästään ulommille tasoille, kohdataan Swaraj. Swaraj merkitsee Korhosen mukaan vapautta ja itsenäisyyttä, ei kuitenkaan muodollisessa mielessä, vaan henkisenä asenteena olla vapaa: Päättyessään olla hyväksymättä toisen ylivaltaa, henkilö tai yhteisö on jo saavuttanut Swarajin. Konkreettinen esimerkki tästä on

Gandhin seuraajien tapa alkaa juhlia Intian itsenäisyyttä jo 26. tammikuuta 1920 – he eivät vaatineet itsenäisyyttä Britannialta vaan julistivat Intian olevan vapaa. Swaraj on siis tilanteen uudelleen määrittelyä ja henkistä tai psykologista (mental) vapautumista toisen hallinnasta. Swarajin toteuttaminen legaaliossa, poliittiossa ja materiaalisessa mielessä oli Intiassa pidempi kamppailunsa mutta Gandhi painotti henkisen Swarajin tärkeyttä: jokainen tappio aineellisella tasolla on vain tilapäinen mikäli ihmisen henki säilyttää Swarajin ja on voittamaton. Gandhi halusikin nimenomaan ihmisiä, joita on mahdoton voittaa, ei niinkään tehokkaita voittajia. Kun Swaraj on saavutettu, aineellinen ja poliittinen voitto on vain ajan kysymys. (Korhonen 1990, 20–21.)

Sharpin väkivallattoman vastarinnan strategia pitää sisällään myös Swarajia muistuttavia piirteitä: Hänen aktionistiensa pitää oivaltaa roolinsa vallan lähteinä ja päättää olla taipumatta vastustajan tahtoon. Toisin sanoen aktionistit alkavat käyttäytyä kuin he olisivat jo itsenäisiä vastustajansa vallasta, ja taipumattomuudellaan tekevät tästä asenteestaan myös yhteiskunnallista todellisuutta. Myös Galtungin strategiassa on nähtävissä näitä piirteitä: Puolustajan inhimillisten resurssien haltuunoton estäminen, ehkä poislukien valloitetuilta alueilta pois muuttamisen kohdalla, sekä vastarintahalun osoittaminen esimerkiksi jatkamalla yhteiskunnan tärkeiden instituutioiden toimintaa asettavat puolustajat käyttäytymään ikään kuin hyökkääjällä ei olisi valtaa heihin ja he olisivat edelleen faktuaalisesti itsenäisiä. Sharp kuitenkin antaa näille menetelmille paljon Galtungia enemmän painoarvoa – hän on siis omaksunut Swarajin ajatuksen Galtungia vahvemmin.

Brahmacharyan sijaan Galtungin ja Næssin painotus onkin jo Gandhin poliittise etikka kirjoitettaessa Ahimsassa, Gandhin tunnetuimmassa termiossä, joka tyypillisesti käännetään vahingoittamisen välttämiseksi. Siinä missä Brahmacharya suuntautuu ensisijaisesti yksilön sisälle ja tämän lähipiiriin (koska olennon ja sen ympäristön välille ei voi vetää tarkkaa rajaa), Ahimsa suuntautuu puhtaasti ulospäin. (Korhonen 1990, 21.)

Ahimsaa yhdistettynä Brahmacharyaan Galtung ja Næss kutsuvat vahvojen väkivallattomuudeksi, sillä se vaatii sisäistä voimaa/vahvuutta (strength) ja vakaumusta. Heikkojen väkivallattomuutta on väkivallattomuus, johon turvautudaan vain väkivaltaisen taistelun aseiden puuttuessa. Tätä he kutsuvat myös taktiseksi väkivallattomuudeksi. Kolmas väkivallattomuuden laji on pelkurin väkivallattomuutta, jossa taistelusta yksinkertaisesti kieltäydytään. (Korhonen 1990, 22.)

Gandhia seuraten Galtungin ja Næssin mukaan väkivallattomat kamppailijat eivät saa piilottaa suunnitelmiaan vastustajalta, sillä mitään hyvää ei seuraa Satyan noudattamatta jättämisestä. Gandhin mukaan Satyagraha on jopa niin voimakas ase, että sen käyttämisestä on vain reilua varoittaa vastustajaa. Korhosen näkee tämän myös pääasiallisena vallankäytön muotona Gandhin kamppailussa. Max Weberiä seuraten Korhonen määrittelee vallan tarkoittavan mahdollisuutta saada tahtonsa läpi sosiaalisessa tilanteessa. Vallankäyttäjän täytyy siis tietää mitä haluaa ja vallankäyttäjän vastustajan on myös saatava tämä informaatio, ellei häntä tapeta ja siten poisteta toiminnan esteenä. Gandhilaisessa taistelussa vastustajan tappaminen ei kuitenkaan tule kysymykseenkään (eikä olisi edes vallankäyttöä silloin, jos juuri vastustaja halutaan saada tekemään jotain), vaan taistelu on tahtojen välinen ja perustuu kommunikaatioon. (Korhonen 1990, 23–25.)

Puhuminen on yksi kamppailun osatekijä, toinen on kamppailijoiden hyveellisyys/moraalisuus. Kamppailijat harjoittavat Satyagrahaa ja ovat niin hyveellisiä kuin ihmisinä voivat olla; he taistelevat puhtaiden päämäärien puolesta ja käyttävät puhtaita keinoja. Suunnitelmien peittelemiselle ei ole tarvetta, vaan mahdollisimman monen ihmisen aina vastustajaa myöten tulisi tuntee ne. Vastustaja häviää aina moraalisesti jos hän turvautuu väkivaltaan. (Korhonen 1990, 25.)

Gandhia seuraten Galtung ja Næss kehottavat myös antamaan kamppailulle positiivisen sisällön: sen ei pidä vain vastustaa sortoa vaan suuntautua vapauden saavuttamiseen. Toisin sanoen he esittävät positiivisen kritiikin (eli vaihtoehdon) antamista vastustajan heikkouksiin keskittyvän kritiikin sijasta. Korhosen mukaan heidän oma armeijalle vaihtoehdon tarjoava kirjansa on esimerkki juuri tästä. Negatiivinen kritiikki on Galtungin ja Næssin mukaan helppo torjua mutta positiivinen kritiikki luo moraalista painetta muutokseen. (Korhonen 1990, 25–26.)

Positiivinen ja selkeästi muotoiltu tahto luo vastustajalle painetta mutta gandhilaisessa kamppailussa tahtonsa läpi saaminen millä keinoin tahansa ei riitä: vastustajaa ei saa pakottaa vaan hänet on käännyttävä. Tämä ei kuitenkaan Korhosen mukaan tarkoita totaalista käännyttämistä, vaan pehmeiden keinojen käyttämistä. Vastustaja on "tyhjennettävä" hänen poliittisesta ohjelmastaan, siitä on tehtävä järjetön tai ainakin vähemmän järkeenkäypä. Samaan aikaan vastustaja on vakuutettava väkivallattomien kamppailijoiden ohjelman järkevyydestä. (Korhonen 1990, 26.)

Valmius kompromisseihin on tärkeää, sillä pienikin vastustajan mielen muutos on

jo pieni voitto. Aika ei ole Gandhille oleellinen tekijä, eikä kamppailulla ole kiire. Vastustajaan kohdistetaan vain tiettyjä paineita, mutta hänelle annetaan täysi vapaus muodostaa mielipiteensä. Vaikka Galtung ja Næss käyttävät kirjansa peruskäsitteenä normeja, heillä ei ole sanktiteoriaa. Sen sijaan vastustajaan pyritään vaikuttamaan läheisyydellä: Näkemällä väkivallattomuuden harjoittajan vahvuuden ja taipumattomuuden vastustaja altistuu käännytykselle. Gandhilaisessa taistelussa läheisyys ja vastustajaan moraalisen vaikutuksen tekeminen sorron uhrien kärsimyksen näyttämällä ovat vain osa kamppailua. Läheisyydellä vaikuttaminen toimii myös molempiin suuntiin, eikä väkivallaton toimija voi välttyä altistumasta vastustajansa näkemyksille. (Korhonen 1990, 26–28.)

Väkivallattomien kamppailijoiden on siis pyrittävä vähentämään sekä fyysistä että henkistä etäisyyttä. Galtung ja Næss kehottavatkin erottamaan vastustajasta kaksi puolta: henkilön ja tämän statuksen. Kamppailu kohdistetaan vastustajaan, mutta tämän statuksen takana olevaa henkilöä kunnioitetaan. Käännyttämistä silmälläpitäen vastustajan kanssa pyritään rakentamaan jonkin verran hyvää tahtoa ja läheisyyttä. (Korhonen 1990, 28.)

Galtungin ja Næssin mukaan on tärkeää myös ymmärtää, jopa elää, vastustajan näkökulmaa. Tämä sekä avaa silmät mahdollisille puutteille kamppailijan omassa ohjelmassa, että antaa kokonaistilanteen ymmärtämisen kautta strategisen yliotteen vastustajasta. Pelon synnyttämistä kummankaan osapuolen mielessä on vältettävä, sillä pelolla on taipumus sulkea mieliä. Brahmacharya valmentaa tähän väkivallattomien toimijoiden osalta, mutta Galtung ja Næss antavat neuvoja myös vastustajan pelon vähentämiseen: pitää Ahimsa mielessä ja teoissa, olla vahingoittamatta mitään ja olla sabotoimatta mitään aina kun tämä vain on mahdollista. (Korhonen 1990, 29.)

Väkivallaton toimija voi siis neuvotella ja tehdä kompromisseja, tehdä vastustajan päämäärät tyhjäksi yhteistyöstä kieltäytymällä, tai painostaa tätä mielenilmauksin ja lakoin kunhan kaikki tehdään taktisesti ja päämäärää tukien. Korhonen pitää tätä hyvin hienovaraisena vallankäyttönä. Kun vastustaja on käännytetty, voitto on täydellinen ja konflikti kokonaan sammunut – kosta ei tarvitse pelätä ja kumpikin osapuoli on vapaa, vaikka kumpikaan osapuoli tuskin pysyy konfliktin jälkeen/seurauksena muuttumattomana. (Korhonen 1990, 30.)

Sekä Sharp että Galtung hyväksyvät näiltä osin monia Gandhin ajatuksista: He ovat samanmielisiä suunnitelmien näkyväksi tekemisestä, puheen käyttämisestä vallan

välineenä, etäisyyden vähentämisestä, paineen luomisesta vaihtoehdon tarjoamalla, henkilön ja statuksen erottamisesta toisistaan sekä hyveellisyyden voimasta kamppailun käymisen välineenä. Monessa asiassa heidän suhtautumisensa Gandhin ajatteluun toisaalta myös eroavat merkittävästi. Siinä missä Galtung tekee käännästä strategiansa tärkeimmän kulmakiven, Sharp suhtautuu siihen vastustajan itsensä kohdalla hyvin epäillen, kuten aikaisemmassa luvussa näimme – hänelle "vastustajan ohjelman tyhjentäminen" tapahtuu ennen kaikkea epämällä ohjelmalta inhimilliset resurssit. Samoin Galtungille hyökkääjän "uhrien" kärsimyksen näyttäminen säilyy tärkeänä osana pyrkimystä käännästä tämä, Sharpin strategian näyttäessä kärsimystä pikemminkin väkivallattomassa pakottamisessa tukeville kolmansille osapuolille ja vastustajan tukijoille. Galtung yhdistää läheisyyden hyökkääjän näkökulman ymmärtämiseen ja keskinäiseen myötätuntoon, Sharp pyrkii aktionistien läheisyydellä vastustajan joukkoihin ja tukijoihin estämään tätä toteuttamasta sortoan.

Galtungin ajattelu on siis jo 1950-luvulta ja Gandhin ajatteluun tutustumisesta alkaen alkanut kehittyä eri suuntaan Sharpin kanssa. Siinä missä Sharpin strategia nojaa morgenthaulaiseen ihmiskuvaan, jossa halua valtaan pitää padota ja kanavoida erilaisilla normeilla, Galtung näyttää käännytyspainotuksensa perusteella omaksuneen Gandhin ihmiskuvan: Ihminen on pohjimmiltaan hyvä mutta saattaa "likaantua" "huonoista" ominaisuuksista, jotka on kuitenkin mahdollista puhdistaa tai muuntaa. Toisaalta Sharp omaksuu Gandhilta Galtungia vahvemmin Brahmacharyaa muistuttavia piirteitä strategiaansa: Siinä aktionistien itsehallinta ja kyky kestää heihin kohdistuvia sanktioita on väkivallattoman kamppailun kulmakivi, kun taas Galtungilla puolustajan omiin joukkoihin kohdistetut sanktiot ovat ensisijaisia kamppailun jatkuvuuden takaajia. Sharp myös painottaa Swarajin kaltaista oman itsenäisyyden osoittamista Galtungia vahvemmin, vaikka elementti onkin läsnä kummankin ajattelijan strategioissa. Lopulta, kuten juuri näimme, Galtung omaksui Gandhin käännästä ja läheisyyttä koskevat ajatukset paljon vahvemmin kuin Sharp. Sharpille nämä liittyvät lähinnä vastustajan joukkojen ja tukijoiden sympatian herättämiseen jotta nämä lopettaisivat sorron tukemisen, Galtungilla ne yhdistyvät molemminpuolisen ymmärryksen luomiseen ja hyökkääjän vakuuttamiseen oman näkökulman hyödyistä samalla sen kritiikkiin ja hyökkääjän tarpeisiin avoimesti suhtautuen.

7.2 Galtungin ajattelun rakennepainotus

Myös Galtungin sanktiopainotuksen juuret löytyvät hänen *Rauhanomaisen puolustuksen strategiaa* edeltävästä tuotannostaan – tarkemmin sanottuna siitä, miten hänen käsityksensä vallasta kehittyi 1950-luvun lopun ja 1960-luvun mittaan.

Vuonna 1957 Galtung kirjoitti "Fengsels samfunnet" -tekstissään vallasta ja sanktioista yhteiskunnan näkökulmasta. Galtungin mukaan yhteiskunnan rauhan säilyttämiseksi ihmisiä on kontrolloitava tai heihin vaikutettava normeilla ja Gandhis politiske etikkistä poiketen myös sanktioilla: negatiivisilla, jotka tekevät normien rikkomisesta epämiellyttävää, ja positiivisilla sanktioilla, jotka tekevät normien seuraamisesta miellyttävän kokemuksen. Vaikka vankila tarvitaan pelotteeksi normien rikkomista vastaan, vähintään yhtä tärkeää on tarjota työtä ja hyvinvointia niin ettei rikollisuudelle löydy motivaatiota. Näiden pohdintojen yhteydessä Galtung määrittelee vallan seuraavasti: Valta on "korkea asema politiikan instituutiossa". Aiemmin valta oli Galtungille Korhosen mukaan dynaaminen asia jota voidaan käyttää, eräänlainen kyky; nyt valta näyttäytyy asemina hierarkiassa. (Korhonen 1990, 42–46, 49.) Galtungin kiinnostus suuntautui siis yhteiskuntaa, sanktioita ja rakenteita kohtaan jo pian *Gandhis politiske etikken* kirjoittamisen jälkeen. Vuosina 1959–1968 Galtung onkin Korhosen mukaan niin kiinnostunut yhteiskunnallisesta vertikaalisuudesta, että hän kutsuu tuota aikaväliä Galtungin vertikaaliseksi kaudeksi (Korhonen 1990, 54).

Vertikaalisena kautena Galtungin käsitys vallasta ei kuitenkaan pysynyt muuttumattomana vaan jatkoi hioutumistaan, ottaen Korhosen mukaan vaikutteita yhteiskuntatieteissä 1960-luvulla erityisen vaikutusvaltaisilta ajattelijoilta. Hän näkeekin Galtungin 1960-luvulla esiin nousevan valtakäsityksen pitävän sisällään elementtjä ainakin Talcott Parsonsin, Hans Morgenthauin, Robert K. Mertonin, C. Wright Millsin, Amitai Etzionin ja Robert A. Dahlin tarjoamista vallan määritelmistä. Nämä määritelmät puolestaan pohjaavat vahvasti Weberin ja Hobbesin ajatteluun, joiden Korhonen toteaa 1960-lukuun mennessä sulautuneen toisiinsa yhteiskuntatieteiden vallitsevaksi valtakäsitykseksi. Galtungin uuteen valtakäsitykseen omaksumia piirteitä olivat muun muassa sosiaalisen järjestyksen ongelma, valta resursseina, valta vaikutusvaltana ja valta sosiaalisena positiona. Korhonen tulkitsee Galtungin kiinnostusta suunnanneen myös 1960-luvulla yhteiskuntatieteille tyypillinen pyrkimys empirismiin, mikä myös osaltaan johti Galtungin valtakäsityksen keskittymään mitattaviin asioihin kuten juuri resursseihin

ja sosiaalsiin positiioihin. Galtungia alkoivatkin kiinnostaa analogiat "ylhäisestä" ja "alhaisesta", "eliitistä" ja "massoista" sekä toisaalta sisemmistä ja ulommista "piireistä". Tässä valta-ajattelussa ei tutkita yksilöä autonomisena moraalisenä toimijana vaan tarkastellaan yhteiskunnan rakenteita, jotta voitaisiin selvittää miten ne vaikuttavat yksilöihin ja saavat nämä (tai vähintäänkin kannustavat näitä) käyttäytymään tietyillä tavoilla. (Korhonen 1990, 54–59.)

Vuonna 1964 julkaistussa artikkelissa "Balance of Power and the Problem of Perception" Galtungin vallan määritelmä kuuluukin näin: "The power of a system is its influence potential, i.e. its potential to induce its will on other systems." Korhosen tulkinnan mukaan järjestelmän potentiaalilla tarkoitetaan tässä sen asemaa ja resursseja, joiden välille ei voida vetää selkeää rajaa. Näistä muodostuvaa potentiaalia taas käytetään muihin järjestelmiin vaikuttamiseen, eli Galtungin valtakäsite jo neljä vuotta ennen *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* julkaisemista relationaalinen. (Korhonen 1990, 60.)

Galtung avaa määritelmänsä leikittelemällä thermodynamiikasta ottamallaan vertauskuvalla: Samoin kuin vuorovaikutukseen asetetut kappaleet muuttuvat kun lämpö liikkuu niiden välillä ja lämpötilat tasaantuvat, vallan määrä voidaan mieltää sinä muutoksen määränä jonka järjestelmä voi aikaansaada toisessa järjestelmässä. Galtung antaa määritelmälleen myös psykologisen ulottuvuuden pohtimalla todellisten ja havaittujen tai koettujen valtasuhteiden merkitystä: Jos vaikutusvalta toimii ulkoisen todellisuuden havaitsemisen kautta, voiko olla että vain subjektiivisesti koetuilla valtasuhteilla on merkitystä ja objektiiviset valtasuhteet ovat sinänsä irrelevantteja? (Korhonen 1990, 60.)

Korhonen näkee tässä vallan määritelmässä paljon yhtymäkohtia Gandhin ajatteluun kamppailun osapuolten vuorovaikutuksesta. Siinähan kumpikin osapuoli muuttuu kamppailun aikana, ja väkivallattoman kamppailijan pitääkin yrittää ymmärtää vastustajansa näkökulmaa mahdollisimman perusteellisesti ja antaa sen myös vaikuttaa omaansa. (Korhonen 1990, 61.)

"Psykologisen vaikutuksen ajatusta" Galtung työstää edelleen vuoden 1965 artikkelissaan "Patterns of Diplomacy", jossa hän tutkii mitä osa tieteenalan "mestareista" on sanonut vaikuttamisesta. Korhosen mukaan Galtung vaikuttaa lukeneen erityisesti Hans Morgenthautta, Pitirim A. Sorokinia ja Amitai Etzionia. Artikkelissa hän jakaa näiden

vaikutuskäsitykset kolmiluokkaisiksi typologioiksi, joissa jokaisen ajattelijan käsitykset vaikuttamisesta jaetaan kolmeen erilaiseen vaikuttamisen tasoon: henkilökohtaiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen. Galtung näkee kullakin ajattelijalla eri teemojen päätyvän näiden luokkien alle mutta tässä tarkastelemme vain hänen omaa jakoaan. Galtungin itse eri tasoihin yhdistämät teemat ovat: sisäistetyt sanktiot (henkilökohtainen taso), institutionalisoidut sanktiot (sosiaalinen taso) ja "fyysinen, vain negatiivinen" (fyysinen taso). Galtungin artikkelissa toimijaan siis vaikutetaan antamalla tämän odottaa sanktioiden muodon ottavia positiivisia tai negatiivisia seurauksia teoilleen. (Korhonen 1990, 61.)

Henkilökohtaisella vaikuttamisen tasolla manipuloidaan ihmisen omatuntoa; sisäistetyt sanktiot viittaavat tämän omiin käsityksiin oikeasta ja väärästä, jotka johtavat ihmisen joko palkitsemaan tai rankaisemaan itseään toiminnastaan itse tekemänsä arvion mukaisesti. Sosiaalisella tasolla vaikuttaminen tapahtuu puolestaan "maksuilla" tai niiden epäamisellä – vuorovaikutussuhde voidaan Galtungin mukaan nähdä kaupallisena. Kolmannella, fyysisellä tasolla taas on monia asioita joita voidaan tehdä keholle, jotta ihminen saataisiin taivuteltua toimimaan halutulla tavalla. Korhonen on yllättynyt, että Galtung ottaa muilla kuin fyysisellä tasolla myös positiiviset sanktiot huomioon, eikä näe positiivisten kehollisten tekojen mahdollista vaikutusta aina hyväilystä halaukseen – vuonna 1965 Galtungin fyysiset sanktiot ovat ainoastaan negatiivisia. (Korhonen 1990, 62.)

Gandhis politiske etikkin ja Rauhanomaisen puolustuksen strategian välisenä 13 vuotena Galtungin Gandhilta omaksumat ajatukset ja ihmiskuva näyttävät siis suodattuneen 1960-lukulaiselle yhteiskuntatieteelliselle ajattelulle tyypillisen rakennepainotuksen kautta. Molemminpuolinen vaikuttaminen ja muutoksen mahdollisuus säilyvät tärkeinä osina Galtungin väkivallatonta kamppailua koskevaa ajattelua mutta rakennepainotuksen ansiosta Galtungin kaavaileman puolustuksen toteuttajaksi nousee valtioinsituutio, ei yksilö. Vaikka yksilöt toimivatkin välttämättä osana valtion puolustusta, on heitä liikuttava voima Galtungin strategiassa heidän asemansa erilaisten positiivisten ja negatiivisten sanktioiden kohteena – juuri näillähän valtio tyypillisesti pyrkii vaikuttamaan kansalaisiinsa.

7.3 Rauhantutkimukseen suuntautuminen

Galtungin *Gandhis politiske etikkiä* seuranneen uran vaiheet ja suuntautuminen vaikuttivat myös hänen *Rauhanomaisen puolituksen strategiansa* käännytyspainotukseen. Väkivallattoman kamppailun lisäksi Galtung ottikin Gandhilta vaikutteita laajempaa rauhanprojektiään varten, kuten hänen *Gandhis politiske etikkiä* seuranneet kirjoituksensa osoittavat. Korhosen mukaan Galtungin vuonna 1959 kirjoittamassa kirjassa *Forsvar uten militærvesen* ja muutamissa samoihin aikoihin julkaistuissa artikkeleissa Galtung pyrki muotoilemaan yleistähtoa rauhanliikkeelle. Tässä yleistähdossa rauha ei tarkoita vain sodan puutetta vaan myös muun fyysisen ja henkisen väkivallan poissaoloa. Tällainen rauha toteutuu kirjoituksissa vapautta sekä oikeudenmukaisuutta kunnioittamalla, ja näihin päästään Galtungin mukaan niin sanottua uskomusminimiä noudattamalla.

Uskomusminimin ensimmäinen uskomus on kaiken ihmiselämän koskemattomuus, toinen uskomus samoista kriteereistä niin yksilölliselle kuin ryhmämoraalillekin (joka Korhosen mukaan suuntautuu poliittisia realisteja vastaan). Kolmas uskomus on pyrkimys vähentää kaikkien ryhmäkonfliktien väkivalta minimiin. Sekä rauhan muotoilemisessa että sen toteuttamisen keinoissa Korhonen näkee Gandhin vaikutuksen Galtungin ajatteluun, vaikka Galtung edelleen tekee selvästi omia linjauksiaan esimerkiksi kaventamalla Gandhin ajatuksen kaiken elämän kunnioittamisesta koskemaan vain ihmisiä. (Korhonen 1990, 37–38.)

1960-luvulle tultaessa Galtung jatkaa vaihtoehtoisen turvallisuuspolitiikan pohdintaa. Nyt hän hyväksyy täysin Norjan maanpuolustuksen tavoitteet maa-alueen ja kulttuurin puolustamista myöten mutta on edelleen eri mieltä puolustuksen toteuttamisen keinoista, jatkaen pyrkimyksiään kehittää niille vaihtoehtoja. Yleisemmällä tasolla, sekä yhdistäessään rauhan oikeudenmukaisuuteen ja vapauteen, Galtung on Korhosen mukaan kiinnostunut myös kehitysyhteistyöstä ja kehityskysymyksistä laajemminkin. Galtung tekee selväksi ymmärtävänsä myös kommunisteja ainakin silloin, kun näiden päämäärä on ihmisten elintason parantaminen. Näihin aikoihin Galtung myös propagoi rauhantutkimuksen ja rauhantutkimusinstituutin perustamisen puolesta: nämä toimisivat demokraattisten hallitusten neuvonantajina ja tekisivät kulttuurityötä rauhan edistämiseksi myös kielellisellä tasolla. Gandhin individualistinen Satyagraha alkaakin Korhosen mukaan muotoutua Galtungilla selvemmin tieteellisen totuuden arvostamiseksi. (Korhonen 1990, 40–42.)

Galtung näyttää tosiaankin 1960-luvulla suuntautuneen rauhaa koskevien kysymysten tutkimiseen, jatkaen rauhanomaisempaa maailmaa tavoitellessaan häntä edeltäneiden pasifististen toimijoiden työtä. Erityisen vahvana tämä kiinnostus näyttää olevan juuri ennen *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* kirjoittamista, sillä vuonna 1967 Galtung julkaisi rauhantutkimusta esittelevän teoksensa *Rauhantutkimus*. Teoksen sisältö osoittaa Galtungin sitoutuneen menneiden rauhanliikkeiden aloittamaan suureen rauhanprojektiin, vaikka hän luottaakin enemmän tieteelliseen rauhantutkimukseen kuin rauhan arvojen propagoimisen voimaan.

Rauhantutkimuksessa Johan Galtung esittelee kirjan kirjoittamishetkenä aluillaan olevan rauhantutkimuksen alan päämääriä ja niiden tavoittelemisen keinoja. Galtungin mukaan on selvää, että atomisodan uhka antaa painavan syyn hakea kaikkia keinoja kansojen välisen rauhallisen yhteiselon edistämiseksi. Kaikki keinot eivät kuitenkaan ole yhdenvertaisia, vaan hänen mukaansa usein juuri tutkimukseen turvautumalla ihmiset tavallisesti ratkaisevat monia niistä ongelmista, joita he ovat ryhtyneet ratkomaan. Siksi rauhan saavuttamiseksi kaivataan siihen erikoistunutta rauhantutkimusta. Galtungin rauhantutkimukselle asettama tehtävä ei ole vain sotien ehkäiseminen vaan laajemmin ymmärretyin rauhan saavuttaminen. Rauhantutkimuksen tuleekin hänen mielestään auttaa luomaan maailmaa missä "ihminen voi toteuttaa itseään entistä täydellisemmin sopusointuisessa yhteistyössä kansoja ja väestöryhmiä erottavien rajojen poikki". (Galtung 1967, 12.)

Galtung kuvailee rauhantutkimusta "sovelletuksi" tieteeksi; se ei vain esitä sitä miten asiat ovat vaan myös miten ne on muutettava sellaisiksi kuin niiden tulisi olla. Tässä tehtävässään Galtung vertaa rauhantutkimusta kansantalous- ja lääketieteeseen. Näiden ja muiden soveltavien tieteiden tapaan rauhantutkimus yhdistelee useiden perustutkimusta tekevien tieteenalojen löytöjä tutkiakseen miten rauha saavutetaan. Rauhantutkimuksen tuleekin Galtungin mukaan olla myös relevanttia, ja muun muassa pyrkiä "hankkimaan kokemusaineistoa valaistakseen jokaista ehdotusta, jonka tarkoituksena on edistää rauhaa". (Galtung 1967, 12–15, 50.)

Sovellettuna tieteenä Galtung kutsuu rauhantutkimusta myös "ohjelmaksi, jota vähitellen toteutetaan", ja rauhantutkimuksen ohjelman toteutumisen edistyessä hän ennustaa rauhantutkijoiden päätyvän ennen pitkää asiantuntijoina vallanpitäjien neuvonantajaksi. Tutkimusalana rauhantutkimus toimii kansainvälisestä näkökulmasta

käsin. Se ei siis pyri vahvistamaan jonkin tietyn maan asemaa kuten ulkopolitiikka mutta sitä ei myöskään kannata Galtungin mukaan sitoa kansainvälisiin järjestöihin, joilla on omia etujaan puolustettavana. (Galtung 1967, 17–18.)

Ero rauhantutkimuksen ja rauhanjärjestöjen välillä on Galtungin mukaan siinä, että rauhantutkimus (kuten jo edellä näimme) pyrkii etsimään keinoja rauhan saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi, kun taas rauhanjärjestöt puolestaan pyrkivät todistamaan teesinsä (Galtung 1967, 18). Rauhanjärjestöjen ja rauhantutkimuksen päämäärät ovat siis päällisin puolin samat mutta keinot päämäärien saavuttamiseksi poikkeavat toisistaan; rauhantutkimus etenee käytännöstä ideaalin suuntaan ja rauhanjärjestöt pyrkivät (Galtungin mukaan) ideoistaan käsin muuttamaan käytäntöä.

Vaikka rauhantutkimus on Galtungin mukaan kiinnostunut myös luokkien ja "rotujen" välisistä konflikteista, rauhantutkijoiden kirjoitusajankohdan aikaisen konsensuksen mukaan rauhantutkimuksen pääpaino on kansainvälisissä konflikteissa. Kaikkia rauhan ja konfliktin tasoja tutkitaan mutta "päinvastoin kuin rauhanliike se <rauhantutkimus> ei hyväksy ajatusta, että rauha on luotavissa korostamalla yksipuolisesti yhtä tekijää". (Galtung 1967, 19.) Kansainvälisten konfliktien painottaminen näkyikin selvästi Rauhanomaisen puolustuksen strategian tavassa ottaa kahden valtion välinen konflikti lähtökohdakseen, ja Galtung tiedostaa tämän lähtökohdan mahdollisen vaikutuksen strategiansa tapaan painottaa positiivisten suhteiden ylläpitämistä ja luomista (Galtung 1968, 89–90).

Rauhantutkimuksessa saamme jälleen esimakua Galtungin tavasta painottaa sanktioiden merkitystä ihmisten motivaattorina: Teoksessa Galtung pitää palkintojen ja rangaistusten jakamista oleellisena keinona saada joku tekemään jotain. Usein sanktiot (joilla Galtung tarkoittaa tässä yhteydessä boikotteja) kuitenkin tiivistävät hänen mukaansa niiden kohteena olevan ryhmän sisäisiä rivejä, mikä johtaa Galtungin arvelemaan positiivisten sanktioiden toimivan negatiivisia tehokkaammin; usein ihmiset ovat myöntyväisempiä, kun heille ollaan ystävällisiä. (Galtung 1967, 28, 32–33.)

Koska 1900-luvun sotien kuolleisuusprosentti sotaan osallistujien keskuudessa on ollut ihmiskunnan historian suurin, asevarustelun rajoittaminen ja aseistariisunta nousevat Galtungin mukaan rauhantutkimuksen huomion keskipisteeseen. Niiden toteuttaminen on kuitenkin problemaattista, ja Galtung pohtiikin vaatiiko niiden tavoittelu uusia sosiaalisia keksintöjä. (Galtung 1967, 30–31.) *Rauhanomaisen puolustuksen strategia*, tunnustaessaan

ihmisten välisten konfliktien vääjäämättömyyden, vaikuttaa olevan pyrkimys juuri näiden uusien sosiaalisten keksintöjen kehittämiseen ja siten Galtungin rauhanprojektin sivuhaara. Osa näistä keksinnöistä on selvästi ollut Galtungin mielessä jo *Rauhantutkimusta* kirjoitettaessa, sillä hän mainitsee poltetun maan taktiikan sekä järjestelmällinen vihollisen kanssa tehtävästä yhteistyöstä kieltäytyminen yhdistettynä vihollien ystävälliseen kohteluun ja yhteyksien säilyttämiseen ei-sotilaallisen puolustuksen perustavanlaatuisina periaatteina (Galtung 1967, 34).

Rauhanomaisen puolustuksen strategia kirjoitettiin siis aikana, jolloin Galtungin viimeistään vuonna 1949 alkanut (ks. esim. Korhonen 1990, 6) ja seuraavat vuosikymmenet jatkunut kiinnostus rauhankysymysten ratkaisemiseen oli päässyt jo hyvään vauhtiin: PRIO -järjestö oli virallisesti perustettu kolme vuotta aikaisemmin (ks. esim. Korhonen 1990, 51) ja vuosi ennen kirjan julkaisemista Galtungilta ilmestyi rauhantutkimuksen alaa määrittelevä teos. Tämä teos vieläpä määritteli aseistariisunnan mahdollistavien sosiaalisten keksintöjen kehittämisen erityisen ajankohtaiseksi rauhantutkimuksen teemaksi. Voidaan siis turvallisesti todeta, että *Rauhanomaisen puolustuksen strategia* kirjoitettiin osaksi rauhantutkimuksen laajempaa rauhan saavuttamisen mahdollistamisen agenda. Tämä suuntasi siinä kuvattua väkivallatonta strategiaa tavoittelemaan ei vain konfliktin voittamista, vaan myös konfliktinjälkeisen rinnakkaiselon rauhanomaisuuden perustusten luomista – hyökkääjän käännättäminen puolustajalle ystävällismieliseksi palvelee tätä agenda paljon väkivallatonta pakottamista paremmin. Rauhantutkimuksen tapa painottaa kansainvälisiä konflikteja ohjasi teosta myös ottamaan valtioiden välisen konfliktin oletusasetelmakseen, ja tämä asetelma Galtungin omin sanoin vaikutti "positiivisen siviilivastarinnan" painottumiseen teoksen sisällössä (Galtung 1968, 89). Kuten yllä näimme, valtion valikoituminen Galtungin strategian oletustoimijaksi vaikutti myös osaltaan strategian sanktiopainotukseen.

7.4 Yhteenveto

Edellisessä luvussa esitimme kysymyksen siitä, miksi Galtungin väkivallattoman kamppailun strategia päättyi kaikista Sharpin kanssa jaetuista samankaltaisuuksistaan huolimatta painottamaan käännättämisen merkitystä kamppailun välineenä ja sanktioiden merkitystä kamppailun mahdollistavana perustavanlaatuisena voimana. Galtungin

Rauhanomaisen puolustuksen strategiaa edeltävää tuotantoa tarkasteltuamme voimme nyt tarjota siihen kolmiosaisen vastauksen.

Ensimmäinen osa vastaustamme kytkeytyy Galtungin ja Sharpin toisistaan poikkeavaan tapaan lähestyä Gandhia. Koska Galtung ei ollut Sharpin tavoin kiinnostunut monien Gandhin (ja muihinkin) väkivallattomaan kamppailuun osallistuneiden ihmisten puhtaasti välineellisestä sitoutumisesta väkivallattomuuteen, hän omaksui Gandhin periaatteellista sitoutumista vaativia ajatuksia omaan väkivallattomaan strategiaansa paljon Sharpia vahvemmin: Galtung päätyi hyväksymään vahingoittamisen välttämisen itseisarvoisuuden, oman näkökulman inhimillisen rajallisuuden ja mitä ilmeisemmin Gandhin käsityksen ihmisistä "tahraantuneina" olentoina, jotka voidaan "puhdistaa" vahingoittavista piirteistään ja saada luopumaan vahingollisista toimistaan dialogin, totuudellisuuden ja oman muutosvalmiuden avulla.

Toinen osa vastaustamme on, että Galtung seurasi 1960-luvulla yhteiskuntatieteiden vallitsevia trendejä, jatkaen jo 1950-luvulla harrastamaansa rakenteiden, vertikaalisten suhteiden ja näiden yksilöitä ohjaavan vaikutuksen painottamista. Tämän painotuksen puitteissa yksilö näyttäytyy ensisijaisesti rakenteiden ja suhteiden vaikutuksen kohteena, ei itsenäisenä moraalisen toimijana. Vaikka Gandhin vaikutus Galtungin ajatteluun on 1960-luvulla edelleen havaittavissa, se on *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* kirjoitusvuoteen (1968) mennessä jo suodattanut tämän rakennepainotteisen ajattelutavan kautta. Siksi Galtungin strategiaan kuuluvan käännyttämisen toimeenpanijaksi valikoituu valtio ja yksilöitä liikuttavaksi voimaksi valtioiden yleensäkin hyödyntämät sanktiot. Vaikka Sharpin ajattelussa selvästi esiin nouseva ongelma väkivallattomien sanktioiden käyttämisestä uhrautumisvalmiutta vaativaan toimintaan ohjattaessa voidaan helposti johtaa myös Galtungin oman strategian piirteistä, Galtung ei tätä ongelmaa näe. Rakenteisiin keskittyvä lähestymistapa vaikuttaakin altistaneen Galtungin eräänlaiselle putkinäölle: Vaikka väkivallattomat sanktiot ovatkin ongelmallisia ohjattaessa yksilöitä uhrautuvaisuuteen, ongelma ilmenee yksilötasolla eikä siis vaikuta Galtungille kirjan kirjoitushetkenä yhtä tähdelliseltä kuin yksilölähtöisemmälle Sharpille vaikka sen potentiaaliset ongelmat koko rauhanomaisen puolustuksen onnistumiselle ovatkin ilmeiset.

Kolmas osa vastaustamme on, että juuri ennen *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* kirjoittamista Galtung suuntautuu vahvasti yleiseen rauhan saavuttamisen

tehtävään rauhantutkimuksen edistämisen kautta. 1960-luvun lopulla rauhantutkimus painotti kansainvälisiä konflikteja valtioiden sisäisiä konflikteja enemmän, mikä osaltaan johti *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* ottamaan lähtökohdaksi kansainvälisen konfliktin. Tämä puolestaan ohjasi Galtungia edelleen painottamaan käännyttämisen ja sanktioiden merkitystä, kuten edellä näimme.

Rauhaan suuntautumisen vaikutus ei jäänyt valtiokeskeisyyden vahvistamiseen. Sharpin tavoin Galtung ajattelee ihmisten tarvitsevan vähemmän vahingoittavia vaihtoehtoja aseille ja sodille mutta siinä missä Sharp keskittyy kamppailun voittamiseen väkivallattomasti, Galtungilla kamppailun voittaminen kytkeytyy osaksi laajempaa rauhan saavuttamisen ja juurruttamisen projektia – *Rauhantutkimuksessa* hän jopa toteaa "uusia sosiaalisia keksintöjä" vaativan aseistariisunnan olevan erityisen ajankohtainen rauhantutkimuksen teema. Tämän päämäärän näkökulmasta konfliktia ei parhaassa tapauksessa vain voiteta vaan se sammutetaan (kuten hän jo *Gandhis politiske etikkissä* totesi, ks. myös esim. Galtung 1996, 265–267); konfliktin taustalla olevien tekijöiden kadottua luodaan paras perusta aiempien vastustajien rauhanomaiselle rinnakkaiselolle. Tällaiseen lopputulokseen pyrittäessä hyökkääjän käännyttäminen ystävällismielisyyteen vaikuttaa ideaalilta vaihtoehdolta. Galtung ei täten Sharpin tavoin hylkää häntä edeltäneen rauhanliikkeen perintöä vaan pyrkii jalostamaan sitä tarjoamalla konkreettisia rauhan saavuttamisen metodeja ideologisen rauhan vaatimisen tueksi – pelkkä ideoista konkretiaan siirtyminen ei riitä, vaan ideoiden toimeenpanemiseksi tarvitaan rauhaan liittyvien ilmiöiden ymmärtämiseen perustuvia metodeja. Sharpin tapa lähestyä väkivallattomuutta on ollut hyvin erilainen: Hän on tietoisesti etäännyttänyt itseään pasifismista ja siihen liitetyistä mielikuvista, sillä hän on halunnut tehdä väkivallattomista strategioista lähestyttäviä heille, joita rauhanprojektit eivät kiinnosta (ks. esim. Sharp 1973a, v–vi; Shishkin 2008; Flintoff 2013). Tämä näyttää johtaneen Sharpin strategian painottamaan pakottamista käännyttämistä vahvemmin – vastustajan pakottaminen soveltuu käännyttämistä paremmin perinteisiin tapoihin ajatella konfliktinkulkua ja tekee siten koko strategiasta helpommin lähestyttävän myös vain konfliktin voittamisesta kiinnostuneille.

8. SHARPIN JA GALTUNGIN VALTA WEBERILÄISESSÄ TARKASTELUSSA

Olemme aiemmissa luvuissa todenneet, että Galtungin ja Sharpin strategioiden pääasiallinen eroavaisuus löytyy siitä, pitävätkö ne käännöttämistä vai väkivallatonta pakottamista kamppailun tärkeimpänä päämääränä. Olemme todenneet myöskin sen, mistä nämä eroavaisuudet johtuvat. Erilaisista painotuksistaan huolimatta kumpikin väkivallattoman kamppailun strategia pitää sisällään yhteistyöstä kieltäytymisen elementin. Käsitellessään yhteistyön epäämistä niin Sharp kuin Galtungkin välttämättä mieltävät vallan muita ihmisiä vastaan suuntautuvana: Kieltäytymällä tottelemasta vastustajan tai hyökkääjän tahtoa väkivallattomat toimijat käyttävät tähän omaa valtaansa. Valta toisiin ihmisiin suuntautuvana asiana on yhteiskuntatieteissä yleinen tapa ajatella valtaa, ja heijastelee myös 1960-luvulla vallinnutta yleistä yhteiskuntatieteellistä keskustelua jossa Max Weberin kirjoitukset olivat hyvin vaikutusvaltaisia (Korhonen 1990, 54–59). Tämän valtakäsityksen paremmin ymmärtämiseksi käsittelemme seuraavaksi sitä, mitä Weber ajatteli vallasta.

8.1 Weberin käsitys vallasta

Käsitellessään valtaa Weber käyttää kahta toisiaan lähellä olevaa käsitettä: Valta (*Macht*) ja herruus (*Herrschaft*). Eri käännökset tarjoavat hieman erilaisia versioita Weberin määritelmistä näille käsitteille, ja vakiintuneetkin vanhat käännökset saattavat webertutkijoiden nykykäsityksen mukaan johtaa lukijaa harhaan. Nykyaikaisia käsityksiä seuraava, Sam Whimsterin toimittama Weberin tekstien kokoelmateos *The Essential Weber: A Reader* (2004) kuitenkin katsoo Weberin käsittäneen vallan olevan "the possibility of imposing one's will upon the behaviour of other persons", eli mahdollisuus toisten käyttäytymisen määräämiseen tai säätämiseen oman tahdon mukaiseksi. Kun valtaa sovelletaan onnistuneesti, se voittaa sitä vastaan kohdistetun vastarinnan. Valta ei kuitenkaan ole vain konfliktitilanteiden ominaisuus, vaan sisältyy Weberin mukaan jossain määrin kaikkiin sosiaalisiin tilanteisiin ja suhteisiin. (Weber 2004, 119.) Vuosien 1917–1920 välillä kirjoitetussa, ja postuumisti vuonna 1922 julkaistussa "The three pure types of

legitimate rule"* -kirjoituksessa herruus on puolestaan vallan tarkemmin rajattu tapaus: todennäköisyys ("probability"), että käskyä tai komentoa totellaan (Weber 1922 [2004], 133). Toisaalta Palosen Weber-tulkinnan näkökulmasta myös Weberin herrauskäsityksestä puhuttaessa "mahdollisuus" olisi kuitenkin ehkä parempi käännös kuin "todennäköisyys": Käsitteenä "todennäköisyys" viittaa niihin aste-eroihin joita erilaisten mahdollisuuksien, tilaisuuksien tai pelivaran reaalisuuden suhteen arvioidaan olevan olemassa, mutta Weberin herruudessa paino ei näyttäisi olevan käskyjen tottelemisen mahdollisuuden "realistisuudessa" tai tottelemisen takeissa, vaan juuri tottelemisen mahdollisuudessa. (Palonen 2014, 331–332.)

Vaikka valtaa, ja siten herruutta, on mahdollista tukea väkivallan sanktioin, vakaat hallitsemisen tavat lepäävät Weberin mukaan hallittujen suostumuksen varassa (Weber 2004, 119). Suostumus voi perustua erilaisiin tottelevaisuuden motiiveihin: puhtaaseen omien intressien laskelmointiin (jossa arvioidaan tottelemisesta seuraavat edut ja haitat), perinteeseen ja tottumukseen tai henkilökohtaiseen haluun totella juuri käskyn antavaa henkilöä. Yksinään nämä perusteet herruudelle ovat kuitenkin usein huteria, ja hallitsijoilla sekä hallituilla onkin ollut tapana perustaa hallitsemisensa oikeuksiin, joiden legitimitettiin hallitsijat ovat pyrkineet pitämään yllä. Puhtaassa muodossaan herruuden legitimiydelle – tai legitimiisyydelle (Palonen 2014, 332–333) – on ollut vain kolme perustetta, joista Weber muotoili kolme herruuden ideaalityyppiä: Rationaalisen/legaalisin, karismaattisen ja traditionaalisen. (Weber 1922 [2004], 133, 135, 138.) Viittaamme näihin tarkastellessamme Sharpin ja Galtungin aktionistien vallan muotoja, missä yhteydessä myös avaamme niitä tarkemmin.

Weberin ajattelusta on löydetty myös neljäs herruuden muoto, jonka pohjana on "intressien ryhmittäminen", tai englanniksi "a constellation of interests". Intressien ryhmittämisestä tapahtuu esimerkiksi silloin, kun käskyjä tottelevat pysyvät muodollisesti vapaina ja toimivat omia intressejään tavoitellen mutta tottelevat jonkun muun käskyjä saadakseen haluamansa – vaikkapa taloudellisia hyödykkeitä. (Barbalet 1985, 535.) Vaikka Barbaletin artikkelissaan "Power and Resistance" käyttämä esimerkki käsittelee taloudellisia hyödykkeitä (tarkemmin sanottuna niiden omistamisen ja haluamisen dynamiikkaa), "intressien ryhmittämisen" voi ymmärtää koskevan kaikkia tilanteita joissa jonkin toimijan erityisasema saa muut tottelemaan tätä omien intressiensä toteuttamiseen

*Alkuperäiseltä nimeltään "Die Drei Reinen Typen Der Legitimen Herrschaft" (Weber 2004).

pyrkiessään. Esimerkiksi asiantuntijatieto antaa Weberin mukaan toimijalle valtaa suhteessa niihin joilla ei tätä tietoa ole – niiden joilla ei ole asiantuntijatietoa on luotettava niiden arvioon, joilla tätä tietoa on. Weberin ajattelussa tämä asetelma näyttäytyy pääasiassa virkamiesten ja asiantuntijatiedoltaan huonommassa asemassa olevien parlamentaarikoiden välisessä suhteessa. Weber tarjoaa parlamentaarikoille erilaisia keinoja asiantuntijatiedon, erikoisalatiedon ja virkasalaisuuksien luomien valta-asetelmien torjumiseksi (Palonen 2012, 143–157.) mutta ne eivät ole tämän tutkielman kannalta kovin mielenkiintoisia. Oleellista on, että intressien ryhmittymisen synnyttämää herruutta muistuttavia asetelmia voi syntyä myös erikoistiedon varaan – ilman valtatilannetta purkavia keinoja parlamentaarikoiden on toteltava asiantuntijoiden suosituksia omia intressejään tavoitellessaan (ainakin silloin, kun he aidosti pyrkivät vaikutuksiltaan toivottuihin päätöksiin).

8.2 Sharpin valtakäsitys weberiläisessä tarkastelussa

Entä miten Sharpin ja Galtungin strategioiden valtakäsitykset sopivat Weberin käsitykseen vallasta? Kuten Sharpin strategian tiivistelmästä muistamme, Sharp omien sanojensa mukaan käyttää Robert M. MacIverin vallan määritelmää: valta on ”kykyä kontrolloida muiden käyttäytymistä, suoraan tai epäsuorasti, ihmisryhmien toiminnan kautta, tämän toiminnan rajoittaessa muita ihmisryhmiä” (Sharp 1973a, 7). Kuten Weberilläkin, valta kohdistuu siis muihin ihmisiin mutta Weberin tilaisuuteen viittaava mahdollisuus muiden toiminnan määräämiseen on korvautunut henkilön ominaisuuksiin liittyvällä kyvyllä käyttäytymisen kontrollointiin ja vastarinnan voittaminen toiminnan rajoittamisella.

Vaikka Weber ja Sharpin lainaama MacIver käyttävätkin eri termejä, voidaan vastarinnan voittamisen ja ihmisryhmien rajoittamisen tulkita tarkoittavan näissä määritelmissä päällisin puolin samaa asiaa: Jos vallan käyttäjän tahdon toteuttaminen ei sekä herätä että voita (ainakin ajatuksissa nousevaa) vastarintaa sen voi tuskin sanoa rajoittavan muita, ja jos vallankäyttäjän toiminta ei rajoita muita ei heillä tai muillakaan ole syytä tarjota tälle vastarintaa. Tulkitsen myös MacIverin "kyvyn" pitävän hyvin pitkälle sisällään sen, mitä Weber tarkoittaa mahdollisuudella: Koska kyky ihmisten kontrollointiin ei vielä tarkoita kontrolloinnin onnistumista, on se määritelmän kontekstissa vain

mahdollisuus tämän kontrollin onnistumiseen. Mikäli toimijan kyky muiden kontrollointiin on heikkoa, myös hänen mahdollisuutensa määrätä muiden käyttäytymistä tahtonsa mukaisesti on heikko.

Weberin tilaisuuteen viittaavaan "mahdollisuuteen" sisältyy kuitenkin myös henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyvän "kyvyn" ulkopuolelle mahdollisesti jääviä merkityksiä. Mahdollisuus, tai "Chance" merkitsee Weberin valtakäsityksessä pelivaraa ja kontingenssia, eräänlaista mahdollisuuksien horisonttia. Toisin sanoen "Chance" tarkoittaa mahdollisuutta saada ihmiset tottelemaan. Tämä "mahdollisuus" antaa tilaisuuksia toiminnan avoimuudelle sekä sen tulosten kontrolloimattomuudelle ja ennakoimattomuudelle. Palosen mukaan tämän epävarmuuden ja pelivaran korostaminen oli Weberin vastaus byrokratisoitumisen tendenssin läpituokevuudelle tuoden esiin mahdollisuuden toimia toisin: "Weberille Chance viittaa nykyisiin mahdollisuuksiin, toiminnan pelivaraan, siihen että toisin toimiminen on aina mahdollista, vaikka mahdollisuuksien erot voivatkin olla marginaalisia ja kaikki vaihtoehdot toimijalle tuhoisia." Pysyviltä näyttävät asiat ovat muutostrendien kasaumia ja vaikka ne rajoittavatkin toimijoiden liikkuma- tai pelivaraa, ne eivät pysty sulkemaan sitä kokonaan pois. (Palonen 2014, 331–332.) Sharpin käyttämässä vallan määritelmässä pelivaran mahdollisuus ei ole yhtä ilmeinen, mutta sen voi nähdä sisältyvän kyvyn määritelmään sinänsä: Koska kyky implikoi mahdollisuutta epäonnistumiseen, myös sen suhteen voi syntyä samanlaista pelivaraa kuin Weberin "mahdollisuuden" suhteen. Sharpin strategian koko premissi itsessään perustuu myös jonkinlaiselle oletukselle tämän tapaisesta pelivarasta, sillä eliitin ulkopuolelta muodostuvan aktionistiliikkeen muodostuminen olisi sen puuttuessa mahdotonta.

Jokatapauksessa juuri kykyjen korostaminen sopii Sharpin esittämän väkivallattoman kamppailun luonteeseen: Sharpin strategiassa aktionistien täytyy vastustajansa voittaakseen kyetä (sisäisten ominaisuuksiensa, kurin ja pelottomuuden, antamalla kyvykkyydellä) kohtaamaan vastustajan sanktiot alistumatta tämän tahtoon. MacIverin termeillä ilmaistuna vastustajan kyky kontrolloida aktionisteja katoaa näiden sisäisten kykyjen ansiosta, vastustajan valta käy tyhjiin ja aktionistit käyttävät tähän valtaa soveltaessaan rajoittavaa kontrollia tämän pyrkimykseen kontrolloida muita. Weberin näkökulmasta tarkasteltuna aktionistit tarjoavat vastustajalle vastarintaa jota tämä ei kykene voittamaan, ja näin sekä tekevät vastustajan vallan aktionisteihin tyhjäksi (tai

vähintäänkin heikentävät sitä) että käyttävät tähän valtaa muokkaamalla vastustajan käyttäytymistä aktionistien tahdon suuntaiseksi. Sharpin aktionistien vastustajaansa kohdistama valta on siis hyvin weberiläistä. Tämä valta vaatii Sharpin strategiassa kuitenkin myös suunnitelmallisuutta, johtajistoa ja tukijoita – pelkät yksinäiset järjestäymättömät aktionistit ovat vallankäytön mahdollisuuksissaan organisoitua liikettä rajoitetumpia. Mutta käyttävätkö aktionistit weberiläisessä mielessä valtaa ryhmänsä sisällä, aktionistijohtajien ja riviaktionistien välillä, tai suhteessa heidän tukijoikseen liittyviin kolmansiin osapuoliin?

Johtajien ja riviaktionistien tapauksessa vastaus on selvä "Kyllä". Aktionistien johtajat käyttävät valtaa suhteessa väkivallattoman liikkeen rivijäseniin niin weberiläisessä kuin Sharpinkin käyttämässä merkityksessä: He muokkaavat riviaktionistien käyttäytymistä tahtonsa mukaiseksi rajoittamalla näiden toimintaa ohjeillaan ja tarjoamalla väkivallattomia sanktioita vastineeksi ohjeiden rikkomisesta. Sharp pitää väkivallattomia sanktioita kuitenkin heikkoina vaikuttamisvälineinä etenkin kuriin pyrittäessä; Sharpin strategiassa väkivallattoman liikkeen rivijäsenet seuraavat johtajiaan koska he sekä luottavat väkivallattomien metodien voimaan että tunnustavat liikkeen johtajilla olevan niiden käyttöä koskevaa erityistä ymmärrystä tai tietoa. Tämän lisäksi rivijäsenillä on oltava käsitys siitä, että heidän ja aktionistien johtajien päämäärät ovat yhteneväiset. Johtajien ja riviaktionistien välillä vallitsevaa suhdetta voitaisiin siis kuvailla Weberin intressien ryhmittymisen synnyttämäksi herruudeksi yhdistettynä asiantuntijatiedon antamaan valtaan: Riviaktionisteilla on päämäärä jota he eivät voi yksin saavuttaa ja koska liikkeen johtajilla on tietotaitoa jolla tämä päämäärä voidaan saavuttaa, liikkeen rivijäsenet tottelevat näiden käskyjä voidakseen toteuttaa omia päämääriään.

Sharpin strategia edellyttää kuitenkin johtajilta myös tiettyjä luonteenpiirteitä ja valmiutta asettautua alttiiksi samoille vaaroille, kuin muutkin aktionistit. He siis johtavat tietojensa ja taitojensa lisäksi omalla esimerkillään, mikä todistaa heidän luonteensa ja antaa heille erityisen moraalisen auktoriteetin jolla he houkuttelevat muita seuraamaan ohjeitaan. Tämä antaa heidän vallalleen Weberin kuvaileman karismaattisen herruuden ideaaliteyden piirteitä. Karismaattinen herruus perustuu vaikuttavaan tai liikuttavaan antautumiseen (affectual surrender) herruutta harjoittavan persoonalle tai tämän "armonlahjoille". Näitä armonlahjoja voivat olla erityisesti taianomaiset kyvyt, profetiat tai sankaruus, henkinen voima tai oratoriset voimat. Karismaattisen herruuden puhtaimpia

tyyppejä ovat profeettojen, sotasankarien ja suurten demagogien inspiroima tottelevaisuus. Hallittavien joukko (the rulership body) perustuu joko paikkaan sidottuun tai seuraajien väliseen yhteisöllisyyteen. (Weber 1922 [2004], 138–139.)

Karismaattisessa herruudessa käskyjä antava henkilö on johtaja, käskyjä totteleva puolestaan "opetuslapsi". Johtajaa totellaan puhtaasti tämän henkilökohtaisten, ei-jokapäiväisten ominaisuuksien takia – hänen legaalisella asemallaan tai perinteisellä kunniallaan ei ole merkitystä. Totteleminen jatkuu niin kauan kuin hänellä ajatellaan olevan näitä ominaisuuksia, ja hänen karismansa onkin todistettava itsensä kerta toisensa jälkeen. Jos usko karisman antamiin ominaisuuksiin katoaa, esimerkiksi profetian vääräksi osoittautumisen yhteydessä tai sankarillisuuden voiman kadotessa, karismaattinen herruus romahtaa. (Weber 1922 [2004], 139.)

Karismaattiseen herruuteen perustuvassa vallankäytössä "hallinnoiva henkilökunta" valitaan heidän omistautumisensa tai oman karismansa perusteella, ei perustuen heidän specialisti-taitoihinsa, eikä myöskään joko heidän kunniansa tai heidän sukunsa kunnian vuoksi. Perinteiden tai laadittujen sääntöjen sijasta "herran" (lord) ja tämän karismaattisten pätevyysien missio määrittää herran itsensä ja tämän seuraajien vallan rajat. Samoin "hallinto" suuntautuu johtajan tahdon toteuttamiseen, ei sääntöjen noudattamiseen. Perinteet ja lait eivät karismaattisen herruuden piirissä päde, vaan karisma on uutta luova voima. Weberin mukaan sananparsi "It is written, but I say unto thee" -kuvastaa karismaattisen johtajan asennetta: Hän luo tai paljastaa uutta, kuitenkin usein kytkien uuden paljastuksen joko johtajan ilmestykseen, luonnonlakiin tai vastaavaan legitimiteetin lähteeseen. Seuraajilla on velvollisuus tunnustaa näin luotu uusi sääntö, ainakin niin kauan kuin kilpailevaa karismaattista hahmoa ei nouse haastamaan sitä. Kun karismaattinen herruus haastetaan on voittaja se, jonka profetia tulee toteen, joka oli oikeassa tai jonka kyvyt olivat pätevämpiä. Voitokkaan haastajan puuttuessa karismaattiselle johtajalle voidaan valita seuraaja monin eri tavoin. Näistä Weber mainitsee kolme: Johtaja itse tai tämän karismaattisesti pätevät oppilaat voivat valita seuraajan, karisman voidaan uskoa kulkevan verenperintönä tai se saavutetaan rituaalin keinoin. (Weber 1922 [2004], 139, 143.)

Vaikka karismaattinen auktoriteetti perustuu uskomukseen karismaattisen henkilön erityisyydestä, se ei perustu hallittavien karismalle antamaan tunnustukseen (acknowledgement). Sen sijaan uskomisen ja tunnustaminen ovat johtajan esittämiä

vaatimuksia, joiden noudattamatta jättämisestä rangaistaan. Puhtaassa muodossaan karismaattisella herruudella on siis autoritaarinen luonne. (Weber 1922 [2004], 140.)

Osoittaessaan kurinalaisuuttaan, pelottomuuttaan ja solidaarisuuttaan kärsiessään vastustajan sanktioita riviaktionistien rinnalla, aktionistien johtajat todistavat erityiset luonteenpiirteensä ja ansaitsevat niihin perustuvaa tottelemista inspiroivaa kunnioitusta. Vaikka Sharpin aktionistijohtajien suhteella heidän seuraajiinsa onkin näitä karismaattisen herruuden piirteitä, se ei selvästikään edusta Weberin karismaattisen herruuden ideaalituoppia sellaisenaan. Ideaalituoppin vastaisesti muutkin kuin itse karismaattiset seuraajat saattavat valita liikkeen johtajat, eikä aktionistiliikkeen "hallinnon" jäseniä mainita valittavan karismansa tai omistautumisensa perusteella. Näissä ideaalituoppista poikkeavissa piirteissään aktionistien johtajisto lähentelee jopa Weberin käsitystä rutinoituneesta karismasta (Weber 1922 [2004], 140–143), jota voisi kuvata siirtymävaiheena karismaattisesta herruudesta traditionaalista tai legaalista herruutta kohti. Siitä poiketen nämä piirteet ovat johtajiston kuvauksessa mukana alusta lähtien eikä ajan myötä tapahtuvasta rutinoitumisesta voi siis kaikkien Sharpin kuvittelemien aktionistijohtajien kohdalla puhua. Sharpin strategiassa ei myöskään ole merkkejä siitä, että aktionistit kokisivat Weberin edellyttämällä tavalla sinänsä velvollisuudekseen totella karismaa omaavien johtajien käskyjä – päinvastoin Sharpin strategiassa rivijäsenet ovat täysin (muodollisesti) vapaita hylkäämään johtajat näin halutessaan.

Koska aktionistien ja näiden tukijoiden raja on häilyvä, tukijan voidessa aina helposti ja spontaaniskin yhteistyöstä kieltäytymällä ryhtyä aktionistiksi, aktionistien ja tukijoiden välinen suhde vastaa tietyissä piirteissään aktionistien johtajien ja riviaktionistien välistä suhdetta. Siinä missä riviaktionistit tottelevat väkivallattoman liikkeen johtajien käskyjä, tukijoiden on pidettävä näitä ja liikkeen tavoitteita hyväksyttävänä voidakseen ylipäänsä haluta ryhtyä tukijoiksi. Tämän aktionistit saavuttavat osin samoin kuin aktionistijohtajat suhteessa väkivallattoman liikkeen rivijäseniin: He kommunikoivat hyväksyttäviä päämääriään, siihen vieviä (ja tukijoiden mielestä hyväksyttäviä) keinojaan sekä osoittavat niin moraalista ylemmyyttään kuin erityisiä ja kunnioitusta herättäviä (ja siten karismaattisia) luonteenpiirteitään kestävästi vastustajansa sanktioturvautumatta väkivaltaan. Erona riviaktionistien ja heidän johtajiensa väleihin on se, ettei aktionistien ja näiden tukijoiden välillä välttämättä vallitse intressien ryhmittymiseen perustuva herruus eikä tukea ja kunnioitusta herättävä karisma välttämättä

innosta tukijoita tottelemaan aktionistien käskyjä tai kehotuksia – tukijoiden tarvitsee vain pitää aktionistien päämääriä hyväksyttävänä ja heitä itseään tuen arvoisina. Näin ollen tukijat kyllä avustavat kamppailussa mutta tekevät sen omilla ehdoillaan. Aktionistien ja näiden kannattajien ero voidaan nähdä siis kamppailun käymiseen ja sen päämääriin sitoutumisen aste-erona. Vaikka aktionistit siis saavatkin tahtoaan läpi suhteessa tukijoihin saadessaan näiltä apua kamppailussaan, ja ehkä myös jossain mielessä rajoittavat näitä (tukijoiden aika, huomio ja resurssit olisi voitu suunnata muuallekin) ei heidän suhteessaan ole kyse herruudesta.

Se, ettei aktionistien johtajien ja riviaktionistien suhde tai aktionistien ja heidän tukijoidensa suhde vastaa täysin Weberin karismaattisen herruuden ideaalityyppiä ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö sen tarkastelu ideaalityypin kautta olisi mielekästä. Ideaalityypit ovat pelkistyksiä tai rajakäsitteitä, joiden sisältämä kärjistys tai kiteytys on väline jolla tutkija voi nostaa esiin tiettyjä puolia tutkimuskohteestaan. Niitä ei ole tarkoitustaan löytyä reaali maailmasta eivätkä ne myöskään ole normatiivisia ideaaleja joita todellisten ilmiöiden pitäisi seurata. (Palonen 2014, 333–334.) Tästä näkökulmasta voidaan kritisoida myös Barbaletin edellä esiteltyä näkemystä intressien ryhmittymisen muodostamasta herruudesta: Jos Weberin herruuden ideaalityyppien on tarkoitus toimia nimenomaan todellisuuden kuvailemisen helpottamiseen tarkoitettuina rajakäsitteinä, ei todellisuuden pätevinä kategorisointeina, uusien herruuden tyyppien esiin kaivaminen Weberin kirjoituksista ei ole välttämättä kovin mielekäs. Herruuden ideaalityyppien kontekstissa ilmiötä pitäisi kuvailla näiden tyyppien yhdistelminä ja likiarvoina, esimerkiksi intressien ryhmittymistä rationaalis-legaalisen herruuden ideaalityypista ammentavana tilanteena: Totellessaan toista taloudellisia hyödykkeitä saadakseen, ihmiset modernissa yhteiskunnassa tyypillisesti solmivat legitiiminä pitämänsä työsuhde- tai kauppasopimuksen mutta ovat näiden ulkopuolella muodollisesti vapaita (palaamme rationaalis-legaalisen herruuden ideaalityyppiin myöhemmin).

Ideaalityypin idea on siis havainnoillistaa kuvattavan asian tai ilmiön piirteitä suhteessa muihin samankaltaisiin ilmiöihin, joista ideaalityyppi on muodostunut. Näin ollen voimme rauhassa hyväksyä yllä esitetyn kuvauksen Sharpin valtakäsityksestä weberiläisessä viitekehyksessä. On kuitenkin varmaan paikallaan kerrata lyhyesti ennen Galtungin valtakäsityksen käsittelyyn siirtymistä. Painottaessaan väkivallattoman kamppailun pakottavuutta ja yhteistyön epäämistä, Sharpin strategiassa valta siis

suuntautuu Weberin valtakäsityksen mukaisesti muihin ihmisiin. Käyttäessään valtaa vastustajiinsa, aktionistit weberiläisestä näkökulmasta tarkasteltuna tarjoavat vastustajalle vastarintaa jota tämä ei kykene voittamaan, ja näin sekä murentavat vastustajan valtaa aktionisteihin että itse käyttävät tähän valtaa muokkaamalla tämän toimintaa oman tahtonsa mukaiseksi. Sharpin aktionistijohtajien suhteessa väkivallattoman liikkeen rivijäseniin yhdistyy piirteitä sekä intressien ryhmittymiseen perustuvasta herruudesta että karismaattisesta herruudesta, vaikka karismaattinen johtajuus ei esiinnykään puhtaassa muodossaan. Aktionistien suhde näiden tukijoukkoihin muistuttaa pääpiirteiltään aktionistijohtajien ja riviaktionistien välistä suhdetta mutta se on sitoutumiseltaan heikompi; kannattajat pitävät aktionistien päämääriä ja keinoja hyväksyttävänä ja jopa tuen arvoisina, mutta eivät välttämättä tottele aktionistien käskyjä tai toteuta omia intressejään näitä tukemalla.

Sharpin käsitys aktionistiensa vallasta on näin ollen käynyt selväksi: Se on puhtaan weberiläinen ja käsittää niin intressien ryhmittymisen luoman kuin karismaattisinkin herruuden piirteitä aktionistien suhteissa toisiinsa ja tukijoihinsa. Mutta millä tavoin Galtungin käsitys väkivallattomien toimijoiden vallasta näyttäytyy weberiläisessä viitekehyksessä ja millä tavoin se eroaa Sharpin käsityksestä?

8.3 Galtungin valtakäsitys weberiläisessä tarkastelussa

Weberiläisestä näkökulmasta tarkasteltuna Sharpin ja Galtungin strategioiden valtakäsityksissä on sekä eroavaisuuksia että yhtäläisyyksiä. Ensinnäkään Galtungin strategiassa puolustajalla ei esiinny itsensä ulkopuolisia tukijoita, eikä siten myöskään valtasuhdetta puolustajien ja tukijoiden välillä. Sen sijaan puolustuksen johtajien ja rivijäsenten välillä vallitsee Sharpin aktionistijohtajien ja riviaktionistien suhdetta ehkä monimuotoisempi herruuden muotojen yhdistelmä, ja hyvin eri suhteessa. Puolustajien ruodussa pysyminen ei riipu juurikaan pohdintaan perustuvasta kurin omaksumisesta vaan tottelevaisuutta pitää yllä pikemminkin tyytyväisyys puolustettavan maan yhteiskuntaan sekä toisaalta puolustuksen johtajien jakamat negatiiviset ja positiiviset sanktiot.

Koska Galtungin strategiassa jonkinasteinen puolustukseen osallistuminen säädetään lailla pakolliseksi, ei puolustus ole Sharpin aktionistiliikkeen tavoin täysin vapaaehtoista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita intressien ryhmittymiseen perustuvan

herruuden elementtien täyttäkatoamista Galtungin puolustuksen johtajien ja rivipuolustajien välillä: Rivipuolustajilla on edelleen valinnanvaraa sen suhteen, kuinka paljon vaadittua minimimäärää enemmän he osallistuvat puolustukseen. Lukuunottamatta minimipuolustusta heidän ei tarvitse tehdä mitään – elleivät he halua puolustuksen johdon osallistumisesta tarjoamia palkintoja. Koska puolustuksen johtajat edustavat strategian oletusasetelmassa puolustavaa valtiota, heidän on oletettavasti mahdollista jakaa myös palkintoja joita ei saa keneltäkään muulta – esimerkiksi puolustukseen osallistumisesta koituvaa erityistä virallisesti tunnustettua kunniaa. Näin heidän (tai valtion itsensä) voi nähdä muodollisesti vapaaehtoisten puolustustoimien organisoimisen osalta olevan intressien ryhmittymiseen perustuvan herruuden mukaisessa suhteessa rivipuolustajiin.

Toisaalta valtiollisina toimijoina puolustuksen johtajilla on oikeus jakaa myös hyvin voimakkaita rangaistuksia puolustajille silloin, kun puolustajat eivät ole valmiita edes heiltä vaadittuun vähimmäistoimintaan – vaikka Galtung näitä negatiivisia sanktioita palkintoja huonompana vaihtoehtona pitääkin. Galtung ei itse juurikaan käsittele valtiollisten toimijoiden erityispiirteitä rauhanomaisen puolustuksen osalta, vaan ottaa näiden roolin puolustuksen järjestäjinä annettuna. Tästä huolimatta valtion suhteeseen kansalaisiinsa (jotka ovat Galtungin strategian rivipuolustajia) liittyy tiettyjä oletuksia tottelevaisuudesta ja sen syistä. Weberin ajattelussa moderni valtio toimii esimerkkinä legaalisen herruuden ideaalityypistä.

Rationaalinen tai legaalinen herruus perustuu sääntöjen laatimisen muodollisesti oikeanlaiseen prosessiin ja tottelevaisuuteen tämän prosessin mukaisesti laadittuja sääntöjä kohtaan. Byrokratia on tästä ideaalityyppiesimerkki. Legaalisessa herruudessa mitä hyvänsä sääntöjä ja lakeja voidaan luoda kunhan ne luodaan oikean prosessin mukaisesti. Legaalisuuteen perustuva hallitseva ryhmä saatetaan valita joko vaaleilla tai heidät saatetaan nimetä tehtävään, mutta asema ei ole pysyvä. Hallinnoivan henkilökunnan nimittää "hallitsija" (Herr) ja legaalista herruutta tottelevat ihmiset ovat osa ryhmää jota säännöt koskevat, kansalaisia tai jäseniä (esimerkiksi yhdistyksissä). Koska legaalisessa herruudessa ei totella henkilöä sinänsä, vaan oikealla tavalla laadittuja sääntöjä, myös komentavan henkilön on itse toteltava sääntöjä niissä asioissa mistä sääntöjä on säädetty. Käskyjä antava ihminen on esimies (superior), jonka oikeus komentaa saa legitimitettinsä luoduista säännöistä ja perustuu rajattuun vallankäytön alueeseen (jurisdiction). Tämä alue on rajattu käskyjä antavan henkilön taitoja ja osaamista vastaavaksi ajatellen maksimaalista

tehokkuutta tehtävien hoidossa. (Weber 1922 [2004], 133–134.)

Legaalien järjestelmän virkailijat (officials) ovat koulutettuja ammattilaisia, joiden palvelusaika (term of service) perustuu muodolliseen sopimukseen ja jotka saavat työstään niin palkkaa (salary) kuin eläkkeenkin, jotka molemmat perustuvat työtehtävän asemaan ja uralla etenemisen kiinteisiin sääntöihin. Legaaliossa herruudessa hallinnointi on ammattimaista työtä jota suoritetaan viran velvoitteiden mukaisesti. Hallinnon ideaali on puolueettomuus ilman henkilökohtaisia motiiveja tai vaikuttimia, ilman ennakoimattomuutta tai mielivaltaisuutta, toimiminen hyvin formaalisti sääntöjen mukaisesti ilman henkilöön liittyviä seikkoja. Se, ketä kukin hallinnon jäsen tottelee, määräytyy virkojen hierarkien mukaisesti. (Weber 1922 [2004], 134.)

Vaikka byrokraatia onkin legaalisen herruuden puhtain tyyppi, legaalista herruutta esiintyy myös valtiollisten organisaatioiden ulkopuolella ja muutkin hallinnot ovat legaaliossa jos ne perustuvat uskollisuuteen oikealla tavalla laadituille säännöille. Esimerkiksi yrityksessä työskennellessään työntekijä alistuu sopimuksen solmimalla erityislaatuiselle legaaliossa herruudelle – työ sopimuksen solmimisen vaikutuksesta yrityksen säännöt tulevat koskemaan häntä ja ovat tässä sopimusprosessissa oikealla tavalla laaditut. Toisaalta mikään reaali maailman hallinto ei ole puhtaasti byrokraattinen: vähintäänkin ylin käskyjen antaja on joku muu kuin (työ)sopimuksella asemaansa päässyt virkailija. Vaikka ministerinkin voi mieltää virkamieheksi, ministeriossa ylittä valtaa käyttävät lopulta ministerin virkaansa valinneen parlamentin puolueet. (Weber 1922 [2004], 134–135.)

Vaikka Weber kuvaileekin legaaliossa herruutta vielä tätä tarkemmin, tämä kuvaus täyttää Sharpin ja Galtungin poikkeaviin valtakäsityksiin keskittyvän tutkielmamme tarpeet – Weberin hienovaraisemmat määrittelyt eivät lisäksi ymmärrystämme kahden ajattelijan välisistä eroista. Oleellista on ymmärtää karismaattisen ja legaaliossa herruuden perustavan eri asioihin: henkilökohtaisten ominaisuuksien tai hyväksyttävällä tavalla laadittujen sääntöjen kunnioittamiseen.

Vaikka valtiolliseen auktoriteettiin kuuluu yleensä myös traditionalistisen herruuden piirteitä, Galtung ei strategiassaan kehota puolustuksen johtoa vetoamaan perinteisiin perustuviin oikeutuksiin – vaikka hän viittaakin näihin mahdollisena perustana ylikansalliselle rauhaa ylläpitävälle auktoriteetille. Sen sijaan puolustuksen johtajien ja rivijäsenten välisessä suhteessa on häivähdys yllä kuvailtua karismaattista herruutta:

Mikäli ero johtajien ja rivijäsenten kohtaamisen riskien välillä kasvaa liian suureksi, he menettävät uskottavuuttaan puolustuksen johtajina. Toisin sanoen jos johtajat eivät osoita erityisiä piirteitä – sekä kykyä johtaa puolustusta että olla käyttämättä asemaansa ensisijaisesti oman turvallisuutensa varmistamiseen – johtajien legitimizeetti kärsii heidän ei-toivottujen persoonallisten piirteidensä vuoksi. Pelkkä intressien ryhmittymiseen ja legalisuuteen nojaava herruus ei Galtungillakaan siis riitä puolustuksen ylläpitämiseen.

Galtungin strategiassa puolustuksen johtajien rivijäseniin kohdistama valta yhdistelee siis piirteitä – tärkeimmästä vähiten tärkeään lueteltuina – legaalista, intressien ryhmittymiseen perustuvasta sekä karismaattisesta herruudesta.

Ero Sharpin aktionistijohtajien ja riviaktionistien suhteeseen on ilmeinen – tähän perustuu karismaattiseen ja intressien ryhmittymiseen perustuvaan herruuteen. On myös ilmeistä, että eroavaisuudet perustuvat pitkälti aktionistien ja puolustajien oletettujen lähtöpositioiden eroihin: Ei-valtiolliset aktionistit joutuvat turvautumaan karismaan ja yhteneviin intresseihin houkutellessaan liikkeeseensä ja sen tukijoiksi uusia ihmisiä, kun valtiollisella puolustajalla puolestaan on valmiiksi käytössään niin voittoon tarvittavat henkilöresurssit kuin jo luotu legaalinen legitimizeetti näiden komentamiseenkin. Myös puolustajan jakamat sanktiot ammentavat tehokkuuttaan tästä legitimizeetistä. Ensinnäkin niiden turvin positiivisia sanktioita voidaan valita paljon suuremman vaihtoehtojoukon keskuudesta. Negatiivisia sanktioita on puolestaan vaikeampi paeta, ja ne saavat valtion legaalista herruudesta mahdollisesti legitimizeettiä niin rangaistusten jakajien, niiden kärsijöiden kuin todistajienkin silmissä. Toisaalta Galtung ei juurikaan luota siihen, että rivipuolustajat samaistuisivat puolustuksen instituutioiden kanssa eikä siksi anna paljon arvoa häpeän ja katumuksen kaltaisille sisäisille sanktioille – kuten aikaisemmassa luvussa näimme, rakennepainotteinen lähestymistapa ohjaa Galtungia keskittymään ulkopuolelta tuleviin sanktioihin.

Hyökkääjää kohtaan Galtungin puolustajilla ei tietenkään ole herruussuhdetta, sen sijaan puolustajan ja hyökkääjän suhde on kahden osapuolen valtakamppailua. Yhteistyöstä kieltäytymiseen ja materiaalistien resurssien epäamiseen pohjaavissa osissaan Galtungin strategian käsitys vallasta on samanlainen kuin Sharpillakin, tosin Galtung ei esitä teoksessaan vallan määritelmää eikä hänellä vaikuta senkään kautta löytyvän Sharpin kaltaista henkilökohtaisten ominaisuuksien painotusta. Koska hyökkääjä haluaa jotain puolustajalle kuuluvaa mutta puolustaja pystyy torjumaan hyökkäyksen (ja siten saamaan

tahtonsa läpi hyökkääjän vastarinnasta huolimatta) valmistautumalla ja hyökkäyksen kohdatessaan epäämällä hyökkääjän haluamia asioita, voidaan puolustajalla helposti nähdä olevan mahdollisuus tahtonsa läpiviemiseen – ainakin sillä todennäköisyydellä, millä puolustus onnistuu. Yhtymäkohtana puolustuksen johtajien ja rivipuolustajien väliseen suhteeseen Galtung suosittaa puolustajia käyttämään sanktioita myös vastustajia kohtaan: Palkitsemaan näitä kun nämä toimivat toivotulla tavalla, ja rankaisemaan kun nämä toimivat ei-toivotulla tavalla.

Painottaessaan "positiivista siviilivastarintaa" Galtung äkkiseltään ajateltuna astuu weberiläisen valtamääritelmän ulkopuolelle: Weberille politiikka on konfliktia ja veljeily kuuluu yksityisen piiriin (Breen 2007, 348). Kuten edellä totesimme, valta sisältyy kuitenkin Weberillä jossain määrin kaikkiin sosiaalisiin suhteisiin, ja strateginen veljeily sopii Weberin vallan määritelmään hyvin: Myös siinä puolustaja pyrkii vaikuttamaan (ja tällä on mahdollisuus vaikuttaa) toisen käytökseen ja tekemään tämän oman tahtonsa mukaiseksi – valittu strategia on vain eri. Vaikka Galtungin positiivisen vastarinnan voidaan ajatella kohdistuvan hyökkääjään, sen yhteistyöhön kutsuva luonne tarjoaa mahdollisuuden tarkastella sitä myös toisesta näkökulmasta: Galtungin rauhantyyöhön kytkeytyvänä sodan "luonnontilaa" vastaan kohdistuvana vallankäyttönä. Tämän aspektin ymmärtämiseksi tarkastelemme seuraavaksi Hannah Arendtin näkemystä vallan luonteesta ja sitä, miten Galtungin strategian valta näyttäytyy Arendtin teoriasta käsin.

9. HANNAH ARENDTIN KÄSITYS VALLASTA

Kirjoitettaessa Hannah Arendtin valtakäsityksestä suomen kielellä törmätään terminologiseen ongelmaan: Suomalaisittain asemaan kytkeytyvä "valta" ja kyvykkyyttä ilmentävä "voima" ovat Arendtille osin päällekkäisiä käsitteitä, kuten kohta tulemme huomaamaan. Koska merkitysten välille ei voi Arendtin ajattelussa tehdä selvää erottelua, käytän Arendtin valtakäsityksestä kirjoittaessani termiä "valta/voima" ilmentämään Arendtin valtakonseption monimerkityksellisyyttä.

Vuonna 1963 ensimmäisen kerran julkaistussa *On Revolution* -teoksessaan Arendt lähestyy valtaa yhteiskunnan tarkastelun kautta. Yhteisö/yhteiskunta (community), jossa Arendtin käsityksen mukainen valta/voima (power) vallitsee, perustuu yhteiskuntasopimukselle jossa ihmiset sitovat toisensa yhteen muodostaakseen yhteisön. Tämä sopimistoiminta on molemminpuolista (reciprocity) ja olettaa tasa-arvoisuuden; sen sisältö on lupaus ja sen seuraamus on yhteisö (society) tai yhdessäeläminen (cosociation) – vanhassa roomalaisessa merkityksessä societas, mikä sananmukaisesti tarkoittaa liittolaissuhdetta. Tällainen liittolaissuhde kokoaa yhteen jäsentensä aikaisemmin eristetyin voimakkuuden (strength) ja sitoo sen uuteen valtarakennelmaan vapaiden ja vilpittömien lupauksen avulla. Nämä lupaukset tehdään sopijaosapuolten läsnäollessa eikä yhteiskunta Arendtin ajattelussa vaadi hobbesilaisen suvereeniuden usein omaksumaa jumalaista valtuutusta. Edellä kuvatulla tavalla muodostetusta poliittisesta olennosta tai ruumiista (body politic) tulee vallan/voiman lähde jokaiselle siihen kuuluvalle yksilölle, jotka perustetun poliittisen piirin (realm) ulkopuolella olisivat vallattomia/voimattomia. (Arendt 1982, 170–171.)

Arendt jatkaa vallan yhteiskunnallista tarkastelua vuonna 1970 julkaistussa teoksessaan *On Violence*. Teoksessa kuvaillussa tasavallassa ihmiset eivät tottele muita ihmisiä vaan lakeja, siis sääntöjä joille he ovat yhdessä antaneet suostumuksensa. Tämä laeille annettu suostumus on Arendtin mukaan ehdollista, valmis kyseenalaistamaan, ja siten kestävydessään vähemmän luotettavaa kuin aseella uhattuna saatu suostumus. Ihmisten suostumus kuitenkin antaa yhteiskunnallisille instituutioille niiden vallan/voiman, sillä tottelevaisuus niitä kohtaan on jatke suostumuksesta jonka ihmiset ovat antaneet laeille. Edustuksellisen hallitusmuodon (representative government) vallitessa ihmiset ideaalisesti hallitsevat (rule) niitä, jotka hallinnoivat (govern) heitä, taaten näin ihmisten

suostumuksen jatkuvuuden. Kun näin ei tapahdu, eli kun ihmisten elävä valta/voima ei enää kannattele instituutioita, instituutiot kivettyvät ja kuolevat. Tämän vuoksi tyrannioita voidaan Arendtin mukaan kutsua sekä väkivaltaisimmiksi että vähiten voimakkaiksi (powerful) hallinnoiksi. (Arendt 1970, 41.)

Arendtin ajattelussa valta/voima vastaa ihmisten kykyä ei vain toimia, vaan nimenomaan toimia yhdessä (in concert) – Breenin tulkinnan mukaan ystävinä (Breen 2007, 344). Valta/voima ei voikaan Arendtille olla yksilön ominaisuus; se kuuluu aina ryhmälle ja on olemassa vain niin kauan kuin ryhmä pysyy yhdessä. Kun jonkun sanotaan olevan "vallassa" (in power) viitataan Arendtin mukaan hänen nauttimaansa valtaistamiseen (empowering). Tämä tarkoittaa sitä, että on olemassa jokin määrä ihmisiä jotka antavat "vallassa olevan" ihmisen toimia heidän nimissään. Sillä hetkellä kun se ryhmä, josta valta/voima oli alunperin peräisin, häviää, "vallanpitäjän" valtan/voima häviää myös – ilman kansaa tai ryhmää valtaa ei yksinkertaisesti ole. (Arendt 1970, 44.)

Arendtin ajattelussa valtaa/voimaa ei siis nähdä negatiivisena asiana. Se ei ole ominaisuus joka hallituksilla on ja jota pitäisi rajoittaa; päinvastoin Arendtille valta/voima on positiivinen asia ja kytkeytyy vapauteen. Valtaa/voimaa ei tarvitse vähentää vapauden lisäämiseksi vaan sekä valta/voima että vapaus tukevat toisiaan – Breenin arendttulkinnassa poliittiseen sisäsyntyisesti kuuluvan moninaisuuden ja intersubjektiivisen puheen ansiosta (Breen 2007, 354). Jokainen poliittinen taho (body) tarvitsee valtaa/voimaa, positiivista luovaa energiaa jolle väkivalta ei ole mikään korvike. Koska valta/voima on positiivista energiaa Arendt ei näe mitään kuviteltavissa olevaa rajaa luotavan vallan/voiman määrälle. Vallan/voiman jakaminen hallinnon eri tasoille tai eri valtakeskukseen ei myöskään välttämättä vähennä sitä, vaan voi myös lisätä vallan/voiman määrää keskinäisen kilpailun tarjoamalla stimulaatiolla. Amerikan Yhdysvallat on Arendtin mukaan voimakkaampi jakaessaan vallan/voiman osavaltio- ja liittovaltiotasolle kuin mitä se olisi, jos valta/voima olisi keskitetympää. (Canovan 1974, 71; Arendt 1982, 150.)

Arendtin ajattelussa vallan/voiman (power) vastapuolina tai kontrasteina ovat yhtäältä väkivalta, toisaalta voimakkuus (strength). Valta ei yhteistoiminnallisuutensa vuoksi voi perustua voimakkuuteen, millä Arendt tarkoittaa tiettyjen ihmisten yksilöllisiä kehon ja mielen kykyjä tai lahjoja. Voimakkuus on yksilöllistä, sillä sen voi todistaa suhteessa muihin objekteihin tai henkilöihin mutta se on näistä riippumaton. Ihmisjoukon valta/voima taas ei ole missään suhteessa sen koostavien yksilöiden voimakkuuteen

yksilöinä. Arendtille väkivalta ei voi luoda valtaa, ainoastaan tuhota sitä. Siksi vain väkivaltaan nojaavat tyranniat tuomitsevatkin niin kansalaisensa kuin itsensäkin voimattomuuteen: Missä väkivalta vallitsee absoluuttisesti, valtaa/voimaa ei ole. Väkivalta on Arendtille instrumentaalista, ja se on lähellä voimakkuutta siinä tavassa, jolla väkivallan välineet pyrkivät moninkertaistamaan tai lopulta korvaamaan voimakkuuden – ne siis auttavat käyttämään henkilökohtaista voimakkuutta muiden yli. Arendtin mukaan silloin, kun asetetaan väkivalta väkivaltaa vastaan, hallituksilla on aina etulyöntiasema kapinallisiin nähden. Tämä etulyöntiasema on kuitenkin voimassa vain niin kauan kuin armeija ja poliisi ovat valmiita tottelemaan käskyjä ja käyttämään väkivaltaa – järjestäytyneet väkivaltakin vaatii yhteistoiminnallisuutta sen soveltajien ja siihen käskevien välillä. Vallankumouksellisten voitto ylivoimaiselta vaikuttavasta vastustajasta onkin usein yhdistelmä vanhan vallanpitäjän vallan/voiman heikkoutta ja uuden pienemmän joukon yhteistoiminnallaan luomaa valtaa/voimaa. Vallankumouksen onnistumiseen ei tarvita väkivaltaa: Siviilivastarinnan ja passiivisen vastarinnan modernit kamppailut ovat Arendtille osoitus siitä, että paljon valtaa/voimaa voidaan luoda tai saavuttaa turvautumatta väkivaltaan – Arendtin ajattelussa valta/voima voi hyvinkin voittaa väkivallan. Koska nämä kaksi ovat toistensa vastakohtia, väkivallattomasta vallasta/voimasta puhuminen on tarpeetonta toistoa. Toisaalta tämä valta/voima hajoaa yhtä nopeasti kuin sen luonut ihmisjoukkokin, joko voimankäytön edessä taipuessaan ja tullessaan pelotetuiksi eristyksiin toisistaan tai vetäytyessään takaisin yksityiselämiinsä. (Arendt 1951, 174; Arendt 1970, 4, 36, 44–46, 48, 56; Canovan 1974, 70–71; Breen 2007, 359.)

Hallitusten valta/voima riippuukin Arendtilla sitä kannattavien ihmisten lukumäärästä, ollen jopa verrannollinen siihen – ei siis heidän yksilöllisiin kykyihinsä vaan vain hallintoa kannattavien ihmisten lukumäärään. Arendtin mukaan vallan/voiman ja väkivallan merkittävimpiä eroja onkin se, että valta/voima tarvitsee aina lukuisia kannattajia siinä missä väkivalta voi tiettyyn pisteeseen asti pärjätä ilmankin – väkivalta riippuu Arendtille vahvemmin sen soveltamisen välineistä kuin sen kannattajista. Vähemmistöt voivatkin Arendtin mukaan häiritä tai hallita väkivallalla vain väkivallan apuvälineiden avulla tai kun enemmistö kieltäytyy käyttämästä valtaansa vähemmistön pysäyttämiseksi ja siten positioituu tämän latentiksi kannattajaksi. (Arendt 1970, 41–42.)

Valta/voima on Arendtille päämäärä itsessään, sillä vaikka poliittiset ryhmät tavoittelevat valtaa päämääriensä ajamiseksi, valta/voima ja organisoitunut valta säilyy

näiden päämäärien saavuttamista kauemmin ja itseasiassa mahdollistavat poliittisten ryhmien harrastaman päämäärien tavoittelun. Väkivalta taas on instrumentaalista, sillä sen käyttö vaatii päämääriin kytketyn oikeutuksen: Asia, joka vaatii oikeutuksen, ei voi olla minkään olemus. (Arendt 1970, 51.)

Väkivallasta poiketen valta/voima ei vaadi oikeutusta, vaan se on sisäsyntyinen piirre poliittisten yhteisöjen olemassaolossa. Oikeutuksen sijasta valta vaatii legitimizeettiä. Valtaa/voimaa syntyy aina silloin kun ihmiset tulevat yhteen toimiakseen yhteistyössä (in concert), ja hallinnon legitimizeetti perustuukin intersubjektiiviseen mielipiteiden vaihtoon, "process of exchange of opinion against opinion" (Breen 2007, 351) jonka tulos määrittää legitimizeettiä. Tästä huolimatta Arendtilla legitimaatio juontuu pikemminkin alkuperäisestä yhteentulemisesta kuin mistään sen jälkeen tehdystä. Legitimaatio viittaaakin Arendtilla menneisyyteen, oikeutus tulevaan päämäärään. Väki-valta voi olla oikeutettua tai puolusteltavissa, mutta se ei voi Arendtin ajattelussa koskaan olla legitiimiä. Sen oikeutus menettää uskottavuuttaan sitä enemmän mitä kauemmas tavoiteltu päämäärä asettuu. Kukaan ei Arendtin mukaan tuomitse väkivaltaa itsepuolustustarkoituksessa mutta silloin uhka onkin läsnä ja välitön, kun taas kaukaisempien uhkien torjuntaa kyseenalaistetaan herkemmin. (Arendt 1970, 52.)

9.1. Weberin ja Arendtin eroavaisuudet

On ilmiselvää, että Arendtin ja Weberin käsitykset vallasta poikkeavat monilla tavoin toisistaan, näyttäytyen jopa toistensa kääntöpuolina. Breen kiinnittää erityistä huomiota siihen, miten Arendt puhdisti väkivallan politiikasta kääntämällä Weberin olettamukset pääläelleen: Siinä missä Weberille julkisen piiri oli Breenin mukaan instrumentaalisen herruuden ja yksityinen solidaarisuuden aluetta*, Arendtilla ystävyys sijoittuu julkiseen yhteen tulemiseen ja laskelmoiva järki yksityiselämän suhteisiin. Arendt viittaa tässä yhteydessä antiikin Kreikkaan, jossa yksityisen kotitalouden piiriin kuuluivat arkiset välttämättömyydet sekä orjan ja herran väliset suhteet, kun taas politiikan julkinen sfääri oli tasavertaisten ihmisten kohtaamispaikka jossa nämä saattoivat esiintyä omina uniikkeina persoonallisuuksinaan. Platonin korvasi filosofiassaan tämän intersubjektiivisen tilan politiikan järjen valon ohjaamalla hallitsijalla, mikä kumosi poliittisen prosessin

* Tosin Palosen kanssa käymäni kirjeenvaihdon mukaan Weber hylkäsi koko hegeliläisen jaottelun yksityiseen ja julkiseen, eikä tehnyt sen mukaisia kysymyksenasetteluja.

arvon ja näki merkitystä vain lopputuloksella. Tämä näkemys jäi Arendtin mukaan vallitsemaan länsimaisessa politiikkakäsityksessä, ja periytyi Weberille asti. Tällainen valtakäsitys on yksilökeskeinen eikä Arendtin mukaan ota huomioon sitä suurta ihmissuhteiden verkkoa, josta maailma koostuu. (Breen 2007, 345–348.)

Eroavaisuuksiensa lisäksi Weber olisi Palosen mukaan pitänyt Arendtin valtakäsitystä liian yksinkertaisena. Weberille herruuden elementtejä (ja siten valtaa) sisältyy jossain määrin kaikkiin ihmissuhteisiin, myös molemminpuolisesti: Esimerkiksi tietystä miehestä suutari hallitsee asiakastaan, toisessa asiakas suutaria. Herruus ei täten Weberin ajattelussa tee sen vaikutusvallan alaisista voimattomia, vaikka Arendt hallitsijan ja hallitun suhteen näin mieltääkin. (Palonen 2008, 62.)

Vielä merkittävämpiä eroja löytyy Weberin ja Arendtin valtaa koskevasta ajattelusta. Kuten edellä totesimme, Arendtille vallan ydin on "yhdessä toimiminen", "action in concert". Weberin näkökulmasta joudutaan kuitenkin kysymään: Ketä vastaan tämä yhteistoiminta on suuntautunut? Tämä ei Palosen mukaan kuitenkaan tarkoita sitä, että yhteistoiminta sinänsä olisi Weberin ajattelulle vierasta. Weber voisi hyvin kuvitella esimerkiksi parlamentin puolueiden tekevän yhteistyötä byrokritisoinnin tendenssejä vastaan. Weberille vallankäyttö vaatii kuitenkin kohteen, jota vastaan se suuntautuu. Arendtille kohteen etsiminen ei ole relevanttia: Hänelle poliittinen osallistuminen ja yhteistoiminta ovat arvokasta itsessään, ja valta muodostuu yhteistoiminnan mahdollistamisesta, ollen ryhmän ominaisuus – kysymykset vastustajista tai ryhmän ulkopuolisuuden kriteereistä jäävät Arendtin ajattelun horisontin ulkopuolelle. Vaikka vallankäytön kohteeksi ei näin muodostukaan mitään ihmisryhmää, Palonen tulkitsee "luonnontilan aaveen" asettuvan Arendtille vallankäytön kohteeksi ja vallankäyttäjien vastapuoleksi: Paloselle yhteiskuntasopimukseen perustuvat oletukset yhdessä toimimisesta ja yhteistyöstä vallan lähteinä vaikuttavat järkeviltä vain tätä oletusta vasten. Yhteiskuntasopimusteoreetikoille, Arendt mukaan lukien, nämä oletukset ovat hänen mukaansa kiistattomia. (Palonen 2008, 66–68.)

Lähestyttäessä Galtungin positiivista siviilivastarintaa Arendtin valtakäsityksen näkökulmasta käsin, voidaan se mieltää vallankäyttönä monipuolisemmin kuin vain Weberin valta-ajatteluun turvauduttaessa. Arendtin vallan näkökulmasta voidaan sanoa, että Galtungin väkivallattoman kamppailun strategian puolustajilla on valtaa, koska he kykenevät toimimaan yhdessä ja muodostavat poliittisen yhteisön jonka vallan

legitimiteetti perustuu yhteiskunnalliseen tyytyväisyyteen. Pitämällä kiinni yhteiskuntajärjestyksestään ja jatkamalla sen toimintaa he eivät anna hyökkääjän edes väkivallan uhan alla toimia omissa nimissään, ja täten estävät tätä saamasta puolustajien valtaa omaan käyttöönsä tai ohjaukseensa. Sen lisäksi, että valtansa perustana olevalla yhteistoiminnallaan he estävät inhimillisten ja materiaalistien resurssien sekä tärkeiden maantieteellisten kohteiden haltuunottoa puolustajat kuitenkin myös pyrkivät yhteistoimin (ja mahdollisesti yhteistoiminnan mahdollistamalla koulutuksella varustettuja erikoisasiantuntijoita hyödyntämällä) näyttämään hyökkääjälle tämän toimien vääryyden ja käännättämään tämän ystävyyteen, puolustajan ja hyökkääjän väliseen yhteistoimintaan. Puolustajat siis sekä torjuvat hyökkääjän pyrkimyksen ottaa puolustajien valtaa käyttöönsä että kutsuvat hyökkääjää luomaan yhteistoiminnallisesti uutta poliittista yhteisöä. Mikäli käännättäminen tämän uuden ystävyyden yhteisöön onnistuu, puolustajan ja hyökkääjän valta toimia yhdessä – Palosen tulkinnassa implisiittistä (Galtungin tapauksessa sodan) luonnontilaa vastaan – kasvaa.

Arendtin näkökulmasta tarkasteltuna voidaan sota (tai sodan luonnontila) helposti mieltää Galtungin strategian puolustajien ensisijaisena vastustajana: Hyökkääjää vastustetaan vain tämän hyökkääjän roolissa ja sodan realisoijana, ei ihmisenä, ja koko strategia suuntautuu sodan loppumiseen ja täten konfliktin osapuolten välisen rauhan saavuttamiseen purkamalla niitä jännitteitä, jotka hyökkääjää avoimeen konfliktiin johdattelivat. Osin Arendtia muistuttava tapa lähestyä valtaa, jonka taustalla vaikuttaa Galtungin edellä osoitettu halu ratkaista rauhan tiellä olevia ongelmia, antaa Galtungille mahdollisuuden painottaa käännättämiseen perustuvaa positiivista vastarintaa Sharpin suosiman väkivallattoman pakottamisen sijasta.

Galtungin *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* valta ei kuitenkaan ole vain yhdistelmä weberiläistä ja arendtlaista valtakäsitystä, vaan siinä ilmenee myös tiettyjä kummankin ajattelun ulkopuolelle jääviä piirteitä. Näitä voimme valottaa Galtungin neljä vuotta *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* ilmestymisen jälkeen lanseeraaman käsitteen, "valta itseensä nähden", kautta.

10. RAUHANOMAISEN PUOLUSTUKSEN STRATEGIAN VALTA JA "VALTA ITSEENSÄ NÄHDEN"

Galtungin valtakäsityksen kehittyminen ei tietenkään päättynyt *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* ilmaisemaan muotoon. Tämän tutkielman keskipisteessä olevan valtakäsityksen tarkasteluun avaakin kiinnostavan näkökulman myös sen vertaaminen Galtungin neljä vuotta myöhemmin lanseeraamaan käsitteeseen "valta itseensä nähden", englanniksi "power over self". Tällöin on kuitenkin tärkeää olla sortumatta Skinnerin mainitsemaan johdonmukaisuuden myyttiin: Galtungin ajatukset eivät ole pysyneet muuttumattomina teoksesta toiseen vaan hän on pikemminkin varioinut teoreettista lähestymistapaansa tuomalla uusia käsitteitä ja typologioita ajatteluunsa luopumatta välttämättä entisistä. Yhdenmukaisuudet *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* vallan ja vallan itseensä nähden välillä johtuvat siis tästä kumulatiivisesta ajatustyökalujen lisäämisen prosessista – *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* valtakäsitys on Galtungin valta-ajattelun valtaa itseensä nähden varhaisempi ja jäsentymättömämpi ilmentymä mutta ei silti itsessään ennakoivaltaa itseensä nähden. Tässä tutkielmassa käsitykset esitetään rinnakkain vain *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* vallan omintakeisen piirteen valaisemiseksi sille läheisen ja jäsentyneemmän valtakäsityksen avulla.

Galtung käyttää valtaa itseensä nähden ensimmäisen kerran kirjassaan *Euroopan yhteisö – uusi supervalta* (1972). Teos on kirjoitettu palvelemaan PRION kampanjaa Norjan Euroopan yhteisöön liittymistä vastaan (Korhonen 1990, 110) ja on sisällöltään monelta osin melko vanhentunut, mutta sen valtaa käsittelevä osio on mielenkiintoinen erityisesti tarkasteltaessa osana Galtungin ajattelun kehittymistä.

"Euroopan yhteisön" valtaa käsittelevän luvun alussa Galtung näyttää tiedostavan valtaa koskevien ajatustensa vaihtelevuuden vuosien varrella verratessaan vallan käsitettä rikkautensa monisärmäiseen timanttiin: "Jokainen sen taho tarjoaa uuden näkökulman, uudet kasvot." Tarkasteltaessa Euroopan yhteisön valtaa tarvitaankin Galtungin mukaan maailmanpolitiikan monimutkaisuutta vastaavaa monimutkaista valtakäsitettä – muuten Euroopan yhteisön vallan vahvuudet saattaisivat jäädä Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton vallan varjoon. (Galtung 1972, 39.)

Ensimmäinen tehtävä on erottaa toisistaan "valta muihin nähden" ja "valta itseensä nähden". Näistä ensimmäinen on Galtungin mukaan yleisimmin ihmisten mielissä

silloin, kun he puhuvat vallasta. Puhuttaessa vallasta muihin nähden ajatellaan, että mitä enemmän "X:llä" on valtaa suhteessa "Y:hyn", sitä vähemmän Y:llä on valtaa X:ään nähden – vallan summa on siis aina vakio. "Vallan tasapaino" vallitsee silloin, kun vallan summa on jakautunut tasaisesti. Valta itseensä nähden toimii kuitenkin eri periaatteella. Galtung kutsuu sitä autonomiaksi, millä hän tarkoittaa kykyä asettaa päämääriä, jotka ovat asettajan omia eivätkä "toisten harjoittaman aivopesun tuloksena omaksuttuja" sekä kykyä myös toteuttaa näitä omia päämääriä. Valtaa itseensä nähden voi puuttua silloin, kun esimerkiksi kansakunta on jonkun toisen vallankäytön kohteena tai silloin, kun sen sisäinen kehitys ei ole autonomian vaatimalla tasolla. (Galtung 1972, 39.)

Valta itseensä nähden on Galtungin mielestä hyvä tapa vastustaa ulkoisia valtapyrkimyksiä. Jotta lukija hahmottaisi paremmin autonomiaan kuuluvan kyvyn vastustaa muiden valtaa, Galtung esittelee tavan jakaa valta kolmeen "valtakanavaan" tai kolmen "tyyppiseen" valtaan muihin nähden: ideologiseen, palkitsevaan ja rankaisevaan. (Galtung 1972, 40.)

Luokitukset ovat melko yksiselitteisiä. Ideologisessa vallassa valta perustuu siihen, että sen käyttäjän ideat ohjaavat ja muodostavat vallan kohteen tahtoa. Palkitsevassa vallassa valta perustuu kykyyn palkita vallan kohdetta tämän tekemästä palveluksesta. Rankaiseva valta perustuu vallankäyttäjän tuhoavan vallan luomaan uhkaan: Mikäli vallankäytön kohde ei tottele, joko hänet, häntä tai hänen omaisuuttaan tuhotaan. Kansojen välisessä kanssakäymisessä ensimmäinen perustuu kultuuriin, toinen kauppaan ja talouselämään, kun taas kolmas kuuluu sotavoimien vastuulle. (Galtung 1972, 40.)

Itse valtakanavien lisäksi on olemassa vielä kommunikaation ongelma: Niin ideat kuin palkintojen ja rangaistusten mahdollisuuskin on kommunikoitava vallan kohteelle. Tarvitaan siis erilaisia "kuljettajia". Kansainvälisissä suhteissa tämä tarkoittaa "radiolähettimiä" ja "telesatelliitteja" kommunikaation tasolla, ICBM-järjestelmiä ja "superpommikoneita" rangaistusten tasolla. (Galtung 1972, 40.)

Yksi tapa vastustaa vallan painetta on kohdistaa ainakin yhtä suuri valta vastakkaiseen suuntaan kaikkia kolmea vallan kanavaa myöten: Kilpailla ideologisesti, pitää hallussaan toiselle välttämättömiä tavaroita ja omistaa yhtä paljon tuhovälineitä kuin toinenkin. Viimeisen kohdalla puhuttaisiin sotilaallisesta tasapainosta, palkitsemisen saralla kauppaliiton muodon ottava "riippuvuustasapaino" vallitsee ylivallan torjumiseksi. Monopoli ideoiden välittämiseen takaa toisaalta vahvan valta-aseman, ja kilpailu on

hankalaa. (Galtung 1972, 41.)

Valtaa voi vastustaa myös hankkimalla enemmän valtaa itseensä nähden, mitä Galtung vertaa immuniteetin hankkimiseen bakteereita vastaan: Sen sijaan, että bakteerit tuhottaisiin, pyritään tulemaan immuuniksi niiden tuhoaville vaikutuksille. Valta itseensä nähden merkitsee kieltäytymistä vallan kohteena olemisesta. (Galtung 1972, 41.) Se muistuttaa siis joltain osin *Gandhis politiske etikkistä* tuttua Swarajin käsitettä ja sitä tapaa, jolla Galtungin väkivallattoman strategian puolustajat pyrkivät säilyttämään yhteiskuntansa normaalin toimintakyvyn.

Jos vallan kohteena olemisesta kieltäydytään ja siihen löytyy voimavaroja, on vallan käyttäminen vallan käytön kohteena olemisesta kieltäytyviin hankalaa. Ideologinen valta edellyttää Galtungin mukaan jonkinlaista perusalistuvaisuutta vallan käyttäjää kohtaan; muutoin ideat eivät löydä vastakaikua. Jos alistuvaisuus korvautuu itsekunnioituksella, on toisen ideoiden määrääviksi muodostuminen huomattavasti hankalampaa – käytettiin niiden vahvistamiseksi kuinka älykästä propagandaa tai manipulaatiota tahansa. Samoin palkitsevan vallan käyttö edellyttää jonkinlaista riippuvuussuhdetta – omavaraisella toimijalla on vähemmän tarvetta totella saadakseen luvattuja palkintoja. Rankaiseva valta puolestaan edellyttää pelkoa vallankäytön kohteelta, ja jos se korvautuu pelottomuudella, ei rangaistuksia voi enää Galtungin mukaan pitää tehokkaana vallankäyttönä. "Todella autonominen henkilö tai kansakunta ei ole enää vallan kohde, koska valta ei voi enää tavoittaa häntä." (Galtung 1972, 42.)

Galtungin mukaan hyvin usein on niin, että mitä voimakkaammin valtaa harjoitetaan, "sitä voimakkaampi on myös immuniteetin kehittyminen". Voidakseen toimia, vallan onkin oltava siinä määrin taitavaa ettei se kannusta minkäänlaista vastavaltaa vallan kohteessa. Vastavallan muodoista "antivalta" on sortajan kannalta mieluisampi vaihtoehto, sillä hänen on mahdollista käydä vastavaltaan käsiksi ja tuhota se. Autonomian muodon ottanutta vallan vastustamista on jo paljon vaikeampi tuhota, sillä sen perusta on antivaltaa enemmän ihmisten mielissä ja kansakunnan kulttuurissa. (Galtung 1972, 42–43.)

Valta itseensä nähden on siis eräänlaista ihmisten mieliin, kulttuuriin ja resursseihin perustuvaa autonomiaa, joka toimii kieltäytymällä ja onnistumalla kieltäytymään vallan kohteena olemisesta. Kieltäytymällä yhteistyöstä, jatkamalla omien instituutioidensa toimintaa ja tuhoamalla omaisuuttaan myös *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* esiintyvä puolustaja kieltäytyy olemasta hyökkääjän vallan kohteena.

“Mieluummin kärsimme itsenäisinä kuin alistumme” -asenteen kommunikoiminen on tärkeä osa hyökkääjän torjumista samalla kun se altistaa tätä positiivisen siviilivastarinnan käännytysmekanismeille. *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* ei tosin kiinnitetä huomiota omavaraisuuden vaatimukseen yhtä tarkasti kuin Galtungin käsitellessä valtaa itseensä nähden, sitä vain sivutaan erilaisten resurssien epäämiseen ja puolustajan suojelemiseen käytettävien teknologioiden osalta.

Kiinnostavin *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* vallan ja vallan itseensä nähden jakama piirre on ehkä kuitenkin se, miten kummankin kontekstissa Galtung kytkee vallan kollektiivitoimijaan – kummankin vallan kontekstissa valtio tai yhteiskunta on Galtungin ensisijaisesti oletettava toimija, vaikka hän toisinaan viittaa myös yksilötoimijoihin. *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* esiintyvää valtaa voidaankin nähdäkseni pitää vallan itseensä nähden jäsentymättömämpänä ja vähemmän artikuloituna esimuotona: Siinäkin kollektiivitoimija kieltäytyy olemasta vallan kohteena kohdistamalla valtaansa kollektiivitoimijan alaisiin mieliin, kulttuuriin ja resursseihin ja näin säilyttää kyvyn toteuttaa itse asettamiaan päämääriä. Gandhin innoitus on nähtävissä kummassakin valtakäsityksessä, mutta se mikä Gandhilla tapahtuu yksilön tasolla (joskin myös monen yksilön yhteistoiminnan osana), siis vallan kohteena olemisesta kieltäytyminen ja itsensä hallitseminen, siirtyy Galtungin valtakäsityksissä valtiollisen kollektiivitoimijan tasolle. Itsensä riippumattomaksi ja siten voittamattomaksi tekevä toimija onkin nyt ensisijaisesti valtio tai yhteisö, ei Gandhin ihmiskuvan itsensä puhdistava, itseään hallitseva itsenäinen yksilö. Tämä on ehkä Galtungin valtakäsityksen omaleimaisimpia piirteitä, sillä se jää niin Weberin ihmisen toisiin ihmisiin kohdistuvan vallan, Arendtin ihmisten yhteistoiminnan mahdollistaman (ja implisiittistä luonnontilaa vastaan suuntautuvan) vallan kuin Gandhin kuvaileman itsensä hallitsemisenkin näkökulmien ulkopuolelle. Se erottaa Galtungin strategian valtakäsitystä merkittävästi myös Sharpista, jonka aktionistiliike on selvemmin yksilöiden yhteenliittymä ja jonka "itsensä hallitsemisen" elementit sijoittuvat kurin muodossa yksilötasolle.

11. KOKOAVA ARVIOINTI

Tässä tutkielmassa olemme tarkastelleet Gene Sharpin ja Johan Galtungin väkivallattoman kamppailun strategioita rinnakkain vertaillaksemme niiden valtakäsitysten eroja. Olemme huomanneet strategioiden olevan erilaisista lähtökohdistaan huolimatta hyvin samanlaisia niiltä osin, kuin ne käsittelevät samoja aihepiirejä. Sharpin strategia kyllä paneutuu paljon Galtungia yksityiskohtaisemmin aihepiiriinsä ja Sharpista poiketen Galtung ottaa itsesabotaasin mukaan strategiaansa, mutta monet eroavaisuudet strategioiden välillä ovat vain pieniä painotuseroja. Merkittävä painotusero strategioiden välillä löytyy kuitenkin niiden ensisijaisesta tavasta pitää kamppailua yllä sekä niiden lähestymistavasta käydyn kamppailun voittamiseen. Sharpin strategiassa aktionistien sisäsyntyinen (mutta myös ulkoisesti tuettu) kuri ja sen mukanaan tuoma sitoutuneisuus väkivallattomaan metodiin pitävät kamppailua yllä ja vastustaja voitetaan varmimmin tyhjentämällä tämän valta väkivallatonta pakottamista hyödyntämällä. Galtungin strategiassa taas puolustuksen toimeenpanijoita motivoidaan sekä positiivisilla että negatiivisilla sanktioilla ja kamppailu saatetaan loppuunsa käännettämällä hyökkääjä ystävällismieliseen suhteeseen puolustajan kanssa. Koska Sharp on nykyään merkittävämpi ajattelija väkivallattoman kamppailun tutkimuksen saralla, ja koska (kuten tässä tutkielmassa näimme) hänen strategiansa käsitys vallasta on lähempänä yhteiskuntatieteiden yleistä käsitystä, olemme ottaneet hänet lähtökohdaksemme ja kiinnostuneet nimenomaan tavoista, joilla Galtungin strategian valtakäsitys eroaa Sharpin valtakäsityksestä.

Kuten tässä tutkielmassa näimme, Sharpille ulkoiset sanktiot eivät ole luotettava väline väkivallattoman kamppailun ylläpitämiseen, sillä hänen strategiansa kulmakivi on ihmisten mahdollisuus olla alistumatta sanktioiden edessä ja evätä yhteistyönsä niistä huolimatta. Vaikka Galtunginkin strategia perustuu osin tälle samalle ajatukselle, hän on päätenyt luottamaan sanktioiden voimaan. Positiivisten sanktioiden lisäksi olemme löytäneet kolmiosaisen vastauksen siihen, miksi Galtung päätyi Sharpista poikkeaviin sanktio- ja käännetyypainotuksiin.

Koska Galtung ei ensinnäkään ollut Sharpin tavoin kiinnostunut Gandhin väkivallattomaan kamppailuun osallistuneiden välineellisestä sitoutumisesta väkivallattomuuteen, hän ilmeisesti omaksui Sharpia voimakkaammin Gandhin

periaatteelliseen väkivallattomuuteen liittyviä ajatuksia. Näihin kuuluivat vahingoittamisen välttämisen itseisarvoisuus, inhimillisen (ja siten oman) perspektiivin rajallisuus sekä Gandhin ihmiskuva, jossa henkiseltä olemukseltaan hyvät ihmiset voidaan puhdistaa heidän vahingoittavista piirteistään ja saada luopumaan vahingollisista toimistaan dialogin, totuudellisuuden ja oman muutosvalmiuden avulla. Tästä näkökulmasta niin Gandhin kuin Galtunginkin suosima vastustajan käännäyttäminen on ihanteellinen tapa kamppailun päättämiseen. Sharpin pakottamispainotus puolestaan heijastalee morgenthaulaista ihmiskuvaa, jossa ihmisten valtapyrkimyksiä on rajoitettava erilaisilla pakotteilla.

Toiseksi, Galtung seurasi *Rauhanomaisen puolustuksen strategiaa* kirjoittaessaan 1960-luvulla yhteiskuntatieteissä vallinneita trendejä, jatkaen jo 1950-luvun lopulla aloittamaansa rakenteiden ja vertikaalisten suhteiden yksilöitä ohjaavan vaikutuksen painottamista yksilökeskeisempien lähestymistapojen kustannuksella: Gandhin strategiaan kuuluvan käännäyttämisen toteuttajaksi nouseekin Galtungin strategiassa valtio tai yhteiskunta. Koska yksilöitä lähestytään tällaisessa tarkastelussa rakenteiden vaikutuksen kohteina, ulkopuolelta tulevat sanktiot asettuvat ikään kuin luonnostaan pääasialliseksi yksilöitä motivoivaksi tekijäksi. Samalla yksilöiden mahdollisuudet toimintaan itsenäisenä moraalisen toimijana, tai ainakin näiden mahdollisuuksien merkitys, hämärtyvät.

Valtiokeskeisyyteen, ja siitä kumpuavaan sanktiopainotukseen, antoi oman panoksensa myös Galtungin suuntautuminen valtioiden välisiin konflikteihin keskittyvän rauhantutkimuksen pariin. Toisaalta tämä suuntautuminen vaikutti myös Galtungin strategian käännäytyspainotukseen, sillä *Rauhanomaisen puolustuksen strategia* kirjoitettiin osana rauhantutkimuksen suurta rauhanrakennusprojektia, minkä vuoksi se kiinnittää erityistä huomiota konfliktin päättämisen synnyttämään uuteen tilanteeseen: Kestävän rauhan näkökulmasta hyökkääjän käännäyttäminen ystäväksi ja tämän näkemyksistä oppiminen on toivottavampaa kuin mahdollisesti uuden konfliktin siemenet kylvävä pakottaminen. Rauhantutkimuksen ja yleisen rakennepainotuksen ansiosta *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* lähtökohdaksi valikoituva valtioiden välinen konflikti toisaalta merkitsee myös sitä, että vastustaja on pakostakin läsnä myös avoimen konfliktin päättämisen jälkeen. Sharpin strategian tapauksessa taas vastustajan roolin ottava hallitsija tai hallitseva ryhmä saattaa kadota jo yksin asemansa kumoutumiseen. Tämän ja väkivallattoman kamppailun tehokkuuteen keskittymisen johdosta Sharpin strategian painotus on vastustajan voittamisessa väkivallattomasti pakottamalla, kun taas Galtungin

strategia suuntautuu laajasti ymmärretyn rauhan saavuttamiseen.

Kirjoittaessaan rauhanomaisen puolustuksen strategiansa osaksi suurempaa rauhanrakentamisprojektiaan, Galtung ei Sharpin tavoin käännä selkäänsä häntä edeltäneen rauhanliikkeen perinnölle, vaikka pasifisteja kritisoikin. Hän pyrkii päinvastoin jalostamaan tämän liikkeen saavutuksia kehittämällä rauhaan vievää metodologiaa tehdäkseen pasifistien unelmista totta. Konfliktien soviteltavuuteen luottaminen vetää yhtymäkohtia Galtungin ja esimerkiksi ensimmäistä maailmansotaa edeltäneiden, sovitteluun valtioiden välisen rauhan takaajana uskoneiden pasifistien välille, vaikka se saattaakin olla pikemminkin Gandhilta kuin näiltä pasifisteilta itseltään omaksuttu asenne. Erona sovittelun painottajiin Galtungin väkivallattoman kamppailun strategia ei riipu konfliktiin osaa ottavien lähtökohtaisesta hyväntahtoisuudesta vaan pyrkii tarjoamaan lähes väistämättömän dynamiikan, joka ohjaa myös aggressiivista toimijaa rauhaan. Laaja ymmärrys rauhasta myös piileviä konflikteja ja epätasa-arvoa poissulkevana ihanteena puolestaan kytkee Galtungia pasifismin historian yhteiskunnallisia epäkohtia vastaan kamppaillesiin tahoihin, esimerkiksi League of Universal Brotherhood ja Ligue internationale de la paix et de la liberté -järjestöihin.

Sharpin tapa lähestyä väkivallattomuutta on hyvin erilainen: Nuoruutensa pasifismista huolimatta hän on tietoisesti pyrkinyt etäännyttämään itseään ja strategiaansa pasifismin perinteestä korostamalla moraalisten argumenttien sijaan väkivallattoman kamppailun tehokkuutta perustavanlaatuisia arvoja koskevien yhteiskunnallisten kamppailujen käymisessä. Opittuaan monen Gandhin kamppailuun osallistuneen puhtaasti välineellisestä sitoutumisesta väkivallattomuuteen Sharp ymmärsi, ettei ihmisiä tarvitse käännettyä periaatteelliseen väkivallasta kieltäytymiseen ennen kuin he ovat valmiita käyttämään väkivallattomia metodeja. Siksi hänen strategiansa pyrkii välttämään kaikkia ideologiseen sitoutumiseen viittavia elementtejä ja suuntautuu kamppailumethodien perinteiseen tehtävään: Vastustajan voittamiseen pakkokeinoin. Tämä tekee Sharpin strategiasta eittämättä lähestyttävämmän myös ei-pasifisteille, jotka saattaisivat karttaa rauhanaatetta erityisesti sen leimaannuttua avuttomaksi hirmuvallan sallijaksi toisen maailmansodan jälkeisessä propagandassa. Sharp ei siis Galtungin tavoin asettaudu strategiallaan rauhanliikkeen perinnön jatkajaksi vaan siitä irtiottajaksi – vaikka väkivallattomien kamppailumethodien laaja omaksuminen todennäköisesti vähemmän väkivaltaisen maailman rakentamista palvelisikin. Toisaalta pasifismin historia on myös

osoittanut, ettei ideologinen sitoutuminen väkivallattomuuteen takaa väkivallattomana säilymistä perustavanlaatuisen arvojen joutuessa uhatuksi, jos näiden arvojen puolustamiseksi ei ole olemassa muita kuin väkivaltaisia keinoja: Monet rauhanjärjestöjen jäsenethän hylkäsivät rauhanomaisuuden niin molempien maailmansotien aikana kuin orjuutta vastaan kamppaillessaan. Pasifismin historiasta nousevat esimerkit väkivallattoman kamppailun ja yhteistyöstä kieltäytymisen soveltamisesta toisaalta kertovat tarinaansa siitä, että myös julmimpien hallintojen edessä on mahdollista tehdä väkivallatonta vastarintaa.

Nämä erilaiset lähestymistavat Sharpin ja Galtungin väkivallattoman kamppailun strategioissa vaikuttivat myös niissä näkyviin käsityksiin vallasta. Sharpin strategian valtakäsitys pitäytyy Weberin valtamääritelmän – valta on "mahdollisuus toisten käyttäytymisen määräämiseen tai säättämiseen oman tahdon mukaiseksi" – puitteissa ja yhdistelee niin rationaalisen-legalisen herruuden piiriin kuuluvan intressien ryhmittymisen luoman herruuden kuin karismaattisenkin herruuden piirteitä aktionistien suhteissa toisiinsa ja tukijoihinsa. Galtungin strategian valtakäsitys on epätavanomaisempi. Se sopii kyllä päällisin puolin weberiläiseen muottiin, lainaten piirteitä niin legaaliselta kuin intressien ryhmittymiseen ja vähemmässä määrin myös karismaan perustuvalta herruudelta. Vaikka Galtungin strategia nojaakin enemmän positiiviseen siviilivastarintaan kuin epäämiseen, tämäkin taktiikka sopii Weberin ajattelun kontekstiin: Myös strateginen veljeily on pyrkimystä toisen käyttäytymisen muokkaamiseen haluttuun suuntaan. Positiivinen siviilivastarinta antaa kuitenkin mahdollisuuden tarkastella Galtungin strategian valtaa myös Arendtin valtakäsityksen näkökulmasta, jolloin vallan kohteeksi ei asetukaan hyökkääjä vaan, strategian rauhantutkimuksen päämääriin suuntautumisen mukaisesti, implisiittinen sodan luonnontila joka voidaan kumota puolustajan ja hyökkääjän välisellä toverillisella yhteistoiminnalla. *Rauhanomaisen puolustuksen strategian* valta poikkeaa kuitenkin huomionarvoisella tavalla kummankin politologian klassikkoajattelijan valtakäsityksestä: Samoin kuin Galtungin neljä vuotta myöhemmin lanseeraamassa vallassa itseensä nähden, *Rauhanomaisen puolustuksen strategiassa* valta on jotain jota kollektiivitoimija kohdistaa itseensä tullakseen immuuniksi muiden vallankäytölle. Tämä tekee Galtungin väkivallattoman kamppailun strategian valtakäsityksestä hyvin omaleimaisen, sillä se erottaa sen selvästi niin Weberin, Arendtin, Gandhin kuin Sharpinkin tavasta ajatella valtaa – vain Galtungilla myös kollektiivitoimija

voi olla "itse" joka käyttää valtaa itseensä.

Tutkielman löydökset näyttäisivät vahvistavan Skinnerin historiantutkimusta koskevia väittämiä: Koska se, millaisessa maailmassa, minkälaisen uran osana ja miksi käsitellyt väkivallattomat strategiat kirjoitettiin vaikutti niiden tapaan lähestyä aihettaan, on niiden sisältöjen – ja akateemisten tekstien sisältöjen yleensäkin – arvioimiseksi tunnettava niiden kirjoittamisen konteksti. Esimerkiksi Galtungin strategian sanktiopainotuksen sokeus tottelemattomuuden mahdollisuuksille tuskin löytäisi pätevää selitystä ilman rakennepainotteiseen vaiheeseen suhteuttamista. Tutkijan lähtökohtien rajaama tarkastelutapa ei ole tietenkään nykyään millään tavalla mullistava ajatus – esimerkiksi postmodernissa feministisessä tieteen kritiikissä kiinnitetään huomiota siihen, miten tutkijan yhteiskunnallinen positio ja hänen mahdolliset etuoikeutensa vaikuttavat niin tutkimuskohteiden valintaan, hypoteeseihin kuin johtopäätöksiinkin. Feministiseen tutkimukseen ilmeisesti tutustumaton Galtung ei tietenkään voinut näitä ajatuksia hyödyntää, vaikka Gandhin innoittamana inhimillisen näkökulman rajallisuudesta tietoinen olikin. Galtung ei myöskään tässä tutkielmassa käsitellyissä teksteissä lähde pohtimaan kollektiivitoimijan olettamisesta nousevaa ilmeistä kysymystä eli sitä, millaiset tämän kollektiivitoimijan sisäiset valtasuhteet ovat. Toisaalta sillä ei välttämättä ole Galtungin kirjoitusten kontekstissa hirveästi väliä, molempien keskittyessä enemmän kollektiivitoimijan ja tähän ulkopuolelta valtaa käyttävän toimijan väliseen valtasuhteeseen – kollektiivitoimijan itseensä kohdistama valta on ensisijaisesti ulkopuolisen vallan torjumista ja kollektiivitoimijan sisäinen dynamiikka jää vähemmälle huomiolle. Kollektiivitoimijalta vaaditaan vain vallan itseensä nähden soveltamisen vaatimaa riittävää yhtenäisyyttä mutta se, miten tämä saavutetaan, näyttää olevan Galtungille sivuseikka.

Todettuamme Galtungin väkivallattoman strategian valtakäsityksen kytkeytyvän tämän suurempaan rauhanprojektiin olisikin mielenkiintoista tietää, missä määrin Galtung säilyttää tämän valtakäsityksen myöhemmissä rauhanrakentamista ja -välittämistä koskevissa kirjoituksissaan: Onko sodan implisiittistä luonnontilaa vastaan suuntautuva valtakäsitys ihanteellinen lähtökohta vielä vuosia myöhemmin? Pasifistisia toimijoita saattaisi kiinnostaa myös selvittää, millä tavoin juuri käännyttämiseen tähtäävästä väkivallattomasta kamppailusta voisi tehdä lähestyttävämpää myös ensisijaisesti kamppailun voittamisesta kiinnostuneille ihmisille. Toisaalta jo Sharpin lähestymistapaa innoittaneessa Gandhin johtamassa itsenäisyyskamppailussa myös välineellisesti

väkivallattomuuteen sitoutuneet olivat joukottain mukana. Voitaisiinkin ehkä kysyä, jättääkö Sharpin ideologisia konnotaatioita karttava väkivallattomuuden "markkinointistrategia" arvokkaan konfliktin päättämisen tavan liian vähälle huomiolle. Niin Sharpin kuin Galtunginkaan strategiassa epäämällä pakottaminen ja käännäyttäminen eivät toisaalta sulje toisiaan kokonaan pois – kyse on vain strategioiden painotuseroista, joskin valtakäsitysten kannalta merkittävistä sellaisista.

LÄHTEET

- Aderet, Ofer (2012) Pioneer of global peace studies hints at link between Norway massacre and Mossad. Haaretz 30.04.2012. Noudettu 13.04.2016 osoitteesta <http://www.haaretz.com/israel-news/pioneer-of-global-peace-studies-hints-at-link-between-norway-massacre-and-mossad-1.427385>
- Albert Einstein Institution (2016a) Institution Staff. Noudettu 05.04.2016 osoitteesta <http://www.aeinstein.org/about/people/>
- Albert Einstein Institution (2016b) Mission Statement. Noudettu 27.02.2016 osoitteesta <http://www.aeinstein.org/about/mission-statement/>
- The American Friends Service Committee (2014) NONVIOLENCE SCHOLAR NOMINATED FOR 2014 NOBEL PEACE PRIZE. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta <https://docs.google.com/document/d/1OHhoeS7EdwW5Jvw-HQLdaxVxPjYszMMqJv6qxDkv5FE/edit?pli=1>
- Arendt, Hannah (1951) The Origins of Totalitarianism. Vuoden 1994 painos. New York, USA: Harcourt Brace Jovanich.
- Arendt, Hannah (1970) On Violence. San Diego, CA, New York: Harcourt Brace.
- Arendt, Hannah (1982) On Revolution. USA: Pelican Books.
- Arrow, Ruaridh (2011) Gene Sharp: Author of the nonviolent revolution rulebook. Noudettu 27.2.2016 osoitteesta <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12522848>
- Austad, Torleiv (1999) Pacifists in Nazi-Occupied Norway. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 395–408.
- Barbalet, J. M. (1985) Power and Resistance. The British Journal of Sociology 36:4, 531–548.
- Bawer, Bruce (2007) The Peace Racket. City Journal kesä 2007, noudettu 3.12.2013 osoitteesta http://www.city-journal.org/html/17_3_peace_racket.html
- Bramhall, Stuart (2012) The CIA and Nonviolent Resistance. Noudettu 27.3.2013 osoitteesta <http://www.dailycensored.com/the-cia-and-nonviolent-resistance-3/>
- Breen, Keith (2007) Violence and power : A critique of Hannah Arendt on the 'political'. PHILOSOPHY & SOCIAL CRITICISM 33:3, 343–372.
- Brock, Peter (1992) A Brief History of Pacifism: From Jesus to Tolstoy. Toronto: Syracuse University Press.

- Brock, Peter (1999) Conscientious Objectors in Nazi Germany. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 370–379.**
- Canovan, Margaret (1974) The Political Thought of Hannah Arendt. London: Methuen & Co Ltd.**
- Cortright, David (2011) Rauha: Ajatusten ja liikkeiden historia. Helsinki: Gaudeamus University Press.**
- Di Giovanni, Janine (2012) The Quiet American. The New York Times 161:253, M2102. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta http://www.nytimes.com/2012/09/09/t-magazine/gene-sharp-theorist-of-power.html?_r=0**
- Flintoff, John-Paul (2013) The Machiavelli of non-violence. NewStatesman 03.01.2013, noudettu 08.04.2016 osoitteesta <http://www.newstatesman.com/politics/your-democracy/2013/01/gene-sharp-machiavelli-non-violence>**
- Galtung-Institut (2016) Johan Galtung. Noudettu 10.04.2016 osoitteesta <https://www.galtung-institut.de/en/home/johan-galtung/>**
- Galtung, Johan (1967) Rauhantutkimus. Helsinki: Weilin+Göös Oy.**
- Galtung, Johan (1968) Rauhanomaisen puolustuksen strategia. Vuoden 1970 painos. Hämeenlinna: Kirjapaino Jaarli.**
- Galtung, Johan (1972) Euroopan yhteisö – uusi supervalta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.**
- Galtung, Johan (1976) Peace, War and Defence: Essays in Peace Research Volume II. Copenhagen: Christian Ejlertsen.**
- Galtung, Johan (1984) There are Alternatives! Four Roads to Peace and Security. Nottingham, England: Spokesman.**
- Galtung, Johan (1996) Peace by Peaceful Means: Peace and Conflict, Development and Civilization. London, United Kingdom: SAGE Publications Ltd. Noudettu 19.04.2016 osoitteesta http://legacy.earlham.edu/~chriss/ConflictRes/pdf/%20files/GaltungPeaceByPeacefulMeans_p70_114.pdf**
- Grünewald, Guido (1999) War Resisters in Weimar Germany. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 67–88.**
- Hackman, Thomas & Huomo Katja (1999) Pacifism and Conscientious Objection in Finland, 1918–1945. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.):**

Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 41–59.

Hansen, Peter Kragh (1999) Danish War Resisters under Nazi Occupation. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 380–394.

Korhonen, Pekka (1990) The Geometry of Power : Johan Galtung's Conception of Power. Tampere: Tampere Peace Research Institute.

Meysan, Thierry (2005) Soft and Undercover coups d'état : The Albert Einstein Institution: Non-violence according to the CIA. Voltaire Network. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta <http://www.voltairenet.org/article30032.html>

Palonen, Kari (1988) Sanan saivartelua. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta.

Palonen, Kari (2008) Imagining Max Weber's Reply to Hannah Arendt : Remarks on the Arendtian Critique of Representative Democracy. Constellations Volume 15:1. Oxford: Blackwell Publishing Ltd, 56–71.

Palonen, Kari (2012) Parlamentarismi retorisena politiikkana. Tampere: Vastapaino.

Palonen, Kari (2014) Max Weber (1864–2004). Politiikka 56:4, 330–338. Noudettu 26.04.2016 osoitteesta <http://elektra.helsinki.fi/se/p/politiikka/56/4/maxweber.pdf>

PRIO (2014) Nobel Peace Prize 2012: PRIO Director's Speculations. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta <https://www.prio.org/About/PeacePrize/PRIO-Directors-Speculations-2012/>

Rempel, Richard A. (1996) Pacifism and Revolution: Bertrand Russell and Russia, 1914–1920. Teoksessa Dyck, Harvey L. & Peter Brock (toim.): The Pacifist Impulse in Historical Perspective. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1996, 341–361.

Rigby, Andrew (1999) The Peace Pledge Union: From Peace to War 1936–1945. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 169–185.

The Right Livelihood Award (2015) List of Right Livelihood Award Laureates. Noudettu 05.04.2016 osoitteesta http://www.rightlivelihood.org/laureates.html?&no_cache=1

Robbins, Keith (1976) The Abolition of War: the Peace Movement in Britain. Cardiff: University of Wales Press.

- Sharp, Gene (1959) *The Meaning of Non-Violence : A Typology (Revised)*. The *Journal of Conflict Resolution*, 3:1, Oslo, Norway: Studies from the Institute for Social Research, 41-66. Noudettu 07.09.2016 osoitteesta: <http://www.jstor.org/stable/172867>
- Sharp, Gene (1960) *Gandhi Wields the Weapon of Moral Power : Three Case Histories*. Ahmedabad, India: Navajivan Publishing House. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta <https://www.gandhiheritageportal.org/other-books/gandhi-wields-the-weapon-of-moral-power#page/6/mode/2up>
- Sharp, Gene (1973a) *The Politics of Nonviolent Action: Part One, Power and Struggle*. 10. painos (2012). Manchester, New Hampshire: Porter Sargent Publishers, Inc.
- Sharp, Gene (1973b) *The Politics of Nonviolent Action: Part Two, The Methods of Nonviolent Action*. 9. painos (2012). Manchester, New Hampshire: Porter Sargent Publishers, Inc.
- Sharp, Gene (1973c) *The Politics of Nonviolent Action: Part Three, The Dynamics of Nonviolent Action*. 7. painos (2000). Manchester, New Hampshire: Porter Sargent Publishers, Inc.
- Shishkin, Philip (2008) *American Revolutionary : Quiet Boston Scholar Inspires Rebels Around the World*. *The Wall Street Journal*. Noudettu 06.04.2016 osoitteesta <http://www.wsj.com/articles/SB122127204268531319>
- Skinner, Quentin (2002) *Visions of Politics, Volume 1 : Regarding Method*. Cambridge, New York (USA): Cambridge University Press.
- Smith, Lyn (1999) *The Friends Ambulance Unit*. Teoksessa Brock, Peter & Thomas Paul Socknat (toim.): *Challenge to Mars : essays on pacifism from 1918 to 1945*. Toronto, Ontario: University of Toronto Press 1999, 243–255.
- TRANSCEND International (2012) *TRANSCEND International's Statement Concerning the Label of anti-Semitism Against Johan Galtung*. Noudettu 13.4.2016 osoitteesta <https://www.transcend.org/galtung/statement-may-2012/>
- TRANSCEND International (2016) *Johan Galtung : Founder of TRANSCEND INTERNATIONAL : Biography*. Noudettu 10.04.2016 osoitteesta <https://www.transcend.org/galtung/#bio>
- Weber, Max (1922) *The three pure types of legitimate rule*. Teoksessa Whimster, Sam (toim.): *The Essential Weber : A Reader*. London, England: Routledge 2004, 133–145.
- Weber, Max (2004) *The Essential Weber : A Reader*. Edited by Whimster, Sam. London, England: Routledge.

Weinthal, Benjamin (2012) Swiss group suspends 'anti-Semitic' Norway scholar. Jerusalem Post 08.09.2012. Noudettu 13.04.2016 osoitteesta
<http://www.jpost.com/International/Swiss-group-suspends-anti-Semitic-Norway-scholar>

Wilmers, Annika (2015) Feminist Pacifism. 1914-1918 online. International Encyclopedia of the First World War, ed. by Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, issued by Freie Universität Berlin, Berlin 2015-11-10, noudettu 26.2.2016 osoitteesta
http://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/feminist_pacifism